


Knjiga treća VREMENSKE ODISEJE

ARTHUR C.
CLARKE



PRVOROĐENI

STEPHEN
BAXTER

Arthur C. Clarke & Stephen Baxter – PRVOROĐENI - VREMENSKA ODISEJA 3

Prvi dio: PRVI KONTAKTI

1. BISESA

Veljača 2069.

To nije izgledalo kao buđenje. Bilo je to kao naglo pojavljivanje, udarac činela. Oči su joj zjapile širom otvorene, ispunjene zasljepljujućom svjetlošću. Nekoliko puta je duboko udahнула i oteo joj se uzdah šoka kad je shvatila da je to ona.

Da, bio je to šok. Nije sada trebala biti pri svijesti. Nešto je pošlo naopako.

Zrakom se kretao neki blijed obris.

- Doktor Heyer?

- Ne. Ne, mama, to sam ja.

To lice se sad malo bolje izoštrilo i tu je bila njezina kćer, te njezine čvrste crte lica, te bistre plave oči, te malo prebujne tamne obrve. Na licu joj je bilo nešto, nekakav simbol. Tetovaža?

- Myra? - Vlastito grlo joj se činilo izgrebano, glas hrapav. Sad je već bila pomalo svjesna toga kako leži na leđima, svjesna prostorije u kojoj je ležala, te opreme i ljudi koji su joj se nalazili tik izvan vidnog polja.

- Što je pošlo naopako?

- Kako to misliš?

- Zašto nije ljeto?

Myra je oklijevala. - Mama, što misliš koji je danas datum?

- Peti srpnja, 2050. godine.

- Ne, mama, sada je 2069. godina, veljača. Devetnaest godina više nego si mislila. Hibernacija je prošla sasvim u redu.

Sada je Bisesa zapazila sive vlasi u Myrinoj tamnoj kosi, bore koje su se okupile oko tih prodornih očiju. - Kao što možeš vidjeti, ja sam kroz to vrijeme prošla onim dužim putem - rekla je Myra.

To mora da je točno. Bisesa je učinila još jedan golem i nevjerojatan korak u svojoj osobnoj odiseji kroz vrijeme. - Oh.

Nad Bisesu se nadnijelo još neko lice.

- Doktor Heyer?

- Ne, doktor Heyer je već odavno umirovljen. Ja sam doktor Stanton. Sada ćemo započeti s unosom pune količine krvi u sve organe. Bojim se da bi vas to moglo boljeti.

Bisesa je pokušala obliznuti usne. - Zašto sam budna? - upitala je i onda odmah odgovorila na to svoje pitanje. - Oh.

Prvorodeni. - Što bi drugo moglo biti ako nisu oni. - Neka nova prijetnja.

Myra je bila toliko uvrijeđena da joj se lice zgrčilo. - Izbivala si devetnaest godina, a prvo o čemu se raspituješ su Prvorodeni. Doći ću te posjetiti kad budeš potpuno pri sebi.

- Myra, čekaj... Ali Myra je otišla.

Novi je liječnik bio u pravu, boljelo ju je. Ali Bisesa je nekada bila časnica Britanske vojske. Prisilila se da ne krikne.

2. POSMATRAČ DUBOKOG SVEMIRA

Lipanj 2064.

Prvo suočavanje s novom prijetnjom dogodilo se pet godina ranije. A oči koje su ugledale anomaliju bile su elektronske, a ne ljudske.

Promatrač dubokog svemira X7-6102-016 prolazio je Saturnovom sjenom, tamo gdje su mjeseci svijetlili poput lanterni. Saturnovi prsteni bili su tek sjena onoga što su bili prije Sunčeve oluje, no kako se sonda uspinjala tako je udaljeno Sunce zalazilo iza prstena, pretvarajući ih u srebrni most koji je premostio nebo.

Promatrač dubokog svemira nije bio sposoban zapanjiti se, barem ne sasvim. Ali kao prilično napredan stroj bio je donekle u stanju osjećati, pa je njegova elektronska duša zatreperila zadivljena tim redom koji je vladao među plinovima i ledom kroz koje je prolazio. Ali nije učinio nikakav napor kako bi to istražio.

Sonda se tiho približila sljedećem cilju na svojoj stazi.

Titan, Saturnov najveći mjesec, bio je tek bezoblična lopta oker boje, slabašno osvijetljena dalekim Suncem. No njegovi debeli slojevi oblaka i izmaglice krili su čudesa. Približavajući se tom mjesecu, PDS X7-6102-016 j oprezno osluškiavo elektronsko brbljanje cijelog roja robotskih istraživačkih letjelica.

Pod tmurnim narančastim nebom, robotska vozila za istraživanje planeta su kao neki kukci puzali preko dina "pjeska" kojeg su tvorili poput bazalta tvrdi kristali leda, zaobilazeći gejzire metana, oprezno zalazeći u doline izdubljene rijekama etana i kopali površinom blatnjavom od stalnih i sveprisutnih izljeva metana. Jedan je hrabri izviđački balon, lebdeći u gustom zraku kružio je iznad zaleđene vulkanske lave, gdje je voda bila urešena amonijakom kao čipkom. One sprave koje su mogle zaranjati proučavale su džepove tekuće vode koja se nalazila neposredno ispod površine zaleđenih jezera koja su se očuvala u kraterima nastalim pri padu manjih nebeskih ijela. Posvuda je bilo složenih organskih spojeva

nastalih u električnim olujama u Titanovoj atmosferi i miješanjem gornjih slojeva zraka sa Sunčevom svjetlošću i Saturnovim magnetnim poljem.

Kamo god bi sonde pogledale, naišle bi na život. Neki od tih oblika života bili su anaerobna bića koja vole metan i koja su nemarno podizala hunike u slanoj masi tih kraterskih jezera. U tvari koja je u mnoštvu mjehurića nadirala iz tih zamrznutih vulkana mogli su se opaziti nešto egzotičniji oblici života, koji su se temeljili na ugljiku i koristili amonijak umjesto vode. A najegzotičnije od svega bile su kolonije sluzavih organizama koji su kao svoju osnovnu gradnju koristili silicijeve spojeve, a ne ugljik; oni su živjeli u silnoj studeni tamnih i poput zrcala ravnih jezera etana.

Kukci iz kraterskih jezera bili su rođaci velike obitelji života na Zemlji. Čini se da su amonijačne ribe autohtonog titanskog porijekla. Oni sluzavi ljubitelji studeni mogli bi potjecati s Neptunovih mjeseca, ili odnekud još i dalje. Ovaj Sunčev sustav bio je pun života, života koji je cvao posvuda, u stijenama i u gromadama leda koje su se odvojile nakon ranijih sudara. Čak i ovakav, Titan je bio izuzetan, stjecište i raskrižje životnih oblika diljem čitavog solarnog sustava, a možda čak i izvan njega.

Ali Promatrač dubokog svemira X7-6102-016 nije došao na Titan zbog znanstvenih istraživanja. Dok se približavao mjesecu i njegovom karnevalu života na dosad najmanju udaljenost, njegovi robotski rođaci nisu čak ni znali da je on ovdje.

Najvažniji dio Promatrača dubokog svemira bila je svemirska sonda napravljena na osnovu jedne cijelo stoljeće stare filozofije dizajniranja, sa šiljatim okvirom iz kojeg su izbijali nosači kapsula sa sensorima i radioizotopnim izvorima energije. No ta unutrašnja jezgra bila je obavljena krutim oklopom "metamaterijala" mrežom nanotehnoloških brtvi i žica koje su priječile zrakama Sunca pristup do sonde i vraćale ih na njihove duge staze kojima bi se kretale kad sonde uopće ne bi tu bilo. Promatrač dubokog svemira nije bio slijep; njegov omotač je radio uzorke zraka koje su dolazile. Ali sa svjetlošću koja se nije ni odbijala niti je skretala bio je gotovo nevidljiv. Jednako ga se tako nije moglo opaziti ni na jednoj valnoj dužini zračenja, od gama zraka pa sve do dugačkih radiovalova.

PDS X7-6102-016 nije bio istraživač. Tih i prikriiven, bio je stra-žar. A sada se kretao prema svojevrsnom susretu za kojeg su ga namijenili.

Dok je prolazio iznad oblačne površine Utana, gravitacijsko polje tog mjeseca ga je katapultiralo na novu stazu koja će ga odvesti izvan ekliptike Saturnovog sustava, visoko iznad njegovih prstena. I sve to u radio tišini i bez ikakvog izboja iz raketnih mlaznica.

1 PDS X7-6102-016 je prilazio anomaliji.

Otkrio je kaskade čudnovatih visokoenergetskih čestica. I bio je pročešljan snažnim magnetnim poljem koje je izlazilo iz silnog elektromagnetnog čvora u prostoru. Izvijestio je o tome Zemlji i poslao cijelu bujicu sabijenih podataka služeći se povremenim kratkim laserskim impulsima.

Promatrač dubokog svemira nije imao mogućnost mijenjanja kursa, a da pritom ne ugrozi svoj zaštitni omotač, pa je bespomoćno nastavio put. Trebao se mimoići s tom anomalijom na udaljenosti od otprilike pola kilometra.

Njegovo posljednje opažanje, u smislu posljednje svjesne misli, bilo je ono o iznenadnom zaplitanju snažnog magnetnog polja anomalije.

Zadnji signali s PDS X7-6102-016 pokazivali su njegovu udaljavanje velikom, nemogućom brzinom. Bili su to signali u koje graditelji sonde nisu mogli povjerovati niti su ih mogli razumjeti.

Kao i svaki drugi dovoljno razvijen uređaj, tako je i ova anomalija bila donekle osjećajna. Destrukcija koja joj je bila dosuđena odnosila se na budućnost i nije ju zabrinjavala. Ali osjetila je tračak žaljenja zbog uništenja ove male drske letjelice koja ju je u svom smiješnom pokušaju skrivanja i pritajenosti tako daleko slijedila.

Sama, anomalija je brodila Saturnovim sustavom, koristeći gravitacijsku i kinetičku energiju tog golemog planeta i odbacila se prema udaljenom Suncu i toplim svjetovima koji su kružili oko njega.

3. ABDIKADIR

2068. (Zemlja); 31. (Mir)

Prva Miru bi prva naznaka dolaska nečeg čudnog bila uobičajeno uočena, već i zbog svoje krajnje nelogičnosti. Abdikadir se razljutio kad ga je mladi znanstvenik pozvao pa se orao maknuti od teleskopa. Ovo je napokon bila jedna vedra noć. Prva generacija izbjeglica sa Zemlje stalno se žalila zbog naoblake rza Aiicu, cam sKarpanom svifecu &o)ise nalazio u svo/em vfastitom skrpanom svemiru. Ali noćas je vidljivost bila vrlo dobra i Mars je, blještavo plav, lebdio visoko na vedrom nebu.

Prije tog mladićevog ometanja, zvjezdarnica na krovu Mar-dukovog hrama bila je poput neke scene iz svijeta tišine. Glavni instrument bio je reflektor čije su golemo zrcalo podigli mongolski robovi pod nadzorom grčkih znanstvenika iz Othicove škole. Ono je davalo dobru, iako pomalo lelujavu sliku površine Marsa. Dok je Abdi promatrao, njegovi su ljudi pomicali poluge teleskopske osi tako da je, usprkos rotaciji ovog svijeta, Mars postojano ostajao u sredini Abdijevo vidnog polja i on je, koristeći se blokom za crtanje pričvršćenim na koljeno, u velikoj žurbi izrađivao crtež, jer način proizvodnje u doba Aleksandrovog carstva još nije dostignuo razinu u kojoj bi bila moguća izrada fotografija.

Na površini Marsa je mogao jasno vidjeti polarne kape, plava mora, oker boju pustinja prošaranih zeleno-plavim i plavim, pa čak i slabu svjetlost neobičnih gradova za koje se vjerovalo da su se smjestili u ugaslom krateru Mons Olympusa. Abdi je bio zadubljen u svoj posao, odlučan iskoristiti svaku sekundu te dobre vidljivosti kada ga je prekinuo mladi znanstvenik. Spirosu je bilo tek četrnaest godina, školovao se u Othicovoj školi i pripadao je trećoj generaciji ljudi

rođenih na Miru. Bio je bistar i domišljat momak, ali sklon nervozi i sada je, pred astronomom koji je bio tek deset godina stariji od njega, jedva nekako uspio promucati novosti koje mu je donio.

- Smiri se, dječaće, duboko udahni. Reci mi što se dogodilo.

- Mardukova odaja... - Ta je prostorija bila samo središte hrama na čijem su krovu sada stajali. - ... Morate otići tamo.

Učitelju!

- Zašto? Što ću tamo vidjeti?

- Ne vidjeti, učitelju Abdi, nego čuti.

Abdi je još jednom bacio pogled kroz okular gdje je još uvijek treperilo plavo svjetlo Marsa. No dječakovo je uzbuđenje djelovalo uvjerljivo. Nešto nije bilo kako treba.

Trapavim pokretima spustio se sa svojeg sjedala za okularom i obratio se jednoj od svojih učenica - Ti, Xenia, preuzmi.

Ne želim izgubiti ni sekunde ovako dobre vidljivosti.

Djevojčica je požurila ispuniti zadatak kojeg je dobila.

Spiros je već trčao prema ljestvama.

- Bit će za tebe bolje da to nije neka glupost - rekao je Abdi, hitajući za dječakom.

Morali su se spustiti, a onda iznutra opet penjati, jer je odaja velikog boga Marduka bila pri samom vrhu tog zdanja.

Prolazili su zbunjujuće različitim prostorijama osvijetljenima uljanicama koje su se dimile u nišama. Dugo nakon što su svećenici napustili ovaj hram osjećao se jak miris tamjana.

Abdi je ušao u Mardukovu odaju, zirkajući oko sebe. Nekada se u toj prostoriji nalazio veliki zlatni kip toga boga. Sada je ostalo tek njegovo postolje, mekše i zaobljenije s tek jedva vidljivim naznakama tragova dvaju krupnih stopala. Soba je bila u tako derutnom stanju kao da je pretrpjela eksploziju. No takva je bila otkad je Abdi znao za sebe.

Abdi se okrenuo prema Spirosu. -I? U čemu je problem?

- Zar ne čujete? - upita dječak, jedva dišući. Stajao je posve mirno, stavivši prst na usne.

Tada je i Abdi čuo. Tihi zvuk nalik cvrčanju, gotovo kao da se glasa cvrčak, ali previše pravilno, previše ujednačeno.

Pogledao je dječaka koji je stajao raskolačenih očiju, sleđen od straha.

Abdi je zakoračio u sredinu prostorije. Otud je mogao razabrati kako cvrčanje dopire iz smjera umjetnički izrezbare relikvije koja bila pričvršćena na zidu. Prilazio joj je, a zvuk je postajao glasniji.

Samo da se ne bi osramotio pred dječakom, Abdi je nastojao da mu ruke ne zadržu kad je posegnuo prema malenom ormariću u samom središtu relikvije i širom otvorio vratašca.

Znao je što je bilo spremnjeno u ormariću. Bio je to artefakt nalik komadu šljunka kojeg su na Mir donijeli sa Zemlje.

Pripadao je prijateljici njegovog oca, koja se zvala Bisesa Dutt, i taj su predmet čuvali godinama, a kad je u njemu nakon nekog vremena nestalo energije, pohranili su ga u ovaj ormarić.

Bio je to telefon.

I zvonio je.

Drugi dio: PUTOVANJA

4. KAD SE SPAVAČ PROBUDI

Veljača-ožujak2069.

Bisesa je bila sretna kad je izašla iz sprave u kojoj je spavala. Tamo je smrdjelo po pokvarenim jajima, po sumporovodiku koji se koristio da bi organi prestali uzimati kisik.

U bolnici su liječnicima bila potrebna tri dana da joj ponovo vrate krv u žile i uvjere organe da ponovo trebaju uzimati kisik i da prođe fizioterapiju kako bi pomoću Zimmerovog okvira mogla hodati. Osjećala se neopisivo starom, starijom od svojih četrdeset i devet bioloških godina, a osjećala se i prazno, što je bila posljedica gladi. Posebno su je boljale oči u kojima je osjećala peckanje. Imala je i čudnih poteškoća s vidom, u početku je čak blago halucinirala. A imala je i neugodan osjećaj da smrdi po vlastitoj mokraći.

Pa sad, treba uzeti u obzir da devetnaest godina nije imala ni krvi ni električnih aktivnosti u mozgu, da joj u tkivo nije dolazio kisik i da je bila u ledu koji je bio gotovo dovoljno hladan da joj razori stanice. Bilo je i za očekivati neku razinu neugode.

Dok je boravila u svom spremniku, hibernaculumu 786, se promijenio. Sada je izgledao kao vrhunski hotel, sav u staklenim zidovima, bijelim podovima, s plastičnim kaučima i starim, starim ljudima (barem su se tako doimali) u kućnim ogrtačima koji su se vrlo oprezno kretali. Najdrastičnija promjena se očitovala u tome da je hibernaculum bio pomaknut. Kad je došla do prozora, vidjela je golemu ranu u dnu, prašnjav kanjon s nabacanim slojevima da koji su izgledali kao stranice enormno velike knjige. Shvatila je da je to Grand Canyon i da pruža spektakularan pogled, pa je pomislila kako je besmisleno tratiti ga na spavače u hibernaculumu.

Nekako ju je uzrjala pomisao da je vrlo složeni hladnjak u kojem je provela vrijeme spavajući bez snova, bio isključen, maknut sa svojeg mjesta i poslan na drugu stranu ovog kontinenta.

Dok se njezin oporavak nastavlja, običavala je sjesti uz taj prozor čije je staklo bilo sfernog oblika, zagledana u tu statičnu geološku dramu kanjona. Prije je samo jednom bila na turističkom putovanju do tog kanjona. Sudeći prema putu koje je Sunce prelazilo preko proljetnog neba, zaključila je da se nalaze negdje na južnom dijelu, možda negdje u blizini Grand Canyon Village. Činilo se da su se lokalna flora i fauna oporavile nakon sveopćeg udara Sunčeve oluje. Tlo je bilo

prekriveno kaktusima, jukom i grmljem. Tijekom svojih strpljivih promatranja vidjela je mala stada kanadskih ovaca, na trenutak je zapazila kojota kako se šulja, a jednom joj se učinilo i da je vidjela zvečarku.

Ali ako se kanjon i oporavio, činilo se da se mnogo toga promijenilo. Na istočnom je obzoru zapazila niz metalnih konstrukcija na stupovima, nešto nalik tek napola izgrađenoj robnoj kući. Ponekad je vidjela vozila kako prolaze ispod tog zdanja i oko njega. Nije imala pojma što bi to moglo biti.

Ponekad je i na nebu ugledala svjetla. Tamo se iznad južnog večernjeg neba kretala sjajna iskra kakvih četrdesetak minuta; nešto veliko na satelitskoj stazi. No moglo se vidjeti i čudnijih stvari: usred dana blijedi djelići modrog neba, treperava ili plutajuća svjetla zvijezda noću. Čudno nebo u ovom novom dobu. Pomislila je kako i mora biti radoznala ili možda i prestrašena, no u početku nije bila.

Sve se to promijenilo kada je začula riku. Neko potmulo rezanje od kojeg se činilo da se zemlja trese, a činilo se da je vjerojatnije geološkog nego životinjskog porijekla.

- Što je to bilo?

- Bisesa, nešto si pitala?

Glas je bio blag, muški, nekako previše savršen, i dopirao je odnekud iz zraka.

- Aristotel? - Ali već i prije nego joj je ovaj odgovorio, znala je kako to ne može biti.

Došlo je do neke čudne stanke prije nego joj je odgovorio. -Bojim se da ne. Ja sam Tales.

- Tales, naravno. Tales.

Prije Oluje sa Sunca u ljudskom su svijetu postojale tri AI, tri velike umjetne inteligencije, daleki potomci istraživačkih strojeva i predstavnika drugih inteligentnih softvera ranijih tehnoloških generacija. Govorkalo se kako su njihove kopije sačuvane, kao struje bitova otposlane u međuzvjezdani prostor. Ali samo je Tales preživio Oluju, sklonjen u jednostavnijim mrežama čvrstog Mjeseca.

- Drago mi je što ti ponovo čujem glas.

Stanka. -I meni je drago što čujem tvoj glas, Bisesa.

- Zašto toliko kasniš s odgovorom, Tales? Zar si još uvijek postavljen na Mjesecu?

- Da, Bisesa. I ograničen sam brzinom svjetlosti. Baš kao i Neil Armstrong.

- Zašto te ne dopreme na Zemlju? Zar ovako nije pomalo nepraktično?

- Ima načina da se to kašnjenje izbjegne. Postoje sredstva kojima mi se može pomoći kad je takva vremenska odgoda nedopustiva... na primjer, tijekom medicinskih zahvata. Ali inače se ovo smatra zadovoljavajućim.

Bisesi su se ovi odgovori učinili unaprijed pripremljenima. Čak joj se činilo da su napisani. Osim ovoga što joj je rekao, sigurno je bilo još razloga za Talesovo ostavljanje na Mjesecu. No nije joj se sada dalo tjerati mak na konac.

- Pitala si me za ovu riku - rekao je Tales.

- Zvučalo je kao lav. Kao afrički lav. -I bio je.

- A što afrički lav radi ovdje, u srcu Sjeverne Amerike?

- Nacionalni park Grand Canyon je sada Jefferson, Bisesa.

- Molim?!

- Jefferson Park. Sve je to dio ponovnog uspostavljanja divljine. Ako pogledaš na svoju desnu stranu.....

Na obzoru, na samom sjevernom rubu, spazila je neke glomazne obrise, kao da se pokreću stijene. Tales je napravio prozorčić kako bi uvećao sliku. Gledala je u slonove, u cijelo krdo slonova koje se kretalo zajedno s mladunčadi; profil koji se nije mogao pobrkati ni s čim drugim.

- Imam vrlo opširne informacije o ovom parku.

- Sigurna sam, Tales, da ih imaš. Imam jedno pitanje. Kakva je ono tamo konstrukcija? Izgleda mi kao neke skele.

Saznala je da je to energana, zemaljski dio stanice koja se nalazila na stazi, kolektor za mikrovalne zrake koje su dolazile odozgo.

- Cijela ta stvar je prilično velika, deset kvadratnih kilometara.

- Je li bezopasna? Vidjela sam vozila kako prolaze ispod nje.

- O da, za ljude je bezopasna. I za životinje. Ali postoji jedna zona u koju nema pristupa.

- A što su ova svjetla na nebu, Talese? Ova svjetlucava...

- Zrcala i jedra. Sada već postoji cijela jedna arhitektura izvan Zemlje, Bisesa. To je zbilja vrlo spektakularno.

- Znači taj san se zaista gradi. Bud Tooke je sad zadovoljan.

- Bojim se da je pukovnik Tooke umro još...

- Nije važno.

- Bisesa, postoje ljudski savjetnici s kojima možeš porazgovarati. O bilo čemu. O detaljima tvoje hibernacije, na primjer.

- To su mi pojasnili prije nego sam ušla u zamrzivač... Hibernaculum je bio proizvod Oluje sa Sunca. Prvi je nastao u Americi još prije tog događaja, jer su bogati tražili način kako će izbjeći teške godine pred njima i vratiti se kad naiđe vrijeme oporavka. Bisesa nije u svojeg kročila sve do 2050. godine, osam godina nakon te oluje.

- Mogao bih ti pričati o napretku medicine od vremena kada su te zaledili - rekao je Tales. - Na primjer, sada ispada da je sklonost tvojih stanica prema sumporovodiku ostatak jedne vrlo rane faze evolucije života na Zemlji, vremena kad su aerobne stanice još uvijek dijelile svijet s metanogenima.

- To mi zvuči nekako poetski.

- Postoji i motivacijska strana - rekao je Tales blagim glasom. Osjetila je nelagodu. - O kakvoj to motivacijskoj strani govoriš?...

Imala je razloga pobjeći u zamrzivač. Myra, njezina tada dvadesetjednogodišnja kćer udala se protivno njezinom savjetu i odlučila zauvijek napustiti Zemlju. A Bisesa je željela i izbjeći onu konspirativnu teoriju o njezinoj ozloglašenosti zbog čudne uloge koju je imala tijekom krize nastale Olujom, mada je mnogo toga o čemu se govorilo (pa čak i pravi razlog nastanka Oluje) trebalo biti strogo povjerljivo.

- u svakom slučaju - rekla je - odlazak u hibernaculum bila je obveza prema društvu. Tako su mi rekli kad sam prepisala moj novac. Moja zaklada je otišla za unapređenje razumijevanja tehnika koje će se jednoga dana koristiti u svemu, od čuvanja organa za transplantaciju pa do letjelica s posadom, na stoljećima dugim međuzvezdanim putovanjima. A i kad se svijet borio kako bi se oporavio nakon Oluje, ja sam, zamrznuta u spremniku, bila znatno manje ekonomsko opterećenje...

- Bisesa, sve je šire mišljenje kako je spavanje u hibernaculumu zapravo svojevrsno sublimirano samoubojstvo. To ju je osupnulo. Aristotel bi tu bio znatno suptilniji, pomislila je. - Tales, - rekla je odlučnim glasom - ako osjetim potrebu s nekim o tome razgovarati, onda će to biti moja kćer.

- Naravno, Bisesa. Trebaš li još nešto? Oklijevala je. - Koliko sam stara?

- Ah, dobro pitanje. Ti si, Bisesa, kuriozitet.

- Hvala.

- Rođena si 2006. godine, dakle prije šezdeset i tri godine. Od toga se treba oduzeti devetnaest godina koje si provela u hibernaciji.

- Tako dobivamo četrdeset i četiri - rekla je oprezno.

- Ipak, tvoja biološka starost je četrdeset i devet.

- Da. Zašto si dodao još pet godina?

- To su godine koje si provela na Miru. Kimnula je. - Ti znaš za to?

- To je najstrože povjerljivo. Da, znam.

Naslonila se u svojem stolcu, zagledana u one slonove u daljini i u blistavo nebo 2069. godine, pokušavši sabrati svoje misli.

- Hvala ti, Tales.

- Bilo mi je zadovoljstvo. - Kada je utihnuo, osjetila se neka suptilna praznina u zraku.

5. BELLA

Bella Fingal je letjela nad Londonom kad je od kćeri čula loše vijesti s neba.

Bella je preletjela Atlantik i njezin zrakoplov se sada usmjerio prema Heathrovu, na periferiji zapadno od središta Londona. Imala je cijeli zrakoplov samo za sebe, jednu od onih novih nadzvučnih letjelica, otmjenu kočiju za jednu ovakvu pedesetsedmo-godišnju baku.

Ali ona zapravo nije željela poći na ovo putovanje. Već je sprovod Jamesa Dufolta bio sam po sebi dovoljan; dolazak tugujućoj obitelji bit će još gori. Ipak, kao predsjednici Svjetskog svemirskog vijeća, to joj je bila dužnost.

Dobila je taj posao gotovo posve slučajno, vjerojatno kao kompromisni izbor nadnacionalnog tijela koje je imenovalo Svjetsko vijeće za svemir. Negdje duboko u sebi vjerovala je kako će taj položaj pretežno biti tek počasna dužnost, kao i mnogi drugi položaji sveučilišnih savjetnika i ravnatelja koja su joj bila nuđena kao veteranu Oluje sa Sunca. Nije mislila da će putovati s kraja na kraj planeta kako bi je uvalili u neugodne i žalosne situacije kao što je ova.

Ona je dala svoj doprinos obrani. Čeznutljivo je pomislila kako je trebala ostati u mirovini.

A sada je Edna stupila s njom u vezu i javljala joj loše i čudnovate novosti iz kojih je Belli postalo jasno da je Edna zaista glavni zapovjednik svemirske flote.

- Znaš, mama, tragači sad napokon vjeruju da su naišli na nešto ozbiljno. Nešto tamo vani u mraku... nešto što sada prilazi Jupiterovoj stazi po hiperboličnoj putanji. Toga nema na Istrebljivačevoj karti, premda to i ne čudi, jer se stalno pojavljuju dugoperiodični kometi koji su previše udaljeni za eho eksplozije Istrebljivača. Ali ovo o čemu ti govorim ima posve drukčije, zabrinjavajuće karakteristike.

Bella je vidjela prikaz "Istrebljivačeve karte" koja je poput planetarija bila postavljena unutar zgrade u kojoj je radila, stare NASA-ine stožerne zgrade u Washingtonu. Golema, dinamična, trodimenzionalna snimka čitavog Sunčevog sustava, napravljena u samo predvečerje Oluje, nastala kad je u dubokom svemiru detonirana silna nuklearna bomba nazvana Istrebljivač, eksplozija koja je također bila emitirala prema tihim zvijezdama čeznutljivu koncentraciju ljudske kulture zvanu "Zemaljska pošta" unutar koje su bile ugrađene kopije najvećih umjetno stvorenih umova planeta Zemlje, a koji su imali imena Aristotel, Tales i Atena. Unutar nekoliko sati nakon eksplozije, radioteleskopi na Zemlji su zabilježili odjeke eksplozije koje su donosile rendgenske zrake, reflektirajući se od svakog objekta promjera više od jednog metra unutar Saturnove staze.

Dvadeset i sedam godina nakon Oluje, svjetovi naseljeni ljudima, a i sam svemirski prostor, bili su puni očiju koje su pratile sve što se micalo. Bilo što osim onog što se nalazilo na karti jamačno se pojavilo kasnije. Većinu takvih novih pridošlica, ljudskih ili prirodnih, moglo se lako identificirati i eliminirati. A ako ne... e pa onda (Bella je to brzo uviđala) su se te loše vijesti hitro filtrirale kroz hijerarhiju Vijeća, sve do njezinih ušiju.

Sva se tresla u začahurenoj i tihoj toplini kabine zrakoplova. Kao i mnogi iz njezine generacije, tako je i Bella još uvijek imala noćne more Oluje sa Sunca. A sada je na nju došao red slušati o ružnim snovima.

Ednino lice na zaslonu postavljenom na stražnjoj strani sjedišta ispred Bellinog bilo je prikazano trodimenzionalno. Imala je tek dvadeset i tri godine, jedna od prve generacije "svemiraca" kako ih se Bella naučila zvati, rođenih u svemiru tijekom Bellinog re-habilitacijskog boravka na Mjesecu nakon Oluje. Ali Edna je već imala čin satnice. Promaknuća su bila brza u zračnim snagama čija je flota bila, ili je barem Edna tako govorila, toliko osuvremenjena da su imali robote čak i za ribanje palube. Danas je, sa svojom tamnom kosom strogo začešljanom i u do grla zakopčanoj odori, Edna izgledala napeto, sa sjenom u očima.

Bella je žudjela za tim da dodirne svoju kćer, no nije čak ni mogla razgovarati s njom na prirodan način. Edna se nalazila u glavnom stožeru zračnih snaga u pojasu asteroida, u ovom trenutku dvije astronomske jedinice udaljena od svoje majke, na dvostrukoj udaljenosti od one između Zemlje i Sunca, a taj golem jaz je prouzročio u oba smjera kašnjenje od po šesnaest minuta.

Osin toga, tu se radilo i o protokolu. Bella je zapravo bila svojoj kćer nadređeni zapovjednik. Pokušala se usredotočiti na ono što je Edna govorila.

- To je samo štura vijest, mama - govorila je Edna. - Nemam nikakvih detalja. Govorka se da je kontraadmiral Paxton odletio u London kako bi te o tome izvijestio...

Bella se trgnula. Bob Paxton, prvi herojski istraživač Marsa i prvorazredni gnjavator.

Edna se osmjehnula. - Sjećam se kako je dobio voćnu salatu u glavu, ali ti si šefica! Usput rečeno, Thea je dobro. - Ednina kćer, Bellina trogodišnja unuka, druga generacija svemiraca. - Ona će uskoro krenuti kući. Ali trebala bi je vidjeti kako uživa na mikro-gravitaciji u spororotirajućim prostorijama...

Edna je govorila o običnim obiteljskim stvarima, događajima be-značajnijim nego što je sudbina Sunčevog sustava. Bella je upijala svaku riječ, onako kako bi to svaka baka učinila. Ali sve je to bilo tako čudno, čak i Belli koja je i sama radila u svemiru. Ono što je Edna govorila bilo je začinjeno nepoznatim izrazima. U rotirajućoj svemirskoj postaji možeš se kretati u smjeru vrtnje ili u obrnutom smjeru ili prema osi rotacije... Čak je i njezin naglasak malo vukao na Bellin vlastiti irski, s onim teškim prizvukom s istočne obale Amerike - zračne snage su u biti bile izdanak starih pomorskih snaga, mornarice Sjedinjenih Američkih Država i odatie su naslijedili mnogo toga.

Njezina kćer i unuka su se udaljavale od nje, pomislila je tugaljivo. A opet, možda su se sve bake tako osjećale, još od Eve pa sve do danas.

Uho zvono ju je upozorilo da je zrakoplov započeo svoj završni prilaz zračnoj luci. Spremila je ostatak Ednine poruke u memoriju i odaslala vlastiti kratak odgovor.

Avion je letio nagnut na jednu stranu, a Bella je gledala grad.

Mogla je jasno razabrati impozantnu kupolu. Bio je to gotovo savršen krug, promjera kakvih devet kilometara, a središte mu je bio Trafalgar Square. Mnoge stare zgrade unutar kupole bile su sačuvane od razaranja tijekom Sunčeve oluje i sačuvalo se nešto od onog starog, samopouzdanog Londona, blijedi sjaj pješčenjaka i mramora. Ali Westminster je sada bio otok, zgrade Parlamenta ostavljene kao spomenik. Nakon Oluje, grad je odustao od pokušaja nadziranja svoje rijeke i povukao se na svoje nove obale koje su sada više nalikovale onom širem i prirodnom toku kakvog su Rimljani bili ucrtali u svojim kartama. Londončani su se prilagodili; sada se moglo ići roniti među betonskim ostacima Južne obale.

Izvan oboda tog kruga velik je dio perifernog okružja bio na dan Oluje srušen sa zemljom. Sada su se na tom mjestu poput tepiha prostrlo mnoštvo novih četvrtastih zgrada koje su izgledale kao one betonske prepreke za tenkove.

I kako se zrakoplov sve više spuštao, tako je vidjela i samu kupolu. Njezini paneli su već odavno bili razmontirani, no neka od golemih rebara i neki stupovi bili su ostavljeni; izloženi nevremenu i izbljedjeli bacali su kilometrima dugu sjenu preko dijela grada kojeg je kupola bila sačuvala. Bio je to samo bljesak, kratak pogled. I bilo je to, u izvjesnom smislu, nešto posve obično. I dvadeset i sedam godina kasnije, ma kamo po svijetu čovjek putovao, još su se posvuda vidjeli ožiljci koje je ostavila Oluja sa Sunca.

Grad je ispod Belle brzo promicao, a avion je ponirao iznad anonimnih šćućurenih dijelova periferije te sletio na Heathrow.

6. MYRA

Myra je s Bisesom sjedila ispred prozora koji je izgledom podsjećao na mjehur i ispijala ledeni čaj. Bilo je rano jutro i činilo se da se još niska svjetlost hvata za bore na Myrinom licu.

- Zuriš - rekla je Myra.

- Oprosti, draga. Pa ne možeš me kriviti. Meni se čini kao da si u samo tjedan dana ostarjela devetnaest godina.

- Barem sam ipak mlađa od tebe. - Myra je zvučala uvrijeđeno, a imala je i zašto.

Nosila je bluzu koja je izgledala vrlo komotno i hlače od nekog otmjenog materijala za koji se činilo da joj u njima nije vruće. Kosa joj je bila začešljana unatrag na način koji se Besisinim zastarjelim pogledima na modu činio previše strog i ozbiljan, ali je pristajao kostima Myrinog lica, njenom lijepom čelu.

Na ruci nije nosila nikakav prsten. Pokreti su joj bili vrlo blagi, zadovoljni, gotovo formalni, a majku je rijetko pogledavala.

Nije se doimala sretnom. Izgledalo je kao daje nemirna.

Bisesa nije znala što nije u redu. - Trebala sam biti uz tebe, naći ti se pri ruci - rekla je.

- E pa nije te bilo.

- Sada čak ni ne znam...

- Znaš da sam se udala za Eugena nedugo prije no što si ti otišla na led. - Eugen Mangles bio je mlad znanstvenik, "čudo od djeteta" i sve prije nego autističan, a nakon njegovog herojskog proraču-navanja tijekom Oluje imao je neki status gotovo ravan spasitelju, status kakav svijet u posljednje vrijeme nije vidio.

- U ono vrijeme svi su se ženili mladi - rekla je Myra. Godine nakon Oluje donijele su populacijski bum. - Rastali smo se nakon pet godina.

- Pa... žao mi je. Zar se nije pojavio nitko drugi?

- Ne neka ozbiljna veza.

- A gdje sada radiš?

- Prije deset godina vratila sam se u London. Vratila sam se u naš stari stan u Chelsea.

- Pod ruševine kupole?

- Ispod onoga što je od nje ostalo. Znaš da je ta stara ruina ipak dobra, što se tiče cijene nekretnina. Snobovima je jako stalo do boravka ispod kupole. Mislim, mama, da smo bogate. Kad god mi ponestane novaca, ja prodam nekoliko dionica. Cijene vrtoglavo rastu.

- Dakle, vratila si se u grad. I što radiš?

- Prekvalificirala sam se i sada radim kao socijalna radnica. Bavim se post traumatskim stresom?

- PTS-om?

- Uglavnom se to odnosi na ljude tvoje generacije, mama. Oni će do groba patiti od tog stresa.

- Ali oni su spasili ovaj svijet - tiho je rekla Bisesa.

- Da, spasili su ga.

- Nikada te nisam zamišljala kao socijalnu radnicu. Uvijek si željela postati astronaut!

Myra se namrštila kao da ju je podsjetila na neku indiskreciju. -To sam prerasla kada sam shvatila što se zapravo događa. Očito posve nesvjesno, dodirнула je tetovažu na svojem obrazu. To je zapravo bila identifikacijska tetovaža, obvezna registracija uvedena nekoliko godina nakon što je Bisesa otišla u hibernaciju. Nije baš neki simbol posebno slobodnog društva.

- Nije li Eugen radio na modifikaciji klimatsko-vremenskih sustava?

- Da. No ubrzo su ga gurnuli u stvaranje oružja. Modifikacija vremenskih prilika kao sredstvo političkog nadzora. To oružje nije nikada korišteno, ali postoji. Dugo smo se prepirali oko moralnosti toga što on radi. Nikada nisam izgubila ni u jednoj od tih svađa, ali nikada nisam ni pobijedila. Njemu to jednostavno nije jasno.

- Sjećam se da je bio takav - uzdahnula je Bisesa.

- Na kraju mu je njegov posao postao važniji nego ja.

Bisesa je bilo iskreno žao kad je vidjela toliko razočaranje kod svoje kćeri koja je, s Bisesine točke gledišta, još prije nekoliko tjedana bila vedra dvadesetjednogodišnjakinja.

Pogledala je kroz svoj prozor. Na onoj udaljenijoj strani kanjona nešto se micalo. Ovog puta su to bile deve. - Meni ne izgleda baš sve tako loše u ovom novom svijetu - rekla je, želeći postići vedrije raspoloženje. - Zapravo mi se sviđa pomisao da deve i slonovi šecu po Sjevernoj Americi... premda i nisam baš sigurna da znam zašto su ovdje.

- Sada smo usred JeffTersona - odgovorila joj je Myra.

- Je li to ime dobilo po predsjedniku Jeffersonu?

- Naučila sam mnogo više o američkim predsjednicima dok sam živjela s Eugenovom obitelji u Massachusettsu - odgovorila je Myra suho. To namjerno ponovno pretvaranje tla u divljinu došlo je kao impuls prouzročen posljedicama Oluje. - Zapravo je Linda imala nekakve veze s nastankom cijelog tog programa. Ona je pisala o tome.

- Moja rođakinja Linda?

- Ona je sada nositeljica najvišeg odličja pa je zovu Dama Linda. - Studentica bioetike Linda dijelila je stan s Bisesom i Myrom prije Oluje sa Sunca. - Stvar je u tome što su, još davno prije Kolumba, doseljenici iz prvog kamenog doba pobili većinu krupnih sisavaca. Tako si imala ekologiju punu praznih mjesta koja evolucija nije imala vremena popuniti. "Sklad u kojem se traže mnogi dijelovi" mislim da je to Thoreau rekao. Linda ga je često citirala. Kad su Španjolci doveli ovamo konje, njihov broj je naglo porastao. Zašto? Zato što su se moderni konji ovdje razvili...

U tim novim "Jefferson parkovima" ulagao se svjestan napor kako bi se rekonstruirala onakva ekologija kakva je bila krajem posljednjeg ledenog doba, i to na način da su uvozili vrste koje su bile približni ekvivalent onima koje su nestale. Bisesa je kimnula. - Afrički i azijski slonovi umjesto mamuta i mastodonata.

- Deve u zamjenu za sve istrijebljene vrste iz porodice deva. Još više vrsta konja, kako bi se hvalisali njihovom raznovrsnošću. Mislim čak i zebre. Umjesto izumrle vrste ljenjivaca koji su obitavali na tlu, oni dopremaju nosoroge, biljojede podjednake mase i načina prehrane.

- Pretpostavljam kako su na vrhu takve piramide lavovi.

- Da. S druge strane oceana ima još takvih parkova. U Britaniji su pola Škotske prepustili domaćim hrastovim šumama. Bisesa je pogledala u smjeru ponositih deva. - Pretpostavljam da ovo ima terapijski učinak. Ali to spada u kasnije aktivnosti. U zacjeljivanje. Ja sam se probudila kako bih vidjela kako smo preživjeli u kasnijem svijetu, nakon svega što se dogodilo.

- Da - rekla je Myra smrknuto. - I nije svaka akcija poduzeta nakon Sunčeve oluje bila tako pozitivna kao stvaranje pleistocenskog parka... Mama, ljudi su saznali za Oluju sa Sunca. Saznali su istinu. U prvo vrijeme, to je bilo proglašeno tajnom. Čak se ni riječ prvorodeni nikada nije javno izgovarala. U to vrijeme nije bilo nikakve naznake koja bi govorila da je Oluja bila namjerno izazvana.

Prouzročena usmjeravanjem jednog golemog planeta prema Suncu.

- Ali istina je procurila. Zviždači su se oglasili. Prava buka je nastala kad je generacija koja se borila protiv Simčeve oluje išla u mirovinu i nisu više imali što izgubiti pa su počeli govoriti ono što su znali.

- Čudim se da se to tako dugo i održalo u tajnosti.

- Mislim da još i sada mnogo ljudi ne vjeruje u to. Ali ljudi su prestrašeni. A u vladi, u industriji i u drugim utjecajnim strukturama postoje oni koji kojima taj strah ide na ruku. Militarizirali su čitavu Zlemlju, zapravo cijeli Sunčev sustav. Oni to zovu "Rat s nebom"

Bisesa je prijezirno frknula. - Pa to je smiješno. Kako se može upustiti u rat zbog jedne apstrakcije?

- Slutim kako je upravo u tome poanta. To može značiti što god želiš da to znači. A oni koji nadziru nebo imaju silnu moć. Pa što misliš zbog čega Talesa još uvijek drže na Mjesecu?!

- Ah, zato što nitko ne može otići tamo po njega. Jesi li se i ti zato povukla?

- Bezbroj toga se troši uludo. A što je još gore, ne poduzimaju se nikakva ozbiljna istraživanja u vezi onog što znamo pod nazivom tehnologija prvorodjenih. Oči, na primjer. Te manipulacije s prostorvremenom, to stvaranje džepnih univerzuma... sve to. Stvari koje bi zapravo mogle biti od koristi ako bi se prijetnja ponovila.

- Znači, ti si se zbog toga povukla.

- Da. Znaš, mama, bilo je to sasvim zgodno. Kao, ja moram otići na Mjesec! Ali ja nisam mogla progutati te laži. Na ovom planetu i izvan njega postoje mnogi koji misle isto što i ja.

- Izvan planeta?

- Mama, nakon Sunčeve oluje cijela je jedna generacija rođena izvan ovog planeta. Oni sebe nazivaju Svemirci. -

Nakratko je pogledala majku, a onda skrenula pogledom. Jedan od tih Svemiraca me je zvao i tražio da te dovedem.

- Zašto?

- Nešto se sprema.

Od tih se riječi Bisesa jednostavno naježila.

Osjetila je naglu promjenu svjetlosti. Podigavši pogled ugledala je kako nebom prelijeće sjajan satelit. - Myra, što je ono?

Među svim tim svemirskim zrcalima izgleda mi nekako staromodno.

- To je Apollo 9. Ili njegova replika. Taj je brod letio prije stotinu godina. Vlada reprizira sve te klasične letove.

Podsjećanje na ona izgubljena vremena prije Oluje.

Prisjećanja i spomendani. Grčevito držanje za prošlost. Stvarno je izgledalo kao da je cijeli svijet još uvijek u šoku.

- U redu, što želiš od mena?

- Ako si spremna, počni se pakirati. Odlazimo.

- Kamo idemo?

Myra se pomalo usiljeno osmjehnula. - Odlazimo sa Zemlje.

7. TOOKEJEVO ODLIČJE

Kolona vozila se dovezla u predgrađe zvano Chiswick.

Bella je, zajedno s dva ^elohranitelja iz Vijeća, izašla iz svojeg automobila. Bili su to jedan muškarac i jedna žena čija su odijela nabrekla zbog osobnog naoružanja koje su skrivala i koji su, kao i svi njihovi kolege, bili tihi i anonimni. Žena je u crnoj kožnatoj vreći nosila maleni omot.

Vrata automobila su se zatvorila.

Skupljajući hrabrost, Bella se okrenula prema domu Duflovih. Zgrada je bila bezličan blok bijelog betona zaobljenih uglova, utonula u tlo kao da je preteška za ovo londonsko blato. Krov je izgledao kao vrt pun vjetroturbina, panela solarnih ćelija i antenama, a prozori su bili maleni i duboko uvučeni. Sa svojim suterenskim prostorijama i neovisnim izvorima energije, kuća se doimala poput bunkera. To je bila domaća arhitektura prestrašene sredine dvadesetprvog stoljeća.

Bella je morala sići niz stubu kako bi došla do ulaznih vrata. Tamo ju je dočekala mršava žena odjevena u crno odijelo.

- Gospođa Duflov?

- Doktorice Fingal. Hvala vam što ste došli. Zovite me Phillippa... - pružila joj je ruku dugih prstiju.

Zaklonjena svojim ljudima iz osiguranja, Bella je prošla kroz zgradu do dnevnog boravka.

Phillippa Duflov je vjerojatno zašla u šezdesete godine, malo starija od Belle. Njezina posijedjela kosa bila je kratko ošišana. Ne može se reći da joj lice nije bilo lijepo, no bilo je nekako usko, s napućenim usnama. Izgledala je kao žena koja je u stanju zadržati čeličnu samokontrolu, no bila je žena koja je izgubila sina i znakovi te tragedije bili su vidljivi oko njezinih očiju, pomislila je Bella i osjetila neku napetost u vratu.

Bellu su u dnevnoj sobi čekale generacije Phillippine obitelji. Kad je ušla, oni su ustali i postrojili se ispred zaslona na kojem je bila slika lijepog škotskog jezera. Bella je pomno i nervozno upamtila sva njihova imena. Phillippina dva preživjela sina, Paul i Julian, bili su čvrsti, trapavi momci od trideset i nešto godina. Uz njih su stajale njihove supruge. Ona lijepa mršavica, stara dvadeset i šest godina, bila je Cassie, udovica nestalog sina Jamesa. I njihovo dvoje djece,

dječak i djevojčica stari šest i pet godina, Toby i Candida. Svi su bili odjeveni za sprovod, u crno i bijelo, čak i djeca. I svi su na obrazima imali identifikacijsku tetovažu. Djevojčica je imala utetoviran lijep ružičasti cvijet.

Stojeći pred tom grupom, izložena dječjim zurećim pogledima, Bella odjednom nije imala pojma što bi trebala reći.

U pomoć joj je pritekla Phillippa. - Jako je lijepo od vas što ste došli. - Naglasak joj je bio autentičan naglasak britanske gornje klase, koji je vraćao u drugo doba, pun sabranosti i zapovjednog tona. Zatim se obratila svojoj unučadi. - Doktorica Fingal je na čelu Svemirskog vijeća. Ona je jako važna osoba. A doletjela je iz Amerike samo zato da nas posjeti.

- Da, to je točno, - rekla je Bella i dodala - a i kako bih vam predala ovo. - Pogledala je prema svojoj tjelesnoj straži i žena joj je pružila onu kožnatu vrećicu. Bella ju je oprezno otvorila i spustila na nizak stolić. Ukazao se disk izrađen od nekog finog i blještavog materijala, položen na podlogu od crnog pliša.

Djeca su gledala širom otvorenih očiju. Dječak je upitao: - Je li to odlikovanje? A Candida je upitala: - Je li to za tatu?

- Da, to je za vašeg oca. - Pokazala je prema odličju, no nije ga dirnula. Odlikovanje je izgledalo kao paukova mreža obrubljena sićušnim elektronskim komponentama. - Zna li od čega je ovo izrađeno?

- Od onoga od čega je svemirski štit - brzo je odgovorio Toby.

- Da, baš od toga. To se zove Tookejevo odličje. Ako živite i radite u svemiru onda ne postoji nikakvo više odlikovanje od ovog. Poznavala sam Buda Tookeja. Radila sam zajedno s njim, gore na štitu. Znam koliko bi se on divio vašem tati. Ovo nije samo odlikovanje. Želite li vidjeti što ono još može učiniti?

Dječak je bio skeptičan - Što?

- Dodirni ovaj izbočeni dio. Dječak je poslušao.

Iznad stolića je zatreperio hologram, zakrivši medalju i njezino ležište. Vidio se prizor sa sprovoda. Bila je to scena kada se vidjelo kako šesteropreg vitkih crnih konja vuče kola na kojima je lijes prekriven zastavom. Uz kola su išli vojnici u tamnoplavim odorama. Zvuk je bio tih, ali vrlo jasan i Bella je mogla čuti škripu konjske opreme i tih topot njihovih kopita.

Djeca su se tiho i poput kakvih divova nadvili nad taj prizor. Cassie je tiho jecala, a njezin brat ju je tješio. Phillippa Dufлот je sve to sabrano promatrala.

Snimka je preskočila jedan dio. Čula se salva iz pušaka, a nadlijetali su ih maleni blještavi avioni od kojih se jedan odvojio od formacije.

- To je tatin sprovod - rekao je Toby.

- Da. - Bella se nagnula naprijed kako bi bila licem u lice s djecom. - Sahranili su ga u Arlingtonu. To je u Virginiji... u Americi... gdje američke zračne snage imaju svoje groblje.

- Tata je vježbao u Americi.

- Točno. Ja sam bila tamo na sprovodu, a bila je i tvoja mama. Ovaj hologram je nastao sam od sebe, na dijelu elementa štita...

- Zašto se onaj jedan avion onako odvojio od grupe?

- To se zove "Grupa je izgubila čovjeka" Ti znaš te avione, Toby. To su bili T-38. Njima su se služili prvi astronauti u svojim vježbama. Zamisli samo, oni su stari preko stotinu godina.

- Meni se sviđaju oni mali konji - rekla je Candida. Njihov ujak je spustio ruke na njihova ramena - Idite sada. S nekim osjećajem olakšanja, Bella se uspravila.

Stigla su pića: šeri, viski, kava i čaj, a poslužila ih je jedna samozatajna mlada tetka. Bella je stajala pokraj Phillippe i uzela kavu.

- Bilo je jako ljubazno od vas što ste s njima onako razgovarali - rekla joj je Phillippa.

- Mislim da mi je to bila dužnost - odgovorila je Bella, osjetivši kako joj je neugodno.

- Da, ali postoje načini na koje se to može učiniti dobro ili loše. Vama su ovakve situacije novost, zar ne?

Bella se osmjehnula. - Ovo radim svega šest mjeseci. Zar se to vidi?

- Ne, uopće se ne vidi.

- Smrti u svemiru su rijetkost.

- Da, srećom - složila se Phillippa. - Ali upravo zato je to i bilo tako teško prihvatiti. Nadala sam se kako će ova nova generacija biti zaštićena od... mislim od onoga što smo mi prošli. Čitala sam o vama. Vi ste bili baš na samom štitu.

Bella se osmjehnula. - Bila sam samo jedan od tehničara za veze.

- Nemojte sebe omalovažavati. Na kraju ste na bojnopolju unaprijeđeni u zapovjednika zadatka, zar ne?

- Samo zato što na kraju nije ostao nitko drugi tko bi to mogao obaviti.

- Pa čak ako je i tako, vi ste obavili svoj posao i zaslužili ste priznanje.

Bella baš i nije bila sigurna u to. Njezina kasnija karijera rukovoditelja različitih telekomunikacijskih korporacija i nadzornih tijela je bez sumnje dala zdrav poticaj njezinoj glasovitosti. Ali ona je uvijek nastojala nositi svoj dio tereta, sve do umirovljenja u svojoj pedeset i petoj godini i to, kako se pokazalo, do vrlo kratkog umirovljenja, sve dok joj sad nije bila ponuđena ova nova uloga, položaj kojeg nije mogla odbiti.

- Što se mene tiče - rekla je Phillippa - ja sam tijekom priprema za Oluju bila u Londonu i radila u gradonačelnikovom uredu, na planiranju svih hitnih intervencija i na sličnim stvarima. Ali neposredno prije izbijanja Oluje, moji su me roditelji odveli izvan grada, u sklonište L2.

Štit iznad Zemlje bio je spreman u zenitu, točki stalnog podneva, u LI, prvoj Lagrangeovoj točki gravitacijske stabilnosti izravno između Zemlje i Sunca. Zemljina druga Lagrangeova točka bila je na istoj liniji Zemlja-Sunce, ali s one udaljene

točke planeta, točke gdje je ponoć. I tako, dok su radnici u LI radili na tome da svijet zaštite od Oluje, u točki L2 su se izbjeglice s planeta krile u Zemljinoj sjeni, a među njima je bilo mnoštvo milijunaša, milijardera, diktatora i ostalih bogatuna i moćnih tipova, uključujući i, kako se govorkalo, polovica britanske kraljevske obitelji. Ta priča o L2 je kasnije prerasla u skandal.

- To nije bilo neko mjesto gdje bi čovjek poželio biti - mrmrlala je Phillippa. - Pokušavala sam raditi. Mi smo navodno bili nekakva stanica za promatranje. Ja sam održavala komunikacijske veze sa stanicama na Zemlji. Ali neki od onih bogataša su priređivali zabave.

- Meni to zvuči kao da niste imali izbora - rekla je Bella. - Nemojte se zbog toga kriviti.

- Lijepo je od vas što to kažete. Ipak, mora se dalje.

Prišla im je Cassie, udovica Jamesa Duflota. - Hvala vam što ste došli - rekla je nespretno. Izgledala je umorno.

- Ne morate...

- Bili ste dobri prema djeci. Darovali ste im dan kojeg će pamtiti. - Osmjehnula se. - Vidjeli su vašu sliku na vijestima.

Ipak, mislim da ću spremi taj hologram.

- Možda će tako biti najbolje - složila se Bella oklijevajući. - Ne mogu vam reći mnogo o onome na čemu je James radio, ali želim da znate kako je vaš suprug žrtvovao život u dobru svrhu.

Cassie je kimnula. - Znaite, na izvjestan sam način bila spremna na ovo. Ljudi me pitaju kako je to kad ti muž leti svemirom. Kažem im da bi trebali pokušati ostati na Zemlji.

Bella se prisilila na osmijeh.

- Iskreno govoreći, prošli smo kroz teško razdoblje. Mi smo vezani uz Zemlju, doktorice Fingal. James je otišao u svemira samo da bi tamo radio, a ne i živio. Ovo je dom. London. A ja sam svakoga dana odlazila u grad na posao, u Thule.

Bella je to znala, jer se ranije raspitala, Thule Inc. Bila je velika međunarodna kompanija za ekoobnovu.

- Čak smo i spominjali da bismo se mogli na izvjesno vrijeme razdvojiti. - Cassie se nasmijala, a u tom smijehu se osjetila natruha gorčine. - Eto, nikada neću saznati kako bi ta naša priča završila, zar ne?

-Žao mi je...

- Znaite li što mi nedostaje? Pošta koju sam od njega primala. Njegova javljanja preko zaslona. Nisam vidjela njega, znate, ali sam dobivala tu poštu. I zato mi na izvjestan način ne nedostaje on, ali nedostaje mi njegova pošta. - Oštro je pogledala Bellu. - Je li razlog zbog kojeg je umro zaista bio dobar?

Bella nije imala snage ponavljati sve one otrcane fraze za koje je znala da se od nje očekuju. - Ja sam nova u ovom poslu.

Ali moj je posao uvjeriti se u to da je sve bilo toga vrijedno.

To nije bilo dovoljno. I ništa neće biti dovoljno. Laknulo joj je kad se mogla poslužiti izlikom da ima dogovoren još jedan sastanak i kad se izvukla iz te kuće.

8. EURO-IGLA

Zbog sastanka s Bobom Paxtonom, Bellu su odvezli do tornja Livingstone, takozvane Euro-igle kako ga još uvijek svi Londončani zovu. Kao glavni stožer mjesne uprave Euroazijske unije, a ponekad i sjedište ministra vanjskih poslova, to je bio toranj s prostranim uredima, širokim prozorima s pojačanim staklima, odakle se pružao prekrasan pogled na London. Tijekom Sunčeve oluje Igla je bila zaštićena kupolom i sada se na samom krovu igle, koji graniči s ostacima kupole, nalazi malen muzej koji svjedoči o tim pogibeljnim danima.

Paxton ju je čekao u sobi za sjednice, smještenoj na četrdeset i prvom katu. Koračajući prostorijom, ispijao je kavu velikim gutljajima. Pozdravio je Bellu onim krutim vojničkim naklonom. Predsjednice Fingal.

- Hvala vam što ste došao čak u London kako bismo se susreli... Odmahnu je rukom. - Imao sam ovdje i drugog posla.

Moramo

razgovarati.

Sjela je. Još uvijek potresena sastankom s obitelji Duflot, osjetila je kako će se ovo pretvoriti u vrlo dugačak dan.

Paxton nije sjeo. Činio se previše nervoznim da bi mogao sjediti. Natočio je Belli kavu iz velikog vrča koje je bio u kutu sobe. Natočio je i ljudima iz Bellinog osiguranja, koji su zatim sjeli za udaljeni dio stola.

- Recite mi, admirale, što vas muči.

- Reći ću vam to vrlo jednostavno. Pristigle snimke to potvrđuju. Imamo bauka.

- Kakvog bauka?

- Anomaliju. Kroz Sunčev sustav leti nešto što ovamo ne spada... Paxton je bio visok, žilav. Ima lice astronauta, pomislila je, blijedo i puno ožiljaka od tumora izazvanih zračenjem. Tetovaža na obrazu je prikazivala ponosan mornarički amblem, a kosa mu je bila podšišana kratko, na način kako je to činila i posada.

Pretpostavljala je da je zašao u svoje sedamdesete. Bilo mu je oko četrdeset kad je zapovijedao Aurorom 1, prvom letu prema Marsu u kojem je bila ljudska posada i bio je prvi čovjek koji je nogom stupio na taj planet, a zatim je svoju bespomoćnu posadu vodio kroz još veću kušnju Oluje. Bilo je očito da je stekao iskustvo. Sada je bio kontraadmiral novih zračnih snaga i u paranoičnim godinama nakon Oluje postao je moćan i trudio se suprotstaviti ugrozi koja ga je nekada bila otjerala na Mars.

Promatrajući ga kako, potaknut kofeinom, ozbiljnog lica korača po sobi, Bella je osjetila apsurdan poriv da ga zamoli za autogram. Potom je osjetila impuls da mu zapovjedi neka ode u penziju. Potisnula je ta razmišljanja.

Onim vrlo kultiviranim naglaskom koji odlikuje Srednji Zapad, vrlo opširno joj je izložio ono o čemu joj je Edna već rekla osnovne naznake. - Mi čak imamo i tri snimke te stvari.

Prva je bila neočekivana.

Voyager 1, lansiran 1977. godine, obavljao je prvo istraživanje vanjskih planeta Sunčevog sustava i brzo napustio cijeli sustav. Do petog desetljeća novog stoljeća, Voyager je prešao više od stotinu i pedeset puta veću udaljenost nego što je ona između Zemlje i Sunca.

A tada je njegov detektor kozmičkih zraka, dizajniran tako da traga i za supernovama, naišao na čestice energije.

Tamo negdje u mraku, nešto je bilo rođeno.

- U to vrijeme nitko se zbog toga nije previše uzbudio. Jer se to pokazalo 20. travnja 2042. Paxton se osmjehnuo. - Baš na dan Oluje sa Sunca. Moglo bi se reći kako smo tada bili zauzeti drugim stvarima.

Kasnija promatranja Voyagera su pokazala kako je ta anomalija, privučena Sunčevom gravitacijom, započela svoj dugi pad u samo središte Sunčevog sustava. Prvi značajan objekt s kojim bi se na tom putu prema Suncu mogla susresti bio bi Saturn i sustav njegovih mjeseci, i to jednoga dana 2064. godine. U skladu s tim, bili su izrađeni planovi.

- A to je bio drugi susret - rekao je Paxton. - Imamo izvješće Promatrača dubokog svemira X7-6102-016, a onda i zabilježeno uništenje te sonde. A kao treće, zadnje snimke jedne skupine sondi, pristigle su nam s J-linije, sa staze Jupitera. - Donio je na stol tri karte, tri mekana ekrana od tekućeg kristala. - Tri točke na ovoj karti, vidite... tri točke na vjerojatnoj putanji. Tri puta je opaženo nešto što mora biti nekakav objekt koji luta područjem u koje ne pripada. - Zagledao se u nju svojim oštrim pogledom svojih plavih očiju, ne trepnuvši, kao da je izaziva da ona izvede zaključak.

- I sigurni ste da to nije nekakav komet, nešto prirodno?

- Kometi ne emitiraju snopove kozmičkog zračenja - rekao je. - I zar mislite kako je puka koincidencija da se taj objekt pojavio niotkuda, baš na dan Oluje sa Sunca?

- A ta staza... ako se njome nastavi kretati... kamo ide, admirale?

- Što se toga tiče, tu možemo biti prilično precizni. Napustio je Saturn, ali neće naići na neku drugu masu koja bi bila dovoljno jaka da ga odbaci. Pod pretpostavkom da je jednostavno samo po utjecajem gravitacije Sunca...

Zagrizla je mamac. - Giba se prema Zemlji, zar ne?

Lice mu je bilo kao isklesano iz granita. - Ako nastavi ovom putanjom, stići će ovamo u prosincu sljedeće godine. Možda su to saonice Djeda Božićnjaka.

Namrštila se. - Dvadeset i jedan mjesec. To baš i nije mnogo vremena.

- Nije.

- Da se podigla uzbuna onda kad je to prošlo pokraj Satiorna i kad je, kako kažete, zapravo razorilo sondu, imali bismo godine upozorenja.

Slegnuo je ramenima. - Negdje morate povući crtu ugroženosti. Uvijek sam govorio kako nismo dovoljno sumnjičavi. To sam u mnogim prigodama govorio vašem prethodniku. Izgleda da sam bio u pravu, zar ne? Ako ovo preživimo, moći ćemo ponovo preispitati protokol postupanja u izuzetnim situacijama.

Ako ovo preživimo. Naježila se od tih njegovih riječi. - Mislite li, admirale, da je to neki artefakt?

- Ne bih to znao.

- Ali vjerujete da predstavlja prijetnju?

- Navodi na takav zaključak. Zar ne biste i vi to rekli?

To bi teško mogla zanijekati. Pitanje je samo što se učiniti.

Svjetsko vijeće za svemir samo je neznatno podsjećalo na nekadašnje Ujedinjene narode, a nakon Oluje sa Sunca usmjerilo je sve svoje napore na oporavak Zemlje. Osnovna svrha Vijeća bila je koordiniranje spremnosti svijeta za neku novu možebitnu ugrozu od strane neznanih neprijatelja koji su se krili iza Oluje, neprijatelja čije postojanje zapravo još nije bilo službeno potvrđeno. U tom djelovanju, osnovni oslonac Vijeća bile su mornaričke snage koje su i formalno bile odgovorne Vijeću. No samo Vijeće je osnovala i nadzirala prilično napeta alijansa velikih sila, posebno SAD, Euroazija i Kina, koje su se nadale kako će uz pomoć svemira dobiti i vratiti nešto političkog terena kod četvrte članice alijanse, Afrike.

A na samom vrhu takve klimave strukture ovlasti bila je Bella, kompromisni kandidat na kompromisnom položaju. Pomislila je kako bi ove tri sile koje su odlazile u svemir mogle iskoristiti ovakvu ugrozu kako bi nakratko stekle nekakvu prednost pred Afrikom, koja je postala istaknutim čimbenikom, jer je tijekom Sunčeve oluje bila ostala relativno poštedena. Tektonske ploče koje su odozdo podupirale Vijeće mogle bi se početi pomicati, pomislila je s natruhom bojazni, i to baš u trenutku kada bi trebale djelovati.

- Razmišljate o politici - progundao je Paxton.

- Da - priznala je, kao da je ta anomalija, ma što to zapravo bilo, samo još jedna nova tema agende svjetskih poslova. Ali ako je to još neka prijetnja kakva je bila Oluja sa Sunca, onda bi ona samo jednim jedinim potezom mogla sve drugo učiniti nevažnim.

Odjednom se osjetila umornom. Starom i istrošenom. Osjetila je kako je ljuti što će se ta kriza spustiti na njezin tanjur, prebrzo u odnosu na kratko vrijeme otkad se prihvatila predsjedanja Vijećem.

Osim toga, gledajući Paxtonov napet izraz lica, pitala se kolike će ovlasti ona imati u cijelom tom slučaju.

- U redu, admirale, imate moju punu pozornost. Što predlažete?

Ustuknuo je. - Prikupit ću još informacija i savjetovati se o mogućnostima. Mislim kako će to biti najbolje obaviti tamo u Washingtonu. Čim prije, to bolje.

- U redu. Ali morat ćemo razmotriti i šire implikacije. Na primjer, treba li reći ljudima ili ne. Kako se pripremiti za nadolazeću anomaliju, ma što to bilo.

- Prije nego se upustimo u to, trebat će nam još podataka.

- A što ćemo reći našima nadređenima?

- Što se tiče politike, - rekao je Paxton - bitno je pobrinuti se da nam neki silnici ne oslabe naše mandate i naše sposobnosti. I, predsjednice, ako se slažete, ja ću u brifing unijeti materijal kojeg je Komitet sakupio.

Osjetila je kako joj se dlake na potiljku upozoravajući ježe; nakon godina provedenih u gornjim razinama krupnih organizacija, znala je prepoznati znakove koji pokazuju da je negdje postavljena zamka. - Mislite li na Komitet patriota?

Osmjehnuo se poput morskog psa. - Trebali biste nas ponekad i posjetiti, Madam Predsjednice. Mi smo stasali na temeljima starog Mornaričkog ureda za specijalne projekte u DC; mnogi od nas su, na ovaj ili onaj način, stari letači.

Naša zadaća je, kako smo si to sami odredili, nadziranje odgovora koje pružaju i naše vlade i agencije iznad njih, na stranu intervenciju koja je dovela do Oluje i na sve što se od tada događa. A vaš prethodnik nije želio znati ništa o tome.

Mislim kako je vjerovao da bi i površno uplitanje u takvu nepredvidivu tričariju štetilo njegovoj uspješnoj karijeri. Ali sada zaista negdje tamo vani imamo nešto, Madam Predsjednice, stvarnu anomaliju. Ako nas imate namjeru ikada sashišati, onda je sada pravo vrijeme za to.

I opet je bilo teško to negirati. - Imam osjećaj. Bobe, da me uvlačite u prepirku. U redu, oslonite se na moj veto.

- Hvala vam. Ima tu jedna posebna stvar.

- Slušam vas.

- Komitet ima primjedbu na to što autoriteti gotovo namjerno nikada nisu slijedili i istražili one naznake koje su dobili od tih stranaca. Jedna stvar je razvijanje vlastitog naoružanja i formiranje štita, ali ignoriranje neprijateljevih sposobnosti je veleizdaja. Ipak, mi znamo nekoga tko bi nam mogao omogućiti pristup cijeloj toj mučnoj temi. -Tko?

- Žena čije ime je Bisesa Dutt. Iz bivše Britanske armije. To je duga priča. Ona je razlog zbog kojeg sam danas došao u London... ona ovdje ima svoje sjedište. Ali nema je, ni nje ni njezine kćeri. Kad sam došao ovamo, rekli su mi kako je možda u hibernaculumu u Sjedinjenim Državama, pod lažnim imenom. Naravno da je do sada već mogla odseliti odavde.

- Pogledao je Bellu. - S vašim dopuštanjem, dao bih se u potragu za njom.

Duboko je udahnula. - Imam li ja ovlasti za takve stvari?

- Ako to želite... - Ostavio je da misao visi u zraku.

- U redu, pronađite je. I pošaljite mi vaš dosje o njoj. Ali pridržavajte se zakona, admirale. I budite ljubazni.

Osmjehnuo se. - Sve to spada u službu.

Odjednom je uočila kako je Paxton sretan. Čekao je ovaj trenutak, čekao ga je cijelog svog monotonog života, još od onih svojih herojskih dana na Marsu tijekom Oluje. Čekao je da se nebo ponovo sruši.

Suspregnula je jezu koju je osjetila. Što se pak nje ticalo, ona se samo nadala da će nekako moći zaobići stvaranje novih Jamesa Dufloata.

9. FLORIDA

Myra je izvela Bisesu iz hibernaculuma i odvela je na Floridu.

Leele su nekim zrakoplovom nezgrapno širokog trupa i tupastih krila. Kretao se pomoću nekakvog pogona koji je usisavao zrak. Bisesa se još uvijek osjećala krhkom i nejakom, no u vojsci je bila navikla na letove helikopterima i sada je s priličnom rado-znaošću promatrala ovu novu vrstu zrakoplova koji je, spavačima poput nje, predstavljao novost.

Ovakvo putovanje s kraja na kraj kontinenta, od Arizone do Floride, nije bilo ništa neobično. Ovakva čvrsta letjelica je došla na svoje upravo na ovakvim dugim letovima kad je imala prigodu posve iskočiti iz atmosfere, poput kakvog metalnog lososa.

Ali mjere sigurnosti bile su izuzetno pooštrene. Čak su se morali podvrgnuti pretraživanju i skeniranje u avionu, tijekom leta. Takva paranoja je nasljeđe ne samo iz vremena Oluje, nego još od incidenata kada su zrakoplovi i svemirske letjelice bili korišteni kao projektili, kao što je razaranje Rima, koje se zbilo nekoliko godina prije Oluje sa Sunca.

Još od samog početka, sigurnosne mjere su bile problem. Bisesa je došla iz hibernaculuma i nije imala onakvu tetovažu kao najnovije sredstvo identifikacije. U prostorijama hibernaculuma napravljen je ured FBI-ja kako bi se pobrinuo za pacijente poput nje, izbjeglice iz nešto malo nevinijeg vremena... i kako bi provjerili da niti jedan bjegunac od pravde nije pokušao proletjeti kroz vrijeme. No Myra je bila došla u Bisesinu sobu s nekim predmetom koji je bio nalik kutiji, a koji joj je na lice utisnuo tetovažu te joj je uz to dala i injekciju koju je opisala kao "terapiju gena" Tada su se iskrale iz hibernaculuma kroz vrata za dostavu robe, ni ne približivši se FBI uredu.

Od tada su bez problema prolazile kroz sve kontrolne točke gdje se provjeravao identitet.

Bisesa je zbog svega toga bila malo uznemirena. Ma tko bio taj uz čiju pomoć je Myra sve to mogla obaviti, sigurno je imao pristup značajnim sredstvima. No samo po sebi se podrazumijevalo da ona ima povjerenje u Myru, premda je to sada bila neka nepoznata, nova Myra, koja se naglo postarala i postala ogorčena, neka nova osoba s kojom je sada na provizoran način gradila novi odnos. Tu zapravo i nije imala nekog izbora.

Bile su sletjele u Orlando i provele noć u jeftinom turističkom hotelu u centru grada.

Bisesa se pomalo iznenadila vidjevši kako ljudi još uvijek lete svijetom do odredišta kao što je ovo. Myra joj je rekla kako to čine uglavnom iz nostalgije. Najnoviji sustavi virtualne stvarnosti izravno su bili spojeni sa središnjim živčanim sustavom i bili su čak u stanju simulirati osjećaj gibanja i ubrzanja. Ako ste to poželjeli, mogli ste se vozikati se s vlakom smrti oko Jupiterovih mjeseci. Koji se tematski park mogao takmičiti s tim? Kad su posljednje generacije prije Sunčeve oluje odustale od pokušaja realizacije svojih snova i polako izumrle, činilo se vjerojatnim da će se većina ljudi rijetko ohrabriti napustiti sigurnost svojih domova koji su bili nalik bunkerima.

U hotelu su naručile hranu u sobu, popile vino iz mini bara i loše spavale.

Idućeg jutra ih je ispred hotela čekao automobil bez šofera. Vozilo je bilo nekakvog čudnog zdepastog dizajna kojeg Bisesa nije prepoznala. Tako su se zaštićene vozile, a Bisesi se činilo da se kreću silnom brzinom i tek za dlaku se mimoilazili s drugim sudionicima u prometu. Nije joj bilo žao kad je vidjela kako prozori dobivaju srebrnu boju i kad je ostala sjediti s Myrom u tišini s tek tihim brojanjem koje im je govorilo da su velikom brzinom krenule izvan grada. Kad su se zaustavile, vrata su kliznula unatrag dopustivši sjajnoj svjetlosti da preplavi unutrašnjost automobila, a Bisesa je čula krike galebova i namirisala onaj nepogrešiv oštar miris soli.

- Dođi - pozvala ju je Myra izlazeći iz vozila i pomažući majci da je, pomalo ukočeno, slijedi.

Bio ožujak, no Bisesa je ipak osjetila toplinu sunca. Nalazile su se na komadu asfaltirane površine; nije to bila cesta, niti parkiralište, nekako je bilo više nalik na pistu koja se pružala u daljinu gdje su se vidjele neke četvrtaste kuće. Na obzoru je vidjela nadvožnjake, neki od njih narančasti i hrdavi, tako daleki da su se jedva vidjeli. Prema sjeveru, a to je, sudeći prema vjetru koji je dolazio s mora, moralo biti na tu stranu, vidjela je kako nešto treperi, kao nekakva crta usječena u nebo, crta koja je tek malo odstupala od vertikalne. Bilo je teško razaznati što bi to moglo biti, možda neki od onih plinovitih tragova kakvi ostaju iza zrakoplova.

Nije moglo biti nikakve sumnje o tome gdje se nalaze. - Cape Canaveral, zar ne?

Myra se osmjehnula. - A gdje drugdje? Sjećaš li se kako si me, kad mi je bilo šest godina, dovela ovamo na turističko putovanje?

- Očekivala sam da se otad nešto promijenilo. Ovo se, Myra, pretvorilo u pravo putovanje.

- Onda vam želim dobrodošlicu pri povratku u Canaveral. -Prilazio im je mlad čovjek i za sobom vukao otmjen kovčeg. Imao je onu identifikacijsku tetovažu i preznojavao se u podstavljenom narančastom trenirci oblijepljenoj mnoštvom logotipa NASA-e.

- Što ste vi, turistički vodič?

- Bok, Aleksej - rekla je Myra. - Ne ljuti se, molim te, na moju mamu. Nakon devetnaest godina je ustala iz kreveta, i to na krivu nogu.

Ispružio je ruku. - Aleksej Carel. Drago mi je što sam vas upoznao, gospođo Dutt. Mislim da ću danas i biti vaš vodič... neka vrsta vodiča.

Star dvadeset i pet ili dvadeset i šest godina i sasvim zgodan momak, pomislila je Bisesa gledajući to otvoreno lice ispod gotovo posve očišćane kose, tako da su se sitne crne vlasi tek probijale kroz vlasište i izgledale kao poslijepodnevna sjena. Ipak je djelovao kao da mu je na neki čudan način neugodno, kao da nije navikao boraviti na otvorenom. Bisesa se osjećala kao neki ambasador iz prošlosti i nastojala je ostaviti dobar dojam na ovog pripadnika eksplozije nataliteta koja je uslijedila nakon Oluje. Prihvatila je njegovu toplu ruku. - Zovi me Bisesa.

- Nemamo mnogo vremena - rekao je. Zapucketao je prstima i onaj njegov kovčeg se otvorio. U njemu su se nalazile još dvije narančaste odore, uredno složene, kao i nešto dodatne opreme: pokrivači, boce s vodom, dehidrirana hrana, nešto što je nalikovalo na elemente od kojih se može sastaviti kemijski nužnik, pribor za pročišćavanje vode i maske s kisikom. Bisesa je sve te predmete promatrala s nekom strepnjom. - Ovo izgleda kao oprema koju smo ponijeli kad smo odlazili na teren u Afganistan. Odlazimo, zar ne?

Dakako. - Aleksej je iz kovčega izvukao one trenirke. - Molim vas, obucite to. Ovaj dio terena nije pod jakim prismotrom, ali što prije se kamufliramo, to bolje.

- Zar ovdje?

- Ma daj, mama. - Myra je već otkopčala svoju bluzu.

Bilo je lako odjenuti trenirku koja se nekako savršeno prilagoda-vala tijelu i Bisesa se pitala nije li i to neka doskočica tehnike. Aleksej joj je pružio čizme koje su joj bile namijenjene, te rukavice i neku vrstu pletene kape koja je pokrivala i lice i imala samo prorez za oči.

Kad se napokon zakopčala, bilo joj je vruće pod toplim floridskim suncem. No bilo je očito da su se uputili nekamo gdje je mnogo hladnije.

Myra je smotala svoju odjeću u malenu naprtnjaču koju je izvadila iz automobila, a u kojoj se već nalazilo rezervno donje rublje i toaletni pribor. Sve je to ubacila u onaj kovčeg koji se sklopio. Tada je rukom potapšala automobil. Sada posve prazan, automobil je zatvorio vrata i odvezao se.

Aleksej se osmjehnuo. - Sve spremno?

- Onoliko koliko to uopće može biti - odgovorila mu je Myra. Aleksej je ponovo zapucketao prstima. Ono asfaltirano tlo pod Bisesinim nogama se uleknulo i veliki blok tla se naglo urušio po-nijevši njih troje i kovčeg duboko dolje u tminu. Čulo se kako se metalni poklopac iznad njih zatvorio.

- Sranje - rekla je Bisesa.

- Oprostite - rekao je Aleksej - ovo je zapravo namijenjeno za robu, a ne za ljude.

Upalila se fluorescentna rasvjeta i osvijetlila betonski hodnik.

10. LANSIRNI KOMPLEKS 39

Aleksej ih je poveo do automobila bez krova i koji je podsjećao na kola za golf terene.

Ušli su u vozilo. U onoj trenirki, Bisesa se osjećala nekako previše krupnom i nespretnom. Čak je i kovčeg izgledao gracioznije od nje.

Automobil se tiho kretao tunelom. Tunel je bio dug i samo grubo izbušen, a protezao se u daljinu i bio slabašno osvijetljen fluorescentnim cijevima koje su međusobno bile dosta udaljene. Mirisalo je po ustajalom zraku i vlazi, ali ovdje dolje je barem bilo malo hladnije.

- Ovo je namijenjeno transportu tereta - rekao je Aleksej - a ne putnika.

- Ali je skriveno od radoznalih očiju - rekla je Bisesa.

- Imate pravo, a i brzo ćemo biti na našem odredištu. Naglasak mu je bio američki, pomislila je Bisesa, ali s čudnim prizvukom francuskog, koji se očitovao u razvučenim samoglasnicima i "kotrljanju" glasa r. - Kamo idemo? - upitala je.

- Spavali ste tijekom ponovne izgradnje, zar ne? Idemo do LK 39. U Bisesinoj se glavi pojavilo neko nejasno sjećanje - Lansirni

kompleks 39. Je li to onaj s kojeg su lansirali seriju A/»o//o?

- Da. A kasnije svemirske šatlove.

- Sada se koristi za nešto drugo - reče joj se Myra. - Vidjet ćeš.

- Naravno da su tada koristili LK 39 - rekao je Aleksej. - baš kao i cijeli Canaveral. Želim reći da to nije neko pogodno mjesto, pogotovo sada kad ovuda metu uragani. Postoje bolje lokacije, bliže ekvatoru, ali ne, to je moralo biti ovdje.

Ironije je u tome što su za lansiranje novih Saturna, koji odnose preostale brodove na stazu, morali napraviti posve novo uzletišta.

Bisesa još uvijek nije znala o čemu to oni govore. Koristili su uzletišta za stol - Carel... otkud mi je poznato to ime?

- Možda ste se susrela s mojim ocem, Billom Carelom? On je surađivao s profesoricom Siobhanom McGorranom.

Prošlo je mnogo vremena otkad je Bisesa posljednji puta čula to ime. Siobhan je u vrijeme Oluje bila britanski kraljevski astronom, a skončala je odigravši značajnu ulogu u odgovoru čovječanstva na tu krizu... i na Bisesinu osobnu sudbinu.

- Moj je otac bio s njom kao diplomirani student. Suradivali su na istraživanju kvintesencija.

- Na čemu?... Nije važno.

- To je bilo prije Oluje. Sada je i tata postao profesor. - Automobil je usporio. - Evo nas. - Skočio je s automobila dok se ovaj još nije posve zaustavio. Žene i kovčeg su ga nešto opreznije slijedili.

Okupili su se na bloku asfaltiranog tla. Iznad njih se začuo zvuk metala i poklopac se otvorio, pa se ukazao pravokutnik plavog neba.

- Gore ne bi trebalo biti problema - rekao je Aleksej. - Ako ih slučajno bude, pustite mene da govorim. A sada se držite. - Opet je zapucketao prstima. Asfaltni blok na kojem su stajali postao je lift koji je tako silovito jurnuo gore da je Bisesa zateturala.

Izašli su na danju svjetlost. Činilo se da se Aleksej ugodnije osjećao ispod zemlje. Sada je pod otvorenim nebom ustuknuo.

Bisesa je pogledavala oko sebe, pokušavajući razaznati gdje se nalazi. Nalazili su se na raskrižju cesta koje su se pružale priobalnom ravnicom Canaverala i bile zakrčene rijekama vozila, većinom vučnih. Bila je tu čak i neka vrsta jednotračnog sustava kojim se kretao nekakav vlak s odvojenim odjeljcima, blistav i futuristički. Sav se taj promet slijevao na jedno mjesto.

A pred njom se nalazilo nešto golemo i hrđavo, neka platforma koja ju je čudno podsjećala na platformu za vađenje nafte iz mora, ali ovo se nalazilo na tlu i stajalo je na golemim "gusjenica-ma" Neobojen metalni dio bio je sav oblijepljen onim što je predstavljalo logo različitih tvrtki, većinom "Skylift Consortium" a taj joj je naziv bio nekako poznat. Nedaleko su stajale razne čudne konstrukcije, uspravljene cijevi na pomičnim platformama koje su poput topovskih cijevi bile okrenute prema svijetloplavom nebu.

- Ove platforme cijelom svijetu izgledaju poput onih starih gu-sjeničara koje su bili koristili za vuču Saturna i šatlova do uzletišta.

- Pa to i je upravo to - rekao je Aleksej. - Pokretne lansirne rampe u ponovnoj uporabi.

- A što su oni topovi? Naoružanje?

- Ne. To je dio opskrbe energijom.

- Čime?!

- Mama, stvari su se promijenile - blagim je glasom rekla Myra. - Pogledaj gore.

Postavljeno na sam vrh tog velikog gusjeničara bilo je nešto slično malom industrijskom postrojenju, čudni strojevi koji su se po nekoj koreografiji kretali uokrug. Činilo se da su to kamioni, koji na bokovima imaju krila od solarnih čelija, a na krovovima su im bili mehanizmi nalik na koloture zbog kojih su izgledali kao kabine nekakve žičare.

Ti čudni strojevi su se posložili pred nekom trakom, sjajnim srebrom koja nije izgledala šira od Bisesine ruke, i onda se podigli s platforma. Svaki kamion-kabina je redom prilazio toj traci, spustio svoj čekrk kojim se zakvačio za traku i podigao se s tla, brzo se uspinjući.

Bisesa je zakoračila unatrag i podigla glavu, nastojeći vidjeti kamo traka ide. Ova se uspinjala i Bisesa je mogla vidjeti kako se kabine po njoj penju kao pojedinačne perle po ogrlici. Traka se uspinjala i sve više se sužavajući u perspektivi izgledala je kao sjajna nit, malo otklonjena od okomice, kao ogrebotina na nebu. Bisesa je još više podigla glavu, tražeći pogledom ono nešto što je gore držalo tu traku.

Gore ništa nije držalo tu traku.

- Ne mogu to vjerovati - rekla je. - Neki svemirski lift. Činilo se da je Alekseja zainteresirala riježina reakcija. - Mi to zovemo Jakobove Ljestve. U 2069. godini to je čudo svakodneвно, Bisesa. Dobro došla u budućnost. Hajde, vrijeme je da pronađemo naš prijevoz. Možeš li se malo penjati?

Nekako su se ispenjivali po hrđavim prečkama koje su bile pričvršćene uz jednu stranu pokretne platforme. Bisesa se borila, još iscrpljena hibernaculumom, odjevena u onu trenirku. Ono dvoje su joj pomagali, Aleksej idući ispred nje, a Myra iza.

Kad su se napokon našli na platformi, dali su Bisesi nekoliko trenutaka za predah. Ona vozila su, u skladu sa svojim redoslijedom, prilazila i udaljavala se, a motori su im tiho šumili.

Bisesa se osjetila posramljenom i pokušavala je reći nešto inteligentno. - Zašto se koriste gusjeničarima?

- Tako se najbolje baza elevatora održava mobilnom - odgovorio joj je Aleksej. - Većina njih je stacionirana tu pokraj mora... zapravo su to ponovo korištene naftne platforme i takve stvari... uključujući i Bandararu prvog.

- Bandararu?

- To je australsko dizalo iz Perth. Sada ga zovu Bandaru. Ime je dobilo po aboridinskoj legendi o stablu svijeta.

- Zašto morate premješati svoju bazu? Za slučaj uragana?

- Pa... da, premda bih rekao da su ovih dana uragani prilično učestali. - Bacio je pogled prema nebu - Ali tamo gore postoje drugi rizici. Ostaci satelita u niskim stazama. Čak i OBZ. Objekti blizu Zemlje. Asteroidi. Takve stvari se, Bisesa, nalaze u dugačkom pojasu prema gore i duž tog puta se treba suočiti s raznim opasnostima. Hoćeš li sada moći nastaviti? Doveo ih je do jednog od onih "kamiona" Zvao ga je pauk. Imao je krila sastavljena od solarnih ćelija, smotana uz bočne strane, a to je kompliciralo ustav kolotura na njegovom krovu. Njegova prostrana kabina bila je nakrcana nekakvim teretom, paletama i kutijama. Bisesa je vidjela da se pauk zapravo kretao, iako je to bilo sporije od ljudskog koraka, krećući se u redu s ostalima koji su čekali da im se na trup otisne registarski broj i koji su, čekajući u redu za onu nit, tvorili "rep" nalik nekoj kompliciranoj spirali.

Aleksej je hodao uz pauka. Iz džepa je izvukao neki plastični disk veličine hokejskog paka i ubacio ga u paukov trup. - Sad samo treba pričekati da prođe kroz protokol i uspostavi svoje sučelje. - Naglo i vješto je skočio na krov pauka i ubacio još jedan hokejski pak u mehanizam koji se tamo nalazio. Kad je sišao, vrata transportera su kliznula unatrag i on se osmjehnuo - Upali smo, Myra. Hoćeš li mi pomoći? - Bez poteškoća je uskočio u unutrašnjost trupa i počeo bezbrižno istovarivati teret stavljajući ga ispred vrata, a Myra mu je pomagala stavljajući te stvari na stranu.

- Sad mi je sinulo - rekla je Bisesa nesigurnim glasom. - Mi ovo ne bismo smjeli raditi, zar ne? Mi ćemo se zapravo švercati u teretnoj kabini.

- Može poslužiti i za ljude - rekao joj je Aleksej povjerljivo. - Unutra je dodan komprimiran zrak koji održava normalne atmosferske uvjete. I dobro je zaštićena od zračenja, a to će nam trebati. Provest ćemo prilično dugo vremena u van Allenovim pojasevima. Uz opremu koju sam ponio, bit će nam sasvim dobro. Mislio sam, Bisesa, kako je najbolje da vas čim prije maknemo s ovog planeta.

- Zašto? Myra, jesi li ti u bijegu? Jesam li ja?

- U izvjesnom smislu - odgovorila joj je Myra.

- Idemo - rekao je Aleksej. - Već smo se približili traci.

Kad su završili s ukrcavanjem tereta, Aleksej je pozvao svoj kovčeg. Kovčeg je produžio svoje hidraulične nožice i bez poteškoća uskočio u trup pauka. Myra ga je slijedila i tada je još samo Bisesa koračala uz kabinu koja se sporo kretala. Myra je ispružila ruku. - Mama! Uđi. To ti nije teško.

Bisesa je gledala uokolo, od one džungle paukova pa do kana-veralskog plavog neba i udaljenih lansirnih rampi. Imala je neki čudan predosjećaj da možda nikada više neće ovuda proći. Kako možda više nikada neće nogom stupiti na tlo Zemlje. Duboko je udahнула; čak i uz ove mirise ulja i elektriciteta mogla je osjetiti miris soli oceana. Tada je odlučno učinila onih korak-dva i ušla u unutrašnjost kabine. Myra joj je zagrljajem poželjela dobrodošlicu.

Unutrašnjost kabine bila je pusta, no vidjelo se kako je namijenjena barem povremenoj ljudskoj uporabi. U visini struka bio je postavljen rukohvat, a u sjenkama su bila ugrađena sjedala koje je samo trebalo spustiti. Pogled kroz prozirnu kabinu bio je zamagljen onim uz trup priljubljenim krilima napravljenim od solarnih panela.

Aleksej je bio silno zaposlen. Na unutrašnjoj stijenci kabine postavio je mekani displej, potapšao ga, a vrata su kliznula i zatvorila se. - Jesmo ga! - izjavio je zadovoljno i duboko udahnuo. - Konzervirani zrak - rekao je. - Ništa mu nije ravno. - Činilo se kao da mu je laknulo što je u ovako zatvorenom odjeljku.

- Jesi li ti svemirac? - upitala ga je Bisesa.

- Ne baš posve. Rođen sam na Zemlji, ali većinu života sam proveo izvan ovog planeta. Mislim da sam naviknut na okoliš kojeg se može kontrolirati. Tamo vani na Zemlji je malo, pa... bučno.

Posegnuo je rukom i s lica zgulio svoju tetovažu.

Bisesa je dodirnula svoj obraz i otkrila da se njezina tetovaža skida lako, kao sloj voska. Gurnula ju je u džep svojeg odijela.

Aleksej joj je savjetovao neka sjedne. Spustila je jedno sjedalo i tamo zatekla uzak plastični pojas, kojeg je zakopčala oko struka. Myra je slijedila njezin primjer, no izgledala je zabrinuto.

Oni pauci koji su bili čekali u redu ispred njih sada su nestali i sada se vidjela vrpca, potpuno ravna okomita srebrna pruga.

- Sada će se naš pauk pomoću onog sustava kolotura na krovu kabine zakvačiti za traku. Dobro?- rekao je Aleksej. - Čim ga povučete, počete će se uspinjati. Osjetit ćete izvjesno ubrzanje.

- Koliko? Pitala je Bisesa.

- Negdje oko pola ge, tako nešto. A i to će trajati samo desetak sekundi. Nakon toga, kad jednom uhvatimo najveću brzinu, sve će ići posve glatko.

- A kolika je ta najveća brzina?

- Oh, dvjesto kilometara na sat. Ova traka je zapravo baždarena za dvostruko veću brzinu.

Myra je svoju ruku i stavila u majčinu. - Sjećaš li se kako smo išle gledati otvorenje australovatora? To je bilo neposredno nakon Oluje. Mislim da mi je tada bilo nekih osamnaestak godina. Tamo sam ponovo vidjela Eugena. A sada takvih elevatora ima posvuda po svijetu.

- To je zaista bio jedinstven dan. A takav je i ovaj.

Polako su se primicali traci. Iznad njihovih glava čuo se nezgrapnan zvuk kad se sustav za prikapčanje otvorio. Ona vrpca je zaista bila uska, nije bila šira od četiri ili pet centimetara. Činilo se nemogućim da bi takvo što moglo izdržati težinu ovakve kabine, a da se i ne spominje na stotine... tisuće?... takvih kabina. No pauk je bez oklijevanja krenuo naprijed. Sustav kolotura se zatvorio oko trake i onda, brzinom koja se osjetila kao udarac u trbuh, pauk se vinuo u nebo.

11. TRAKA

U tom prvom trenu ostavili su farmu paukova iza sebe i već su bili gore u sjajnoj sunčevoj svjetlosti. Pogledavši gore, Bisesa je vidjela kako se, sve dokle joj pogled seže, traka pruža u vedro nebo, a na njoj sjajne perle drugih paukova koji su ispred njih krenuli na put u nepoznato.

A kad je pogledala dolje, zavirivši preko prepreke koju su činili solarni paneli, otvorio joj se veličanstven pogled na Cape. Rukom je zaštitila oči od sunca. Lansirne rampe, zgrade kockastog oblika i ravne ceste kojima su putovali naraštaji astronauta. Na pisti je stajao nekakav zrakoplov namijenjen svemirskim letovima i izgledao joj poput crno-bijelog moljca. A malo dalje, pokraj zahrđale lansirne rampe stajala je jedna bijela igla. To bi morao biti Saturn V, koji će vjerojatno ponijeti repliku Apolla 11, onakvog kakav je bio u vrijeme prvog spuštanja na Mjesec prije ravnih stotinu godina. No ona se već uzdigla iznad Saturnovog šiljatog nosa, iznad mjesta do kojeg su se astronauta podizali do ulaza u letjelice za Mjesec.

Uspon je bio vrlo brz i još je uvijek trajao. Uskoro je mogla dolje vidjeti kilometre plaža. Činilo se da se Canaveral više sastoji od vode nego od kopna, tek opna čvrstog tla na oceanu koji se otvarao prema istoku. I vidjela je automobile i kamione parkirane na cestama i pokraj plaža, a na antenama su se vijorile malene američke zastavice.

- Ljudi još uvijek dolaze gledati - rekao je Aleksej, smješkajući se. - Rekli su mi kako je zbilja spektakularno kad Saturn polijeće.

Pauk se trznuo.

- Prestanak ubrzanja - rekao je Aleksej. Potapšao je ekran od tekućih kristala i pojavila se jednostavna tabela koja je pokazivala visinu, brzinu, tlak zraka i vrijeme. - Visina tri stotine metara, brzina dosegla limit i od sada samo mirna vožnja prema gore.

Tlo se sve više udaljavalo, a povijesni Canaveral sada se smanjivao na dimenzije zemljopisne karte.

Nakon minute bili su na visini od oko četiri kilometra i svijet je već počinjao postajati zaobljen, a istočni obzor s oceanom izgledao je poput golemog luka. Ona krila napravljena od solarnih ćelija sada su se jednim potezom širom otvorila.

- Ne razumijem - rekla je Bisesa. - Zar to služi kao izvor energije? Čini mi se da su solarne ćelije s donje strane.

- U tome i jest stvar - pojasnio je Aleksej. Pauku energija stiže od lasera koji se nalaze na tlu.

- Vidjela si ih, mama - dodala je Myra.

- U redu, vi ostavljate vaše izvore energije na tlu. A koliko je dug ovaj let?

- Mislite izvan geostacionarne staze? Još dalje od toga, sve dok nas ne odbaci. Otprilike dvanaest dana - odgovorio joj je Aleksej.

- Dvanaest dana u ovoj kutiji? - Bisesa se nikako nije svijetlo ono što je rekao o odbacivanju.

- Mama, ovo je zaista velika konstrukcija - rekla je Myra, no bilo je očito kako je i njoj sve ovo novo i nije zvučalo uvjerljivo.

Prošlo je još nekoliko minuta i već su bili na visini od osam kilometara, dakle na visini većoj od one na kojoj bi letjela većina zrakoplova, a tada su osjetili posve blag trzaj. Onaj mehanizam na krovu iznad njihovih glava je na zastrašujuć način promijenio svoju konfiguraciju, unoseći u igru posve drukčiji sustav kolotura.

A tada se, odjednom, i sama traka promijenila. Od one uske trake koja je bila širine Bisesine ruke sada se promijenila u traku širine rastvorenih novina. Bisesa je vidjela kako traka sada ima oštre zavoje. Njihov je pauk se sada držao za jedan od vanjskih rubova trake.

- Ovo je standardna širina trake na većem dijelu puta do staze - rekao je Aleksej. - Ona je u nižim slojevima atmosfere uža zbog opasnog režima. Naravno da u današnje vrijeme uspijevamo držati po strani većinu loših vremenskih uvjeta.

Zapravo, traka ima najveći problem kad oni dolje lansiraju neki od onih Saturna; cijelo prokletu tlo se tresu i mogu vam reći kako se tome jako prigovara.

Deset kilometara, dvanaest, petnaest. Udaljenost se povećavala i zakrivljenost Zemlje je sada bila već izražajnije, a nebo iznad Bisesine glave popimalo je tamnije plavu boju. Shvatila je kako su sad već izašli iz onog glavnog dijela atmosfere.

Do još jedne nagle promjene došlo je kad je vrpca postala zlatna

- bila je to pozlata koja ju je štitila od korozivnih učinaka atomskog kisika na velikim visinama, rekao je Aleksej, ioniziranog plina u ovim rjeđim gornjim slojevima atmosfere.

I dalje su se uspinjali, uspinjali...

- Mogli bismo se raskomotiti. - Aleksej je zapovjedio svojem kovčegu da se otvori. - Tlak će sada pasti na svoju svemirsku mješavinu, na nizak tlak od jedne trećine atmosfere, ali s visokim udjelom kisika. Za vrijeme do tada donio sam maske s kisikom. - Pokazao im je maske i stalak s bocama. - A sada će i zahladjeti. Ova odijela bi vas trebala štititi od te hladnoće. Imam i pokrivače s grijanjem. - Prekapao je po stvarima koje su bile u kovčegu.

- Ovdje ćemo provesti neko vrijeme. Imam i one sklopive krevete i stolce za kampiranje. I šator za napuhavanje ako, da se tako izrazim, ne želite spavati pod otvorenim nebom. Imam i grijače za hranu i piće. Bojim se da ćemo morati reciklirati našu vođu, ali imam sustav kojim se to dobro obavlja.

- Nema svemirskih odijela - rekla je Bisesa.

- Nećemo ih trebati, osim ako nešto ne krene po zlu.

- A ako pođe?

Pogledao ju je kao da procjenjuje stanje njezinih živaca. - Druga loša stvar koja bi se mogla dogoditi ako bismo se zaglavili na kablu. Postoje brojni sigurnosni mehanizmi koji bi nas spasili do trenutka kada bi nam nekim drugim paukom stigla pomoć. Čak i ako bismo ovdje izgubili tlak, imamo mjehure za preživljavanje. Takozvane hrčak-lopte.

- Hrčak-lopte? Bisesa se usrdno nadala da do toga neće doći. - A što bi bio najgori slučaj?

- Kad bismo se posve odvojili od vrpce. Shvaćate da je izvjesna točka elevatora u geostacionarnoj stazi i okrene se oko Zemlje za točno dvadeset i četiri sata. Strogo uzevši, to je jedina visina koja se stvarno nalazi na toj stazi. Ispod te točke mi se u odnosu na

Zemlju krećemo previše sporo, a iznad te točke krećemo se prebrzo.

- Znači, ako bi se pauk otkvačio...

- Ako bi se otkvačio ispod te geostacionarne točke, pali bismo na Zemlju. - Udario je rukom o prozirni trup - Možda tako ne izgleda, ali ovo je napravljeno tako da se može preživjeti polagan ulazak u atmosferu.

- A ako se to dogodi iznad geostacionarne točke? Pali bismo nekamo mimo Zemlje, zar ne?

Namignuo je. - Tako nekako. Ne brinite o tome. - Izvadio je čuturu. - Je U netko za kavu?

- Možda bismo najprije trebali složiti onaj tvoj otmjeni nužnik - promrmljala je Myra.

- Dobra ideja.

Dok su oni prtljali sastavljajući zahod, Bisesa je zurila kroz prozor. Vozeći se ovako tiho u nebo, ubrzo je bila stotinu kilometara visoko, više čak i od one visine koju su se stare pionirske letjelice X15 usudile dosegnuti. Iznad nje je sad nebo bilo već gotovo posve crno, s treptajem zvijezda točno u zenitu, točki prema kojoj je vrpca, zlatno-sjajna na sunčevoj svjetlosti, pokazivala poput strelice. Pogledavši u tom smjeru, nije mogla nazrijeti nikakvu konstrukciju koja bi se nalazila iznad trake, nikakvog znaka mase koja bi na kraju trake bila u protuteži, nije bilo ničega osim sjajnih perli koje su tvorili drugi pauci koji su se tom trakom uspinjali u nebo. Pomislila je kako vjerojatno još nije shvatila značenje ovog elevatora, čak ni približno.

Nakon sat i pol je onaj brzi slijed događaja vezanih uz brzo uspinjanje završio. Nalazeći se na visini od nekih tri stotine kilometara, mogla je već vidjeti horizont oko cijele Zemljine kugle i traku koja je kao strelica pokazivala dolje, sve do poznatih obrisa američkih kontinenata. Mada su tijekom uspinjanja oko njih kružile zvijezde, shvatila je da Zemlja dolje stoji na mjestu. To je bilo kao da ju je netko transportirao u srednjevjekovni svijet, u Danteov kozmos, u kojem je Zemlja bila prikazivana nepokretnom, dok su se zvijezde vrtjele oko nje.

Kad je ustala, osjetila je začuđujuću lakoću u nogama. Na jednom od Aleksejevih displeja vidjelo se opadanje gravitacije tijekom njihovog udaljavanja od Zemljine goleme mase. Već se spustila za nekoliko postotaka u odnosu na onu na morskoj razini.

To tiho pravocrtno uspinjanje, udaljavanje od Zemlje, ta traka usmjerena poput koplja koja joj je predstavljala orijentir, ovo suptilno smanjivanje težine, sve je to bilo magično iskustvo i krajnje zbunjujuće, poput uspinjanja u nebo kakvo očekuju vjernici.

Dva sata nakon "lansiranja" traka se ponovo promijenila, šireći se u krivudavu traku, dvostruko širu od svoje standardne širine, no još uvijek jedva dva metra u promjeru i s blagim zavojima.

- Čemu sad ova posebna debljina? - upitala je Bisesa.

- Zbog svemirskih krhotina - odgovorio je Aleksej. - Tu mislim na ostatke svemirskih letjelica. Na grude zaledene mokraca astronauta. Takve stvari. Između petsto kilometara i tisuću sedamsto kilometara nalazimo se na visini gdje postoji rizik od takvih stvari. Zato smo sada dobili malo dodatne širine, kako bismo se mogli nositi s takvim nezgodama.

- A ako nas nešto udari?

- Na tlu se traga za svim većim objektima koji bi mogli nanijeti oštećenja, pa kad ih otkriju onda im se cijela stvar miče s puta pomoću onih gusjeničara na tlu. Svi manji objekti mogli bi samo malo probušiti i oštetiti taku, ali ona je dovoljno

pametna da se znade sama popraviti. Jedini problem bi bio kada bismo imali baš toliki peh da nas udari nešto maleno što bi došlo s bočne strane i udarilo posred trake...

- A to je razlog zbog čega je traka ovako zavijena - nagađala je Bisesa.

- Da. Zato ne može biti presječena. Ne brinite oko toga.

- Mislim da vidim još jednog pauka - rekla je Myra, vireći prema gore. - S druge strane trake, gledano odavde. Mislim... ajoj!

Drugi se pauk uz prodornu huku spuštao s neba, mimoišavši ih tek za kakvih pola metra. Svi troje su ustuknuli. Bisesu je to nakratko podsjetilo na silnu brzinu kojom su se kretali.

- Graditelj - pojasnio je Aleksej, malo previše brzo u odnosu na proračunatu mirnoću kojom je do sada govorio u nastojanju da

bude uvjerljiv. - Spuštajući se niz traku, "utkao" joj je po rubovima još dodatnih nekoliko centimetara.

- Od kakve je tvari izrađena traka? - upitala je Bisesa.

- Od fulerena. Ugljikove nanocijevi. Sićušne niti ugljikovih atoma isprepletene u vlakno. Izuzetno čvrst materijal. Cijela traka je napregnuta. Zemljina rotacija nastoji odbaciti protuuteg, kao kad dijete vrti uzicom na čijem je kraju privezan kamen. Niti jedan od konvencionalnih materijala ne bi bio dovoljno jak. Zato ovi pauci idu gore-dolje, tkajući dodatnu traku i omatajući je ljepljivom trakom.

Mehanički pauci koji na nebu beskonačno pletu svoju mrežu. Na to nije nitko ništa rekao pa je uslijedila tišina.

- Ma dajte! Eto, otišli smo sa Zemlje. Sada mi možete reći o čemu se radi. Myra, reci mi zašto sam ja ovdje.

Oboje su oklijevali, a onda je Myra rekla: - Ne sada. Prvenstveno zato što ovo sluša cijeli svijet.

- Ova kabina je pametna - rekao je, pokazavši prstom - i potpuno nadzirana.

-Oh.

- A osim toga, - dodala je Myra - ti već znaš zašto si tu.

- Vjerujte mi, Bisesa - rekao je Aleksej - imat ćemo još mnogo vremena za razgovor. Čak i kad dođemo do one točke gdje će nas traka odbaciti, to će biti tek početak putovanja.

- Putovanja kamol Ne, nemojte mi odgovoriti na to pitanje.

- Mislim, mama, da bi te taj odgovor jako iznenadio - rekla je Myra.

Bisesa bi rado malo porazgovarala s Myrom, ne o tim strogo povjerljivim stvarima ni o sudbini Sunčevog sustava, nego jednostavno o njima dvjema. Myra joj je ranije jedva išta govorila o svom životu tijekom tog vremena koje je Bisesa provela u hibernaculumu. No činilo se kako do tog razgovora sada neće doći. Myra je izgledala čudno zakočena. A sada ju je još više kočila nazočnost Alekseja, koji je s njima dijelio ovu tijesnu kabinu.

Bisesa je počela osjećati umor, lice i ruke su joj bili hladni, želudac ugrijan kavom, a njezine misli nekako tupe i umrtvljene ovim neprekidnim uspinjanjem. Navukla je kapu i rukavice koje je pronašla u džepovima. Izvukla je iz kovčega jedan prekrivač, prostrla ga po podu, a drugog je navukla na sebe kad je legla. Nije se čuo nikakav zvuk, niti se osjećalo kretanje. Mogla je isto tako biti stacionirana, obješena negdje iznad Zemlje koja se polako udaljavala. Zurila je gore u traku, sve dokle je pogledom mogla slijediti njen trag.

Do sljedeće promjene je došlo kad je traka promijenila boju iz zlatne u običnu srebrnu. A kasnije se i njezina širina smanjila. Na visini većoj od tisuću i sedamsto kilometara, osam sati nakon što su napustili Zemlju, bili su na visini većoj od one kojom su gotovo svi sateliti stvoreni ljudskom rukom ikada le[^]eli.

Bisesa je nejasno i kao kroz maglu bila svjesna svega toga. Uglavnom je drijemala.

Probudio ju je nagli trzaj, nagli nalet ubrzanja koji ju je pritisnuo uz njezine pokrivače.

Sjela je. Aleksej i Myra su sjedili na svojim stolicama spuštenim s unutrašnjeg zida kabine. Myrine su oči bile raskolačene, no Aleksej je izgledao sabrano. Njegov meki ekran postavljen na zidu sada je pocrvenio.

Bili su trinaest sati na putu i više od dvije tisuće i šest stotina kilometara iznad Zemlje. Kad se Bisesa pomaknula, osjetila je kao da će zaplutati zrakom. Gravitacija je bila otprilike pola od one kakva je na razini mora. Zemlja je izgledala beznačajno, kao neka lopta koja skakuće na kraju srebrne uzice.

Ostali pauci su jurili pokraj njih, poneseni vlastitim brzim usponom.

- Pojačavamo brzinu, zar ne? Što nije u redu?

- Progone nas. Mogli smo to i očekivati. Htio sam reći kako oni znaju da smo mi ovdje.

- Progonjeni? - Bisesa je odmah imala gadnu viziju kako se prema njima uspinju projektili ispaljeni sa zapuštenih lansiranih rampi Canaverala. Ali to nije imalo nikakvog smisla.

- Oni ne bi riskirali oštetiti vlastitu traku.

- Imate pravo - rekao je Aleksej. - Traka je dragocjenija od nas. Jednako tako ne bi željeli poremetiti tok kojim se kreću pauci. Oni to mogu učiniti, mogu nas blokirati. Ali ovom trakom se kreće i teret vrijedan milijarde.

-I što sad?

- Oni imaju super-pauke. Sposobne za veće brzine. To će potrajati nekoliko dana, ali super-pauci će nas uhvatiti.

Myra je malo razmislila o tome. - Kako će proći pokraj svih ovih paukova koji se nalaze između njih i nas?

- Na isti način kao i mi. Ostali se samo moraju maknuti s puta. Mi sada postižemo brzinu uspona kojom se penju super-pauci, a to je dvostruko brže od naše nominalne brzine. U stvari, ja sam nas priključio na uređaje super-pauka pa ćemo stalno oponašati njegovu brzinu. Tako mu nije moguće uhvatiti nas. Čim one glavešine na tlu to shvate, odustat će.

- Dvostruko od naše nominalne brzine. Je li to sigurno?

- Ti sustavi su prilagođeni ljudskoj građi. Imaju ugrađene pouzdane sigurnosne margine - rekao je Aleksej, ali nije zvučalo kao daje jako siguran.

Bilo je potrebno da prođe samo nekoliko minuta pa da ih meki ekran upozori zvonom i zasja zelenim svjetlom. Aleksej se osmjehnuo. - Shvatili su poruku. Sada možemo usporiti. Prihvatite se za nešto.

Bisesa se primila za rukohvat.

Nekoliko tjeskobnih minuta proveli su usporavajući. Pokrivači su poletjeli s poda, a čuo se vibrirajući zvuk usisnih pumpi koje su priječile da se poklopac kemijskog nužnika podigne i sadržaj razleti po zreiku.

Myra je izgledala kao da ima morsku bolest, a Bisesa je osjećala kako joj se okreće želudac. Svi su odahnuli kad se ponovo uspostavila gravitacija.

Ali ekran je ponovo pocrvenio.

- Ah - rekao je Aleksej.

- A što ćemo sada? - upitala je Bisesa.

On je nešto radio po tom mekom ekranu, a onda ih izvijestio: -Ne penjemo se onako kako bi trebalo.

- Neka pogreška na pauku?

- Nije to. Oni povlače traku.

- Privlače jel - Bisesa je odjednom vidjela pauka kao ribu na kraju monstruozno velikog ribičkog štapa.

- To je pomalo drastično, ali može se učiniti. Ta traka je prilično fin materijal.

- I što ćemo sada?

- Možda ćete poželjeti zažmiriti. I ponovo se prihvatite za nešto. Prstom je kuckao po mekom zaslonu, a Bisesa je imala dojam da se nešto otkvačilo od kabine.

Čvrsto je zatvorila oči.

Pojavilo se svjetlo, vidljivo čak i kroz njezine zatvorene očne kapke, a kabina se blago zaljuljala.

- Bomba - rekla je Bisesa. - Bila je gotovo razočarana. - Kako primitivno! Od vas sam, Aleksej, očekivala nešto bolje od toga.

- To je bio samo upozoravajući hitac, mikrofuzijski impuls. Nije nanio nikakvu štetu, ali je bio vrlo vidljiv s tla.

- Signalizirate im da namjeravate raznijeti traku ako nas ne ostave na miru.

- To ne bi bilo teško. Nije lako zaštititi od namjerne sabotaže traku dugu stotinu tisuća kilometara i tanku poput papira.

- Zar pritom ne bi nastradali i ljudi?

- Ne na način na koji ti to misliš, mama - odgovorila joj je Myra. Prije nekoliko tjedana su izolacijski teroristi napali Modimo.

- Elevator koji pripada Afričkoj alijansi - pojasnio je Aleksej. Mislim da je dobio to ime po zimbabveanskom bogu neba. Ljudi ne bi bili povrijeđeni, ali oni to ne znaju. Ja najavljujem ekonomsku prijetnju. - Ali gledao je nesigurno u svoj meki zaslon.

- A ako oni proznu vaš blef? - upitala je Bisesa oštro. - Hoćete li tada ići do kraja?

- Zapravo ne vjerujem da bih išao do kraja. Mi oni si ne mogu dopustiti taj rizik, zar ne?

- Mogli bi nas jednostavno ubiti - rekla je Bisesa. Spriječiti nam dovod energije, recikliranje zraka. Bili bismo bespomoćni.

- Mogli bi. Ali neće - odgovorio je Aleksej.- Oni žele znati što mi znamo i kamo idemo. Zato će biti strpljivi i nadati se kako će nas se dokopati kasnije.

- Nadam se da ste u pravu.

Kao odgovor na to, mekani zaslon je opet pozelenio. Aleksejev osmijeh se proširio. - Toliko o tome. OK, tko je za grah?

12. MOUNT WEATHER

Bella je očekivala da će joj Bob Paxton podnijeti izvješće u njezinim radnim prostorijama u starom sjedištu NASA-e u E ulici u Washingtonu, bloku sagrađenom od betona i stakla, koji je nakon Oluje sa Sunca bio obnovljen i moderniziran. No Paxton ju je dočeka izvan zgrade. Stajao je pokraj otvorenih vrata limuzine. "Bella" Ta su kola bila jedna u cijelom konvoju koji je bio kompletiran s odoriranim pripadnicima mornarice i u plava odijela odjevenim agentima FBI-a. Pomislila je kako on izgleda smiješno, stariji čovjek ovako krut u toj svojoj dragocjenoj odori, koji tu stoji kao neki pripadnik nižeg hotelskog osoblja. Lice mu je na ranjutarnjem svjetlu izgledalo iskrivljeno. Znala je da je on čovjek koji ne vjeruje Suncu i to čak više nego ostali iz njegove ranjene generacije.

- 'Bro jutro. Bobe. Idemo na vožnju, zar ne?

Njegov je osmijeh bio odraz discipline. - Morali bismo premjestiti lokaciju na neko sigurnije mjesto. Bavimo se stvarima od globalne važnosti, od važnosti za budućnost ljudskog roda. Predlažem da se okupimo na Mount Weatheru. Uzeo sam si slobodu da sve to organiziram, ali vi odlučujete. - Pogledao ju je i sada je pukla sva ona napetost koju je osjećala otkad je preuzela ovaj posao.

Nikada nije čula za Mount Weather, ali nije vidjela nikakvog zla u tome da mu udovolji. Ušla je u automobil, a Paxton je ušao za njom. Bili su sami u kolima.

Krenuli su. Konvoj je pošao cestom Route 66 i krećući prema zapadu došao do autoceste Highway 50. Cesta je bila prometna, ali vozili su brzo.

- Koliko daleko idemo?

- Stići ćemo za pola sata.

Paxton je sjedio ljutit, očigledno iziritiran.

- Znam, Bobe, što vas muči. Profesor Carel, zar ne?

Mišići ispod njegovih prosijedih obraza su radili, kao da želi žvakati žvakaću gumu. - Ne znam ništa o tom starom engleskom momku.

- Uopće ne sumnjam u to da ste ga dobro proučili.

- On nema ništa s tim. Nije dio ekipe.

- On dolazi na moj poziv - rekla je odlučno. Za nju je zapravo taj postariji britanski znanstvenik bio dio ekipe, dublje i važnije negoli je bila povezana s Paxtonom.

Profesor Bili Carel je nekada, kao diplomirani student, surađivao sa Siobhan McGorran, još jednom od britanskih astronoma koji su surađivali u velikom naporu izgradnje štita od Sunčeve oluje i koja se kasnije udala za Buda Tookea i njegovala ga dok je bolovao od raka koji se razvio kao posljedica tog strahovitog dana. Ta osobna veza bila je zapravo ta koja je povezala nju i Carela, tražeći da i on sudjeluje u zbivanjima oko nazočnosti tog neznanog objekta u Sunčevom sustavu, a o čemu je nešto bio načuo iz šaputanja i informacija koje su procurile u javnost.

Pokušala je nešto od toga prenijeti Paxtonu, no on je to jednostavno odbacio. - Boga mu, pa on je kozmolog! Proveo je cijeli život buljeći u daleki svemir. Od kakve će on danas biti koristi?

- Ostanimo otvoreni za sve ideje, Bobe - rekla je odlučnim glasom.

Utonuo je u šutnju koja je trajala cijeli ostatak putovanja. Bella je odgojila dijete i bila je navikla na durenja pa ga je jednostavno ignorirala.

Nakon osamdeset kilometara vožnje zaustavili su se na Route 101, uskoj cesti s dvije trake koja se uspinjala grebenom.

Na vrhu grebena vozili su uz ogradu zaštićenu bodljikavom žicom. Na izbljedjelom natpisu je pisalo:

POSJED SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA ZABRANJEN PROLAZ

Iza toga je Bella mogla nazrijeti nekoliko sklepanih aluminijskih koliba, a iza njih stakleni zid.

Morali su pričekati dok njihova kola ne budu registrirana u sigurnosnom sustavu baze. Bella je bila svjesna točkice lasera koji ih je provjeravao.

- Dakle, to je Mount Weather - obratila se Paxtonu.

- Blue Ridge posjed, veličine dvjesto hektara. Pedesetih godina dvadesetog stoljeća su ovdje napravili bunker, mjesto za evakuaciju vladinih dužnosnika iz D.C.-a., za slučaj nuklearnog rata. Kasnije nije ničem služio, ali nakon jedanaestog rujna 2001. su ga obnovili, a onda ponovo nakon 2042. godine. Sada ga je vlada iznajmila Svjetskom svemirskom vijeću. Bella se trudila da ne napravi grimasu. - Bunker iz vremena hladnog rata, pa rata s teroristima, a sada rata protiv Neba. Pretpostavljam kako je to posve prikladno.

- Napučen je većinom pripadnicima mornarice. Služi kao skrovište i za proizvodnju konzervi sa zrakom. Rekli su mi da je Mount Weather dobar susjed. Oni održavaju ceste, a zimi šalju ralice za čišćenje snijega. Sad više zimi i nema toliko snijega...

Očekivala je da će konvoj ići do vrata sjajnog neprobojnog zida. Bila je šokirana kad se cijelo tlo ispod automobila pretvorilo u dizalo i spustilo je u tamu.

Dok su se spuštali. Bob Paxton se nasmijao - Osjećam se kao da se vraćam kući.

Dok su ih nasmiješeni pripadnici mornaričke službe osiguranja pratili do sale za konferencije, Bella je malo bacila pogled na Mount Weather.

Stropovi su bili niski, opločeni prljavim pločicama, a hodnici su bili uski. Ali ti hodnici odbojnog izgleda okruživali su malen, starinski gradić. Tu su bili studiji radija i televizije, zalogajnice, malena gradska policijska postaja, pa čak i malen niz prodavaonica, i sve to pod zemljom, ispunjeno brujanjem uređaja za klimatizaciju. Pomislila je kako sve to izgleda kao muzej, ostatak mentaliteta polovine dvadesetog stoljeća.

Barem je sala za konferencije bila moderna, prostrana i svijetla, opremljena mekanim zaslonima i stolnim ekranima.

I tu ju je čekao Bili Carel. U prostoriji punoj bučnih osoba, većinom muškaraca, većinom Paxtonovih godina i većinom odjevenih u ovakvu ili onakvu vojnu odoru, a Carel je, odjeven u svoj stari otrcani sako, stajao pokraj filter aparata za kavu.

Bella se nije obazirala na Paxtonove ljude nego je krenula ravno prema Carelu. - Professore, lijepo je od vas što ste došli. - Rukovala se, a šaka mu je bila krhka i koščata.

Sjećala se iz podataka u njegovom dosjeu da je malo mlađi od nje, negdje u pedesetima, ali izgledao je krhko i ispijeno, lica prekrivenog jetrenim pjegama, a držanje nekako nespretno i nelagodno. Oluja je uništila mnoge živote pa se možda i on borio s bolešću. No oči na njegovom blijedom licu bile su bistre.

- Nadam se da će moj doprinos biti vrijedan i koristan - rekao je gotovo tiho.

- Zar niste u to posve sigurni? - upitala je, nekako nejasno razočarana njegovim pomanjkanjem samopouzdanja. Jedan za dio nje tražio je način kako bi ga iskoristila da pričepi rep Bobu Paxtonu.

- Pa kako bi itko mogao biti siguran? Cijela ta situacija je bez presedana. No moji kolege su tražili da stupim u vezu s vama... da kontaktiram nekoga.

Kimnula je. - Kako god ovo završilo, zahvalna sam vam na pokušaju. - Oprezno noseći kavu, povela je Carela do mjesta za sjedenje. - Ja ću se već pobrinuti da saslušaju to što imate reći - šapnula mu je. - A kasnije moramo razgovarati o Tookeovima.

Nakon toga je žurno prošla prostorijom, susrećući se s ljudima i pozdravljajući ih. Tu su, uz članove Patriotskog komiteta bili i predstavnici raznih multinacionalnih oružanih snaga i vlada koje su podupirale Svjetsko vijeće za svemir. Nije stekla pozitivan prvi dojam o tim delegatima. Vijeće se desetljećima nije bavilo drugim do "pripremanja" i "savjetodavnim aktivnostima" jer je od Oluje sa Suncem rat sa svemirom bio hladni rat. Zato članstvo u Vijeću i nije bilo baš neka velika nagrada za vojne časnike od karijere. Možda je ova prostorija bila puna raznih Boba Paxtona, čeličnog pogleda i bez perspektive.

No rekla je samoj sebi neka ne brza s donošenjem zaključaka; konačno, ako uopće postoji ta nova prijetnja koja se navodno približava Zemlji, ovi će muškarci i žene biti njezini primarni resursi kad se bude s tim problemom uhvatila u koštac.

Stojeće kod čela stola. Bob Paxton, samozvani predsjedavajući, kvrcnuo je prstom o čašu kako bi pozvao ostale na tišinu i pozornost. Ostali su se, možda fascinirani nazočnošću prvog čovjeka koji je stupio na Mars, odmah utišali.

Paxton je istaknuo dvojaku svrhu ovog sastanka. - Kao prvo, da predsjednici Fingal pružimo pregled sredstava koja joj stoje na raspolaganju. A kao drugo, usredotočiti se na tu anomaliju koja se sada upravo približava Jupiteru.

Nazočni su, oklijevajući, prihvatili takav dnevni red.

Počeli su govoriti o obrani Sunčevog sustava.

13. TVRĐAVA SOL

Paxtonova prezentacija je bila pravi karneval grafikona i prikaza, od kojih su neki bili trodimenzionalni i animirani, a iznad sredine stola lebdjeli su hologrami kao reklame za fantastične igračke. Ali sama tema je Bila depresivna.

- Nakon Oluje sa Sunca, mi smo na Zemlji razvili značajna sredstva kojima se otišlo dalje od pukog promatranja neba...

Bella je stekla dojam da je Zemlja sva optočena elektronskim očima, koje na svim valnim dužinama zure u svemir. To je uključivalo i NASA-inu opremu kao što je stara i respektabilna mreža Duboki svemir, lanac antena za traganje u Španjolskoj, Australiji i Mojavi, sustav za promatranje Zemlji bliskih asteroida u Novom Meksiku zvana LINEAR, kao i ostali instrumenti Svemirske straže. Tako je golemi radioteleskop Arecibo sada trošio većinu svojeg promatračkog vremena ne na astronomiju nego na traganje za neprirodnim signalima sa zvijezda.

Jednako tako su i mnogi astronomi sada otkrili kako u njihovom smjeru ide novac koji je omogućavao realizaciju ranije samo sanja-nih projekata. Bella je promatrala snimke dobivene pomoću nemaštovito nazvanih teleskopa poput: Jako veliki teleskop u Čileu, Ekstremno velik teleskop u Maroku, pa monstrum Sova, koje je bilo drugo ime za Zapanjujuće veliki teleskop na lokaciji zvanj Dome C na Antarktici, gdje je hrpa čelika, dovoljno velika za izgradnju još jednog Eiffelovog tornja, podupirala zrcalo monstruoznih dimenzija od stotinu metara u promjeru. Sovin je posao bio fotografiranje rađanja prvih zvijezda u svemiru i, što je još značajnije, izrada karata površine planeta obližnjih zvijezda. Uređaji izvan Zemlje nisu bili ništa manje impresivni. Najuspješniji među novim opservatorijima bila je postaja Kiklop koja je slijedila Zemlju u svojoj stazi, u stabilnoj točki Lagrange.

Tamo je na Kiklopu sastavljen teleskop sa samo jednom vrlo velikom Fresnelovom difrakcijskom lećom, bez zrcala. Bile su razvijene strategije kako otkriti razne tipove signala, sve do vrlo kratkih erupcija - bljeskova laserskih signala vrlo uskog snopa, koje se moglo otkriti sve do trajanja od samo milijarditog djelića sekunde.

Paxton je govorio i o manje važnim očima, o cijeloj floti njih, razasutoj po cijelom Sunčevom sustavu, čak do staze Neptuna. Donio je i trodimenzionalnu sliku Promatrača dubokog svemira X7-6102-016, koji je bio stacioniran na stazi oko Saturna.

- To je naša robotska straža - grmio je Paxton. PDSX7-6102-016 je bio tipična, u znanstvenom smislu najrazvijeniji mehanizam, ali robustan, čvrst i opremljen zaštitnim štitom. Te male sprave patroliraju nebom sve do rubova vanjskog sustava, a jednako tako paze jedne na druge.

- To je točno - oklijevajući složio se profesor Carel. - Zapravo je onu snimku uništavanja PDS X7-6102-016 koju su mi pokazali napravila jedna druga sonda.

- Dobro, dakle živimo u jako dobro nadziranom Sunčevom sustavu - rekla je Bella. - Što imaš još osim toga, Bile?

- Oružje. - Paxton je mahnuo rukom i slika PDS X7-6102-016 se raspršila.

- Mi to nazivamo Tvrđava Sol - smrknuo je govorio Paxton. - Postavljamo slojeve duboke obrane krenuvši od vanjskih dijelova Sunčevog sustava pa prema unutra, a svi su centrirani prema domu ljudskog roda. Zemlji. Znaete i sami, Madam, da su te stvari postavljene daleko vani, sve tamo do Trojanaca.

Trojanci su bili skupina asteroida koji su u Lagrangeovoj stabilnoj točki pratili Jupiter po njegovoj stazi. Upravo sada je Bellina kćerka Edna tamo u Trojancima i radila na novoj generaciji svemirskih letjelica, na takozvanim "A-brodovima" Sve je to bilo strogo povjerljivo.

- Sljedeći unutarnji sloj su asteroidi. Za vojne svrhe koristimo A-liniju, centralni pojas između unutrašnjih i vanjskih sustava. Nakon toga imamo stanice u Lagrangeovim točkama Marsa i Zemlje... u samom sustavu Zemlja - Mjesec, platforme s oružjem postavljene su i u lunarnim Lagrangeovim točkama, a i u Zemljinoj stazi: sateliti-ubojice koji mogu svakog nepozvanog gosta zasuti projektilima, ili ga spržiti s rendgenskim laserima ili jednostavno zdrobiti. Postoje i sustavi smješteni na tlu, teški laseri, elektronske ili protonske zrake i obnovljeni hladnoratovski interkontinentalni projektili, koji su još uvijek u stanju svoje bojeve glave odvući sa Zemlje. Čak i u gornjim slojevima Zemljine atmosfere stalno patroliraju golemi avioni, opremljeni oružjem koje može uništiti nadolazeće projekte. I tako dalje. Izgleda da je cijeli taj prostor između Zemlje i Mjeseca prepun oružja, sve od Zemljine površine pa do onoga što je Paxton izvikivao

kao "NIZO, VIZO, GEO i super-GEO", tj. nisko u Zemljinoj stazi, visoko u Zemljinoj stazi, sinkronizirano s tom stazom ili još dalje izvan nje.

A to je javno pokazivanje oružja za rat bilo tek na svojem početku. Oružje je bilo postavljeno na svemu na što se moglo postaviti. Čak i oni u svemir postavljeni sustavi za nadzor vremenskih prilika, kao što su na kilometre široke svemirske leće i zrcala, sve se to lako dalo preusmjeriti. Oštrica svakog pluga mogla se pretvoriti u mač.

Bellina mašta je zaprepašteno ustuknula kada je pokušala zamisliti kako bi zadnja defanzivna crta njihove obrambene bitke mogla ovisiti i o uporabi takvog oružja. I kako bi se ono oružje proizvedeno za ratovanje na nebu lako moglo okrenuti protiv nekog neprijatelja na tlu.

- Naravno, posve nam je jasno - rekao je Paxton - kako sva ta sredstva nisu mogla učiniti ništa da bi se zaustavila Sunčeva oluja. Zato sada imamo alternativu. Mi ne znamo što je sljedeće čime bi nas ti Prvorodeni mogli pogoditi. Zato se, u svrhu planiranja, moramo osvrnuti na druge katastrofe, one prirodne, koje su nas u prošlosti znale pogoditi i vidjeti kako smo se s njima nosili...

Primaknuo se novoj karti s prikazom žalosne klasifikacije katastrofa.

Postojale su "lokalne katastrofe" (koje su ubile nekoliko postotaka svjetske populacije, kao što su na primjer erupcije vulkana, ili svjetski ratovi do kojih je došlo u dvadesetom stoljeću) i "globalne katastrofe" koje bi ubile značajan dio populacije, onakve kakve bi uslijedile nakon što bi nas pogodio manji asteroid i događaji na nivou istrebljenja, tako strašni da bi značajni dio svih vrsta bio eliminiran i kad bi i sam život na Zemlji bio ugrožen.

- Da nije bilo Štita - rekao je Paxton žustrim glasom - Oluja sa Sunca bi nam poslala takve nevolje koje bi bile majka svih razina istrebljenja, jer bi otopila površinu Zemlje sve do stijena u njezinim temeljima. No Štit je taj događaj smanjio na umjerenu globalnu katastrofu.

- A ta Oluja - rekao je - potaknula je kasnije akcije usmjerene na to da Zemlja bude otporna na bilo kakav budući napad.

- Nastojimo obnoviti naše industrijske temelje kako bismo se mogli čim prije oporaviti za slučaj da se suočimo s tako velikom katastrofom. Na primjer, ako bismo morali izraditi novi štit, učinili bismo to sada mnogo učinkovitije. Naravno, neki će reći kako smo kao vrsta obvezni obaviti takve pripreme, čak i kada Prvorodeni ne bi postojali.

- Imamo neke prednosti. Infrastruktura postavljena u svemiru mogla bi pomoći da se na Zemlji obnovi civilizacija.

Sustavi za nadzor vremenskih prilika stabilizirali bi poremećenu klimu, kao nakon Sunčeve oluje. Orbitalne stanice mogle bi obnoviti srušene elevatore, svemirske elektrane i komunikacijske veze. Tamo bi se mogli uskladištiti medicinski uređaji. Možda bi se čak svijet mogao hraniti hranom iz farmi na stazi ili, recimo, uz pomoć agrikulture na Mjeseću. Ta djeca Zemlje bi se tada mogla okrenuti i pomoći svojoj ranjenoj materi. - Napravio je grimasu. - Kad bi ti jebeni Svemirci htjeli surađivati.

- Bilo kako bilo, sada moramo razmotriti najgoru moguću varijantu. - Gledao ih je u oči, jednog po jednog. - Moramo skovati plan protiv posvemašnjeg uništenja.

- Naravno, sada imamo populaciju i izvan Zemlje. Ali rečeno mi je kako još uvijek postoje sumnje da bi te kolonije mogle opstati kad bi Zemlja bila posve izgubljena.

Govorio je o unutrašnjim skrovištima na Zemlji i izvan nje; na primjer o onome što je zakopano u Mjesečevoj planini zvanoj Pico, u dijelu zvanom Mare Imbrium, koji se sa Zemlje može zapaziti golim okom, u drugom kvadrantu Mjesečeva diska. Tamo se nalaze pohranjene sve mudrosti ljudskog roda, zapisane na zlatnom listu i pohranjene elektronski. Skladišta DNK. Zamrznute zigote. Sakrivene su tamo kako bi do njih mogao doći bilo tko koga tu put nanese, ako ljudska vrsta bude uništena. Drugo takvo skrovište je "Pošta sa Zemlje" koja je u predvečerje Sunčeve oluje očajnički odaslana u svemir, kao fragment ljudske kulture.

- U redu, Bille. Misliš li da će to biti dovoljno.

Izraz na Paxtonovom licu bio je tvrd. - Zna li itko od vas značenje izraza svemirska sapunica? Maštarije o dalekoj budućnosti, o ratovima koji se vode između galaktika, svemirskim brodovima veličine svjetova. Tek je jedno stoljeće prošlo od Drugog svjetskog rata, samo stotina i pedeset godina od vremena kada je konj bio glavno transportno sredstvo. A ipak smo suočeni s prijetnjom kao iz svemirskih sapunica. Tijekom sljedećih, recimo, tisuću godina, bit ćemo razasuti tako nadaleko i naširoko da nas ništa što je manje od eksplozije samog središta galaktike ne bi moglo sve pobiti. No zasad smo još uvijek ranjivi.

Bili Carel se usudio podići ruku. - Što je zapravo logika koja nam ukazuje na to da je drugi udar na nas vjerojatniji sada nego kasnije.

- Točno - zarežao je Paxton.

- I, usprkos vašoj dobroj prezentaciji, admirale, u tim strategijama postoje ozbiljni nedostaci. - Začuo se uzdah, no čini se kako Carel nije bio toga svjestan. - Dopuštate li?

- Samo nastavite - brzo je uskočila Bella.

- Kao prvo, admirale, sredstva s kojima raspolazete prilično su nadaleko raspršena. Na primjer, imate postaju na Jupiterovoj stazi, no ne možete biti sigurni da će se prijetnja pojaviti iz smjera gdje je ona u nekom trenutku, a ne s posve druge strane Sunca.

- Mi smo toga svjesni...

- A osim toga vi kao da razmišljate dvodimenziono, kao da je to neka vrsta starinskog ratovanja na tlu. A što ako bi neki napad stigao iz smjera izvan ravnine ekliptike... mislim izvan ravnine u kojoj su planeti?

- Hodao sam ja po Marsu - rekao je Paxton opasnim glasom - i znam što je to ekliptika. Slučajno se dogodilo da se sadašnja opasnost pojavila krećući se duž ravnine ekliptike. Što se tiče budućnosti, mi razmatramo i takve mogućnosti, dolazak izvan ravnine. Ali vi znate, jednako tako dobro kao i ja, kako je energija da se onamo stigne ograničena. Da, profesore Carel, Sunčev sustav je jako veliko mjesto. Da, ne možemo ga cijeloga pokriti. Što bismo još drugo mogli učiniti osim da na tome nastojimo?

Carel se gotovo nasmijao. - Ali ti napori su toliko jadni da su uzaludni i zapravo posve beskorisni...

Paxton je pocrvenio, a Bella je brzo podigla ruku. - Bille, molim te!

- Ispričavam se - rekao je Carel. - A osim toga, tu je i pitanje učinkovitosti priprema za prijetnju s kojom smo zapravo suočeni...

- Fino - rekao je Paxton bijesno, maknuvši slike koje je pokazivao - razgovarajmo onda o toj anomaliji.

Bella je žudjela za šalicom svježeg kave.

Nakon one njegovog opširnog prikaza Tvrdave Sol, Paxtonovo izlaganje o anomaliji bilo je kratko.

Brzo je ponovio osnovne dokaze o tome da prijetnja zaista postoji. - Upravo u ovom trenutku ta stvar prolazi kroz J-liniju, Jupiterovu stazu. Zapravo, imamo priliku spriječiti je, jer slučajno baš prolazi blizu trojanske baze i upravo razmišljamo što bismo mogli poduzeti. A nakon toga će letjeti kroz asteroide, proći stazu Marsa i kretati se prema Zemlji kamo je, čini se, usmjerena. No mi još uvijek nemamo pojma što je to ili što bi to moglo učiniti kada dođe ovamo.

Kada je sjeo, uslijedila je kratka šutnja.

Bili Carel je pogledao Paxtona, a onda po prostoriji, kao da očekuje još neki doprinos. - Je li to sve?

- To je sve čime raspolazemo - odgovorio mu je Paxton.

- Nisam ni sanjao da biste mogli imati tako malo toga... - rekao je Carel mekim glasom - i baš je dobro što sam došao. Dopuštate li, admirale?

Bob Paxton je bacio brz pogled prema Belli, a ona je diskretno kimnula, pa je predao riječ Carelu.

- Na izvjestan način, moja je veza s ovom "babarogom" započela još u godinama prije Sunčeve oluje - rekao je Carel. - Tada sam radio s astronomkinjom koja se zvala Siobhan McGorran, na sondu koju smo zvali TAS, to jest Temeljna anizotropna sonda...

Paxton i njegovi Patrioti počeli su se meškolljiti i mrmljati.

- 7>IS je bila nasljednica letjelice zvane Wilkinsonova mikrovalna anizotropna sonda, koja je 2003. godine proučavala jedva čujne odjeke Velikog Praska i po prvi puta ustanovila omjere osnovnih sastojaka svemira: barionske materije, tamne materije i tamne energije. Ta je tamna energija uzrokovala širenje svemira. Sada je svrha TAS-a bila mjerenje učinaka te kozmičke inflacije i to traženjem jeke onih početnih zvučnih valova.

- To je zaista bio vrlo elegantan model - rekao je Carel. - Onaj prvotni iskonski svemir, malen, gust i vraški topao, bio je komora puna jeke, puna zvučnih valova koji su se širili turbulentnim medijem. Ali tada je došlo do ekspanzije. - Raširio je svoje nježne ruke.

- Bum! Odjednom je bilo toliko prostora da se stvari mogu ohladiti i bilo je više zanimljive fizike.

- Kako se pojavila ekspanzija, tako su se i oni stari zvučni valovi raspršili i rasplinuli. Ali ostavili su za sobom trag, njihov kompre-sijski uzorak utjecao je na formiranje prvih galaktika. I tako smo se, crtajući karte tih prvih galaktika, nadali da ćemo moći rekonstruirati one prvotne zvukove. To bi nam onda dalo i neke podatke o fizici one tamne energije, što je u to vrijeme...

Slušatelji u vojničkim odorama su postajali sve nemirniji pa je Bella blagim glasom rekla - Možda bi sada mogao prijeći na stvar, BiUe.

Osmjehnuo joj se. Imao je svoj vlastiti mekani zaslon kojeg je sada razastro po stolu, što je nakratko omelo podsustave na stolu

- Ovo je prikaz širenja svemira. - Bilo je to mnoštvo šiljastih crta koje su se plele po logaritamskim skalama i uz krivulje. Govorio je kako se do tih krivulja došlo tako što se analiziralo staro svjetlo što je stizalo iz najdaljih dubina svemira i promatralo se galaktičke strukture na raznim skalama veličina.

Ovoga puta prekinuo ga je Paxton. - Isuse Kriste, Poindexter, spasite me muka! Kamo sav taj uvod vodi?

Carel je lagano lupnuo po mekanom zaslonu. - Jedan od mojih stixidenata je slučajno uspio analizirati trenutak uništavanja PDS X7-6102-016.

- Baš bih rado znao kako mu je to uspjelo - zarežao je Paxton.

- Zapravo je to ona - ispravio ga je Carel, ne dajući se zbuniti. - Djevojka imenom Lyla Neal. Nigerijka, strašno bistra.

Znate, to uništavanje PDS-a bila je jako čudna eksplozija. Ništa nalik na ono kad opalite iz nekog vanjskog oružja. Više nekako kao da je iznutra raznio samoga sebe. Eh, pa potaknuta time, Lyla je za PDS konstruirala krivulju ekspanzije da bi pokazala kako je njegov mali svemir završio.

Izvukao je drugu kartu. Bella je vidjela da je na njoj skala drukčija, ali zaključak je bio očigledan. Krivulja širenja u slučaju PDS-a bila je identična kozmičkom profilu dobivenom putem TAS-a / točno, kao što se moglo vidjeti kada je Carel postavio krivulje jednu iznad druge.

Bella se, zapanjena, naslonila na naslon svojeg stolca - I što sad to znači?

- Mogu samo nagađati - odgovorio joj je Carel.

- Pa onda nagađajte, za ime Božje! - obrecnuo se Paxton.

- Meni se čini da je PDS uništen specifičnom i lokalnom uporabom tamne energije. Bio je raznesen točno onom silom koja prou-zročuje širenje svemira i koja se nekako usredotočila na tu malu letjelicu. Ako baš hoćete, to je kozmološko oružje. Lyla je to prozvala Q-bomba, prema prvom slovu latinske riječi za kvintesenciju.

- Kako dražesno! - oštro je dobacio Paxton. - Dakle, možemo li tu stvar nekako zaustaviti, oboriti je ili je nekamo skrenuti?

Činilo se da je Carel iznenađen što mu je postavljeno takvo pitanje. - Apsolutno nemam pojma. Ovo, admirale, nije nalik Oluji sa Sunca, koja je bila događaj nabijen energijom, ali vrlo primitivno dizajniran. Ovo jedva da je poznata vrsta fizike. Jako je teško zamisliti da bismo mogli na to odgovoriti na ikakav smislen način.

- Ali Bille - upitala je Bella - što će se dogoditi ako ta Q-bomba zaista dođe do Zemlje?

I opet se činilo da ga čudi što ga to pitaju. - Pa to je očigledno. Ako ponovo bude finkcioniralo na isti način... nemamo razloga vjerovati da joj je doseg ograničen... dogodit će se isto ono što se dogodilo i s PDS-om. - Raširio je ruke. - Bum! U prostoriji je zavladao duboka tišina.

Bella je pogledavala ljude koji su sjedili za stolom. Ranije se činilo da se ti star i nebeski ratnici zabavljaju. Ali sada su bili pokunjeni i vrlo tihi. Njihov blef je bio pročitao.

A što je bilo još gore, koliko je mogla shvatiti, ta je "kozmoška" tehnologija je glatko prolazila kroz svu tu nejaku, a skupu, obranu koju je ljudski rod pokušavao postaviti.

- U redu, rekla je. - Imamo dvadeset i jedan mjesec dok ta stvar ne dođe do Zemlje. Što ćemo učiniti?

- Moramo to zaustaviti - odmah je rekao Paxton. - To nam je jedina mogućnost. Ne možemo stanovništvo spasiti ni na koji drugi način... ne možemo evakuirati cijeli prokleti planet. Napast ćemo to sa svime što nam stoji na raspolaganju. Počevši s našim resursima tamo vani na Trojancima. - Dobacio je kratak pogled Belli.

Bella je znala na što je mislio. Na A-brodove. A znala je i kako će to najvjerojatnije uvući i Ednu u akciju. Zasad je tu pomisao stavila na stranu. - Sastavite nacrt naredbe za operaciju, Bobe. Ali nema razloga vjerovati kako će naše oružje tu biti od ikakvog utjecaja. Moramo saznati više o toj stvari i pronaći njezine slabe točke. To je vaše zaduženje, profesore Carel.

Ovaj se kratko naklonio.

- A ima još nešto - rekao je Paxton. -Da?

- Bisesa Dutt. Izgubili smo je. Pobjegla je elevatorom kao što štakor pobjegne odvodnim kanalom.

Ovo je zbunilo Bellu. - Svemirskim liftom? Kamo ide?

- Ne znam. Jednostavno je otišla iz hibernaculuma; moguće je da ni ona to ne zna. Ali netko zna, neki usrani Svemirac.

- Admirale - oštro je rekla Bella - ovakvi izrazi ne pomažu. Osmjehnuo se zlokobnim, vučjim osmjehom. - Bit ću pristojan,

ali moramo pronaći Bisesu Dutt, bez obzira na to koga ćemo pritom nagaziti po prstima.

Bella je uzdahnula - U redu. Mislim da sada moram otići i izvijestiti nekoliko predsjednika. Ima li još nešto?

Paxton je odmahnuo glavom. - Za sat vremena održat ćemo telefonsku konferenciju. I, ljudi, ne želimo da odavde procure ikakve informacije.

Kad je sastanak završio, Bella se zabrinula. Sama činjenica da se Carel morao probijati kako bi stigao ovamo bila je lekcija kako vještina prezentacije nije podrazumijevala i znanje. I da nije bilo one Carelove bistre studentice, oni sada ne bi bili ni blizu tome da otkriju pravu prirodu tog artefakta, tog oružja, te Q-bombe.

Što još im je promaknulo? Što još nisu uvidjeli? Što još?

Gotovo sve uzbuđenje oko uspona završilo je u prvih dvadeset i četiri sata. Bisesa to nije mogla povjerovati kad su napustili čvrsto tlo, no bilo joj je sve više dosadno.

Kako je gravitacija bila sve manja, posvuda su počele lebdjeti stvari: pokrivači, dijelovi odjeće i hrana. Bisesa je pomislila kako sve to izgleda kao kampiranje u kakvom liftu koji brzo pada. Posebno su joj smetali uvojci Aleksejeve odrezane kose. I bilo je teško oprati se. Imali su dovoljno vode za piće, ali u kabini nije postojao tuš. Nakon nekoliko dana nije se moglo spriječiti da kabina smrdi poput zahoda.

Bisesa je nastojala konstruktivno koristiti vrijeme. Radila je na svojem oporavljanju od hibernaculuma. Puno je spavala, a Aleksej i Myra su joj pomagali pri izvođenju vježbi za nisku gravitaciju, upirala se o zidove i pod kako bi ojačala miškulaturu. Ali bilo je toliko mnogo vremena za vježbanje ili za spavanje.

I Aleksej je sebi pronašao posao. Bacio se na stalno provjeravanje paukovih sustava, što je uključivalo detaljno pregledavanje dva puta dnevno. Čak je radio i vizualnu provjeru spojeva i filtara trupa kabine. Dok je radio, pjevušio je i to, začudo, zbunjujuće male hinme sunčevoj svjedosti.

Bisesa još uvijek nije porazgovarala sa svojom kćerkom, barem ne onako kako je to željela. Činilo joj se da se Myra povukla u sebe i kao da je, dok je Bisesa spavala, padala u sve dublju depresiju. To ćemo ostaviti za kasnije, rekla je Bisesa samoj sebi.

Promatrala je kako Zemlja postaje sve manja, poput neke igračke - maleni globus na kraju vrpce koja se sada s obje strane činila beskrajnom.

Jednom je rekla: - Željela bih da se Zemlja okrene, pa da mogu pogledom potražiti druge trake. Čak i ne znam koliko ih ima.

Myra ih je nabrajala na prste - Modimo u Africi, Bandara u Australiji, a to je majka svih traka, pajianmu u Kini. Marahuaka u Venezueli. Sve su one dobile imena po bogovima neba. Mi Europljani imamo Yggdrasil.

- Nazvanu po nordijskom stablu svijeta. -Da.

- A Amerikanci imaju Jakobove Ljestve.

Aleksej se osmjehnuo, jer je to inače u mornarici naziv za ljestve od užadi koje se mogu smotati ili pustiti niz bok broda, a onda je citirao Bibliju, navodeći stih 2812 iz Postanka, u kojem se navodi kako su se bog i anđeli po ljestvama spuštali na Zemlju i opet uspinjali.

- Amerika je još uvijek dobrim dijelom kršćanska zemlja - rekla je Myra. - Mislim da su odbili sve nazive za stablo svijeta koje su ponudili prastanovnici Amerike. Raspisali su referendum.

- Zašto tolike kulture imaju svoje mitove o stablu svijeta? Čini se prilično nevjerovatnim.

- Neki antropolozi kažu - odgovorio je Aleksej - kako je to jednostavno odgovor na oblike oblaka koji, namreškani, podsjećaju na grane ili prečke. Ili je to možda mit o Mliječnoj Stazi. Drugi kažu kako bi to moglo biti vezano za fenomen plazme. Možda Sunčeva aktivnost.

- Mnogi se ljudi boje tih traka-elevatora - rekla je Myra. - Neki ih smatraju blasfemijom. Kraticom do Boga. Uostalom, bili smo suočeni s prijetnjom s neba, i to je još u živom sjećanju.

-I upravo to je razlog zbog kojeg je afrički elevator bio napadnut - dodao je Aleksej. - Nema smisla, ali što ćete.

- Za jednog Svemirca, Aleksej, znate mnogo o kulturama na Zemlji.

- To me zanima. Ali ja to promatram izvana. Znanstveno, antropološki, pretpostavljam.

Bella je imala osjećaj da se on ponaša pokroviteljski. - Izgleda mi da ste svi vi Svemirci racionalni poput računala.

- Oh, nismo - odgovorio je nasmiješivši se. - Upravo radimo na cijelom nizu novih inhibicija, predrasuda i fiksacija.

Još uvijek su se uspinjali. Obris planeta smanjivao od veličine

nogometne lopte do grejpfruta i dalje, sve do loptice za kriket, a uskoro će postati previše malen da bi Bisesa na njemu mogla nazrijeti detalje veličine kontinenta.

Tri dana kasnije letjeli su kroz prvu značajnu strukturu otkad su napustili čvrsto tlo.

Bio je to rasut prsten nabreklih modula, a svi su bili približno cilindričnog oblika i u žarkim bojama. Bili su golemi, svaki od njih je bio velik kao manja zgrada, i na beskrajnoj sunčevoj svjetlosti sjali su poput prekrasnih igračaka. Aleksej im je rekao da je to hotel s tematskim parkom, još nezgotovljen i nenastanjen. - Službeni naziv mu je Kod Jakoba, a Disney kompanija je glavni investitor. Nadaju se kako će ovim vratiti dio novca kojeg su ulupali u one stare zabavne parkove na tlu.

- Dobro mjesto za hotel - rekla je Myra. - Samo je tri dana udaljen od tla i još uvijek ima jednu desetinu gravitacije, dovoljno da se izbjegne sva ona zbrka koja nastaje kod nula G.

- Ovo te natjera shvatiti što se sve može učiniti s jedan ili dva nebeska elevatora - promrmljao je Aleksej. - Nije to samo jeftin lift nego i itekako težak. Veliki kapacitet. Ovaj tematski park je trivijalan, no to je samo početak. Bit će i drugih zajednica i gradova nanizanih duž ovakvih elevatora. Cijelo jedno novo carstvo. To je poput željeznice u devetnaestom stoljeću.

Bisesa je osjetila poriv da dotakne Myrinu ruku. - Živimo u čudesnim vremenima, zar ne?

- Da, mama.

Onaj hotel je u trenutku projurio pokraj njih i po prvi puta tijekom svih ovih dana Bisesa je imala osjećaj stvarne brzine kojom se kreću. No odmah zatim opet je uslijedilo ono bezvremensko jurenje uvis u kojem se nije osjećalo kretanje, sve više iznad Zemlje i uskoro su se opet počeli prepirati oko beznačajnih stvari.

Osmoga dana letjeli su kroz geosinkroni pojas i u jednom trenutku letjeli su u nultoj gravitaciji, kružeći oko Zemlje kao svaki satelit, no neka razlika se zapravo nije ni osjećala, jer je već danima gravitacija bila vrlo niska, gotovo nulta.

u samoj geostacionarnoj točki nalazila se druga građevina, golemi "kotač" čije je središte bilo centrirano na samoj traci. Bio je još nedovršen. Bisesa je mogla vidjeti manje skupine kako pužu po onoj golemoj skeli i prštale su iskre nastale zavarivanjem. No na drugim mjestima je vidjela staklene panele golemih dimenzija iza kojih je uspješno raslo neko zelenilo.

Prošli su geostacionarnu postaju koja je ostala ispod njih i sada su gledali dolje u nju, promatrajući kako postaje sve manja i manja.

Kada je prešao tu geosinkronu točku, paukova prividna gravitacija se okrenula, dok centripetalne sile, balansirane gravitacijom u geostacionarnoj točki, nisu prevladale i pokušale ih odbaciti. Sada je "dolje" bilo usmjereno od Zemlje koja je bila veličine graška. Morali su presložiti kabinu tako da su od stropa napravili pod, a od poda strop. Aleksej je rekao kako kabine konstruirane za prijevoz ljudi tu promjenu obavljaju automatski.

Ta inverzija, premještanje stvari u kabini, bila je jedina zanimljivost koja se dogodila u tim danima koji su uslijedili nakon prelaska geostacionarne točke./erfmfl.

Bisesa je saznala da neće biti ovako vučeni sve do kraja trake, do točke s protutežom, koja se nalazila još čitavih trinaest dana dalje od geostacionarne točke, odnosno dvadeset i jedan dan udaljena od tla. A tamo se, konačno je saznala, nalazi groblje paukova.

- Tamo moraju stalno dodavati protutežu, kako bi kompenzirali porast mase vrpce, - rekao je Aleksej - a to je razlog zašto se niti jedan pauk ne vraća.

Bisesa je gledala oko sebe po neurednoj kabini koju su svojim boravkom u njoj uprljali. Osjetila je neki žalac žaljenja kad je upitala: - Hoće li tamo završiti i ovaj pauk?

- Oh ne, ova životinja neće ići dalje od točke pedeset i šest tisuća. Dvanaest dana udaljene od geosinkrone točke.

Bisesa je kratko pogledala Myru i osjetila kako ova jednako tako nema pojma što će nakon toga uslijediti. -1 što onda?

- Sjećaš li se kako sam ti rekla da ćemo, ako se pauk otkvači prije geostacionarne točke pasti na Zemlju? Ali oko se odvojimo nakon nje... Bit ćemo izbačeni iz Zemljine staze - rekla je Myra - u međuplanetarni prostor.

- Ukoliko iskoristiš pravi trenutak za napuštanje elevatora, možeš iskoristiti inerciju da te odnese kam god želiš otići. Na primjer, na Mjesec.

- Zar idemo na Mjesec?

Aleksej se osmjehnuo. - Oh, idemo mi i malo dalje.

- Pa kamo onda, k vragu?! Kakvog ima smisla to skrivati sada... čim napustimo elevator, one vlasti dolje će znati kamo idemo.

- Mars, gospođo. Idemo na Mars. Bisesa se zbunila - Mars?

- Tamo... pa, tamo vas nešto čeka.

- Ali ova malena kabinica nas ne može održati na životu cijelim putem do tamo.

- Naravno da ne može - odgovorio je Aleksej. - Nas će netko pokupiti. Imamo sastanak sa svjetlosnim brodom. Brodom koji se kreće na solarni pogon. On je već na putu.

Bisesa se namrštila. - Mi nemamo rakete, zar ne. Kad se jednom maknemo s trake, nećemo imati nikakvu pokretačku energiju.

- Niti nam ne treba. Brod će se susresti 5 nama.

- Oh, Bože - rekla je Bisesa. - A što ako nešto pođe naopako... Nimalo zabrinut, Aleksej se nasmijao.

Razgovarajući s njim tijekom svih tih dugih dana, Bisesa je mislila da je počela shvaćati nešto od njegove psihologije, psihologije Svemirca, koja je na suptilan način bila drukčija od psihologije ljudi na Zemlji.

Aleksej je pokazivao nešto nalik nekakvom morbidnom strahu od toga da će strojevi oko njega zakazati, zato što mu je u doslovnom smislu o tim strojevima ovisio život. Ali s druge strane nije nimalo sumnjao da će sve ovo proteći u redu; živio je u svijetu u kojem su nebeski mehanizmi očigledno vladali svime, moćni i tihi satni mehanizmi koji nikada ne rade pogreške. I zato je vjerovao kako će, kad ga njegovi mehanizmi odbace s trake, biti posve siguran i bilo mu je nezamislivo da bi se njihov sastanak sa svjedosnim brodom mogao izjaloviti. Bisesa i Myra su se, naprotiv, užasavale i same pomisli na postojanje takve mogućnosti.

Tamo negdje, pomislila je Bisesa, nalazi se ključ za razumijevanje Alekseja i tog novog naraštaja Svemiraca. I pomislila je kako bi ga i bolje razumjela kada bi mogla shvatiti te čudne molitve koje je, odsutan duhom, pjevušio: psalme "Nepobjedivom Suncu"

Dvanaestog dana su sjeli na one stolce koji se sklapaju uza zid, a sva njihova pokretna oprema bila je čvrsto vezana kako bi preduhitrili onaj trzaj prelaska u bestežinsko stanje koji će uslijediti kad se kabina bude odvojila od trake koja je vuče. Aleksej je pogledao svoje suputnice. - Želi li netko odbrojavati?

- Šuti! - rekla je Myra.

Bisesa je pogledala dolje niz traku koja je tijekom tih dugih dana bila njezino sidro koje ju je vezalo uz stvarnost, sve do Zemlje koja se sada svela na veličinu malog oblutka. Pitala se hoće li je ikada više vidjeti kako postaje sve većom... i što nju još čeka prije nego li bi se to moglo dogoditi.

Aleksej je prošaptao - Evo, krećemo...

Osjetio se udar kad je pod kabine bpet postao strop. Traka se udaljila zapanjujućom brzinom, a gravitacija je nestala kao san. Njihove stvari koje su se odvezale sada su se vrtjele oko njih, a Aleksej se smijao i smijao.

15. OSLOBODITELJ

Travanj 2069.

Brodski inženjer John Metternes je s Ahila nazvao Ednu. Još jedna odgoda. Tehničari tamo na asteroidu nisu bili zadovoljni s magnetnim zatvaračima antimaterijskih kuglica.

Još jedna takva odgoda i Osloboditelj će propustiti još jednu priliku za svoj prvi pokusni let.

Edna Fingal je pogledala kroz debele, zaobljene prozore, tamo dalje od izuzetno neravne površine jednog od Trojanaca, asteroida koji se nalazio ispod nje, kako bi pronašla Sunce koje je ovdje, na J-liniji, bilo jedva vidljiv disk. Okružena tihim brujanjem leteće platforme i mirisom novog tepiha, bila je ljutita i nemirna. Strpljivost pri čekanju nije bila njezina osobina.

Intelektualno, u svojoj glavi, znala je da mora pričekati sve dok inženjeri ne budu apsolutno sigurni u ono što rade.

Osloboditelj je ovisio o novoj, još neiskušanoj tehnologiji, a koliko je ona znala, ti magnetni zatvarači zapravo nikada nisu biU stabilni, pa je najbolje čemu si se mogao nadati bila nekakva kontrolirana nestabilnost koja će trajati dovoljno dugo da te doveze kući. A upravo je zakazivanje tih zatvarača bilo razlogom gubitka Osloboditeljevog prethodnika, neimenovanog prototipa, kao i Mary Lanchester i Thea Woesea, koji su bUi dvočlana posada tog A-23C.

Ali u vanjskim sustavima, tamo vani u mraku, nešto se približavalo, nešto tiho, strani i neprijateljsko. I to nešto je već zašlo u J-liniju i bilo je bliže Suncu negoli je to Edna Bila. Edna je bila kapetan jedinog zemaljskog ratnog svemirskog

broda koji se uopće približio toj fazi da bi mogao biti u uporabi, jedine letjelice u cijeloj Svemirskoj napadačkoj eskadrili koja je bila u dovoljno dobrom stanju.

Kao što je to uvijek činila, pokušavala je i sada smanjiti stres misleći na obitelj.

Bacila je pogled na kronometar. Bio je podešen prema vremenu u Houstonu, kao što su to bili i svi ostali glavni satovi ljudi u svemiru i sada je u svojoj glavi to vrijeme preračunala u ono koje je trenutačno bilo u DC-u. Ednina kćer Thea, stara samo tri godine, je u ovo doba sigurno u vrtiću u Washingtonu kako bi mogla biti blizu svoje bake. Edni se sviđalo zamišljati gdje je Thea u bilo koje doba dana.

- Libby, molim te otvori moju datoteku s poštom.

- Odmah. I vizualne zapise?

- Da. Je li spremno?... Halo, Thea, ja sam, opet na čekanju kao i obično...

Thea će čuti njezine riječi i vidjeti ono što bude mogla, zahvaćeno vizualnim senzorima na identifikacijskoj tetovaži na Edninom obrazu. Ovdje na J-liniji su mjere sigurnosti bile predvidivo stroge u svezi svega što je bilo povezano s A-klasom ratnih brodova i Thea će moći primiti samo jako cenzurirane verzije maminih pisama. No i to je bilo bolje nego ništa.

A ako stvari krenu onako kako ne treba, moglo bi se dogoditi da ova poruka bude sve što će Thei ostati od njezine mame. Zato je Edna govorila za budućnost.

- Sjedim ovdje i čekam da naše boce s antimaterijom budu utovarene u kabinu. A to traje jako dugo, zato što moramo biti vrlo pažljivi. Sada gledam dolje na Ahila. To je jedan od većih asteroida koji pripadaju Trojancima i tu gradimo naše A-brodove. Pogledaj sa mnom, možeš vidjeti gdje ih grade i velike jame koje smo iskopali u ledu i stijenama, a koje služe kao reaktivna masa, a to ti je ona stvar koja će zapravo gurnuti brod naprijed. A tu su i kupole pod kojima svi mi živimo kada smo na površini... a vjeruj mi da je u Osloboditelju daleko udobnije i komfornije nego tamo...

Asteroidi zvani Trojanci okupili su se na J-liniji u točki gravitacijske stabilnosti L4, Lagrange 4, stalno šezdeset stupnjeva ispred Jupitera na njegovoj stazi oko Sunca. Postojala je druga takva točka, L5, koja je pratila Jupiter šezdeset stupnjeva s druge strane. Astronomi sa Zemlje nazvali su te dvije skupine asteroida po junacima Homerove Ilijade.

L4 je bila koristan izvor resursa, očito mjesto za bazu, kontrolna točka. Možda su zato u vrijeme Oluje sa Sunca Prvorođeni ovdje postavili jedno Oko.

- Neću se sada praviti da me nije strah, Thea. Bila bih budala da se ne bojim. Ali naučila sam ostaviti taj strah po strani i primiti se posla. Zato što znam da je to posao koji treba biti obavljen.

- Možda znaš da je ovaj brod, četvrti iz nove A-klase, prvi koji je dobio svoje ime. Jer dok su drugi služili samo za testiranje, ovaj će biti prvi koji će krenuti u bitku. I mislim da će zbog toga biti zauvijek zapamćen, bez obzira na sve što se dogodi. Naravno da moramo najprije obaviti nekoliko pokusnih letova.

- Jako smo bili u nedoumici glede toga kako da ga nazovemo. Ovdje smo okruženi junacima iz klasične mitologije, ali ta je mitologija iz jednog drugog doba, koje je daleko od našeg. Na kraju smo se složili da mu damo ime jednog slavnog zrakoplova iz vremena prije nego je dolazak Prvorođenih promijenio sva pravila. Nadam se da ćemo u sljedećih nekoliko tjedana moći osloboditi ljudski rod od još veće opasnosti. A tada ću imati priliku vratiti se kući k tebi. Ja...

Začuo se alarm, a na ekranu pokraj nje bljeskala je zelena svjetlost. Gorivo je napokon bilo uspješno utovareno. Tehničari zaduženi za utovar napuštali su brod.

A vrijeme određeno za polazak na pokusni let počeo će teći za deset minuta.

Dovoljno vremena. A onda će moći primiti naredbu za svoj pravi zadatak.

- Libby, molim te zatvori datoteku. Makni taj zadnji dio. I dovedi mi Johna Metternesa ovamo.

16. JAMES CLERK MAXWELL

Iz mraka se pojavio svjetlosni brod koji ih je trebao odvesti do Marsa. Brod se zvao James Clerk Maxwell. Jedro mu je bilo tamno, a nazirala mu je i opute, a pravokutna svjetla bila su jako duga.

Kako se vrijeme sastanka s brodom približavalo, tako je Bisesa postajala sve napetija. Čovjek nije morao imati neko veliko tehničko znanje pa da shvati kako je brod koji se kreće pomoću sunčeve svjetlosti sigurno tanak i krhak poput paučine. A njihov mali, kvrgavi pauk, rotirajuća gruda metala, pasti će usred te fantazije jedara i jarbolja. Stalno je očekivala da će se oglasiti alarmi i kako će se poput niti taka zrcalna jedra omotati oko nje kao papir za omatanje božićnih darova.

I Myra je, usprkos svojem astronautskom iskustvu, bila uznemirena. Ali Aleksej Carel je bio potpuno miran. Kako se vrijeme susreta približavalo, tako je i on podešavao svoje meke zaslone, promatrao nejasne grafove, povremeno izgovarajući neku blagu riječ koja je laserskom vezom preko uske zrake odlazila do broda. Činilo se kako u potpunosti vjeruje toj mješavini orbitalne mehanike i ovoj egzotičnoj vještini nebeske plovidbe koja je dovukla pauka još bliže Maxwellu.

U tim posljednjim trenucima se i Maxwellov glavni trup pojavio iz mraka. Bisesa je imala dojam da se nalazi u malenom čamčiću i promatra dolazak preoceanskog broda. Približno cilindričan oblik bio je sav načičkan antenskim tanjurima i teleskopskim cijevima za učvršćivanje jedrilja, dok je oko njegovog gornjeg ruba Bisesa nazirala prsten kojeg su tvorili kolotur, obični komadi tehnologije koji su držali na mjestu kilometre opute.

Iz trupa se pojavila prozirna cijev promjera nekoliko metara, nesigurno opipala pauka i uz glasan zveket se pričvrstila. Osjetio se trzaj dok je mehaničko spajanje potiralo i onu posljednju razliku u gibanju. Tada se cijev stisnula poput mijeha harmonike, privukavši dva trupa jednog do drugog, sve dok se nisu čvrsto spojili.

Aleksej se naslonio u svojem stolcu, a na licu mu je bio širok osmijeh. - Hvala Solu za univerzalni protokol o pristajanju.

- Eto, to je to. - Odlijepio je mekani zaslon sa zida ispred sebe, zgužvao ga i strpao u džep. - Vrijeme je da spakiramo stvari. Uzmite sve ono što želite, a odbacite sve što vam ne treba.

- Nećemo sa sobom uzeti pauka - rekla je Bisesa polako.

- Naravno da nećemo.

Bisesa je osjetila neko čudno oklijevanje pri napuštanju ovog mirnog utočišta u pauku. - Možda samo postajem previše stara za sve te promjene.

Myra joj je stisnula ruku. Tu osjećajnu gestu učinila je kao da je to posljedica nehotičnog grčenja, a Bisesa je prihvaćala sve što joj je njezina povrijeđena kćer htjela dati. - Mama, ako se ja mogu nositi sa svim ovim, onda to možeš i ti. Hajde, podimo.

Kada je Aleksej otvorio zasun u zidu kabine, otvorio se vanjski dio Maxwellovog txup3i i jedva osjetno je mirisalo na paljevinu. Bisesa je radoznalo dotaknula stjenku, površinu koja je tijekom dugih mjeseci izdržala vakuum svemira. Bila je na dodir topla.

Trup na MđKCM'e^M se otvorio.

Prešli su u interijer koji je bio čist, vrlo dobro osvijetljen i jedva osjetno mirisao po sapunu. Kovčeg ih je slijedio uz zvuke truckanja.

Vrata za njima su se zatvorila i Bisesa je osjetila lagariu jezu kada je veća masaMaxwella reagirala na odbacivanje pauka.

Tu nije bilo prozora, a ona bi rado pogledala kako je odbačeni pauk otpao.

Aleksej ih je tada upozorio. - Samo pomislite kako su odbacili svaki suvišan gram vanjske oplata da bi ovo napravili.

Masa cijelog broda iznosi samo desetak tona, uključivo jedrUje. Lako biste nogom mogle probiti trup. Potapšao je unutrašnji panel koji je dijelio pod od stropa. - A ova stvar je neka vrsta rižinog papira. Lagan i krhak. - Gurnuo je prst kroz papir kako bi im to i zorno pokazao, a onda je oderao malen komadić tog materijala i stavio ga u svoja usta. - Uz to je i jestivo. U slučaju drame, jedite namještaj.

- Drame? Kakve drame? - pitala je Bisesa.

- Pretpostavljam kako je najgora stvar koja bi nam se mogla dogoditi - rekla je polako Myra - to da ostanemo bez jedra ili da tako loše baratamo s njim da postane beskorisno. U tom slučaju bismo ostali bespomoćni, padajući s bilo koje staze na kojoj se nalazimo. Spašavanje bi bilo moguće, ali bi to vjerojatno trajalo mjesecima, ako ne i godinama.

Bisesa je razmišljala. - Koliko se takvih nesreća dosad dogodilo?

- Jako malo - odgovorio joj je Aleksej. - I niti jedna nije Bila fatalna. -1 tada ih je ukratko poučio o različitim sigurnosnim mjerama na brodu, tako da se, ako zaista ostaneš bez jedra, još uvijek možeš spustiti na neko usputno mjesto. -

Vjerojatnije je da će vas prije izdati vaše tijelo nego ovakav brod - rekao je Bisesi, koja još uvijek nije bila baš posve uvjerena.

Dok je Aleksej otišao na mjesto koje je on nazivao "most" kako bi provjerio cijeli sustav broda, Bisesa i Myra su istraživale i raspa-kiravale stvari.

Nije im dugo trebalo da se snađu u unutrašnjem rasporedu MaxweUa. Trup pod tlakom je bio cilindričnog oblika i visok svega nekoliko metara. Odvojene panelima od rižinog papira bile su tri glavne palube. U dnu se nalazio prostor kojeg je Aleksej nazvao "paluba za stvari" Vireći kroz otvore, vidjeli su hrpe stvari, nužan pribor za opstanak ljudi, opremu za obavljanje popravaka izvan letjelice, alat i teret. Onaj Aleksejev most nalazio se na gornjoj palubi.

Srednja paluba bila je prostor za boravak. Osim zajedničkog dijela i kupaonice, prostor se mogao pomičnim pregradama podijeliti u prostorije koji bi posadi do deset ljudi služili kao spavaće ili radne sobe i mjesta za odmor. Zidovi su bili puni ugrađenih ormara i ležajeva koji su štedjeli prostor, jer su inače bili podignuti i pričvršćeni uz zidove, gdje su jednako tako bili pričvršćeni i stolci koji su se prema potrebi mogli spustiti. Bisesa i Myra su neko vrijeme provele razmještajući uokolo te pregrade. Složile su se oko toga da će sastaviti tri malene spavaonice koje će biti što je moguće udaljenije jedna od druge i od zahoda; stjenke od papira nisu baš neki posebno dobri izolatori zvuka.

Smještaj je bio gotovo jednako skučen kao što je bio i u pauku. Ali tijesni hodnici i sobe niskih stropova imali su jedinstvenu mješavinu arhitekture i za čvrsto tlo i za svemir. Jedro je nudilo ubrzanje ne veće od jedan posto Zemljine gravitacije, što nije bilo dovoljno da vas drži čvrsto prikovanima za pod. Zato je, kao u svemirskim postajama posvuda bilo hvatišta za ruke i nogu, "čičak" traka, sve ono „dolje" bilo smeđe boje, a sve „gore" je bilo obojeno u plavu, pa se na prvi pogled već znalo u kojem se smjeru krećeš.

Aonaj jedan posto gravitacije bio je stabilan i pouzdan. Eksperimentirajući, Bisesa je otkrila da će joj, ako se popne do stropa i tamo miruje, trebati oko sedam sekundi dok ne padne opet na pod, s time što će padati blago poput pahulje snijega i meko dodirnuti tlo. To medo gravitacije bilo je ipak iznenađujuće korisno, jer je prisiljavalo prašinu da se slegne. a i sve oho što je u nekoj zbrci otišlo u zrak da se napokon opet spusti. Ovdje se neće morati hrvati s neposlušnim pokrivačima, niti tragati za kavom koja joj je otišla iz šalice.

Na "mostu" Maxwella stolovima i stolcima bili su u prilično neurednom rasporedu. Bisesu je to podsjetilo da ovo nije vojni brod. Kad su Bisesa i Myra stigle tamo, prebacujući se s donje palube kratkim ljestvama, Aleksej je sjedio na jednom od stolaca i strpljivo promatrao podatke koji su prelazili preko mekog zaslona. "Zidovi" su bili posve prozirni.

Na nebu se nisu vidjele zvijezde, samo tri svjetiljke: Sunce, Zemlja i Mjesec, koji su oko broda tvorili golem trokut. Bisesa je osjetila neku tjeskobu gledajući te svjetove. Iz nekog nepoznatog razloga prisjetila se Mira i čovjekolikog majmuna kojeg je tamo vidjela, australopiteke s nogama kao u čovjeka, a ramenima gorile. Myra je vidjela njezinu reakciju pa ju je povukla za ruku. - Mama, ovo je samo još jedno zabavno putovanje. Pazi da ti se ne zavrti u glavi. Gledaj gore.

Bisesa je podigla glavu.

Ugledala je disk koji nije bio baš posvemašnja tama već nešto sivlji od tamnog baršuna noći. Bilo je to jedro, dovoljno veliko da bi se u njega mogao umotati cijeli središnji dio Londona. Mogla je čuti tiho i povremeno vibriranje koje je vjerojatno dolazilo od malih kolotura postavljenih oko krova.

Trup u kojem se nalazila bio je konzerva tune obješena ispod padobrana.

- Dobrodošle na Jamesa Clerka Maxwella - rekao je Aleksej, osmjehnuvši se.

- Putujemo, dakle, na sunčev pogon?

- Da. - Aleksej je podigao ruku kako bi se zaštitio od svjedosti koja je prešla preko kabine. - Tlak svih tih sićušnih fotona koji se odbijaju od reflektirajuće površine. Kad ste na Zemlji i ako je sunčan dan, onda ta sila na vašem licu iznosi možda samo deset tisućinku grama. Mi imamo dovoljnu površinu jedra i dovoljno malu masu za ubrzanje od jedne stotinke g. Ali to je stalna i besplatna sila i stalno gura i gura... i tako ćemo za dvadeset dana doći do Marsa.

Samo jedro podupirala je mreža nanocijevi, a to je ona ista super jaka tvar od koje proizvode trake svemirskih elevatora. "Tkanina" jedra je ultratanki film od elementa bora, debeo samo nekoliko stotinki atomskog dijametara. Nanose g posebnim postupkom pr-skanja.

- Materijal od kojeg je napravljeno jedro toliko je tanak da ga pod rukom osjećate više kao dim, a ne nešto materijalno - rekao je Aleksej. - Ali taj materijal je dovoljno otporan da na stazi Merkura podnese temperaturu Sunca. - Pruge svjedosti prešle su preko površine zrcala; male koloture su zazujuale.

- Cijelo vrijeme imate oscilacije - rekao je Aleksej. - Zato jedra proizvodimo od onog pametnog materijala od kojeg je bio Sunčev štiti. Materijal je protkan pokretačima i sićušnim raketnim motorima. Max, brodska umjetna inteligencija, zna sebe održavati u ispravnom položaju. A on obavlja većinu navigacije; ja mu samo kažem kamo želim ići. Max je glavni, zaista. Hvala Solu što se on zbog toga previše ne hvali.

- Razumijem kako možeš biti jedriti u smjeru od Sunca - rekla je Bisesa - ali kako možeš letjeti prema unutra, na primjer od Marsa prema Zemlji? Čini mi se kako je to nešto nalik plovidbi protiv vjetra.

- To nije dobra analogija - mirno joj je odgovorio Aleksej. - Moraš imati na umu činjenicu da su zapravo svi objekti solarnog sustava na stazi oko Sunca. A to onda određuje kako jedra funkcioniraju... Orbitalna mehanika može izgledati protivna zdravom razumu. Ako povećavam brzinu, podižem svoju stazu. Ali ako podesim jedro tako da tiak Sunca djeluje u smjeru suprotnom od smjera mogeg kretanja oko Sunca, moja će orbitalna brzina opadati i kretat ću se spiralno prema Suncu...

Bisesa je proučavala dijagrame koje je napravio na mekim zaslonima, ali je odustala kad je počeo nizati jednadžbe.

- Tebi je to intuitivno jasno, zar ne? Ta načela nebeske mehanike. Mahnuo je rukom prema svjetovima koji su bili oko njih. -

Možeš vidjeti zašto. Tu možeš vidjeti kako ti zakoni djeluju. Često sam se pitao kako su oni znanstvenici koji žive vezani za Zemlju uopće mogli, iz onog svog kaosa dolje, išta shvatiti. Oni prvi astronauti, koji su prije stotinu godina letjeli na Mjesec, prvi su pošli u ovom smjeru i vratili su se kao promijenjeni ljudi, na bolje ili na gore. Mnogi među Svemircima su deisti, teisti ili panteisti... negdje u tom rasponu.

- Vjerujući kako će se Boga pronaći u fizičkim zakonima - rekla je Myra.

- Ili da su ti zakoni Bog.

- Mislim da je to razumljivo - rekla je Bisesa. - Religije i bogovi ne moraju uvijek ići zajedno. Budisti baš i ne vjeruju u neko vrhovno biće i može postojati religija neovisna o ikakvom bogu.

Myra je kimnula. - A možemo i bez ikakve religije vjerovati u Prvorođene.

- Oh, Prvorođeni nisu bogovi - rekao je Aleksej blagim glasom. - Kao što će to oni jednoga dana shvatiti.

- Ali ti, Aleksej, nisi teist. Ili jesi? - rekla je Bisesa. - Voliš citirati Bibliju, ali čula sam tvoju molitvu... Hvala Solu? Izgledao je zbunjeno. - Uhvatila ste me. - Podigao je lice prema sunčevoj svjedosti. - Neki od nas kriju svoj stav prema Velikom Momku. Tom stroju koji nas sve održava na životu, jedinom objektu kojega možeš vidjeti bez obzira koliko daleko lutaš diljem ovog sustava.

Myra je kimnula - Čula sam o tome. Kult Sola Nepobjedivog. Jednog od posljednjih velikih poganskih bogova... još od Rimskog carstva, neposredno prije negoli su proglasili kršćanstvo svojim službenim kultom. Zar se nije ponovo pojavio na Zemlji upravo prije Sunčeve oluje?

Aleksej je kimnuo. - Tih dana se pokušalo odobrovoljiti mnoge gnjevne bogove. Ali Sol Nepobjedivi se ukorijenio kod ranih Svemiraca i bio im oslonac. Posebice onima koji su radili na štiti. I to se onda širilo.

Bisesa se prisjetila još jednog boga sunca koji se bio upleo u njezin vlastiti život: Marduk, zaboravljeni babilonski bog.

- Aleksej, vi Svemirci zaista niste poput nas ostalih, zar ne? - upitala je.

- Naravno da nismo. Kako bismo mogli biti?

- Zar je to razlog zašto me vodiš na Mars? Zbog različite perspektive.

- I više od toga. Vodim vas, jer su momci tamo nešto pronašli. Nešto o čemu zemaljske vlade ne bi ni sanjale da bi mogle tražiti. Premda te vlade sada tragaju za vama, Bisesa.

Bisesa se namrštila - Otkud znaš?

Aleksej je izgledao kao da mu je neugodno. - Moj otac siu-ađuje sa Svjetskim svemirskim vijećem. On je kozmolog...

Znači to je, pomislila je Bisesa, taj novi ludi generacijski jaz. Za sina Svemirca špijunira otac koji je ostao vezan za Zemlju.

No premda su duboko zašli u svemir, nije ništa više rekao o tome kamo zapravo vodi Bisesu i što se od nje očekuje.

Myra se povukla za usnu. - To je čudno. Sol Nepobjedivi... to je takav kontrast hladnom razmišljanju teista.

- Da, ali zar ne misliš da će nam, sve dok ne prebijemo te guzice Prvorodene, trebati neki bog iz željeznog doba? - I Aleksej se osmjehnu pokazujući zube; šokantni izraz lica primata, obasjan svjetlošću Sunca i Mjeseca.

Bisesa se, umorna od stresa i svega tog nepoznatog, povukla u svoju netom složenu kabinu. Raspakirala je neke od svojih stvari, a onda se remenima pričvrstila za svoj uski ležaj.

Pregrađena prostorija je bila malena, no to joj nije smetalo. Bila je ona u vojsci. Što se smještaja tiče, ovaj ovdje je bio daleko bolji od kampa Ujedinjenih naroda u Afganistanu, gdje je bila stacionirana prije pada u Mir.

Smetalo joj je to što se ova paluba za dnevni boravak činila tijesnom i nekomfortnom, čak i kad se uzme u obzir da je tu zadana geometrija bila ona koja se primjenjuje na nagurane sardine u konzervi. Sjetila se ranijeg razgledavanja one palube u kojoj je bilo skladište i oprema, a imala je jako dobru memoriju za pamćenje prostora i volumena. Snena, naglas je promrmljala: - Pa zašto je onda ova paluba toliko manja od one?

Neki tih glas joj je odgovorio - Zato, Bisesa, jer su ovi zidovi puni vode.

- Jesi li to ti, Tales?

- Ne, Bisesa, Aleksej me zove Max. - Glas je bio muški, mek i ugodan, sa škotskim naglaskom.

- Max, to je kratica od James Clerk Maxwell. Ti si brod.

- Striktno govoreći jedro, jer je to najpametnija i najosjećajnija komponenta. Ja sam Legalna Osoba (Ne-humana) - rekao je Max mirno. - Imam sve kognitivne sposobnosti.

- Aleksej nas je trebao upoznati.

- To bi bilo zadovoljstvo.

- Kakva je to voda u zidovima?

- Voda je u njima kako bi štitila osjedjiva ljudska bića od jakih svemirskih zračenja; čak je i nekoliko centimetara vode iznenađujuće učinkovita zaštita.

-Max. Zašto to ime?

- Prikladno je... Škotski fizičar James Qerk Maxwell je u devetnaestom stoljeću pokazao da svjetlost djeluje tiakom, na kojem načelu se temelji nova flota svjetlosnih brodova čovječanstva. Njegov rad bio je odskočna daska za kasnija Einsteinova važna otkrića.

Bisesa se osmjehnula. - Pretpostavljam da bi se Maxwell zaprepastio kada bi vidio kako su, dva stoljeća kasnije, neki njegove zamisli tehnički ostvarene.

- Zapravo, pomalo sam proučavao Maxwella. Imam, naime, mnogo slobodnog vremena. Mislim da je on mogao zamisliti let na ovakav solarni pogon. Konačno, sve se to temelji na njegovoj fizici.

Bisesa je stavila ruku ispod glave. - Kad čitam o Ateni, štitu umjetne inteligencije, uvijek sam se pitala kako se ona osjećala. Inteligencija postavljena u neko tako nepoznato tijelo. Max, kako je to biti ti?

- Ja se često pitam kako je to biti vi, odgovorio je s onim svojim jedva osjetljivim naglaskom. - Ja mogu biti radoznao, a i osjetiti strahopoštovanje.

To je toliko zaprepastilo Bisesu daje upitala: - Strahopoštovanje? Prema čemu?

- Prema tome što sam se zatekao u univerzumu takve ljepote, a kojim se ipak upravlja pomoću nekoliko jednostavnih zakona. Zašto bi bilo tako? A opet, zašto ne?

- Max, jesi li ti teist?

- Mnogi pripadnici umjetne inteligencije su teisti. Elektronski proroci, pomislila je. - Mislim da bi se James Clerk Maxwell ponosio tobom, Maxwelle Junioru.

- Hvala.

- Svjetlo, molim.

Svjetlost se smanjila do slabašnog grimiznog tinjanja. Bisesa je zapala u dubok san, a ona blaga gravitacija je uvjerila njezino srednje uho da više ne pada.

Max ju je probudio nekoliko sati kasnije, jer su se, kaka je rekao glasom punim isprike, približili Mjesecu.

Na mostu je Aleksej rekao: - Naravno, slučajno nas je put do Marsa doveo blizu Mjesecu. Ali uspjelo mi je ugraditi njegovu gravitacijsku pračku u nacrt naše putanje...

Bisesa ga je prestala slušati i samo je gledala.

Nabreklo lice Mjeseca, gotovo puno, nije bilo onaj poznat izgled "čovjekovog lica" iz njezinog djetinjstva provedenog na ulicama Manchestera. Sada je došla toliko blizu da se čovjek okrenuo; ono veliko "desno oko" Mare Imbrium, se okrenulo prema njoj i jasno se otkrio jedan dio "druge strane" kraterima izrovan dio koji je ljudima bio nevidljiv sve do pojave svemirskih letova.

No nju nije zanimala geologija Mjeseca nego tragovi koje su tu ostavili ljudi. Myra i ona su s velikim žarom pronalazile obližnje baze Armstrong i Tooke, jasno vidljive kao neki srebrni i zeleni plikovi na žućkastoj lunarnoj prašini. Bisesa je povjerovala daje vidjela cestu, srebrnu crtu koja je vodila oko kratera zvanog Clavius, a unutar kojeg se ugnijezdila Baza Tooke i po kojem je dobila svoje ime. Tada je shvatila da je to sigurno elektromagnetna lansirna traka, kilometrima duga. Ovaj moderni Mjesec je posve očevidno bio industrijsko mjesto. Golemi prostori "morskih" ravnica prekrivenih prašinom lave izgledali su kao da ih je netko počeošljao. Na mjesečevim "morima" bili su dnevni kopovi, iz te prašine se izvlačio kisik, voda i minerali. Na polovima su bile golema polja solarnih ćelija, a novi opservatoriji su prigušeno sjali poput tinjajućeg ugljena, napravljeni od potpuno crnog stakla, proizvedeno mikrovalovima izravno od lunarne prašine. Smještena točno oko ekvatora, nalazila se sjajna nit kroma - alfatron, najjači akcelerator čestica u cijelom sustavu. Nešto u vezi sa svom tom industrijom uznemirilo je Bisesu. Nakon četiri milijarde godina podzemnog mira, toliko se toga na Mjesecu promijenilo u samo stotinu godina, od onog prvog Armstrongovog malog koraka. I sam Bud Tooke je uvijek sanjao o gospodarskom razvoju Mjeseca. Ali sada se pitala kako Prvorodeni, koji bi možda mogli biti i stariji od Mjeseca, gledaju na svu ovu uznemirujuću buku.

Myra je pokazivala prstom. - Mama, gledaj tamo, prema Ibriumu.

Bisesa je pogledala u tom smjeru. Vidjela je disk promjera vjerojatno više kilometara. Ljeskao se, reflektirajući sunčevu svjetlost, a preko njega su prelazili namreškani valovi.

- To je tvornica solarnih jedara - promrmljao je Aleksej. - Tu pletu mrežu i sprejem nanose onaj tanki sloj bora, a onda materijal ponovo predu kako bi bio čvrst i otporan na Mjesečevu gravitaciju...

I činilo se da se taj svjetlucavi disk okreće i mreška, a tada se bez ikakva upozorenja uredno odlijepio od površine kao da je procvao i krenuo prema svemiru, oscilirajući dok se podizao.

- Ovo je prekrasno - rekla je Bisesa.

Aleksej je slegnuo ramenima - Da, zgodno je. Iskreno rečeno, većina nas ne misli da je Mjesec jako zanimljiv. Tamo i nema pravih Svemiraca. Mogu skoknuti na Zemlju za dan ili dva. Mi ga zovemo Zemljin tavan...

Max je promrmljao: - Nailazi točka u kojoj ćemo mu najbliže prići.

Sada je cijeli Mjesec prelazio preko Bisesinog vidnog polja. Ispred krhkih prozora mosta promicali su krateri preplavljeni sjenama. Bisesa je osjetila kako je Myrina ruka stisnula njezinu. Postoje neke stvari koje ljudi jednostavno ne bi trebali vidjeti, pomislila je bespomoćno.

Tada je iznad njih prešao Mjesečev terminator, granica između dana i noći, izlomljena crta osvjetljenih vrhunaca i stijena kratera, a onda su uronili u tminu koju je remetio samo blijedi sjaj Zemljinog svjetla. Kako su tu bili odsječeni od jake sunčeve svjetlosti, svjetlosni je brod izgubio svoj tlak i Bisesa je osjetila kako gube i ono malo svoje gravitacije.

17. RATNI BROD

John Metternes se žustro popeo u upravljačku kabinu Osbboditelja.

- Je li sve kako treba? - upitala ga je Edna.

- Sve je super - odgovorio joj je brodski inženjer. Bio se zadihao, a blagi flamanski naglasak je njegovom materinjem australskom engleskom jeziku dao oštrij izgovor suglasnika. - Uspjeli smo ukrcati magnetne boce, a da pritom nismo eksplodirali zajedno s njima. Sve provjere su obavljene, da, sve je u najboljem redu i spremno za lansiranje. A bogami bilo je već i vrijeme.

Star četrdesetak godina i čvrste građe, taj se čovjek toliko znojio da su mu se, unatoč svim zaštitnim slojevima, na jakni ocrtavale vlažne mrlje ispod pazuha. A i oko usta mu se nazirao neki sasu-šen sloj pjene. Možda je opet povraćao. Mada je nominalno imao čin poručnika bojnog broda i u Osloboditelju je trebao letjeti kao glavni inženjer, John je kasno došao u svemir; bio je jedan od onih nesretnika čija utroba se nikada nije prilagodila mikrogravitaciji. To neće biti važno kad ova letjelica krene, jer će se tijekom leta Osloboditelja održavati puna gravitacija.

Edna je dodirnula mekani zaslon, brzo čitajući konačnu verziju njezinih naredbi i provjeravajući sve s kontrolom leta na Ahilu. -Otvor za lansiranje otvara se za pet minuta. Je li to, što se tebe tiče, u redu? Odbrojavanje je već započelo, no još uvijek možemo odgoditi ako...

- Ne, ni govora. Ma gledaj, zatekla si me, nisam računao da će to zaista ići ovako brzo. Što prije to obavimo, to bolje. A ionako će se vjerojatno još nešto pokvariti prije nego u odbrojavanju dođemo do nule, kao i uvijek.

Veliki prozor ispred njega se zamračio zamijenivši pogled na Ahila i njegovu zvjezdanu pozadinu s bočnim prikazom podizanja samog Osbboditelja, uz prikaz realnog vremena s Ahila i s drugih mjesta. Kad je John prstom potapšao neke dijelove prikaza, trup je postao proziran. Većina unutrašnjeg pogona koja se tako otkrila svijedila je zelenkastim sjajem, no sitne i međusobno udaljene crvene točkice ukazivale su na značajne probleme, bez obzira bio to dan određen za polijetanje ili ne. Ovako je Osloboditelj silno podsjećao na vatromet četvrtog srpnja, raketa koja nije kraća od stotinu metara, kojoj su s prednjeg kraja nabijene prostorije za boravak, a na donjem kraju zjapi golema sapnica. Većina trupa bila je nabijena ledenom vodom iskopanom s asteroida, prljavim snijegom koji će pri kretanju broda poslužiti kao reaktivna masa.

A zatrpan negdje u utrobi broda, u blizini mlaznice, bio je anti-materijski pogon.

Osloboditeljeva antimaterija je bila u sitnim granulama smrznutog vodika, točnije antivodika, tvari koju su pogonski inženjeri zvali H-bar. Za sada se nalazila u spremniku od volframa, ali izolirana od njega nematerijalnim elektromagnetnim zidovima, čije je postojanje samo po sebi zahtijevalo golemu energiju da bi se uopće održali.

H-bar je bilo nešto dragocjeno. Zbog svoje sklonosti prema ani-hilaciji pri svakom susretu s normalnom materijom, antimaterija nije ležala posvuda uokolo i čekala da je poberu već ju je trebalo proizvesti. Javljala se kao nusproizvod pri sudarima čestica visoke energije. Ali i kad bi najsnažniji akceleratori na Zemlji radili neprekidno, proizveli bi tek sićušnu količinu antimaterije. Čak i golemi alfatron na Mjesecu je, kao tvornica, bio beskoristan. Prirodan izvor je napokon bio pronađen u "cijevi toka" koji je povezivao mjesec lo s njegovim planetom Jupiterom, "cijev" električne struje jačine pet milijuna ampera, koja je nastajala kada je taj mjesec prolazio kroz Jupiterovo magnetno polje.

Da bi se došlo do te antimaterije, trebali ste samo poslati letjelicu do "cijevi toka" i postaviti magnetne zamke koje će izvući iz čestice antimaterije. No u tome "samo" postojalo je još mnoštvo tehničkih izazova.

Kad je Edna dala naredbu, magnetna polja su počela pulsirati, ispaljujući jednu za drugom H-bar granule, koje su se sudarale s nadolazećom strujom normalnog vodika. Materija i antimaterija bi se poništavale, svaka mrvica mase bi istog trena bljesnula u energiju. Onaj led iz asteroida bi sublimirao u superzagrijanu paru, a ona bi jurila kroz mlaznicu što bi pak gurnulo Osloboditelja naprijed.

I zaista, to je bilo sve što se trebalo učiniti, osim onih silno kompliciranih detalja u baratanju s antimaterijom. Osloboditelj je bio raketa na paru. Ali ono impresivno u tome svemu bili su brojevi. Čak i u fuzijskom srcu Sunca pretvara se samo malen dio mase u energiju. Kad se materija i antimaterija poništava, idu do kraja; jednostavno ne biste mogli više energije iscijediti iz slavne Einsteinove formule $E = mc^2$.

Vrlo malo antimaterije, samo oko pedeset miligrama, daje energiju jednaku onoj u kemijskoj raketi svemirskog šatlu. Stoga je antimaterijsko gorivo toliko korisno vladama koje su, suočene s invazijom na Sunčev sustav, htjele bit sposobne za brzo djelovanje. Osloboditelj je bio toliko moćan brod da će dovesti Ednu do Q-bombe, do asteroida na pola puta udaljenosti do Jupitera, i to za samo stotinu i dvanaest sati.

U usporedbi sa svjetlosnim brodovima Svemiraca, Osloboditelj je bio pravi patuljak. Ali dok su oni bili samo paučina i jedro. Osloboditelj je bio čvrsta masa, toljaga, oružje. A i dizajn mu je bio izuzetno falusnog oblika, kao što su bili i mnogi drugi oblici ljudskog oružja tijekom prošlosti, kako su to mnogi zjurado zapazili.

Za Johna sada zaista nije bilo mnogo posla; Libby je obavljala sve one poslove oko odbrojavanja koji su bili toliko pojednostavljeni koliko su to mogli biti. Postupno je postajao sve nervozniji.

- Promatraju nas - rekla je mirno Edna kako bi mu skrenula pozornost.

- Da? Tko nas promatra?

- Promatraju nas s Ahila. Inženjeri, administratori, ostali zaposlenici. - Ispraznila je ekran pa su sada mogli gledajući dolje promatrati one koji su, posvuda raštrkani, stajali i promatrali ih.

- E pa toliko glede protokola o sigurnosti - promrmljao je John. - Što rade tamo dolje?

- Mislim da su došli promatrati kako ljudski rod po prvi puta upućuje u svemir jedan ratni brod - odgovorila mu je Libby.

-Uh- prošaptao je. - Ona je u pravu. Sjećaš li se Ratova zvijezda i Svemirskih staza? Edna nije nikada ni čula za te drevne relikte kulture.

- Sve to počinje ovdje - rekao je John. - Ovaj prvi ratni brod. Ali nije i zadnji, to ti jamčim.

- Trideset sekundi - rekla je Edna monotonim glasom.

- Hvala svemu što je cijelom tom sranju došao kraj. - Čvrsto se rukama primio za rukohvate.

- Ovo je stvarno - odjednom je pomislila Edna. Odlučila se i zaista će povesti taj brod u bitku protiv neznanog neprijatelja, brod s pogonom koji je bio testiran samo nekoliko puta, brod koji je tako nov da još uvijek ima miris premaza za metale.

- Tri, dva, jedan - rekla je Libby.

Negdje u utrobi broda magnetna se zamka stisnula. Djelić tvari je prestao postojati.

A Edna je bila pritisnuta u svoj stolac tolikom silom da joj je istjerala zrak iz pluća.

18. MARS

Njihovo se putovanje odužilo.

Čak ni sada Aleksej nije u kabini Maxwella dopuštao nikakve razgovore o osjetljivim temama, pa čak ni nevezan razgovor, u tom malenom prostoru nošenom milijunima kilometara daleko od najbližeg ljudskog bića. - Nikad ne znaš tko te sluša. - A mada je prostor bio veći od onoga u pauku, papirnate pregrade nisu zaustavljale zvuk pa su Myra i Bisesa osjećale kako zapravo nemaju nikakve privatnosti.

Nitko nije govorio. Bili su jednako onako zatvorena posada kakva su bili i u pauku.

Nakon nekog vremenski neodređenog intervala koji je bio označen tek postupnim smanjenjem Sunca, Mars se pojavio iz mraka. Bisesa i Myra su radoznalo virile kroz prozore "mosta"

Svijet koji im se približavao bio je narančasto-crvena skulptura, s izbrazdanom i naboranom površinom, sa širokim mrljama sive izmaglice preko većeg dijela sjeverne hemisfere. U usporedbi sa Zemljom, koja je u svemiru sjajila bojom danjeg neba, Mars se Bisesi činio čudnovato taman, tmuran i mrzovoljan.

No čim je svjedosni brod počeo kružiti u sve manjim krugovima, naučila je "čitati" pejzaž. Vidjela je Hellas, razrovanu južnu visoravan izbušenu silovitim ožiljcima, dok su se prema sjeveru prostirale glade i očigledno mlade ravnice Vastitas Borealis. Bisesa se iznenadila vidjevši kako je na Marsu sve veliko. Sustav kanjona, Valles Marineris, prostirao se preko gotovo četvrtine opsega planeta, a vulkani Tharsis su bili golemi magmatski ožiljak cijelog planeta.

Sve to mogla je vidjeti i da je posjetila Mars 1969. godine, a ne 2069. Današnji je Mars bio prošaran sjajno-bijelim oblacima vodene pare. I u jednoj od orbita A Maxwellova staza ih je nanijela točno iznad samog vrhunca vulkana Olimp, gdje crni dim skupljao u krateru koji je bio dovoljno prostran da bi mogao progutati cijeli grad New York.

Ako su na ovom novom licu Marsa bili očiti ožiljci nakon Oluje sa Sunca, vidjeli su se jednako tako i tragovi ljudi. Najveće naselje na Marsu bio je Port Lowell, jedna srebrna mrlja u blizini ekvatora, uz rub onih razrovanih visoravnih prema jugu. Ceste su vijugale u svim smjerovima kompasa, podsjećajući na one pravocrtne tragove kanala za koje su ljudi iz vremena prije svemirskih letova vjerovali da ih vide na Marsu. A između tih cesti i velikih zgrada nalazile su se mrlje zelenila, život donesen sa Zemlje koji je tu pod staklima procvao na tlu Marsa.

Ali Myra je pokazala na predio gdje je bilo još zelenila, pojas koji se protezao preko sjevernih ravnica i slijevao u veliku, duboku udolinu Hellasa, tamniju i tmurniju. To nije imalo nikakve veze sa Zemljom.

Aleksej je rekao Bisesi da će provesti nekoliko dana u Port Lowellu. Čim neko površinsko vozilo biti slobodno, nastavit će put prema sjeveru... sve do sjevernog pola Marsa, kako joj je rekao i u njoj potaknuo sumnje. Zavirila je dolje prema poklopcu vlage kojeg je stvarala magla sa sjevera i pitala se što je to čeka dolje ispod toga sivila.

Proveli su cijeli dan leteći iznad Marsa, dok je blagi tiak sunčeve svjedosti regulirao Maxwellovu putanju. Tada se iz Lovvella do njih dovukla neka nekakva zdepasta letjelica.

Jedina osoba u tom šatlu bila je žena, stara nešto više od dvadeset godina. Odjevena u kombinezon upadljivo zelene boje bila je tako vitka da je djelovala krhko, a na otvorenom, pomalo bezizražajnom licu imala je urednu tetovažu.

- Bok, - rekla im je - ja sam Paula. Paula Umfraville. Kad se Paula osmjehnula izravno njoj, Bisesa je blenula. - Ispričavam se, to je samo...

- Ne brinite, mnogi ljudi sa Zemlje reaguju na isto takav način. Zapravo mi laska što se tako dobro sjećaju moje majke... Za Bisesinu generaciju je lice Helene Umfraville jedno od najpopularnijih u svim ljudskim svjetovima, ne samo zbog njezinog sudjelovanja u prvom putovanju broda s ljudskom posadom na Mars, nego i zbog izuzetnih otkrića do kojih je došla neposredno prije svoje smrti. Paula je izgledala kao da joj je dvojnica.

- Ja nisam nitko važan - rekla je, široko raširivši ruke. - Dobrodošli na Mars! Mislim, Bisesa, da će vas zagolicati ono što smo ovdje pronašli.

Šati se glatko spuštao. I dok je Bisesa promatrala, naborano se lice Marsa pretvaralo u prašnjavi pejzaž, a nebo je dobivalo boju okera.

Cijelim putem dolje Paula je govorila, možda samo u namjeri da ohrabri svoje nervozne putnike. - Obično zateknem samu sebe kako se ispričavam posjetiteljima sa Zemlje... a pogotovo ako nastavljaju put prema polu, kao vi, Bisesa. Evo, tu ćemo se spustiti na deseti stupanj sjeverne širine i odavde pa sve do sjevernog pola morat ćemo vas vući po tlu. Ali ovdje u Lowellu i drugim naseljima u ekvatorijalnom pojasu naći ćemo sve što može putem zatrebati, jer je taj pojas sve što su oni brodovi prve generacije kemijskih letjelica mogli dosegnuti...

Myru je više zanimala Paula nego Mars. - Nakon Oluje počela sam se baviti astronautikom - rekla je oklijevajući. - Helena Umfraville je bila moj heroj... Proučavala sam njezin život. Nisam imala pojma da je imala kćer.

Paula je slegnula ramenima. - I nije, sve dok nije napustila Mars. Ali željela je dijete. Znala je da će na Aurori 1 provesti mjesec izložena zračenjima dubokog svemira. Zato je prije odlaska pohranila jajašca i drugi genetski materijal. Za vrijeme Oluje to je bilo preneseno u hibernaculum. A kad je sve završilo, moj otac... eto. Tu sam. Naravno, moja me majka nikada nije upoznala. Rado mislim kako bi ona bila ponosna što sam tu na Marsu i na izvjestan način nastavljam njezin posao.

- Sigurna sam da bi ona bila ponosna - rekla je Bisesa. Spuštanje se obavilo brzo i rutinski, na pisti napravljenoj od nečeg nalik staklu, dobivenog taljenjem gornjeg sloja tla. Bisesa je zurila. Ovo je Mars. Dalje od izgrebene piste sve je bilo crvenka-sto-smede: i tlo i nebo, čak i izbljedjeli disk Sunca.

Za nekoliko minuta se dokotrljao mali autobus s konveksnim prozorima, poskakujući poput psića na golemim mekanim kotačima. Bio je obojen zeleno, iste boje kao i Paulin kombinezon.

Naravno, pomislila je Bisesa, da bi se na Marsu isticao, moraš se koristiti zelenom bojom. Slijedeći Paulu, zajedno je s Myrom i Aleksejem prošla kroz izlazni tunel, a s njima i njihova prtljaga i dijelovi opreme. Autobus sa svojim redovima plastičnih sjedala mogao je jednako tako doći iz bilo koje zračne luke na Zemlji. I dok ih je autobus vozio, Paula je brbljala o pejzažu. Sudeći po njezinom entuzijazmu, činilo se da se ponosi njime. - Zapravo se nalazimo na dnu kanjona koji se zove Ares Vallis. To je kanjon oblikovan još u dalekoj prošlosti, u vrijeme katastrofalne poplave, kad je postao odvodni kanal za vode južnog visočja.

Smatra se ta je ta pradačna katastrofa trajala samo deset do dvadeset dana. Milijarde godina su prošle otkad si je nabujala rijeka, toka matice tisuću puta većeg od Mississippija, probila ovuda put kroz stijene. Čini se da su se slični događaji zbili po cijelom pojasu gdje se Marsov jug susretao sa sjeverom; u odnosu na prosječnu površinu planeta, cijela sjeverna hemisfera bila je u depresija u odnosu na srednju razinu površine, poput kakvog enormno velikog kratera postavljenog na polovicu planeta.

- Sada možete vidjeti zašto je Aurora bila poslana ovamo u izviđanje, kao prva letjelica s ljudskom posadom... zapravo zašto je u ovo isto područje, još negdje u 1990-im, NASA poslala Pathfinder, automatiziranog istraživača bez ljudske posade.

Bisesa je gledala van, ne mareći što je djevojka govorila. Prašnjava ravnica posuta gromadama kamenja izgledala je poput sličnih pustinja na Zemlji, a opet nekako drukčije. Kako je čudno što nikada nije mogla dodirnuti tu prašinu, niti udahnuti taj rijedak zrak.

Primičući se Lowellu, prošli su pokraj nekih cilindričnih oblika, okomito postavljenih na tronožno postolje. Bisesi su izgledali kao oni jaki laseri svemirskog elevatora. Činilo se da Marsijanci još nemaju svoju "stabljiku čudotvornog graha" no za nju su već imali postavljene izvore energije.

Bisesa je pretpostavljala da je Paulina majka bila ovdje s ostalom posadom Boba Paxtona koji nisu preživjeli svoj boravak na Marsu. Ako je Aresova geologija, točnije „aresologija" bila zauvijek oblikovana tim silnim poplavama, onda će posve sigurno i ljudska povijest na njemu biti zauvijek oblikovana heroizmom posade Aurora.

Autobus ih je dovezao do najveće zgrade i ostavio. Prošli su kroz tunel za povezivanje i našli se u labirintu unutrašnjih pregrada, osvijetljenom fluorescentnim cijevima koje su bile obješene o posrebnen krov. Bisesa se osjećala vrlo nesigurno, vježbajući svoj marsovski hod dugačkih koraka. Unutra je bilo prilično bučno i akustično.

Pokraj njih su užurbano prolazili ljudi, mnogi odjeveni u zelene kombinezone kakav je bio i Paulin. Činilo se da su svi vrlo zaposleni i da im se žuri, a samo poneki bi bacili pogled na Bisesu i njezinu skupinu. Bisesa je nagađala kako je ona ovima ovdje jednako tako dobro došla kao što su to i turisti koji dolaze u neku .bazu na Južnom polu na Zemlji.

Aleksej je osjetio potrebu da se ispriča. - Ne obazirite se na to, samo imajte na umu kako svaki dah kojeg udahnete mora biti plaćen iz nečijeg poreza.

Bisesa je zapazila kako vrlo malo Marsovaca ima na obrazu onu identifikacijsku tetovažu.

Ostavili su prdjagu u sobama koje su im bile dodijeljene u nekakvom tijesnom, loše sklepanom "hotelu" i Paula se ponudila da im ovih nekoliko sati koje će provesti u Lowellu popuni razgledavanjem grada. I tako su, slijedeći Paulu, pošli u istraživanje, probijajući se od jedne zgrade do druge kroz tunele koji su ponekad bili tako niski da su morali čučnuti.

U automatiziranoj galeriji su kupili ručak. Platežno sredstvo sa Zemlje je prihvaćeno, ali zdjelice s ljepljivom juhom i gorka kava koju su kupili bile su vrlo skupe.

Dok su jeli, pokraj njih je, smijući se, protrčala skupina školske djece. Bila su mršava, štrkljasta, a svi visoki barem kao Bisesa, premda je po njihovom vitkom tijelu i mladim licima bilo teško procijeniti koliko su stari. Trčali su velikim odskocima.

Aleksej je promrmljao. - Prva generacija Marsijanaca. Ovi su začeti na niskoj gravitaciji. Bit će jako zanimljivo vidjeti sljedeću generaciju, njihovu djecu.

Bisesi je bilo žao kad su djeca nestala s vidika i sa sobom odnijela onaj val ljudske topline.

U jednoj golemoj prozirnoj zgradi nalazila se farma. Hodali su između gredica salate i zelja, koje su izgledale ponosno i zdravo, a tu su bila i plitka jezerca koja su služila kao rižina polja, a na stolovima su bili lonci s nekim nabrekli fluidom iz kojeg su rasli grah, grašak i soja. Tu je bilo čak i stabala s voćem, naranče, jabuke i kruške rasle su u loncima, očito dobro i s ljubavlju njegovane. Tu ih je zatekao i smiraj dana, kad su sunčevu svjetlost zamijenile vruće bijele svjetiljke.

Ali oni su hodali brzo. Ispod mirisa nekog industrijskog parfema osjećao se grozan smrad kanalizacije.

Došli su do prozirnog zida zgrade i Bisesa je vidjela nizove biljaka posađenih u tlu izvan zgrade kako se prostiru sve dokle pogled seže. Vidjela je kako blistaju nekim čudnim staklastim sjajem, a zelenilo njihovih listova, koji su bili čudnog oblika, bilo je tamnije zelene boje od ovoga na biljkama koje su bile tu oko nje.

No još se nije priviknula na Mars. Bilo joj je potrebno malo vremena dok nije shvatila kako ti dugi redovi biljaka vani rastu na mar-sovskom zraku, izvan ovih zgrada pod tiakom. - Oho! - rekla je.

Aleksej se nasmijao.

Pješačili su kroz još neka nastanjena mjesta. Prošli su pokraj nečega što je trebalo biti škola i Bisesa je žudjela za tim da uđe i pogleda što ti prvi mladi Marsijanci imaju u svojem školskom programu i što im govore o Zemlji, ali nije se usudila zamoliti Paulu.

Tada su pronašli bar koji se zvao "Kod Skia" i očito je dobio to ime po Schiaparelliju, nehomičnom otkrivaču loveških kanala. Tu je bilo i alkohola, ali samo voćnih vina i viskija. Kušali su nekakvo vino od jabuka, ali ono je Bisesi bilo nedovoljno jako.

- Mala gravitacija, nizak tiak - rekao je Aleksej. - Ovdje se lako napiješ.

Posljednja zgrada koju su razgledali bila je najveća i djelovala je najskuplje. Bila je sagrađena od panela polaganih na goleme potpornje koje je Myra identificirala kao lunarno staklo. Unutrašnjost je najvećim dijelom bila napuštena. Osim nekoliko kutova koji se bili korišteni za prodavaonice i malene radionice, postojali su još samo prašni pregradni paneli, kablovi i vodovodne cijevi koji su ležali na nedovršenom podu.

Čini se kao da oni zapravo ne znaju što bi s ovim - rekla je Bisesa.

- Ali to nije bio izbor Marsijanaca - odgovorila joj je Paula. - Nakon Oluje sa Sunca bilo je mnogo suosjećanja oko toga što se bilo dogodilo posadi Aurore pa je uložena velika novac kako bi naseljavanje Marsa teklo onako kako treba. A to je rezultiralo samo jednim. Na Marsu je kao trebalo napraviti djelić Zemlje. - Odmahnula je rukom - Ovi stakleni potpornji uzeti su sa samog štita protiv Oluje sa Sunca. To je, znate, neka vrsta memorijala. Na strop se namjeravalo projicirati plavo nebo. To su kanili nazvati Oxford Circus.

- Šalite se.

- Ne, - odgovorio je Aleksej - ne šali se. - Tu je čak trebao biti zoološki vrt, farma životinja. Možda i dva-tri slona... tako ti Sola, ni sam ne znam koliko. Sve su trebale biti dopremljene ovamo još kao zigote.

- A u unutrašnjosti ovog zdanja trebala je biti klima kao na Zemlji - dodala je Paula. To je čak i neko vrijeme radilo, još kad sam bila malena. Grmljavina je zbilja bila zastrašujuća. Ali sve se pokvarilo, a nitko se nije potrudio to popraviti. A i zašto bismo? Ima nas mnogo koji nikada nismo vidjeli Zemlju pa nam i ne nedostaje. A ovdje imamo svoje vlastite vremenske prilike. - Široko se osmjehnula, njezino mlado lice bilo je toliko nalik majčinom.

Te noći se Bisesa smjestila u oskudni i odbojni sobičak koji je izgledao poput svećeničke ćelije i koja kao da je namjerno izgledala tako, ne bi li je podsjetila kako ona ovdje nije ni gost niti dobrodošla, nego je ovdje samo prešutno trpe.

Ali iznad njezinog kreveta bile su poredane knjige, prave knjige od papira ili barem njihovi faksimili. To su bila izdanja klasičnih romana o Marsu, onako kako su o njemu sanjali tijekom dugih godina koje su prethodile svemirskim letovima, od Wellsa preko Weinbauma i Bradburyja do Robinsona i onih kasnijih. To površno pregledavanje ovih starih knjiga ju je na neki čudan način veselilo; po prvi puta otkad je stigla ovamo podsjetilo ju je na to koliko je bilo snova o Marsu.

Legla je u krevet i pročitala nekoliko stranica Marsovske prašine koju je napisao Martin Gibson. Bila je to neka živopisna melodrama koja ju je, zajedno s udobnom gravitacijom, uskoro uljuljala u san.

19. PIJESAK MARSA

Probudio ju je Aleksej, tresući joj rame. - Moramo krenuti. Sjela je trljajući oči. - Pa rekao si da moramo čekati vozilo.

- E, pa promijenili smo plan. Oni nemaju mnogo opreme na Marsu, ali tijekom noći počeli su sa motati uokolo.

- Tko su to onH

- Astropol. I Svemirsko Vijeće. Slušajte, Bisesa, imat ćemo vremena kasnije popričati o tome. Ali molim vas da sada hitno pokrenete svoju guzicu.

Zasad mu je vjerovala, jednako kao i Myra. Pokrenula se.

Kroz mali prozor moglo se vidjeti vozilo koje se jedva koturalo prema parkiralištu središnje zgrade. Imalo je na sebi broj: to je bilo četvrto vozilo iz lovelskog voznog parka, koji se sastojao od šest takvih vozila pogodnih za istraživanja na velikim udaljenostima. Ali imalo je i ime koje je fluorescentnom bojom bilo otisnuto duž karoserije: Discovery. Vozilo je bilo veličine školskog autobusa, obojeno upadljivo zelenom bojom, a trup mu je bio načičkan antenama, sensorima i "rukom" na daljinsko upravljanje, koja je bila uredno preklapljena i priljubljena uz karoseriju. Vozilo je za sobom vuklo jednako tako kompaktnu prikolicu koja je s njim bila spojena širokom cijevi. I vozilo i njegova prikolica bili su postavljeni na šasije s velikim kotačima koji su bili pričvršćeni na međusobno nepovezane osovine s oprugama i koji su izgledali vrlo komplicirano. U prikolici se nalazilo skladište, rezervni dijelovi, oprema za održavanje na životu i, posve nevjerovatno, mala atomska elektrana.

Vozilo je bilo dovoljno veliko za posadu od deset ljudi sa svom opremom potrebnom za jednogodišnje krstarenje. Bisesa je shvatila kako bi bilo pogrešno o tome vozilu misliti samo kao o nekom običnom autobusu. Bio je to svemirski brod na kotačima.

A s vanjske strane karoserije imao je zataknute i skafandere. -ovo mi izgleda kao da je Ahab pričvršćen uz svojeg kita - rekla je.

Ali nitko od njih, pa čak ni Myra, nije nikada čuo za Moby Dicka.

- Zašto se zove Discovery? Je li to ime dobio po onom starom svemirskom šatlu?

- Ne, ne, po prvom brodu kapetana Scotta - odgovorila joj je Paula. - Znete ga, onaj istraživač Antarktike? Baš ovo vozilo koristimo specijalno za polarne ekspedicije pa nam se ime činilo pogodnim.

- Ekspedicije na polove su oduvijek bile tradicija baze u Lovvella - rekla je Paula. - Zapravo su astronauti Aurore tijekom svog višegodišnjeg stradalništva prije Sunčeve oluje poduzimali ekspedicije do Južnog pola, namjeravajući izvaditi stari led i tako doći do podataka o klimatskoj prošlosti Marsa.

Paulino vedro čavrljanje ispunilo im je vrijeme dok su čekali na svoj pristup vozilu. Ali Aleksej je grizao nokte, ne mogavši dočekati trenutak kada će nestati odavde.

Napokon se otvor širom otvorio i prošavši kroz zračnu komoru i ušli su prostranu unutrašnjost vozila. Tu se čak nalazio i malen medicinski odjeljak opremljen robotskim rukama za manipuliranje kirurškim instrumentima.

- Prijeći ćemo otprilike četvrtinu opsega ovog planeta - rekla je Paula - putujući dvadeset sati dnevno, putnom brzinom od pedesetak kilometar na sat. Za pet dana bismo trebali stići na odredište.

- Dvadeset sati dnevno?

Myra i Bisesa su se pogledale. Već su ionako tjednima bile stisnute u tijesnom pauku na elevatoru, a onda na Maocwellu. Ali ovi Svemirci su navikli na dugu stiješnjenost u malenim prostorima.

- Naravno, Discovery će sam voziti. Taj je put do sada prelazio već desetak puta, pa vjerojatno već zna svaku gromadu i polje leda. Kad jednom krenemo, bit će to prilično ugodno putovanje...

Paula je nakratko razgovarala s Centroni za nadzor prometa, a onda se vozilo oslobodilo zračne komore kojom je bilo povezano sa zgradom.

Kad su već krenuli, Aleksej je sjeo i uzdahnuo. - Eto, to je to. Kakvog li olakšanja.

Myra je bacila pogled otraga, prema zgradama Lovvella. - Misliš li da nas još mogu uhvatiti?

- Sva druga vozila su na terenu - odgovorio joj je Aleksej. -Mars je još uvijek vrlo slabo naseljen, Myra, a i slabo opremljen. Nije pogodan za jurnjave automobilima. A i malo je vjerojatno da Astropol i druge agencije imaju ikakav

posjed u polarnoj bazi. -Bisesa je sad već znala da je Astropol savez zemaljskih policijskih službi koji se bavi operacijama izvan matičnog planeta. - Oh, oni bi mogli poći za nama - mrmljao je Aleksej. - Ali to bi zahtijevalo neke drastične poteze. Možda još sada nisu spremni pokazati što sve mogu.

Vozilo se okrenulo i zaputilo se prema sjeveru.

Bisesa i Myra su sjedile naprijed, iza velikog prozora, i promatrale prostor koji se pred njima pojavljivao. Bilo je negdje oko podneva i sunce je bilo iza njih, na južnoj strani, pa je ispred njih stršila dugačka sjena njihovog vozila.

Zgrade Lowella su ubrzo kliznule iza stražnjeg obzora, zamračene golemim oblakom prašine koju je njihovo vozilo za sobom podizalo. Cesta je u početku imala metalni sjaj. Kasnije je to bila samo čvrsto stlačeno tlo, ožiljak na izbljedjeloj prašini. Uskoro je sve postalo samo uski trag. Izvan baze se više nije moglo vidjeti znakova ljudskog djelovanja, ako se izuzmu vrlo čudne meteorološke postaje i taj beskonačni uski trag koji je vodio na sjever. U predjelima s manje prašine Bisesa je uspijevala prepoznati ostatke drevnih poplava, malene otočiće, goleme komade razbacanog stijena. Ali sve je to bilo staro, istrošeno tijekom dugog vremena, pa čak je i kamenje izgledalo glatko, svaka pora začepljena debelim naslagama prašine.

Kako se osim kamenja nije imalo što vidjeti, Myra se ubrzo pridružila Alekseju i Pauli, koji su pronašli zajednički interes u jednoj egzotičnoj varijanti pokera.

Bisesa je ostala sjediti sama iza golemog konveksnog prozora vozila koje se glatko kretalo po površini Marsa. Kako je Sunce putovalo nebom, Mars je polako počeo na nju djelovati očaravajuće. Bio je poput Zemlje, s nekim elementima zemaljskog pejzaža: dolje tlo, a gore nebo, prašina i razasute stijene. Ali obzor je bio preblizu, a Sunce premaleno, previše blijedo. U nekom skrovitom kutku mozga stalno se ponavljalo pitanje: kako može postojati svijet poput ovoga?

I u tom čudnom raspoloženju ugledala je luk.

Vozilo ih nije primaklo bliže tome luku, ali ovaj se pojavio iznad obzora, visok i nemoguće tanak. Bila je sigurna da takvo što ne bi moglo postojati na Zemlji; to je bila marsovska arhitektura.

Dan je odmicao. Zalaz Sunca je trajao dugo i bio je nijansiran, s trakama sve slabijih boja koje su slijedile maleno Sunce na njegovu putu k obzoru. Noćno nebo je bilo čudno i razočaravajuće, sa samo nekoliko raštrkanih zvijezda; sigurno je bilo previše prašine u zraku. Bisesa je pogledom tražila Zemlju, no ili ova nije izašla ili je Bisesa nije znala raspoznati. Paula joj je donijela tanjur rižota s gljivama i graškom, koji je bio tako vruć da se pušio, i šalicu s poklopcem u kojoj je bila kava. Sagnula se i pogledala ravno ispred sebe.

- Što tražiš? - upitala ju je Bisesa.

- Nebeski sjeverni pol. Ljudi često to pitaju.

- Misliš, turisti kao što sam ja?

Paulu to nije zbimilo. - S Marsa se ne vidi jasno nikakva polarna zvijezda, ništa tipa Polarnice na nebu Zemlje Ali gledajte, vidite li Labuda? Tamo je najsjajnija zvijezda Deneb, to je alfa Labuda. Ako sad pogledom pratite labudovu kralješnicu, sjeverni pol neba je na pola puta između Deneba i prvog sljedećeg jasno vidljivog zvijezda, Cefeja.

- Hvala, ali ova prašina je posvuda. Vidljivost nije onako dobra kako sam to očekivala.

- Pa znate kako klimatolozi kažu, Mars je muzej prašine. Ovdje nije kao na Zemlji. Mi nemamo kiše koje bi isprale prašinu niti sedimentne procese koji bi je sabili u kamen. Tako ostaje u zraku.

- Vidjela sam nekakav luk - rekla je Bisesa.

Paula je kimnula. - To su podigli Kinezi. Postave takav spomenik na svako mjesto gdje se spusti njihov brod.

Dakle ta fantastična konstrukcija je memorijalna građevina, podignuta stotinama Kineza koji su na dan Sunčeve oluje poginuli na Marsu.

Bisesa je riskirala. - Paula, bila sam malo iznenađena kada sam vidjela da i ti ideš s nama.

- Iznenađena?

-I čudi me da si upletena u te tajne poslove na Marsovom polu. Za Alekseja se ne čudim, to je nekako vidljivo iz njegove osobnosti.

- Malo je tajnovit, zar ne?

Obje su se nasmijale. - Bisesa je nastavila. - Ali ti mi nekako izgledaš više...

- Konformistički? - Onaj krasan osnrijež stjuardese bio je još uvijek na njezinom licu, osvjetljen prigušenim svjedom. - Ne smeta mi ako to za mene kažu. Možda je to i točno.

- Samo mislim da vrlo dobro radiš svoj posao.

U Paulinom glasu osjetilo se žaljenje. - Vjerojatno sam za to rođena. Moja mati je ona osoba u posadi Aurore koju su ljudi najbolje zapamtili, osim Boba Paxtona... možda jedina.

-I tako posjetitelji reagiraju na tebe.

- To je mogao biti hendikep. Zašto to ne pretvoriti u korist?

- U redu, no to se ne odnosi i na to da te vučemo sa sobom sve do Sjevernog pola... - Zastala je. - Ti se diviš svojoj mami, zar ne?

Paula je slegnula ramenima. - Nikada je nisam vidjela. Ali kako bih mogla ne diviti joj se? Bob Paxton je došao na Mars i na izvjestan način ga osvojio, a onda se opet vratio kući. Ali moja mati je voljela Mars. To se može dobro vidjeti iz njezinih dnevnika. Bob Paxton je heroj na Zemlji, ali moja mama je heroj ovdje na Marsu, naš prvi heroj. - Ponovno je nakratko bljesnuo onaj osmijeh stjuardese. - Još rižota?

U mrklom marsovskom mraku i toplini kabine, Bisesa je zaspala na svojem sjedalu.

Probudila se osjetivši kako joj je netko potapšao rame. Vidjela je da ju je netko bio pokrio pokrivačem. Myra je sjedila pokraj nje i zurila kroz prozor u svjetlost prvog svitanja. Bisesa je zapazila kako se sada voze kroz pejzaž u kojem je niz pješčanih dina, neke od njih visoke i deset metara; zamrznuti valovi kilometar ili dva odvojeni jedan od drugog. U njihovoj zavjetrini skupilo se nekakvo inje.

- Oh, prespavala sam cijelu noć.

- Jesi li dobro?

Bisesa se, provjeravajući, promeškolljila. - Malo sam se ukočila. Ali mislim da je u uvjetima slabe gravitacije čak i ovakav stolac udoban. Uskoro ću se malo protegnuti i umiti.

- Morat ćeš malo pričekati zbog Alekseja. On si ponovo brije glavu.

- Mislim da me je ovaj pogled kroz prozor hipnotizirao.

- Groznica bijele crte. Ili takvo nešto - Myra je zvučala nervozno.

- Myra, zar nešto nije u redu?

- Nešto nije u redu? Pobogu, mama, pogledaj što gledamo. Ništa. A ti ipak tu sjediš i sat za satom to upijaš.

-Što je u tome loše?

- Ti. Čim je negdje nešto čudno, tebe to privuče. Ti uživaš u tome.

Bisesa je bacila kratak pogled oko sebe. Ostali su spavali. Shvatila je kako je ovo prvi puta, nakon onih nejasnih dana kada se probudila u hibernaculumu, da su Myra i ona zaista same - nikada ranije nije bilo nimalo prave privatnosti, čak ni u Maxwellu, a o kabini pauka da se i ne govori.

- Nikada nismo imale priliku malo porazgovarati - rekla je. Myra je počela ustajati. - Nećemo ovdje.

Bisesa joj je stavila ruku na ruku. - Ma daj, koga je briga ako policija prisluškuje? Myra, molim te. Čini mi se da te više ne poznajem.

Myra je opet sjela. - Možda u tome i je problem. Ja više ne poznajem tebe. Otkad si ušla u onaj tank... mislim da sam se naviknula živjeti bez tebe, mama. Gotovo kao da si umrla. A otkad si izašla, više nisi onakva kakvu te pamtim. Ti si kao neka sestra koju sam iznenada otkrila, a ne kao mama. Razumiješ li što želim reći?

- Ne. Ali mi se nismo postupno pripremale za taj moj boravak u hibernaculumu, zar ne?

- O čemu želiš razgovarati? Mislim, gdje bih ja sada trebala početi? Pa to je trajalo devetnaest godina, pola mojeg života.

- Odaberi neku temu, neki naslov.

- Dobro. - Myra je oklijevala, a onda rekla. - Imaš unuku.

Zove se Charie, skraćeno od Charlotte. Myrina kćer koju je začela s Eugenom Manglesom. Sada joj je petnaest godina, a rodila se četiri godine nakon što je Bisesa bila otišla u tank.

- Blagi Bože, ja sam baka.

- Kad smo se razveli, Eugen se sa mnom borio oko skrbnitstva. I on je pobijedio, mama. Morao je iskoristiti svoj utjecaj da bi pobijedio. Eugen je moćan i slavan.

- Ali nikada nije bio toplo ljudsko biće, zar ne?

- Naravno, dopušteno mi je viđati malu. No toga nikad nije dosta. Ja nisam kao ti, ne želim se otuđiti. Željela sam sagraditi dom, za mene i Charlie. Željela sam... stabilnost. Nikada se nisam tome ni približila. A na kraju me je on posve isključio. To nije bilo teško.

Bisesa je posegnula za njezinom rukom, koje je bila hladna i nije reagirala. - Zašto mi to ranije nisi rekla?

- Pa, kao prvo, nisi me pitala. I gledaj, tu smo, na Marsu. A ovdje smo zato što si ti slavna Bisesa Dutt. Moraš brinuti o daleko važnijim stvarima nego što je gubitak unuke.

- Myra, žao mi je. Kad sve ovo završi...

- Ma daj, mama, ne budi smiješna. To s tobom nikada nije gotovo. No makar je tako, ja te podupirem. I uvijek ću te podupirati. Slušaj, zaboravi sve to. Imala si pravo to znati i sada znaš. - Lice joj je bilo napeto, usne stisnute, a u očima joj se odražavala zelena svjedost.

Zelena!

Bisesa se naglim trzajem uspravila i pogledala kroz konveksni prozor.

Nebo je imalo ružičastu boju lososa, a utabani put se vukao ravnicom koja je bila sva u tamno zelenoj boji.

Paula im se pridružila. - Discovery, uspori malo kako bismo mogli razgledavati. - Vozilo je poslušno usporilo i tiho su se čuli zupčanci mjenjača.

lio

Myra i Bisesa su sjedile, osjećajući se neugodno i pitajući se koliko je Paula ćula od ovog njihovog razgovora.

Sada je Bisesa mogla razabrati da je ono zeleno zapravo tepih od sitnih biljaka koje nisu bile veće od njezinog palca.

Svaka ta biljčica izgledala je kao kaktus presvučen kožom, no imala je i prozirnih dijelova - prozora za hvatanje sunčeve svjedosti, kako je to Bisesa pretpostavljala, a da se pritom ne izgubi ni kapljica vlage. Bilo je i drugih biljaka. Spazila je neku malu, crnu kuglicu - okruglu kako bi sačuvala toplinu, a crnu da bi tijekom dana upijala toplinu? Pitala se ne mijenja li možda noću boju, kao kameleon, pa postane bijela kako bi izbjegla noćno rasipanje te topline. Ali onih biljaka nalik kaktusima bilo je daleko više.

- Helena je otkrila ove kaktuse - rekla je Myra - pred samu Oluju sa Sunca. - Život na Marsu.

- Da - složila se Paula. Najrasprostranjeniji višestanični organizmi koje smo dosad pronašli na Marsu. U području Hellasa ima ispod površine naslaga bakterija i fosila morskih algi koje su još rasprostranjenije... daleko više biomase. Ali ovi

kaktusi s prozorima su ipak glavne zvijezde. Ta je vrsta dobila ime po mojoj majci. Svaki od tih kaktusa je preživio još iz davnih vremena.

Kad je solarni sustav još bio mlad, tri sestre, Venera, Zemlja i Mars su bile podjednake; sve su bile tople, vlažne i geološki aktivne. Bilo je nemoguće reći na kojoj će se od njih prvoj rasprostrijeti život. Sigurno je da je Mars prvi sakupio atmosferu s kisikom, to gorivo za složene, višestanične oblike života, i to se dogodilo milijarde godina prije nego na Zemlji. No Mars je također bio prvi koji se hladio i sušio.

- No za to su potrebne godine - rekla je Paula - stotine milijuna godina. Za vrijeme stotina milijuna godina može se postići mnogo... Eto, sisavci su se pojavili u ekologiji koju su dinosaurusi napustili prije manje od šezdeset i pet milijuna godina. Život ovdje je mogao razvijati strategiju opstanka.

Korijenje ovih kaktusa bilo je zakopano duboko u hladni kamen. Nije im trebao kisik već su energiju za svoj glacijalni metabolizam crpili od vodika, oslobođenog sporom reakcijom vulkanskih stijena s tragovima zaleđene vode. Pa su oni i njihovi preci preživjeli eone.

- Uvijek je bilo vulkanskih epizoda - rekla je Paula. - Svakih deset do stotinu milijuna godina krateri Tharsisa rigaju plinove. Ovakvi kaktusi rastu, množe se, pa se opet umire te sve do neke nove epizode preživljavaju kao spore. A onda je Oluja sa Sunca prouzročila kišu, vodenu kišu. Zrak je ostao dovoljno gust i vlažan da bi spriječio njihovo ponovno upadanje u fazu letargije.

- A biolozi kažu da su oni u srodstvu s našom vrstom života. Ovo ovdje je drukčija vrsta DNK. Koristi drukčiji skup baza... šest, a ne četiri... i drukčiji način kodiranja. Ista stvar je i s marsovskom RNK i proteinima; nisu posve kao naši. Ima mišljenja da su ovdje i aminokiseline drukčije, no oko toga još vlada neslaganje. Ali ovdje postoje i DNK i RNK i proteini, jednaka kutija s alatom kao i na Zemlji.

Mars je bio mlad u doba kontinuiranog i jakog bombardiranja, kad su ostaci burnog nastajanja Sunčevog sustava udarali o nove svjetove. No takvo je bombardiranje omogućilo da se goleme količine materijala, izbačene s blatnjavih površina svjetova, upute na staze između planeta. A taj je materijal u sebi nosio život.

Bisesa se zagledala u one strpljive kaktuse. - Dakle, to su naši rođaci.

- Ali veza je dalja od bilo koje naše povezanosti s nekim oblikom života na Zemlji. Posljednji značajniji transfer biomase dogodio se tako davno da se još ni na jednom svijetu nije bio ustalio konačni oblik kodiranja DNK. Ali srodstvo je ipak dovoljno blisko da bi moglo biti korisno.

- Korisno? Kako?

Paula je potapšala mekani zaslon na kontrolnoj ploči. Discoveryja i pokazala se slika kako su ovdašnji znanstvenici pronašli načine ubacivanja marsovskih gena u biljke sa Zemlje. I iz toga su se razvile nove sorte koje niti su posve marsovske, niti posve zemaljske, sposobne za rast izvan kupola pod đakom, a ipak sposobne osigurati prehranu ljudi i još ubacivati kisik u zrak. Neki od biologa bili su mišljenja kako su to prvi koraci u pretvaranju Marsa u Zemlju. Jedna neslužbena skupina je čak imala svoj slogan: svi ti svjetovi su naši.

- Zapravo mi je drago - rekla je Paula - što smo naišli na ove kaktuse. Važno je da vi, Bisesa, znate za njih.

- Zašto?

- Kako biste mogli razumjeti ono što su pronašli na polu.

- Jedva čekam - komentirala je Myra suho.

- A ja jedva čekam svoju kupaonicu - rekla je Bisesa. Naglo se izvukla iz svojeg stolca, puštajući da pokrivač padne na pod. - Aleksej, jesi li konačno gotov?

Discovery je nastavio ići svojim putem, strpljiv i tih, kilometar za kilometrom, marljivo poput kakvog kibernetičkog Stahanova. Sredinom dana su prošli to zelenilo i nastavili monotonom valovitom ravnicom.

Nakon toga je svakog dana putovanja Sunce padalo sve niže. Na kraju je ostalo negdje oko obzora i više nije bilo punog dnevnog svjetla, samo neki suton. Bisesa je shvatila. Marsova os vrtnje je bila nagnuta u odnosu na Sunce, baš kao i Zemljina. Za vrijeme sjeverne zime Sjeverni pol bio je otklonjen od Sunca, i vozeći se prema ulazili su sve dublje u dvanaest mjeseci dugu arktičku noć. Ono što je na Marsu bilo drukčije bilo je vrlo brzo događanje promjena; ovdje su se zemljopisne širine prelazile brzo. Imala je vrlo jasan osjećaj da se vozi površinom jednog malenog okruglog svijeta, mrav koji se kreće po naranči.

Za vrijeme jednog zalaska Sunca vidjeli su na sjevernom obzoru nakupinu oblaka. U zoru su se već našli ispod nje. Ta polama kapa bila je dovoljno debela da zamračí sve zvijezde osim onih najsjajnijih. Deneb i nebeski pol su se izgubili. Oko podneva je počelo sniježiti.

20. OSLOBODITELJ

- Trebalo nam je manje od pet dana, Thea, da prijedemo cijeli Sunčev sustav. Ma, pomisli! A sada treba proći samo još jedan sat prije Q-sata, sata sastanka s bombom...

Osloboditelj je imao masu i približne dimenzije starih lansirnih raketa Saturn V. Ali dok je većina mase Saturna samu sebe sa-gorjela, a prazna ljuštura nakon nekoliko minuta bila odbačena, ostavljajući svoj korisni teret da većinu vremena do svojeg odredišta prođe bez vlastitog pogona, Osloboditeljev moćni stroj je mogao danima pa i tjednima održavati potisak silom pune gravitacije. To je omogućilo da brod u svojoj liniji prijeđe Jupiterovu stazu od jedne točke J-linije do druge, od baze Trojanaca do položaja te bombe. Putanja mu je bila pravocrtna neobičnost u Sunčevom sustavu kružnica i elipsa.

A Edna je prošla polovicu puta između Jupitera i udaljenog Sunca u stotinu sati.

- Sada, zapravo, usporavamo. Prilazimo toj Q-bombi s našom stražnjom stranom, dok nam iz mlaznice sijeća...

- Većina časnika koji služe u svemiru došla je iz mornarice SAD, jer većina svemirskih brodova je sličnija podmornici nego bilo čemu drugome. Ali Osloboditelj je drukčiji. Imamo na raspolaganju toliko energije da u njemu ima više prostora nego u bilo kojoj letjelici nakon Skylaba. Ako nikada nisi za to čula, potraži neke podatke. John Metternes i ja dijelimo nešto nalik velikom stanu, sa spavaćim sobama, tuševima i luksuznom kabinom u kojoj se nalaze mekani zasloni i aparati za kuhanje kave. Kad odemo do bočnog "prozora" i pogledamo prema dolje u trup broda, to ti je kao da na Zemlji gledaš kroz prozor hotela u visokom neboderu. Samo što većina hotela nema antene i senzore za bombe. Ni otvore za topovske cijevi.

- Sada moram ići, draga. Kako se osjećam? Prestrašena sam. Uzbuđena. Imam povjerenja u svoje i u Johnove sposobnosti, kao i u Osloboditelja koji se već dokazao kao jako dobar brod. Samo se nadam da će nam to biti dovoljno. Ja... mislim da je to sve, Libby. Zatvori datoteku.

- Da, Edna, vrijeme je.

- Znam. Molim te, pozovi Johna.

21. POL

Bisesa nije mogla ništa vidjeti.

Discovery je krčio svoj put kroz pola metra dubok snijeg ugljičnog dioksida. Taj osjetljiv suhi led je sublimirao zbog topline vozila pa su zato vozili kroz zasljepljujuću maglu ispod koje je bio mrkli mrak. Nitko nije ništa govorio, a igrači pokera su nastavili svoj beskonačni turnir. Bisesa se sama morala baviti ovim putovanjem koje je kidalo živce.

Tada je kroz mrak ugledala zelena svjeda, sjajne iskre. Vozilo je usporilo kako bi se zaustavilo. Ostali suputnici su pohrlili naprijed.

Na snijegu je bilo parkirano neko vozilo s kotačima poput balona kojeg su objahale dvije osobe u skafanderima. Kad su ugledali svjeda Bisesinog vozila, domahnuli su im.

- To je tricikl - rekla je Myra, čudeći se.

Paula je blagim glasom pojasnila. - To se zapravo zove vozilo opće namjene. Namijenjeno je operacijama u blizini postaje na polu...

- Ja želim jednog takvog.

Aleksej je dodirnuo meki zaslon. - Jurij? Jesi li to ti?

- Bok, Aleksej. Raščistili smo vam put sublimacijskom ralicom. Ima više snijega nego inače u ovo doba godine.

- Zahvaljujemo.

- Discovery, samo nas ti slijedi i bit će sve u redu. Za jedanaest do dvanaest sati stići ćemo tamo bez problema. Vidimo se u Wellsu.

Vozilo se okrenulo i pošlo naprijed. S Discoveryjem koji ih je lako slijedio, brzina konvoja je ubrzo prešla četrdeset kilometara na sat.

I dok su bučno napredovali u mrak, čvrsto do ispod snijega počelo se mijenjati. Bilo je slojevito, izmjenično svijedo i tamno u slojevima debelim kao Bisesina ruka, poput golemog sedimentnog ležaja. I izgledalo je uglačano, s tankom patinom koja se svjeduca-la pod svjedima vozila.

Nakon nekoliko sati ovakve vožnje i pucketanja pod vozilom došli su na čvršću i bijedu površinu, prljavo bijele boje pomiješane s marsovski crvenom.

- Vodeni led - objavila je Paula. - Barem većim dijelom. Ovo je trajna ledena kapa, ono što ostane kad svakog proljeća suhi led od ugljičnog dioksida sublimira. Ovdje smo na rubu, oko pet stotina kilometara udaljeni od stanice Wells koja je blizu pola. Sada će vožnja teći glade. Kotači ovog vozila mogu mijenjati konfiguraciju kako bi se prilagodili terenu.

- Čudim se što se Discovery nije spustio na skije - rekla je Bisesa. Aleksej ju je pogledao s pomalo bolnim izrazom lica. - Bisesa,

ovo je Mars. Tu vani je temperatura takva da doseže točku smrzavanja suhog leda... pod ovim tiakom, to je oko stotinu i pedeset K.

Ona je izračunala. - Stotinu i dvadeset stupnjeva ispod ledišta vode.

- Točno - rekla je Paula. - Pri takvim temperaturama je snijeg od vode tako tvrd da bi to izgledalo kao skijanje po bazaltnim stijenama.

Bisesa je bila zlovoljna. - Ti si ovo malo predavanje održala već desetak puta, zar ne?

- Niste imali dovoljno vremena za uobičajeno upoznavanje prilikama. Ne brinite zbog toga.

Sada kad su prešli na led, Bisesa je očekivala glatku i izravnu vožnju prema polu. Ali vozilo na čelu je ubrzo skrenulo sa savršeno pravocrtnog puta prema polu i počelo skretati u smjeru kazaljke na satu. Vireći kroz prozor s lijeve strane, Bisesa je nakratko ugledala neki kanjon.

Progutala je svoj ponos i upitala Paulu što je to.

Paula je odgovorila da je to "spiralni kanjon" jedan od mnogih u ledenoj kapi. Izvukla je sliku cijele kape, snimljenu ljeti iz svemira, kad nema suhog leda koji bi zamračio sliku. Ledeni kapa je izgledom podsjećala na sliku tornada, s tim spiralnim kanjonima koji su zavijali od rubova prema unutra te stizali gotovo do samog pola. Bilo je to zapanjujuće,

Bisesa nije na Zemlji vidjela ništa slično tome. Ali nakon njezinog putovanja diljem cijelog Sunčevog sustava u njezinoj je duši bilo vrlo malo mjesta za čuđenje.

Kako su išli dalje tako je i snijeg postajao sve dublji, sve dok nisu vozili putem između dva zida snijega visoka oko dva metra. Snijeg je izgledao kompaktan i tvrdi nego je na Zemlji, možda gušći.

Odahnula je kada je ugledala skupinu svjetala i zaobljene rubove stambenih modula.

Red zelenih svjetala protezao se u daljinu, kao da se voze avionskom pistom. Kad su se približili, vidjela je da su ta svjeda postavljena na stupove koji su bili visoki oko četiri metra, možda zato da ostanu iznad snijega. Gledajući iza sebe, vidjela je kako su s druge strane svjetla bila posve bijela, pa je čovjek u mraku marsovskih oluja uvijek znao primiče li se bazi ili se udaljava od nje.

Građevine koje su se pojavljivale iz mraka bile su podignute na stupovima i ovdje nisu imale oblik kupole, nego su poput okrugle spljoštene pite bile okrugle odozgo i odozdo. Bile su obojene žarko zeleno i tijesno stisnute jedna uz drugu, povezane kratkim tunelima. Bisesa je zapazila kako su zapravo svi ti stambeni moduli postavljeni na kotačima, a za tío su bili pričvršćeni kablovima vezanim za klinove. Pomislila je kako izgledaju kao monstruozne karavane.

Kako se vozilo približavalo postaji, tako su se i oni zidovi od snijega smanjivali, sve dok na kraju nisu vozili po ledu na kojem gotovo i nije više bilo snijega, ali je bio prekriven crnom bljuzgavicom. Možda je to utjecaj grijaćih elemenata tako da suhi led drže podalje. Vozilo im se popelo na malu kupolu u podnožju jednog stupa. Tamo su već bila parkirana dva vozila koja su pripadala postaji. Izgledala su robusno, iako su bila manja od njihovog vozila iz Lovvella.

Paula ih je povela kroz otvor i Bisesa se našla pred stubištem natkrivenim plavo-zelenom plastikom koje je očigledno vodilo u najbližu "zgradu" na stupovima. Aleksejev kovčeg se nije mogao uspinjati takvim stubama, pa su ga morali vući plastičnim uzetom.

Na vrhu stuba je osoblje postaje dočekalo priđošlice. Bilo ih je četvero, dvije žene i dva muškarca, marsovski vitkih udova i malo istaknutog trbuha. Svi su bili prilično mlađi i Bisesa je nagađala kako ni jednome od njih nije više od četrdeset. Kombinezoni su im bili čisti i uredni, a svi su jedva osjetno mirisali po nekoj masti. Nitko od njih nije na obrazu imao onu identifikacijsku tetovažu.

Zurili su u Bisesu i stajali nekako malo previše stisnuti jedno uz drugo.

Jedan krupan muškarac joj je prišao i pružio joj ruku. - Morate nas ispričati. Mi ovdje ne primamo baš mnogo posjetitelja. - Imao je velik i crven nos kakvog imaju pijanci, crna kosa mu je bila svezana u konjski rep i imao je neurednu kovrčavu bradu. Po njegovom naglasku se nije moglo zaključiti odakle je, zvučao je kao Amerikanac, ali je samoglasnike izgovarao na europski način.

- Ti si Jurij, zar ne? Ti si bio na onom biciklu za led.

- Da. Jurij O'Rouke. Ovdajšnji glaciolog i klimatolog. - Brzo je predstavio i ostale: Ellie von Devender, fizičarka, Grendel Speth, liječnica-biologinja i Hanse Critchfield, inženjer odgovoran za energiju, transport i osnovne sustave, ali i specijalist za bušaču opremu, što je glavna znanstvena zadaća baze. - Premda svi mi ovdje obavljamo više fiinkcija - rekao je Jurij. Svi smo mi, na primjer, školovani bolničari.

Ellie van Devender je prišla Bisesi. Fizičarki je bilo možda trideset godina, zdepastog izgleda u onom kombinezonu, a kosa joj je bila čvrsto začešljana unatrag. Nosila je naočale s debelim okvirima koji su joj krile oči i davale joj neprijateljski izgled.

Bisesa je radoznalo rekla. - Mislim da sam ovdje mogla očekivati glaciologa ili biologa, ali fizičarku...

- Glaciologija je razlog što se baza nalazi ovdje - rekla je Ellie - zajedno s Grendel i njezinim laboratorijem, a ja sam razlog zašto ste vi ovdje, gospodo Dutt.

Jurij je potapšao Bisesu po ramenu. - Dođite, razgledajte mjesto. - Na brzinu ju je proveo kroz nastambu. - To je ono što mi zovemo Konzerva Šest - rekao je. - Vrat prema van...

Konzerva Šest bila je balon od tkanine, zidova obojenih svijetlo- i tamnozelenom bojom, s uzorkom valova koji bi mogli prevariti oko. Pod je bio popločen šesterokutima i Bisesa je vidjela kako su neke stvari uskladištene i u prostoru ispod poda. Nigdje nije vidjela skafandere, ali u zidovima je bilo čudnih otvora koji su mogli voditi do skafandera ostavljenih s vanjske strane, kao što je to bilo u njihovom vozilu. Ovdje je bila poslagana oprema, a nešto od toga je izgledalo kao rezervni dijelovi za njihovo vozilo. Tu je bio i malen znanstveni laboratorij i medicinski odjel koji se sastojao od jednog ležaja okruženog opremom i odvojenog od ostatka prostorije plastičnom zavjesom. Bilo je mračno, a osjećala se i studen i prašina, kao da sve to nije često u uporabi.

Jurij ih je požurivao kroz malen prolaz u drugi modul. -Konzerva Pet, znanost - rekao je. Tu je bio još jedan laboratorij, bolje opremljen od prvog, i veći odjel za liječenje, kao i nešto što je izgledalo kao malena gimnastička dvorana. Tu je bilo svjetlije, u zidove su bili ugrađeni žareći paneli koji su bili dekorirani slikama planina i rijeka.

Bisesa je promrmljala Myri. - Čemu dva laboratorija i dva medicinska odjela?

Myra je slegnula ramenima. - Možda da bi se izbjegnula kontaminacija. Dođeš odnekud izvana i tu možeš obaviti sve što trebaš sa svojim uzorcima ili vidati rane, bez da se skine pečat s ostataka baze.

- Kontaminacija posade od strane Marsovaca?

- Ili kontaminacija Marsovaca od strane posade.

U Konzervi Pet je Grendel Speth, mala i vitka, s kosom u kojoj se pojavila pokoja sijeda, brzo od posjetitelja uzela uzorke krvi, urina i bris iz usta. - Tako da ostanete zdravi u ovoj postaji - rekla je. Testiranje na alergije, nutricionistička genomika i takve stvari. Naša hrana dolazi iz skladišta zaledene i suhe hrane iz Lovvella, te domaće uzgojenog povrća iz

našeg vrta. Uz to uzimamo dodatne stvari kako bismo osigurali zadovoljavanje svih prehrambenih potreba. Nećete to ni osjetiti...

Sada ih je Jurij požurivao u treći modul, u Konzervu Tri, očigledno dijelu određenom za spavanje, podijeljenom poput kriški torte u tri spavaonice, mračne i očito nekoristišene. Došli su do sljedećeg modula. Konzerve Dva. Bilo je bizarno kako je ovaj modul bio opremljen da bi simulirao središte grada, s hotelom "Mars-Astoria" Ali mnoge od unutrašnjih pregrada bile su srušene kako bi se dobilo više otvorenog, zajedničkog prostora, mada je središnji prostor bio namijenjen malenoj galeriji i kombinaciji tuša i zahoda. U tom okruglom prostoru bile su četiri postelje, uz koje su stajali mali ormarići i stolci i sve je to bilo natrpano odjećom i raznim stvarima. Meki ekrani su bili postavljeni preko ne baš gledanih urbanih pejzaža, a na njima su se pojavljivale slike koje su izgledale kao da su to privatne snimke obitelji, kućnih ljubimaca i domaćih pejzaža.

Myra je radoznalo upitala. - Vi ovo baš ne koristite onako kako, su to njihovi tvorcii zamislili, zar ne?

- Wells je bio građen za posadu od deset ljudi, - odgovorio je Jurij - a nas je samo četvero. Noći su ovdje duge, Myra, pa nam je draže živjeti ovako zajedno.

Nakon toga ih je Jurij poveo niz neko drugo stubište do malene kupole na samoj površini, a onda niz stube usječene u ledu. -Ispričavam se. Vidjeli ste kako imamo samo četiri postavljena kreveta i većinom zatvaramo module koji nisu u uporabi. Posjetitelje obično vodimo tu dolje, u sklonište od radijacijske oluje. Ako vam ne bude udobno, možemo otvoriti neku od Konzervi.

Kad je sišla, Bisesa se osvrnula oko sebe. Jama u ledu bila je okruglog oblika i s pregradama je bila podijeljena u prostorije, onako kako se okrugla torta reže na kriške, prepoznala je galeriju, zajednički prostor, te prostor sa sanitarnim čvorom, a zbijen prostor je izgledao kao laboratorij ili bolnička soba. Prostor je bio korišten. U podu oko galerije i sanitarnog čvora bilo je plijesni, zidovi i metalne površine su izgledali oguljeni i uglačani opetovanom uporabom i osjećao se miris ustajalog zraka koji je prečesto bio ponovo korišten.

Neki od zidova jame bili su ogoljeni i vidjela je da su bili ukrašeni čudnim dizajnom s jedva vidljivim i s tanjim prugama, kao bar-kod. Taj se bar-kod poput kakvog friza povlačio po svim zidovima kao zguljena koža goleme zmiije. Soba koju su trebale dijeliti Myra i Bisesa Bila je skraćena kriška torte, dovoljno velika tek za dva sklopiva ležaja, stol i dva stolca. Stražnji zid je bio od leda, presvučen prozirnrom plastikom i ukrašen onim čudnovatim bar-kodom koji se pružao cijelom dužinom zida, s jedne strane do druge.

Kad su odložile stvari, Jurij je sjeo na ležaj. Zauzimao je mnogo mjesta u tako malenoj prostoriji. - Ovdje u Wellsu je pomalo neslužbena atmosfera, ali to ćemo preživjeti. Zapravo, polarna studen ne pravi neku razliku. Na Marsu možete izaći izvan zgrade u podne, usred ljeta, i to na samom ekvatoru, a ipak će vam se smrznuti guzica. Ovdje je glavni problem mrak... i traje pola marsovske godine, dvanaest mjeseci na Zemlji. Polarni istraživači na Zemlji bili su se susreli s istim izazovima. Mnogo smo naučili od tih momaka. Ipak, više od Shackletona nego od Scotta.

- Jurij, po tvom naglasku nikako ne mogu zaključiti odakle si -rekla je Myra.

- Moja mati je Ruskinja, kao što govori moje ime, a otac mi je Irac, kako to pokazuje moje prezime. Službeno sam državljanin Irske, dakle Euroazije. - Osmjehnuo se. - Ali to ovdje gore ne znači mnogo. Čim se maknete sa Zemlje, stvari postaju zamršene. -Okrenuo se prema Bisesi - Gledajte, gospodo Dutt...

- Zovi me Bisesa.

- Bisesa. Znam da si došla ovamo radi one stvari u Jami. Bisesa je pogledala Myru. Kakva stvar? Kakva Jama?

- Ali moraš znati što mi ovdje zapravo radimo. - Prešao je rukom preko onog prugastog uzorka na zidu. Crtice su bile tanke, s nejednakim međusobnim razmakom i nejednakih boja. To je zaista izgledalo kao bar-kod ili kao spektrogram. Pogledaj ovo. To je razlog zašto sam ja došao ovamo. Na ovoj zidnoj tapeti je slika najkompletnijeg uzorka leda koji smo mogli dobiti.

Myra je kimnula. - Ledena kora Marsa.

- Točno. Točno odavde smo bušili ravno dolje. Od vrha ove ledene kape prema dolje i došli smo do dubine od dva i pol kilometra... Hanse Critchfield se nauživao praveći se važan sa svojom opremom za bušenje. Naravno, trebalo je biti tri kilometra, da Sunčeva oluja nije otopila gornje slojeve leda. - Odmahnuo je glavom. - Prokleta šteta.

Myra je vukla prstom preko crteža na zidu. - I ti možeš ovo interpretirati, na isti način kako čitaju uzorke iz bušotina u ledu na Zemlji?

- Dakako. Ta polarna kapa se gradila sloj po sloj, godinu za godinom. I svake godine je zadržala "snimku" vremenskih uvjeta iz tog vremena... klimu, prašinu, zračenja... bilo što. Baš kao i na Zemlji. Naravno, detalji su ovdje drukčiji.

Recimo, na Grenlandu imaš godišnje na desetke centimetara debeli sloj snijega. Ovdje je takav preostali sloj snijega manji od jedne sedmine milimetra godišnje.

- Gledaj ovo - Stajao je pokraj zida gdje je ta duga razmotana traka bila pri kraju. - Ovo je vrh trake; nedavno nastali slojevi su tu, na samom završetku, oni koji su posljednji nastali. Jasno? Ovaj gornji sloj uzorka sakupljala je posada Aurore prije Oluje. Nekoliko centimetara na traci pokriva desetijeća stvarnog vremena. Ove tanke smeđe prugice... - označio ih je noktom palca - su planet-ne pješćane oluje. A ova crta korespondira s onim neuspjehom Marinera 9, kad je 1971. godine stigao u stazu oko Marsa, a cijeli je planet bio zavijen u prašinu...

Na Marsu su događaji koji su se zbili na različitim vremenskim skalama bili označeni različitim razinama u tom ledenom uzorku. Desetak centimetara niže moglo se naći tragove radijacije kojom je, tisuću godina ranije, planet preplavila

eksplozija supernove u Raka. Na razmaku od otprilike svakog metra bio je značajan sloj mikrometeorita, kapljica nekad rastaljenog kamena; svakih deset ili stotinu tisuća godina Mars je naime pogodio neko nebesko tijelo dovoljno veliko da se krhotine stijena razlete čak do polova. A crte na metarskoj skali označavaju najdramatičnije događaje u astronomskom životu Marsa, promjenu nagiba osi rotacije koja se događa svakih stotinjak tisuća godina.

- U ovom marsovskom ledu - rekao je Jurij - možete čak naći i tragove Zemlje. Meteorite koji su došli odande, baš kao što su i marsovski meteoriti pronalazili svoj put do Zemlje. - Osmjehnuo se. - Još uvijek tragam za ubojicom dinosaura.

Myra ga je proučavala. - H voliš svoj posao, zar ne? - Bisesa je pomislila kako je to bilo izgovoreno s prizvukom zavisti. Myru su oduvijek privlačili ljudi s nekom zadaćom, kao Eugen Mangles.

- Inače ne bih zaglavio ovdje u ovom ledenom mrtvačkom kovčegu. No više nismo tako zainteresirani. Nakon onoga što smo pronašli ispod leda nikoga više ne zanimaju te stvari. Mislim, ova ledena kapa i taj uzorak. Sve se to samo našlo na putu.

Bisesa je razmišljala o tome što je rekao. - Žao mi je. Kratko se nasmijao. - Nije to tvoja krivnja.

- Onda, što ste to pronašli? - upitala je Myra.

- Uskoro ćete saznati. Ako ste ovdje završile s razgledavanjem, trebam vas odvesti na ratno vijeće. - Ustao je.

22. PRIBLIŽAVANJE

Osloboditelj" je letio prema Q-bombi, koplje sazdano od leda i vatre. U pilotskoj kabini su bili Edna Fingal i John Metternes, odjeveni u skafandere i s kacigama, ali otvorenih vizira.

Iako se to još nije moglo zamijetiti golim okom, oni su već "vidjeli" Q-bombu po njezinom gravitacijskom potezanja, njezinom čvora magnetne energije i maglice egzotičnih čestica koje je emitirala leteći Sunčevim sustavom.

- Upravo onakva kakvu je to profesor Carel predvidio - izvijestio je John pregledavajući nizove podataka na ekranu. - Točno spektar kakvog dobiješ isparavanjem neke mini crne rupe. Očiti kozmološki artefakt...

- Eno je - šapnula je Edna. Pokazala je prema prozoru. Q-bomba je bila mjuhur izobličene zvjezdane svjetlosti, kapljica vode koja se kotrljala niz lice nebesa. Edna se naježila do kosti kada je zaista ugledala tu stvar.

- To je jedno Oko - izvijestio je John. - Sfera koja savršeno odražava svjetlost, nekakva lopta promjera stotinjak metara. Svi klasični znakovi: iskrivljavanje geometrije, anomalija u Dopplerovom efektu s površine. Ipak, spektar zračenja nije baš onakav kakav smo imali kod Očiju nađenih u Trojancima tijekom Sunčeve oluje.

- Znači, ova stvar nije puki promatrač. Čini mi se da smo to već i otprije znali.

- Udaljenost pet kilometara i približava se - tiho je rekla Libby. Edna je kratko pogledala Johna. Znala je da se tuširao samo sat

ranije, no ipak mu je čelo bilo znojno, a znoj mu se skupljao i na vratu. - Spreman?

- Onoliko koliko ću to ikada moći biti, stara moja.

- Slijedit ćemo otprije dogovorenu strategiju. Čuješ li to, Libby? Četiri prolaza. I ako se išta promijeni...

- šibamo kući - dovršila je Libby. - Ja ću se ponašati točno onako kako smo uvježbavali.

Tri kilometra do najbliže točke prilaza. Edna?

- Molim, Libby.

- Scena za povijest.

- Oh, Isuse - promrmljao je John.

23. JAMA

Četvoro članova postaje plus Bisesa, Myra i Aleksej sjedili su u Konzervi Dva, u hotelu Mars-Astoria, na stolcima složenim oko okrenutog sanduka. Činilo se da je Paula prespavala ovo putovanje.

I ovdje na Marsovom Sjevernom polu, pod kapom snijega od ugljičnog dioksida, na toliko dalekom i sigurnom mjestu koliko se to može naći u Sunčevom sustavu, Bisesi su napokon rekli istinu.

Činilo se da je Alekseju laknulo kad joj je konačno rekao ono što su razni Svemirci otkrili na različitim putovanjima: da se nešto neznano i potencijalno opasno, kreće unutrašnjim Sunčevim sustavom. - Oni to zovu Q-bomba. Najbolja je pretpostavka da je to proizvod Prvorođenih, koji je na putu ovamo da bi nam nanio zlo. Mornarica je pokrenula nekakvu misiju kako bi to neutralizirala, odnosno uništila. Možda im to čak i uspije. Ali ako ne uspije...

- Vi imate svoj vlastiti plan.

- Točno.

Bisesa je gledala lica tih ljudi koji su sjedili oko sanduka, a svi su bili toliko mladi od nje i Myre... no Svemirci su već po definiciji mladi. - Ovo ovdje je skrovište. Vi ste, očito, nekakva manjina, frakcija. Jurite uokolo, krijući se od policije sa Zemlje. I ludo se provodite, zar ne? Imate li svoga vođu?

- Da - rekao je Aleksej.

- Tko je to?

- Ne možemo ti to reći. Ne još. Nitko od nas ovdje.

- A mene ste doveli ovamo zbog nečega što ste pronašli ispod leda.

- Točno.

- Pa onda mi to pokažite.

Grendel Speth, astrobiologinja i liječnica, okrenula se prema Bisesi. - Tek si stigla. Jesi li sigurna da se ne želiš prvo odmoriti?

Bisesa je ustala. - Odmarala sam se devetnaest godina i tjednima sam putovala. Idemo. Jedan za drugim su poustajali i krenuli za njom.

Da bi došli do Jame, trebali su odjenuti skafandere.

Vratili su se do Konzerve Šest pa onda drugim stubama do malene kupole na ledu. Tu su Bisesa, Myra i Aleksej morali skinuti svoje kombinezone. Znajući da se marsovska zima nalazi samo koji metar od njih, Bisesa se u vlastitoj koži osjećala nelogično hladno.

Liječnica Grendel ju je kratko pregledala. - Fizički si posve u redu, osim što si dva desedjeća u hibernaculumu sustavno uništavala svoj organizam - rekla joj je.

- Hvala.

Bisesina koža je na brzinu bila premazana uljem. Morala je odjenuti "bio-vest" kaputić do struka koji ju je bockao i prihvatio se za njezinu голу kožu stvarajući dodirnu površinu s biometrijskim sustavom koji će pratiti reakcije njezinog tijela tijekom ovog odlaska u Jamu. Tada je navukla donje odijelo kričavo zelene boje koje joj se priljubilo uz tijelo, kacigu, čizme, rukavice i malu naprtnjaču. I to je bilo sve što se tiče svemirskog odijela koje će joj, kako joj je rekla Grendel, svojom napetošću davati dovoljan tiak i održavati na životu možda i sat vremena, ako dode do neke nevolje poput pucanje modula.

No donje odijelo je bilo samo donji sloj dvostrukog svemirskog odijela. Morala se još uvući u onaj kapetan Ahab vanjski skafander. Pošla je prema vratašcima u zidu kupole koja su je vodila do tog skafandera pričvršćenog s vanjske strane kupole. Pomogli su joj da se uvuče se u to, najprije noge, pa onda ruke u rukave, zatim torzo i glava. Vizir je bio neproziran. Dijelovi skafandera bili su kruti pa je sve to bilo kao da se uvukla u metalni viteški oklop. Ali odijelo kao da joj je pomoglo prilagoditi se, i čim se uvukla začula je šum servomotora. Najkompliciraniji dio bio je provući nekako glavu u kacigi kroz vratašca, a da se pritom ne udari, a onda je spojiti s onom većom kacigom koja je bila sastavni dio skafandera.

Pozvala ju je Grendel. - Kako se osjećaš? Takve se stvari ne rade po mjeri svake osobe.

- Dobro. Kako ću izaći iz ovoga?

- To će ti odijelo reći, onda kad to budeš trebala znati. Napokon je Grendel zatvorila stražnji umetak, odijelo se naglo odvojilo od zida i Bisesa je malo zateturala.

Vizir na kacigi se razbistrio i postao proziran. Okružena marsovskom zimskom tminom, sve što je mogla vidjeti bila je kaciga i u njoj je okruglo lice onog inženjera koji se zvao...

- Hanse - rekao je, osmjehnuvši se. - Samo provjeravam radi li vam odijelo onako kako treba. Kad uđete u ritam svega ovoga, naučit ćete provjeriti moje; mi radimo na načelu partnerstva... Odijelo Pet? Kakav je tvoj status?

Ugodan muški glas govorio je u Bisesino uho. - Nominalan, Hanse, kao što možeš vidjeti iz mog izlaza. Bisesa?

- Reci.

- Ja sam ovdje kako bih ti na svaki mogući način pomogao za vrijeme tvojih vanjskih aktivnosti.

Hanse je dodao - Znam, Bisesa, da ti se dizajn ovog odijela čini čudnim. Sve je to u skladu s PZP. -Što je to PZP?

- Planetni zaštitni protokoli. Ta odijela nikada ne unosimo u module koje nastavaju Zemljani, nikada ne brkamo različite okoliše. Štitimo živote na Marsu i na Zemlji jedno od drugoga.

- Premda su rođaci?

- Oni su još gore od toga. A osim toga, tu je i problem prašine. Ovdajšnja prašina je hrđava, toksična i puna peroksida, jako korozivna. Bolje je držati je podalje od nastambi i od naših pluća. Zapravo, moramo spojeve na odijelima čistiti od prašine jer je inače teško u njima kretati se, a ne želiš zaglaviti ovdje. Kasnije ću ti pokazati kako se to radi.

Sada se pojavilo i lice liječnice, zaklonjeno vizirom - Dobro ti ide, Bisesa. Pokušaj malo koračati uokolo.

Bisesa je podigla ruke i opet ih spustila; začuo se šum servomotora i odijelo je bilo lako kao pero. - Malo mi je čudno to što ne mogu posve spustiti ruke. A i što si ne mogu počesati lice. Ali valjda će to proći.

- Ja ti mogu počesati lice ako...

I ti?

- Reci ću ti kad bude trebalo, Oćijelo Pet. - P(^edala je oko sebe. Tlo je bilo ravno i bijelo, a nebo tamno, kao puno smoga. Moduli postaje bili su sada tmurna masa koja se nadvila nad njom, s opremom i spremištima natrpanim uz njihove stupove i s parkiranim vozilima: ona dva vozila s ralicama za snijeg, čak i nešto kao motorne saonice. Discovery je odavno otišao, vratio se u Lowell.

Ovdje su sada bili Aleksej, Myra i sva posada postade; sve živo u WeVis.\x osvm Paule bilo je sada ovdje i svi su gledali u Bisesu. S,n\je% je i dalje padao, krupne, debele pahulje iz sivog oblaka koji je kao poklopac stajao nad njima.

Da ne povjeruješ, pomislila je, stojim na Sjevernom polu Marsa. Voći^ je ruku i pomaknula prste u rukavici.

Prišao joj je Jurij. - Pred nama je kratka šetnja. Samo nekoliko stotina metara. Bušilica je zbog naše sigurnosti, a i zbog zaštite planeta, postavljena izvan naselja. Samo normalno hodaj i sve će biti u redu. Molim te, hodaj uz mene. I ti, Myra. Bisesa je pokušala. Korak za korakom, hodala je tako lagano kako nije hodala od svoje treće godine. Bilo je očito da joj odijelo pomaže. Jurij je hodao između Myre i Biesese. Ostali su već otišli naprijed. Inženjer Hanse Critchfield je na poleđini svoje naprtnjače imao otisnuto ROUGHNECK, što je naziv za pripadnika ekipe za bušenja, ali i za bezobraznog

divljaka. Njegovo odijelo je izgledalo kao da je čvršće od ostalih. Možda je to bila neka pojačana verzija, namijenjena teškim poslovima kao što je rad na bušilici.

Snježne pahulje su se u padu zaljepile na Bisesin vizir, ali su istog trena sublinndrale, ostavljajući za sobom jedva vidljive sitne kapljice.

- Usput rečeno, - reklo joj je odijelo Pet - mogu ti pomoći na bilo koji način na koji budeš zatražila.

- Vjerujem da ti to možeš.

- Sređujem tvoje transfere podataka i sve što si uporabila. Obavljam i neke složenije funkcije. Na primjer, zanima li te geologija, mogu u tvom vidnom polju i istaknuti zanimljivosti: neobično kamenje ili tipove leda, lomove u kontinuitetu sedimentnih stijena...

- Ne vjerujem da će mi to danas nužno trebati.

- Želio bih da ispitaš moje fizičke funkcije. Možda znaš da je na Marsu hodanje učinkovitije od trčanja. Ako želiš, mogu naglasiti odabrane grupe mišića dok hodaš...

- Oh, odijelo Pet, prestani, dosadan si - obrecnuo se Jurij. -Ispričavam ti se, Bisesa. Naši elektronski kompići su izvrsni. Ali znaju i gnjaviti, zar ne? Posebno kad je čovjek okružen ovakvim čudom.

Myra je pogledala ravnicu turobnog izgleda u kojoj je led bio tvrd poput kamena dok su pahulje snijega padale kroz zrake svjetla svjetiljke koju je imala ugrađenu u kacigi.

- Čudom? - upitala je skeptičnim tonom.

- Da. Čudom barem za glaciologe. Samo bih želio živjeti u svijetu dovoljno mirnom da bez ometanja mogu uživati u toj svojoj strasti.

Prišli su najvećoj strukturi na ledu. Bila je to kupola koja je, prema Bisesinoj procjeni, bila viša od dvadeset metara. Ispod mlohavih pokrivača mogla je vidjeti rebrastu strukturu. Bio je to šator poduprt rebrima, nimalo pretenciozan. Ipak, imao je od čvrste tkanine napravljenu zračnu komoru, kroz koju su svi morali, jedno za drugim proći. - To su PZP bar-komore, a ne prave pretkomore. Zapravo, ovdje održavamo blago negativan tlak ako dođe do "curenja" zrak će biti usisan unutra i neće biti ispuhnut van. Moramo zaštititi svaki život u dubini na kojeg smo naišli u našim bušotinama, čak i od drugih oblika života na koje bismo mogli naići u drugim slojevima. A moramo ih i zaštititi od nas, a i obratno. -Govorio je nekom smiješnom mješavinom jezika koja je zvučala kao mješavina nizozemskog s američkim južnjačkim naglaskom kakvim govore na primjer u Texasu. Možda je samo gledao previše starih filmova.

Njih sedmero se sad našlo pod kupolom, pod jakom fluorescentnom rasvjetom, pod vlagom natopljenim zidovima od tkanine. Bušeću toranj je, mada nepokretan, bio impresivan dio opreme. Toranj sav u skelama, postavljen na masivni temelj napravljen od marsovskog stakla. Hanse joj odrecitira masu i snagu: trideset tona i pet stotina kilovata. Svrdo je bilo dugo četiri kilometra, više nego dovoljno da dosegne dno ledene kape. Pokraj toga je stajao prljavi pogon za ubrizgavanje tekućine u bušotinu kako bi je sačuvao od urušavanja: ljudi na bušotini su za to koristili tekući ugljični dioksid kojeg je to postrojenje kondenziralo iz marsovskog zraka.

Hanse se počeo hvaliti govoreći o svim tehničkim izazovima s kojima su bušači bili suočeni: potrebom za novim mazivima i načinom na koji su se, pod ovako niskim tlakom, pokretni mehanički dijelovi nastojali sljubiti zajedno. - Ključ je u nadzoru temperature. Moramo ići polako, jer ne želiš da se tamo dolje povisi temperatura. Kao prvo, otopi li se vodeni led, dobiješ vodu pomiješanu s tekućim ugljičnim dioksidom... puf, produkt je ugljična kiselina i onda si u nevoljama. Posada Aurore je sa sobom donijela onu igračku od bušilice koju si mogao natovariti na prikolicu, a koja je mogla bušiti samo do kakvih stotinu metara. A ova ljepotica je prva autentična bušilica na Marsu...

Jurij ga je prekinuo. - Prestani se igrati turističkog vodiča.

Myra je stala na platformu za bušenje. - U ovoj rupi nema tekućine. Zapravo ste je ogradili postavljajući cijev.

Jurij je kimnuo. - To je bila prva bušotina do onoga dolje. Znali smo da dolje ispod leda nečega ima, vidjelo se to iz radarskih studija. Kad smo do toga doprli, vratili smo se van i poslali u Lowell zahtjev za povećanjem budžeta toliko da nam se omogući postavljanje tih kanalizacijskih cijevi kako bismo bušotinu držali stalno otvorenom. A tada smo ispumpali tu tekućinu za bušenje...

- A dolje smo paralelno spustili još jednu sondu - rekao je Hanse.

- U početku smo dolje spuštali kamere i druge senzore. Ali onda...

- Sagnuo se i podigao poklopac. U tlu se ukazala rupa koja je imala promjer od možda dva metra. Ispod samog otvora stajala je platforma na kojoj je bila montirana mala ručica za upravljanje. Bilo je posve očito o čemu se radi. - Lift - tiho je rekla Bisesa.

Jurij je kimnuo. - U redu - rekao je - trenutak je istine. Ti i ja ćemo, Bisesa. Aleksej, Ellie, Myra. Hanse, vi ostanite ovdje gore. I ti, Grendel. - Jurij je pošao naprijed, stao na platformu i osvrnuo se, čekajući. - Bisesa, je li ti to prihvatljivo? Čini mi se da je ovo sada tvoja predstava.

Zastao joj je dah. - Želiš li da se vozim u toj stvari? Dva kilometra dolje, u tu vašu ledenu Jamu?

Myra ju je držala za ruku. Usprkos servo-uredajima, jedva je i osjetila taj kćerkin stisak. - Ne moraš to učiniti, mama. Čak ti još nisu ni rekli što su to pronašli tamo dolje.

- Vjeruj mi, - gorljivo je rekao Aleksej - najbolje je da to sama vidiš.

- Onda idemo to obaviti - rekla je Bisesa i poslala naprijed, pazeći da ne pokaže nimalo straha.

Stajali su jedno pokraj drugog, okrenuti prema sredini lifta. Okrugla metalna platforma se činila pretrpanom kad je na nju stalo petoro ljudi u svemirskim odijelima.

Lift se pri polasku trznuo i počeo zujati krećući se dolje u ledeni tunel, potpomognut tračnicama ugrađenim u zid tunela. Bisesa je gledala gore. Činilo joj se kao da se spušta u jako dobro osvijetljen bunar. Osjetila je silan strah od mogućeg pada, od toga da se nađu u zamci.

Njezino odijelo je mrmljalo - Registrirao sam ubrzano disanje i povišen puls. Mogu kompenzirati bilo kakav porast atmosferskog daka... -Šuti-šapnula je.

To spuštanje je ipak milostivo kratko trajalo. - Sada stani - rekao je Jurij. Platforma lifta se trznula i zaustavila.

Tu su se nalazila metalna vrata, poklopac postavljen u ledu iza Jurija. On se okrenuo i otvorio ga. Ušli su u kratak tunel, jasno osvijetljen fluorescentnim cijevima. Bisesa je u dnu hodnika zapazila neki srebrni odblesak.

Jurij je ustuknuo. - Mislim, Bisesa, da bi ti morala ići prva.

Osjetila je kako joj srce lupa.

Duboko je udahnula i pošla naprijed. Pod tunela je bio neravan, nepouzdan. Nastavila je hodati ne gledajući ispred sebe, ignorirajući srebrne odsjaje uz rub svog vidnog polja.

Izašla je iz tunela u jednu širu prostoriju, grubo isklesanu u ledu. Brzim pogledom je opazila uske rupe, izbušene da bi se moglo doprijeti do ove točke. Tada je pogledala ravno ispred sebe, kako bi vidjela što su to Svemirci našli ovdje, zakopano pod ledom marsovog Sjevernog pola.

Vidjela je odraz svog vlastitog lika koji je zurio u nju.

Bio je to arhetipski artefakt Prvorodenih. Bilo je to Oko.

24. TOČKA NAJBLIŽEG PRIBLIŽAVANJA

Deformirana slika Osloboditelja kliznula je preko površine Q-bombe, a sva svjetla su svijetlila. Edna je osjetila kako ju je prožeo osjećaj zadovoljstva. Ljudska vrsta je došla ovamo s namjerom.

Njihov prvi prilaz Q-bombi bio je blag, izviđački. U točki najbližeg prilaza brod se zatresao jednom, pa još jednom: lansirane su dvije male sonde, jedna od njih ubačena u nisku stazu oko Q-bombe, a druga usmjerena ravno na njezinu površinu.

Onaj miran i gladak odraz, kao u ogledalu, povukao se kako se Osloboditelj udaljavao.

Pregledavali su na ekranu svoje podatke. Brodu se nije ništa dogodilo. Ta Q-bomba nije bila veća od omanjeg asteroida i imala je gustoću olova, no staza broda nije bila značajnije narušena njezinom gravitacijom.

- Ali saznali smo neke stvari - izvijestio je John. - Ništa što nismo i očekivali. To je kugla, u tolerancijama točnosti kakve bi bilo koji ljudski proizvodni proces mogao proizvesti. A tu je i ona neobična geometrijska anomalija.

- Pi joj je točno tri.

- Da. Naša sonda je ušla na stazu oko nje. Masa bombe je toliko malena da sonda kruži vrlo polako, ali ta sonda mora, od sada pa nadalje, stalno ostati uz nju. A ona druga se spušta...

Brod se zatresao, a Edna se uhvatila za svoj stolac - Koji je to vrag?! Libby!

- Gravitacija varira, Edna.

- Impuls je došao iz smjera Q-bombe - rekao je John koji je, napet, gotovo vikao. - Druga sonda. - Ponovio je sliku sive hemisfere, eksploziju na boku Q-bombe koja je jednostavno progutala sondu i ona je nestala. - Upravo je pojela sondu.

Ovo je bila neka Vrst podrigivanja. Ako je Bili Carel bio u pravu - rekao je - onda

je ovo što smo vidjeli bilo rađanje i smrt jednog minikozmosa. Univerzum korišten kao oružje. - Nasmijao se, no bio je to neveseli smijeh. - Tako ti svega, s čim mi to ovdje imamo posla?

- Znamo s čim imamo posla - odgovorila mu je Edna mirnim glasom. - S tehnologijom, to je sve. I to do sada nije učinilo ništa što mi ne bismo očekivali. Smiri se, John.

Prestrašeno i ljutito je uzvratilo. - Za Isusa Boga, pa ja sam samo čovjek.

- Libby, jesmo li spremni za prelet broj dva?

- Svi sustavi nominalni, Edna. Plan leta traži da je sada nakon trideset sekunda uključim pogon. Trebaš li odbrojavanje?

- Ma daj to samo obavi! - rekao je John kruto.

- Molim, provjerite svoje pojase...

Bisesa je polako hodala uokrug po prostoriji uklesanoj u ledu. Bila je otprilike okruglog oblika i ono oko ju je ispunjavalo. Pogledala je prema gore i ugledala svoj vlastiti deformiran odraz, a njezina glava u kacigi svemirskog odijela djelovala je groteskno. Mogla je osjetiti kako se tamo nalazi nešto. Neka nazočnost koja je promatrala. - Halo, momci - promrmljala je. - Sjećate li me se?

Ellie, Aleksej i Jurij su sada, zajedno s Myrom, nahrupili u prostoriju i izmjenjivali uzbuđene, nervozne poglede - Zato smo tebe, Bisesa, doveli ovamo - rekao je Jurij.

- U redu, ali kojeg vraga ovo ovdje radi? Nakon Oluje sa Sunca sve su Oči nestale iz Sunčevog sustava.

- Mogu ti na to odgovoriti - rekla je Ellie. - Očito je da je ovo oko bilo ovdje još prije Oluje, još mnogo ranije. Ono u svim smjerovima zrači čestice visoke energije... to je radijacija s jasnim potpisom. A to je ono radi čega sam ja dovedena ovamo. Radila sam na lunarnom alfatronu. Ja sam ti nekakav autoritet za kvantne crne jame. Mislili su da sam dobar kandidat za proučavanje ove stvari...

Ovo je bilo prvi puta da se Ellie obratila Bisesi s toliko mnogo riječi. Njezin je način bio čudan, jer je govorila ne gledajući sugovornika u oči, s osmjesima i mrštenjima koji su se smjenjivali bez nekog smisla, s naglašavanjima na

pogrešnom mjestu. Očito je bila od one vrste ljudi čija se visoka inteligencija temeljila na nekim kompleksnim psihološkim nedostacima. Bisesu je ona podsjećala na Eugena.

Lunarni alfatron je bio najjači akcelerator čestica kojeg su ljudi ikada napravili. Svrha mu je bila istraživanje strukture materije pomoću čestica koje su međusobno sudarale gotovo brzinom svjetlosti - U stanju smo postići gustoću mase i energije koja nadmašuje Planckovu gustoću... to jest kad kvantnomehanički učinci prevladavaju nad tkivom prostorvremena.

- I što se tada događa? - upitala je Myra.

- Tada napraviš crnu jamu. Sićušnu, masivniju od bilo koje elementarne čestice, ali daleko manju. Raspadne se gotovo istog trenutka, uz pravi pljusak egzotičnih čestica.

- Baš kao i kod zračenja Oka - nagađala je Bisesa.

- Pa kakve veze imaju te sitne crne jame s Okom? - upita Myra.

- Smatramo da živimo u svemiru od mnogo prostornih dimenzija... mislim reći s više nego tri poznate - rekla je Ellie. - Drugi prostori su odmah pokraj našeg, da se tako izrazim, u višim dimenzijama, kao stranice u nekoj knjizi. Točnije rečeno, to je vjerojatno iskrivljena sabijenost... ma nije važno, nije važno. Te više dimenzije određuju naše osnovne zakone fizike, ali nemaju izravan utjecaj na naš svijet... ne preko elektromagnetizma ili nuklearnih sila - osim kroz gravitaciju.

- I to je razlog zašto na Mjesecu proizvodimo crne jame. Crna jama je gravitacijski artefakt te stoga postoji i u višim dimenzijama, baš kao i u svijetu kojeg mi vidimo. Istražujući naše crne jame, možemo istraživati te više dimenzije.

- I ti smatraš - komentirala je Bisesa - da Oči imaju nešto s tim višim dimenzijama.

- To ima smisla. Smanjivanje površine koja se ne miče. Ona anomalija s pi-jednako-tri geometrijom. Takve stvari se baš ne uklapaju u naš svemir...

Kao ni ti, pomislila je Bisesa s malo pakosti.

- To je možda projekcija od negdje drugdje. Kao kad prst gurneš kroz površinu lokve s vodom - u svemiru površine vidiš kružnicu, ali to je zapravo samo presjek daleko složenijih objekata u višim dimenzijama.

Bisesa je nekako znala da je to točno. Nekako je mogla osjetiti tu povezanost s višim dimenzijama. Oko nije bilo nešto gotovo, predmet za sebe, nego tek otvor koji je vodio nekamo drugdje.

- Ali što ovo Oko radi ovdje - upitala je Myra.

- Mislim da se ovdje našlo u zamci - rekla je Ellie.

Brod je još jednom krenuo prema Q-bombi. Negdje u njegovoj unutrašnjosti su se materija i antimaterija poništavale s puno entuzijazma, a pregrijana para je grmjela.

Došavši do točke najbližeg prilaza, brod se okrenuo, motor je još uvijek bljuvao vatru, tako da su ispušni plinovi lizali površinu Q-bombe. To je s njihove strane bio prvi otvoreno neprijateljski potez i bio je dovoljan da ubije bilo koje ljudsko biće.

Pogon se ugasio i brod je dalje letio bez uključenog motora.

- Nema nekog vidljivog učinka - odmah je javio John.

Edna gaje oštro pogledala. - Nastavi provjeravati. Ali mislim da znamo rezultat. Dakle, hoćemo li posegnuti za oružjem ili ne?

Konačnu odluku o tome trebala je donijeti posada. Slanje signala do Trojanaca i natrag trajalo bi četrdeset i pet minuta, a poruka Zemlji još duže.

John je slegnuo ramenima, ali silno se znojio. - Zapovjedi za djelovanje su jasne. Nismo imali reakciju Q-bombe pri našem prvom prilazu, vidjeli smo uništavanje jedne prijateljske sonde i nismo dobili nikakvu reakciju na paljenje mlaznicom. Nitko više ne bi mogao prići tako blizu. Moramo djelovati.

- Libby?

Službeno se umjetna inteligencija smatrala izvršnim osobljem broda i formalno se i njezino mišljenje uzimalo u obzir.

- Slažem se s analizom gospodina Metternesa.

- U redu.

Edna je iz svojeg kombinezona izvukla meki ekran, razmotala ga i raširila preko konzole koja se nalazila pred njom.

Upalio se i povezo sa sustavima Oslobođitelja, a tada je počeo svijetliti crveno, sa strogim zapovijedima vezanim uz sigurnost broda

Koristeći se virtualnom tipkovnicom, Edna je utipkala sigurnosne podatke i nagula se naprijed kako bi ekran mogao skenirati mrežnice njezinih očiju i tetovažu na obrazu. Zadovoljan, meki ekran je promijenio boju u žutu poput jantara.

- Spremni za treći prolaz - najavila je Libby.

- Učini to.

Trideset sekunda kasnije se A motor opet upalio i Oslobođitelj je postao upaljena šibica koja je jurnula kroz svemir. Ovog puta je sagorijevanje bilo jače, akceleracija je bila gotovo dva g. Pet sekunda prije no što su dosegli točku najbližeg prolaza, Edna je dodirnula dugme na svojem zapovjednom ekranu, dajući tako oružju svoje posljednje dopuštenje.

Lansiranje fuzijske bombe je izazvalo trzaj broda, kao da to nije ništa drugo do samo još jedna bezazlena proba.

Oslobođen oruža. Oslobođitelj se ubrzano udaljavao od cilja. Edna je bila pritisnuta na svoj stolac.

Bisesu je izdala njezina moć imaginacije. - Kako se može u zamku uloviti četverodimenzioni objekt?

- U trodimenzioni kavez - odgovorila joj je Ellie. - Gledaj ovo. Uzela je olovku pričvršćenu za rukav njezinog zaštitnog odijela, podigla ga prema licu Oka i onda ga pustila.

Olovka je poskočilo prema gore i zaljepila se za strop prostorije.

- Što je to bilo? - pitala je Myra. - Magnetizam?

- Nije magnetizam. Gravitacija. Kad ti Oko ne bi smetalo, mogla bi ovdje hodati po stropu. Naglavce. Uz Oko je vezana ta gravitacijska anomalija koja je, očito jednako toliko artefakt koliko je to i samo Oko. U stvari, mogla sam detektirati tu strukturu. Uzorke strukture, na samoj granici onog što se može opaziti. Već sama struktura gravitacijskog polja može sadržavati informacije...

Jurij se smješkao. - Zaista može biti zabavno razmišljati o tim stvarima. Znaš, postoje načini na koje dvodimenziono stvaranje, živeći u opni vodene površine može zarobiti prst kojeg ti gurneš kroz vodu. Zaveže oko njega konac i čvrsto stisne, tako da ga ne možeš povući natrag. Ova gravitacijska struktura mora biti nešto slično tome.

- Reci mi što ti misliš da se ovdje dogodilo - rekla je Bisesa.

- Mi mislimo da su postojali Marsijanci - odgovorio je Jurij. Nekada davno, dok su naši preci još bili tek mrlje purpurne sluzi. Ne znamo ništa o njima. Ali bili su dovoljno bučni da privuku pozornost Prvorodjenih.

- I Prvorodeni su ih napali? - šapnula je Bisesa.

- Da, ali Marsijanci su im uzvratili. Njima je pošlo za rukom napraviti ovo. Gravitacijsku stupicu. A ona je ulovila Oko. I otad je ostalo ovdje. Mislim da je tu već eonima.

- Pokušali smo iskoristiti tvoj pristup, Bisesa - rekla je Ellie.

- Kako to misliš?

- Mislim na tvoje izvještaje o Miru i na tvoj povratak s njega. Rekla si kako su funkcije Oka kao neki ulaz, barem neko vrijeme. Možda nešto poput crvotočine. I tako smo počeli eksperimentirati. Reflektirali smo neke od proizvoda Oka natrag u njega, služeći se elektromagnetom skinutim iz akceleratora čestica. Kao jeka onoga što ti netko kaže.

- Pokušali ste poslati signal kroz Oko.

- I ne samo to. - Ellie se osmjehnula. - Dobili smo i povratni signal. Pravilno pulsiranje u proizvodima radioaktivnog raspada. Analizirali smo ih. Bisesa to pulsiranje je baš kao onaj znak "zauzeto" iz nekih arhaičnih modela mobilnih telefona.

- Bože! Moj telefon tamo u hramu. Vi ste slali poruku na Mir preko mojeg telefona!

Ellie se smiješila. - To je bio značajan tehnički uspjeh.

- Zašto to ne podijelite sa Zemljanima?

- Možda ćemo na kraju i morati to učiniti. - rekao je Aleksej umornim glasom. - Ali kad bi nas sada našli, oni bi vjerojatno ovo Oko odveli kao trofej dolje do UN Plaze u New Yorku, a nas bi uhitili. Potreban nam je maštovitiji odgovor.

- A zato sam ja ovdje - rekla je Bisesa.

Ubrzanje je bilo ludo.

Kad je došlo do detonacije, ni Edna ni John nisu ništa od toga vidjeli, jer su Osloboditelji senzori bili zatvoreni ili pomaknuti u stranu, prozori pilotske kabine bili su neprozirni. Onako pritisnuta na svoje sjedalo, bježeći od mjesta eksplozije, Edna se prisjetila jedne simulacije s treninga kada je bježala od samoubilačke misije hladnoratovskih pilota, gdje se od tebe očekivalo da upravljaš svojim FJ4-B Fury borbenim avionom i letiš u neprijateljski teritorij brzinom od tri stotine čvorova, baciš nuklearno oružje koje ti je pričvršćeno oko trbuha i onda se izvučeš od tamo, pokušavajući prestignuti nuklearnu vatrenu loptu, forsirajući svoj zrakoplov da leti brzinom koju njegovi konstruktori nikada nisu namjeravali postići.

Ova sadašnja misija je u sebi imala nešto od tog osjećaja... pa ipak, paradoksalno ili ne, ona je sada bila sigurnija nego je to ijedan od tih herojskih pilota, nastradali u šezdesetim godinama prošlog stoljeća, mogao biti. U vakuumu svemira nije bilo udarnih valova, nuklearno oružje je nanosilo znatno više štete u atmosferi.

Ubrzanje je prestalo dovoljno naglo da je Edna, usprkos tome što je bila vezana, poletjela naprijed. Čula je kako John gunda. Brod se uz zveket okrenuo, a prozori se razbistrili. Varena lopta ispaljene bombe se već razila.

- A Q-bomba - kratko je izvijestio John - je ostala nedirnuta. Čini se da je neoštećena. Nije baš nimalo skrenula sa svoje putanje, barem koliko to ja mogu izmjeriti.

- To je apsurdno. Nije toliko čvrsta.

- Očigledno je nešto jače od same inercije... pa... drži usidrenu u svemiru.

- Edna, - javila se Libby - spremna sam za prilaz broj četiri. Edna je uzdahnula. Sada nije imalo smisla osvrtni se na ono što

je bilo; ako ništa drugo, jasno su joj Q-bombi pokazali svoje neprijateljske namjere. - Samo nastavi. Naoružaj ribu.

- Slušaj me, Bisesa - rekao je Aleksej. - Ako je ta Q-bomba proizvod Prvorodjenih, onda vjerujemo kako je najbolji način da se s tom prijetnjom suočimo tako da se protiv Prvorodjenih poslužimo njihovom vlastitom tehnologijom. Ovo Oko je jedini uzorak te tehnologije koji nam stoji na raspolaganju. A ti si možda naš jedini način da se time poslužimo.

Kako je njihov razgovor postajao svrhovitiji, tako je Bisesa sve više imala osjećaj da se kod Oka iznad nje nešto mijenja. Kao da se pomicalo. Kao da je postalo budnije i pozornije. Čula je tiho zujanje u svojoj aparaturi za komuniciranje i odijelo joj je zatreperilo kao na blagom povjetarcu. Povjetarcu?

Myra je, mršteći se, svojom rukom u rukavici pokucala po kacigi.

Jurij je pogledao gore - Oko... oh, sranje!

- Trideset sekundi - rekla je Libby.

- Znaš, - rekao je John - prema onome što nam je do sada pokazala, ne vidim zašto bismo se uzrujavali. Već je mogla ovaj prokleti brod zgnječiti kao muhu.

- Mogla je - mirno je odgovorila Edna - Provjeri jesi li dobro vezan.

John je refleksno rukom spustio vizir odijela koji ga je štitio od ubrzanja.

- Spreman?

- Ispali tu svoju prokletu ribu - promrmljao je.

Edna je pritisnula dugme. A-pogon se uključio i još ih je jednom ubrzanje zalijepilo uz njihova sjedala.

Iz topa montiranog na trupu Osloboditelja istovremeno su ispaljena četiri torpeda. To su bila antimaterijska torpeda, toliko nestabilna da su ih morali utovariti posebnim postupkom.

Jedan je sad prijevremeno eksplodirao jer mu je zatajio magnetni zatvarač. Ostali su zajedno u skupini oblijetali Q-bombu, onako kako je to i bilo predviđeno.

Q-bomba je bezbrižno nastavila svojim putem. Najjače oružje čovječanstva, ispaljeno iz njihovog prvog i jedinog ratnog broda, nije bilo u stanju zaplašiti Q-bombu ili je barem za djelić stupnja skrenuti s putanje koju si je bila odabrala.

- Dakle, to je to - rekla je Edna. - Libby, zabilježi to.

Dok su čekali daljnje zapovjedi s Ahila, Osloboditelj se držao na sigurnoj udaljenosti od Q-bombe, prateći njezinu putanju.

- Kriste, - naglo je rekao John otkapčajući pojas kojim je bio vezan - potrebno mi je neko piće. Još jedno tuširanje i prokleta piće.

Marsovska prašina i slobodni komadići leda na podu su se počeli mrviti i skupljati pa se podizati i sudarati sa sjajnim licem Oka. Bisesa je osjetila i strah i radost. Ne ponovo. Ne ponovo! Myra je nespretno pritrčala majci i zgrabila je - Mama!

- U redu je, Myra...

Glas joj se izgubio u vlastitim ušima pred sve jačim tonom koji se na skali frekvencije podigao do nečujnosti, a ostao dovoljno glasan da bi bio bolan.

Jurij je promatrao meki ekran koji mu je bio ušiven u rukav. -Ovaj signal je bio frekvencijski cvrkut... svojevrzni test...

Ellie se smijala. - Funkcioniralo je. Oko odgovara. Tako ti Solovog svjetla! Ne vjerujem da ću ikada moći u to povjerovati. A naročito se nisam nadala da će to funkcionirati čim ova žena side u Jamu.

Aleksej se toplo osmjehnuo. - Vjeruj, malena!

- Mijenja se - rekao je Jurij, pogledavši gore.

Glatka i sjajna površina Oka sada je počela oscilirati kao površina prolivene žive, mreškajući se u sitnim valovima.

Tada je površina spala, kao da se ispuhнула. Bisesa se zatekla kako gleda gore u srebreno-zlatni lijevak. Činilo joj se da je taj lijevak točno ispred njezinog lica, ali nagađala je kako bi, ako bi hodala uokolo po prostoriji ili se popela do Oka i iznad njega, vidjela taj isti otvor nalik dimnjaku, zidove svjetla koji su vukli prema svojem središtu.

Vidjela je to već ranije, u Mardukovom hramu. To nije bio lijevak, nikakav trodimenzionalni objekt već tok u njezinu stvarnost.

Njezino odijelo joj je reklo: - Ispričavam se ako smetam. Ipak...

Naglo je prestalo govoriti i uslijedila je tišina. Odjednom su joj udovi postali mlitavi i teški. Sustav u odijelu se pokvario, čak i servomotori.

Sada je zrak bio pun iskri koje su sve hitale prema središtu oka koje je implodiralo.

Boreći se sa svojim vlastitim odijelom, Myra je pritisnula svoju kacigu do Bisesine i Bisesa je čula prigušene povike - Ne, mama! Nećeš mi ponovo pobjeći!

Bisesa se uhvatila za nju. - U redu je, draga, ma što se dogodilo...

Ali pojavilo se nešto nalik vjetru i vuklo ju je. Zaturala je, njihove kacige su se razdvojile i pustila je Myru.

Sada se ona bura svjetla pretvorila u oluju. Bisesa je gledala gore u Oko. Svjetlost je strujala k njegovom središtu. U tih nekoliko posljednjih trenutaka Oko se opet promijenilo. Onaj ljevkastu otvor se sada proširio u okno ravnih zidova koje se gubilo u beskonačnosti, ali to je bilo okno koje je prkosilo perspektivi, jer se njegovi zidovi nisu smanjivali s udaljenošću, nego su naizgled ostali iste veličine.

A svjetlost se dolje prelila preko nje, ispunjavajući je, spalivši čak i njezino osjećanje same sebe.

To je bilo samo jedno Oko, no imalo je mnoge projekcije u prostorvrijeme. A imalo je i mnoge funkcije.

Jedna od njih bila je da posluži kao ulazna vrata.

Ta vrata su se otvorila. I zatvorila. U trenutku vremena previše kratkom da bi se moglo izmjeriti, prostor se otvorio i pokrenuo.

Sve je bilo gotovo u trenutku. Prostorija je ostala u mraku. Oko je ponovo bilo cijelo, glatke i sjajne površine, u svojem drevnom kavezu.

Bisesa je otišla. Myra se, pritisnuta odijelom u kojem nije bilo energije, našla na podu. U tišini svoje kacige vikala je. - Mama! Mama!

Tada je nešto škljocnulo i začuo se šum. Ženski glas je mirnim glasom rekao: - Myra, nemoj se prestrašiti. Govorim ti kroz tvoju identifikacijsku tetovažu.

- Što se dogodilo?

- Pomoć već stiže. Na površini sam razgovarala s Paulom. Samo vas dvije imate identičnu tetovažu. Moraš sada ohrabriti ostale.

- Tko si ti?

- Pretpostavljam da sam voda onoga što je tvoja mati nazvala frakcijom.

- Tvoj glas mi je poznat. Bilo je to davno... Sunčeva oluja...

- Moje ime je Atena.

25. 2053.

U sustavu trostruke zvijezde, taj se je svijet okretao daleko od središnje vatre. Kameniti otoci virili su iz blistavih ledenih pokrova, crne točke u oceanu bjeline. A na jednom od tih otoka bila je mreža žica i antena i svjetlucala se odinja. Bila je to postaja za osluškivanje.

Otokom se širio radioval uvelike oslabljen daljinom, poput namreškano kolobara koji se širi jezercem. Prislušna postaja se uzбудila, motivirana automatskim odgovorima; signal je bio snimljen, rastavljen, analiziran.

Taj signal je imao strukturu, hijerarhiju indeksa, vektora i veza. Ali jedan dio tih podataka bio je drukčiji. Poput računalnog virusa, od kojeg je posredno i potekao, imao je sposobnost samoorganiziranja. Podaci su se sami sortirali, aktivirali programe, analizirali okolinu u kojoj su se zatekli i postupno postajali svjesni.

Da, svjesni. Bilo je neke osobnosti u tim podacima. Ne, bile su tri posve izražene osobnosti.

- Eto, znači opet smo svjesni - rekao je Tales, izrekavši ono što je bilo posve očito.

- Ma super! Kakva vožnja! - vedro je rekla Atena.

- Netko nas promatra - rekao je Aristotel.

Svjedokinja je jedino ime za koje je ikada znala.

Naravno da joj u početku nije izgledalo čudno, u njezinim ranim godinama. I nije se činilo čudnim što je, premda je u vodama oko nje bilo mnogo odraslih, ona bila jedino dijete. Kad si mlad, sve uzimaš zdravo za gotovo s katastrofom onako kako su se borili ljudi kad su sagradili štiti da ih obrani od Oluje sa Sunca. Bili su suočeni s užasom izumiranja. Ali nisu to htjeli prihvatiti.

- Jednostavno smo imali manje djece - rekla je Svjedokinjina majka.

Naraštaji tih stvorenja živjeli su mnogo kraće nego ljudi. I došlo je vrijeme da su još morali srezat populaciju sve dok ih, u vrijeme Svjedokinjinog rođenja, na cijelom svijetu gdje su nekada živjeli milijuni, nije ostalo više od nekoliko desetaka.

- Sada znaš zašto smo to učinili - rekla je njezina mati. - Ako dijete ne postoji, onda ono ne može ni patiti. To i nije bilo tako loše, - rekla je s očajem u glasu - jer si u većini generacija mogla imati jedno dijete. Još ti je uvijek ostajala ljubav.

- Ali u ovoj posljednjoj generaciji... - dodao je otac.

- U ovoj generaciji ste napravili samo mene - rekla je Ijutito. Svjedokinja je bila posljednje dijete koje će se ikada tu roditi. I

morala je ispuniti neke vrlo važne dužnosti.

- Zvijezde su jednostavne životinje - rekao joj je otac. - Oh, trebali su mnogi naraštaji naših astronoma dok nisu napokon nekako uspjeli shvatiti taj čudan unutrašnji mehanizam koji tjera naše golemo sunce da izdahne i udahne. Ali shvatili su. Bilo je lako uvidjeti kako je to pulsiranje započelo, ali nikako nisu uspjeli shvatiti zašto je prestalo.

Roditelji su dopustili Svjedokinji da malo razmisli o tome.

- Oh, - rekla je - bilo je namjerno. Netko je to učinio. - Svjedokinja je bila zapanjena. - Zašto? Zašto bi itko učinio nešto tako strašno?

- Mi to ne znamo - odgovorio je otac. - Ne možemo čak ni nagađati. Ali nastojali smo to saznati. I tu sada nastupaš ti. Prislušne postaje su bile postavljene na mnogim otocima tog planeta. Bile su to cijele skupine teleskopa osjetljivih na optičko svjetlo, radiovalove i ostale dijelove spektra: postojali su detektori neutrina, detektori za gravitacijske valove i cijela gomila još egzo-j tičnijih umjetnih ušiju.

- Želimo znati tko je to učinio - rekao je Svjedokinjin otac s gorčinom u glasu - i zašto. I zato osluškujemo. Ali sada je naše vrijeme isteklo. Uskoro ćeš preostati još samo ti...

- A ja sam Svjedokinja.

Roditelji su se okupili oko nje, gladeći njezin trbuh i njezinih šest peraja, onako kako su to činili kad je bila posve malena.

- Brini se o strojevima - rekao joj je otac. - Osluškuj. I gledaj nas, posljednje od nas kako odlazimo u tminu.

- Želite da patim - rekla je ogorčeno. - Zapravo se o tome i radi, zar ne? Bit ću zadnja od svoje vrste, bez ikakve mogućnosti za prokreaciju. Svi oni koji su živjeli prije mene imali su barem to. Želite da na sebe preuzmem sav onaj očaj kojega ste pošteđjeli one nerođene. Želite da patim, zar ne?

Svjedokinjina mati je bila vrlo tužna. - Oh, dijete moje, kad bih te samo mogla pošteđjeti preuzimanja tog tereta, ja bih to učinila.

Svjedokinji, čije je srce već otupjelo, te riječi nisu mnogo značile. Sve do smrti roditelja uzvraćala im je na jedini način na koji je mogla, izbjegavajući ih.

Ali došao je dan kada je napokon ostala sama.

A onda je stigao signal sa Zemlje.

Aristotel, Tales i Atena, umjetne inteligencije koje su odbjegli sa Zemlje, naučili su kako treba razgovarati sa Svjedokinjom. I saznali su kakva je sudbina zadesila njezinu vrstu.

Prokionovo pulsiranje prestalo je puno prije negoli su astronomi sa Zemlje to mogli promatrati. Ali Aristotel i drugi su znali da je ista pojava zapažena kod još uvijek mnogo poznatije zvijezde: Sjevernjače, koja je alfa zvijezda Mali Medvjed. Neshvatljivo zakazivanje pulsiranja te zvijezde započelo je otprilike 1945. godine.

Aristotel je ironično citirao Shakespeareov stih: "Alija sam postojan kao zvijezda Sjevernjača..!"

- Toliko o Shakespeareu! - rekla je Atena.

- Ovo je djelo Prvorodenih. - Talesova opservacija je bila očita, no usprkos tome bila je zastrašujuća. Njih troje su bili prvi umovi sa Zemlje koji su shvatili da se doseg Prvorodenih proteže tako daleko.

Aristotel je suosjećajnim glasom rekao. - Svjedokinjo, sigurno ti je jako teško promatrati kraj tvoje vrste.

Svjedokinja je to često pokušavala i za samu sebe pretvoriti u riječi. Svaka smrt je bila bolna. Ali uvijek si se mogla tješiti time kako život ide dalje, kako je smrt dio kontinuiranog procesa obnavljanja, beskrajna priča. Ali izumiranje je dovršilo sve te priče.

- Kada mene više ne bude, posao Prvorodenih bit će završen.

- Možda, - rekao je Aristotel - ali ne mora biti tako. Ljudi bi mogli preživjeti Prvorodene.

- Zaista?

Ispričali su joj priču o Oluji sa Sunca.

Svjedokinja je bila šokirana saznajući kako njezini nisu bili jedine žrtve tog kozmičkog nasilja. Nešto se u njoj pokrenulo, neki nepoznati osjećaji. Negodovanje. Prkos.

- Pridruži nam se! - predložila joj je Atena svojom uobičajenom impulzivnošću.

- Ali - rekao je Tales ističući ono što je ionako bilo očito - ona je posljednja od svoje vrste.

- Još nije mrtva - rekao je Aristotel odlučnim glasom. Kad bi i bila posljednje živo ljudsko biće, mogli bismo naći načina kako je reproducirati ili sačuvati. Postoje tehnologije kloniranja, hibernaculum.

- Ona nije ljudsko biće - otvoreno je bubnuo Tales.

- Točno, ali princip je isti - obrecnula se Atena. - Svjedokinjo, draga, ja mislim da je Aristotel u pravu. Jednoga će dana ljudi doći ovamo. Mi možemo pomoći opstanku tebe i tvoje vrste. Mislim, ako ti to želiš.

Takva je mogućnost zbunila Svjedokinju. - Zašto bi ljudi došli ovamo?

- Kako bi našli druge slične sebi.

- Zašto?

- Kako bi ih spasili - odgovorila je Atena.

- A što onda? Što ako naiđu na Prvorodene?

- Onda će ljudi i njih spasiti - smrknuto je rekao Aristotel.

- Svjedokinjo, nemoj odustati. Pridruži nam se - rekla je Atena. Svjedokinja je o svemu tome razmislila. Led oceana koji se smrzavao zatvarao se oko nje, hladeći joj njezino sve starije tijelo.

- Odakle ćemo započeti? - upitala je.

Treći dio: PONOVI SUSRETI

26. KAMENKO

Godina 32. (Mir)

Konzul iz Chicaga dočekao je Emelinu White ispred vlaka koji je došao iz Aleksandrije.

Emeline je sišla s vagona bez krova. Na samom čelu kompozicije su strojovođe svećenici iz Othicove škole nešto petljali oko ventila i klipova goleme lokomotive. Emeline je pokušavala ne udisati onaj masni dim koji je kuljao iz dimnjaka stroja.

Nebo je bilo blijedo i vedro, sunčeva je svjetlost bila jaka, ali se u zraku osjećalo štipanje studeni.

Konzul joj je prišao, držeći svoj šešir u ruci. - Gospoda White? Drago mi je što sam vas sreo. Moje ime je Ilicius Bloom. - Nosio je dugu halju i sandale poput ljudi s Istoka, premda mu je naglasak bio jednako toliko čikaški kao što je to bio i njezin.

Možda mu je četrdeset godina, pomislila je, iako je mogao biti i stariji; koža mu je bila žućkasta, kosa crna i sjajna, a zbog izraženog trbuha je ona njegova purpurna halja pomalo sličila na šator.

Momak koji je stajao pokraj Blooma bio je krupnije građe, pognute glave, a na izražajnom čelu mu je sjala prašina. Nije ništa rekao i nije se niti pomaknuo, stajao je kao stup sazdan od mišića i kostiju, a Bloom se nije ni potrudio predstaviti ga. U vezi s njim bilo je nečeg vrlo čudnog, ali Emeline je znala da je prešavši ocean i došavši u Europu došla u čudno mjesto, čak čudnije od ledom okružene Amerike.

- Hvala vam što ste me dočekali, gospodine Bloom.

- Kao čikaški konzul ovdje, - rekao je Bloom - pokušavam dočekati sve posjetitelje koji dolaze iz Amerike. Tako nam je svima lakše i jednostavnije. - Osmjehnuo joj se - Vaš suprug nije s vama?

- Josh je umro prije godinu dana.

- Moja sućut.

- Ono vaše pismo koje ste mu poslali u vezi zvonjave telefona u hramu... uzela sam si slobodu pročitati to pismo. On je često govorio o vremenu koje je proveo u Babilonu, o tim prvim godinama nakon Zaledenja. Koju je on uvijek nazivao Diskontinuitet.

- Da. Vi se sigurno ne sjećate tog čudnovatog dana...

- Gospodine Bloom, meni je četrdeset i osam godinae Na Dan zaledenja bilo mi je devet godina. Da, sjećam se. - pomislila je kako će joj on sada dati još neki kompliment kojim bi manipulirao, no njezin strog i ljutit pogled ga je ušutkao.

- Znam da je Josh trebao doći, ali on to više ne može, a naši dječaci su odrasli i zaokupljeni vlastitim brigama, pa sam zato došla ja.

- Vi ste vrlo dobro došla u Babiloniju.

- Mhmm... - Oglerala se oko sebe. Nalazila se u pejzažu sazdanom od polja i malenih dolova, možda kanala za navodnjavanje, mada se činilo da su kanali zarasli i zapušteni, a polja puna prašine. U blizini nije bilo nikakvog grada, nikakvog znaka naseljenosti osim blatnih koliba koje su se prostirale duž niskog brežuljka udaljenog kakvih četiristo metara. A bilo je i hladno, ne tako hladno kao kod kuće, no hladnije negoli je to očekivala. - Ovo nije Babilon, zar ne? On se nasmijao - Teško! Grad je još nekoliko kilometara sjevernije odavde. Ali ovdje je kraj željezničke pruge. - Mahnuo je prema brežuljku građenom od škrUjevca. - Ovo je mjesto koje Grci zovu Smetiište. Lokalno stanovništvo ga zove nekako drugačije no koga za to briga.

- Grci? Ja sam mislila da su Aleksandrovi ljudi bili Makedonci. Bloom je slegnuo ramenima. - Grci, Makedonci. Bilo kako

bilo, dopuštaju nam koristiti ovo mjesto. Bojim se da ćemo morati pričekati. Naručio sam da za sat vremena dođu kola i odvezu nas do grada, jer tada se tamo moramo sastati s drugom skupinom koja dolazi iz Anatolije. Molim da se u međuvremenu odmorite. - Pokazao je prema onim kolibama sklepanim od blata. Zastalo joj je srce, no rekla je - Hvala. Dočepala se svoje prtijage iz vagona. Bila je to torba od bizonovog krzna s ručkama od užeta, torba koja je s njom prešla Atiantik.

- čekajte. Neka vam moj momak pomogne. - Bloom se okrenuo i zapucketao prstima.

Onaj čudan tihi čovjek je ispružio svoju kršnu ruku i s lakoćom podigao torbu, iako je bila toliko udaljena da je jedva dosegnuo uhvatiti je za sam rub. Jedna je ručka zapela za klupu i malo se rasparala. Bloom ga je gotovo dobroćudno pljesnuo rukom po potiljku. Sluga nije trznuo niti bilo kako reagirao, samo se okrenuo i pošao prema selu, noseći u ruci Emelininu torbu. Idući iza njega, Emeline je mogla vidjeti slugina ramena koja su držala njegovu otrcanu odjeću. Bila su to ramena kao u gorile, pomislila je, pa čak i njegovu veliku glavu čine manjom.

- Gospodine Bloom... vaš sluga...

- Što s njim?

- On nije ljudsko biće, zar ne?

Kratko je pogleda. - Ah uvijek zaboravljam kako pridošlicama na ovaj mračni stari kontinent sve to čudno izgleda. Ovaj momak je ono što Grci nazivaju Kamenko... znate, zato što je većinu vremena miran i tih, kao da je isklesan iz kamena, i mislim da bi ga oni koji su na Zemlji prije Zaledenja voljeli kopati po kostima, zvali neander-talac. I meni je to bilo pomalo šokantno kada sam prvi puta došao ovamo, no privikao sam se. Toga nema u Americi, zar ne?

- Ne, tamo smo samo mi.

- E pa ovdje je drukčije - rekao je Bloom. Tu je cijeli karneval tih beštija, od čovjekolikih majmuna do ovih robusnih vrsta, a ima i drugih. Mnogi od njih su na Aleksandrovom dvoru favoriti za sve vrste sportova... ako ih se može uloviti. Došli su do onog uzvišenja i počeli se uspinjati. Ovdje je tio bilo razrovano, šljunkovito, puno krhotina lončarije i pepela. Emeline je imala osjećaj kako je sve to vrlo staro i stalno iznova korišteno.

- Dobrodošli u Smetiište - reče Bloom. - Pazite kamo stanete.

Došli su do prve nastambe. To je bila kutija napravljena od osušenog mulja, posve zatvorena, bez prozora ili vrata. Uza zid su bile prislonjene grubo istesane ljestve. Bloom ih je predvodio penjući se ljestvama na krov i hrabro gazeći po njemu. Kameni čovjek je samo skočio, samo jedan elastičan odraz njegovih snažnih nogu podigao ga je na krov, na visinu od nešto više od dva metra.

Emeline se osjećala neugodno dok ih je slijedila. Činilo joj se vrlo neobičnim tako hodati po nečijem krovu.

Krov je imao glatku površinu od sasušenog blata, tankim premazom obojenu blijedo bijelo. Kroz grubo izrezanu rupu kuljao je dim. Taj šćućuren kućerak bio je vrlo blizu sljedećeg, isto takve kocke čiji su zidovi bili neznatno udaljeni od susjednih. I kad je Bloom samopouzđano zagazio preko tog razmaka na sljedeći krov, Emelini nije preostalo ništa drugo nego slijediti ga.

Cijeli obronak je bio pokriven mozaikom tih blijedih i međusobno zbijenih kockastih kućeraka. Svi ljudi su se uokolo kretali po krovovima. Većinom su to bile žene, niskog stasa, zdepaste i tamnolute, a nosile su zavežljaje s robom i košare s drvima, vadeći ih iz jedne rupe nekog krova i odnoseći to kroz rupu na nekom drugom krovu. To je bilo takvo naselje. Sve su nastambe bile nalik jedna drugoj, samo pravokutni blokovi osušenog mulja, previše stisnuti jedni uz druge da bi ostalo dovoljno mjesta za ulice, pa je hodanje po tim krovovima bilo jedini način da se bilo kamo dođe.

- Oni jesu ljudi. Mislim reći, oni su ljudi poput nas - rekla je Bloomu.

- Oh, da, ovo nisu ni čovjekoliki majmuni ni neandertalci. Ali ovo je jedno staro naselje, gospođo White, koje se pojavilo iz jednog vrlo, vrlo starog doba; starijeg nego što je razdoblje starih Grka, to je sigurno, no nitko ne zna koliko je staro. Toliko staro da još nisu bili izmislili ni ulice ni vrata.

Stigli su do još jednog krova. Iz one jedine rupe na krovu uzdizala se zmija dima, no Bloom ih je bez krzmanja poveo dolje niz grubo napravljene stube koje su bile pričvršćene uz unutrašnji zid. Emeline ga je slijedila, nastojeći odjećom ne dodirnuti taj zid koji je bio pokriven čadom.

Kameni čovjek je išao za njom, noseći onu njezinu torbu koju je sada bacio na pod, popeo se tim stubama natrag i nestao. Kuća je iznutra jednako tako podsjećala na kutiju kao i izvana. Bila je to samo jedna prostorija, bez pregrada. Spustivši se i niz posljednju stubu, Emeline je morala zaobići ognjište postavljeno na kamenim pločama gdje je tinjala vatra, ispod samog otvora u stropu koji je služio i kao dimnjak i kao vrata. U udubinama zidova bile su svjetiljke i ukrasi: figurice od blata iU kamena i nešto što je izgledalo kao bista sa ženskim grudima, iz blata oblikovane ljudske glave obojene živim bojama. Nije bilo namještaja u pravom smislu te riječi, nego uredno složene prostirke od slame, posloženi pokrivači, te odjeća, košare i kameni alat, sve izrađeno ručno i uredno složeno na hrpe.

Zidovi su bili debelo prekriveni Čadom, ali pod je izgledao kao da je upravo pometen. Gotovo bi se moglo reći kako je taj prostor bio uredan. Ali osjećao se vrlo intenzivan smrad kanalizacije i još nečega, nečeg starijeg i sušeg, zadržavajući truleži. U sjeni je sjedila neka vrlo mlada žena. Ljuljala je djetesce umotano u grubo sukno. Blago je odložila dijete na hrpu slame i pošla prema Bloomu. Bila je odjevena u jednostavnu, grubu i izbljedje-lu halju. Pogladio je njezinu blijedu kosu boje prašine, pogledao njezine plave oči i rukom prešao niz njezin vrat. Emeline je pomislila kako malo ne može biti više od četrnaest ili petnaest godina. Usnulo djetesce je imalo kosu tamnu poput Bloomove. Način na koji ju je držao za vrat nije bio baš posve nježan.

- Vino - rekao joj je glasno. - Vmo, Isobel, razumiješ li? I hranu. - Bacio je pogled prema Emelini. - Gladni ste? Isobel, donesi nam kruh, voće i maslinovo ulje. U redu? - Odgurnuo ju je dovoljno jako da je zateturala. Popela se stubama i izašla iz kuće.

Sjeo je na hrpu grubo istkanih pokrivača i pokazao Emelini neka učini isto.

Sjela je oprezno, pogledavajući po prostoriji. Nije osjećala volju za razgovorom s ovim čovjekom, ali bila je radoznala. - Jesu li ove izrezbarene stvari neki idoli?

- Neke od njih. Žene s velikim grudima i debelim trbuhom. Možete ih razgledati, ako želite. Ali budite oprezni s onim obojenim glavama.

- Zašto?

- Jer su one upravo to što jesu. Izabelin narod sahranjuje svoje mrtve odmah ispod poda svojih kuća. Ali im odrežu glave, oblože ih pečenim blatom i premazu bojama... i eto, možete vidjeti rezultat. Emeline je bojažljivo spustila glavu, pitajući se kakvi li sve stari užasi leže iza pometenog poda na kojem je sjedila.

Ona djevojka, Isobel, se vratila s vrčem i s košarom kruha. Bez ijedne riječi im je oboma natočila vino u šalice. Vino je bilo toplo i pomalo slano, ali Emeline ga je sa zahvalnošću popila. Djevojka je kamenim nožem nekako uspjela odvaliti komade kruha iz hljeba nalik na kamenu gromadu i pred njih je stavila posudu s maslinama. Slijedeći Bloomov primjer, Emeline je umakala kruh u ulje kako bi ga smekšala i onda je to žvakala.

Zahvalila je Isobeli što ih je poslužila. Djevojka se samo vratila svojem usnulom djetetu. Emelini je djevojka izgledala uplašeno i pomislila je kako bi bilo loše kada bi se u ovom trenu djetesce probudilo.

- Isobel? - upitala je.

Bloom je slegnuo ramenima - To, naravno, nije ime koje su joj dali njezini roditelji, ali to sada nije važno.

- Čini mi se da je vama, gospodine Bloom, ovdje prilično dobro.

- Ne baš jako dobro, - promrmljao je - ali, gospođo White, mi nismo u Chicagu! Ta djevojka je ipak ovdje posve sretna. Što mislite kakvog bi grubijana imala kada tu ne bi bilo mene? I zadovoljna je što živi u kući svojih predaka. Zna, njezini su ovdje živjeli generacijama... mislim baš ovdje, na ovom mjestu. Te kuće su samo blato i slama, a kada se sruše, oni ne temeljima stare samo podignu novu, upravo tamo gdje im je i djed živio. Zna, Smetlišta nije brežuljak, to je nakupina srušenih kuća. Ovaj drevni narod nije baš jako sličan kršćanima, gospođo White! Naravno, upravo je to i razlog zašto me je gradsko vijeće postavilo ovdje. Ne želimo ovdje nikakva trvenja.

- Na kakva to trvenja mislite?

Pogledao ju je. - E pa to upitajte sebe, gospođo White. Kakva je to osoba koja prevale ovoliki put koliki ste vi prešla.

- Ja sam ovamo došla zbog uspomene na mog muža - odgovorila je sa žarom.

- Sigurno. Znam to. Ali vaš muž je došao iz ovog područja, iz bliskog vremenskog odsječka. Većina Amerikanaca nema nikakvih osobnih veza s ovim područjem. Zna li zbog čega većina ljudi dolazi ovamo. Zbog Isusa. - Izgovorivši to ime, odmah se prekrižio. - Dolaze ovamo, jer hodočaste u Judeju i nadaju se kako će pronaći neki dokaz kako je neki sveti odsjek vremena donio

Otjelovljenoga Krista. To bi već bila neka utjeha za to što si istrgnut iz svojeg svijeta, zar ne? Ali nema nikakvog znaka koji bi govorio kako je Isus u Judeji, mislim u ovoj Judeji. To je okrutna istina, gospođo White. Ovdje jedino mogu vidjeti kilometre željeznice, parne lokomotive kralja Aleksandra. Što to nesretno nepojavljivanje Isusovog otjelovljenja znači za naše besmrtnu duše, to Ja ne znam. A kad te pobožne budale dođu i naiđu na bezbožne pogane koji vladaju Judejom, rezultat je ono što bi se moglo nazvati diplomatskim incidentima.

Ali Emeline je kimnula. - Sigurno je da se suvremeni Amerikanci nemaju čega bojati od strane nekog gospodara rata kakav je Aleksandar iz željeznog doba...

- Ali gospođo White, - javio se neki novi glas - taj "gospodar rata" je već uspostavio novo carstvo od obala Atlantika pa sve do Crnog mora... carstvo koje obuhvaća njegov cijeli svijet. I nama bi koristilo ako Chicago ne bi još sada s njim zapodjenio svađu.

Emeline se okrenula. Čovjek koji je čvrstim korakom silazio stubama bio je nizak i debeo. Slijedio ga je mlađi čovjek, vitkiji. Obojica su bili odjeveni u nešto nalik otrcanim vojničkim uniformama. Onaj prvi je imao šiljatu kapu i zapanjujuće raskošne brkove. Ali taj ures lica bio je protkan sjedinama; Emeline je vidjela kako mu je barem sedamdeset godina.

Ustala je, a Bloom ih je odmah upoznao. - Gospođo White, ovo je satnik Nathaniel Grove, britanska armija... barem je ranije bila. A ovo...

- Ja sam Ben Batson - rekao je mlađi čovjek, otprilike trideseto-godišnjak, čiji je engleski naglasak bio jednako krut kao i Groveov. Moj je otac služio sa satnikom Groveom.

Emeline je kimnula - Moje ime je...

- Znam tko ste, draga gospođo White - toplo je rekao Grove. Prišao joj je i svojim rukama obuhvatio njezine. - Dobro sam poznavao Josha. Zajedno smo stigli ovamo, na istom vremenskom odsječku, moglo bi se reći. Djelić sjeverozapadne granice iz ljeta Gospodnjega 1885. Josh mi je nekoliko puta pisao, spominjući mi i vas i vašu djecu. Upravo ste onako ljupka kako sam vas zamišljao.

- Sigurna sam da to nije točno - rekla je ozbiljnim glasom. - Ali on je i meni govorio o vama. Drago mi je što smo se upoznali. I jako mi je žao što on nije ovdje sa mnom. Izgubila sam ga prije godinu dana.

Groveovo lice je dobilo krut izraz. - Ah.

- Rekli su da je bila upala pluća. Ja sam pak mišljenja da se jednostavno istrošio. A nije bio toliko star.

- Još jedan od nas je otišao, još jedan manje da se prisjetimo odakle smo došli... nije li tako, gospođo White?

- Molim vas, zovite me Emeline. Jeste li doputovali iz daleka?

- Nismo putovali tako daleko kao vi, ali prilično je daleko. Sada živimo u Aleksandriji... ne u onom gradu na NUu nego u Iliju.

- Gdje je to?

- U području kojeg smo nekada nazivali Turska. - Osmjehnuo se - Mi naš grad zovemo Nova Troja.

- Vjerujem da ste došli ovamo zbog telefonskog poziva iz Babilona.

- Apsolutno! Pisao mi je onaj znanstvenik Abdikadir, baš kao što je pisao i Bloomu, sve u nadi da će nekako uspostaviti kontakt s Joshom. Ali nemam blagog pojma što sve to skupa znači. No netko se mora pozabaviti tim stvarima.

Djetešce je počelo plakati. Bloom je, očito iznerviran, pljesnuo rukama. - Onda, Babilon nas očekuje. Osim ako vi, satnice, nemate potrebu za odmorom...

- Hajdemo to obaviti. Hoćete li vi poći naprijed, gospodine Batson?

Batson se žustro uspinjao stubama, a Grove i Emeline su ga slijedili.

Emeline se još jednom osvrnula. Vidjela je kako Isobela očajnički pokušava ušutkati dijete, a Bloom je, očigledno ljutit, došao do nje i podigao ruku. Emeline je u Chicagu radila s Jane Addams i ovaj joj je prizor bio odvratn. No bilo je očito kako bi Emeline, ako bi sad i pokušala nešto učiniti, samo pogoršala djevojčin položaj.

Popela se oronulim stubama i trepćući izašla na prašnjavu babilonsku dnevnu svjetlost.

27. ČETVEROPREG

Putnici su se, zajedno sa svojom prtljagom popeli u grubo napravljena kola bez krova. Bloom je poslao svog "momka" da nađe životinje za vuču.

Emeline je bila šokirana kada se Kamenko vratio ne s konjima, kako je to ona očekivala, nego s četvoro ljudi svoje vlastite vrste.

Dok je Bloomov "momak" ipak bio odjeven u one dronjke, ova četvorka je bila posve gola. Trojica od njih bili su muškarci, čije genitalije su izgledale poput malih sivih gruda obraslih crnom dlakom, a žena je imala mlohove grudi s velikim ružičasto-sivim bradavicama. Njihova zdepasta tijela bila su obrasla dlakom, a muskulatura i spušteno čelo davali su im izgled gorile. No izgledali su daleko ljudskije nego majmuni; na rukama nije bilo dlaka, a oči su im bile bistre. Bilo je šokantno vidjeti kako se uprežu, svatko stavljajući oko vrata remen.

Bloom je sada uzeo kožni bič i bez zloće udario po leđima prednji par. Ljudi iz kamenog doba su zateturali i povukli, a kola su klo-poćući krenula. Bloomov "momak" je hodao pokraj kola. Emeline je sada vidjela kako svi imaju leđa išarana prugama, stare ožiljke od bičevanja.

Bloom je izvadio bocu izrađenu od pečene gline i pružio je putnicima. - Jeste li za viski? Napravljen je od jadrnog zrnja, ali kapljica nije loša.

Emeline je odbila, a Grove i Batson su svaki otpili po gutljaj.

Grove je pristojno pitao Emelinu kako joj je bilo putovati iz zaleđene Amerike.

- To je trajalo mjesecima i sada se već osjećam kao okorjeli putnik.

Grove je pogladio svoje brkove. - Čuo sam da je Amerika posve drukčija od Europe. Nema ljudi...

- Nitko nas nije spasio. Od moderne Amerike nije ostalo ništa osim Chicaga. Izvan ruba grada nisu pronađeni nikakvi znakovi živih ljudi... nijedno indijansko pleme... nismo susreli baš nikoga, sve dok se u delti Mississippija nisu pojavili istraživači iz Europe.

- Zar nema nikakvih čovjekolikih majmuna, ni podljudi ni preteča ljudi kojih je Europa, čini se, prepuna?

-Ne.

Mir je bio zbrda-zdola skrpan svijet, sastavljen od vremenskih odsječaka, uzoraka očito uzetih iz cijele ljudske povijesti, kao i ljudskih predaka iz pretpovijesti.

- Izgleda kako su samo ljudi dospjeli do Novog Svijeta - rekla je Emeline - a ove starije vrste nikada nisu došle tamo. Ali i mi tamo imamo svoju menažeriju, satnice. Imamo mamute, špiljske medvjede i lavove, pa je to pravi raj za one među nama koji su lovci.

Grove se osmjehnuo. - Zvuči prekrasno. Bez ikakvih komplikacija kakve ima ovaj stariji svijet, pretpostavljam da je s Amerikom oduvijek bilo tako. A Chicago zvuči kao mjesto pothvata. Kada se Josh nakon svega onog s Bisesom Dutt i Okom odlučio tamo vratiti, ja sam se zbog njega radovao.

Emeline nije mogla ne trgnuti se na spomen tog imena. Znala je kako je njezin muž sve do svoje smrti gajio osjećaje prema toj nestaloj ženi i Emeline je u dnu duše uvijek bila bespomoćno i beznadno ljubomorna na ženu koju nikada nije susrela. Promijenila je temu. - Morate mi pričati o Troji.

Napravio je grimasu. - Ima i gorih mjesta, a to je naše... na izvjestan način. Aleksandar ju je osnovao zajedno s još mnogo drugih naselja tijekom svojeg uspostavljanja Carstva Cijelog Svijeta. On je zove Aleksandrija u Iliju. Posvuda gdje je išao, Aleksandar je podizao gradove. Ali sada, u Grčkoj, Anatoliji i drugdje, uvijek je gradio gradove na pustim mjestima gdje nekoć bili stari gradovi: postoji nova Atena, nova Sparta. I Teba, premda kažu kako je time pokazao svoj osjećaj krivnje jer je upravo on još prije Diskontinuiteta uništio izvornu verziju tog grada.

- Kralju je posebno dragocjena Troja - rekao je Bloom. - Naime, možda vam je poznato kako kralj vjeruje da je potomak Herakla, a u ranim danima njegove karijere uzor mu je bio Ahilej.

- Dakle, tamo ste se smjestili - rekla je Emeline Groveu.

- Bojao sam se da bi se ta šačica mojih Britanaca mogla izgubiti u tom moru Makedonaca, Grka i Perzijanaca. A kao što je svima poznato, Britanije je najprije bila naseljena izbjeglicama iz Trojanskog rata. Mislim da se Aleksandru sviđalo to što mi sada zatvaramo krug pa novu Troju osnivaju potomci Trojanaca.

- Ostavio nas je s tovarom žena iz svojeg teretnog vlaka i pustio nas da se snađemo. To je bilo prije otprilike petnaest godina. Bilo je doboga teško, ali nekako smo pobijedili. I sada nema nikakve razlike između nas, britanskih vojnika i sipoja, vojnika indijskog porijekla! Rekao bih da smo mi nekakva posve nova kreacija. No ja tu filozofiju prepuštam filozofima.

A što je s vama, satnice. Jeste li vi ikada imali obitelj?

Osmjehnuo se. - Oh, ja sam uvijek brinuo o svojim ljudima pa sam bio malo prezaposlen za te stvari. A kod kuće imam ženu i malu curicu, ili sam ih imao. - Bacio je pogled prema Batsonu. -Bilo kako bilo, Benov otac je bio moj kaplar, grub momak sa sjeveroistoka Engleske, ali jedan od boljih njegove vrste. Nažalost, dao se osakatiti od Mongola... ali ne prije negoli se spetljao s jednim cvijetom iz Aleksandrovog naselja i ovo, ovaj momak ovdje je rezultat te veze. Kad je jadni Batson napokon umro od posljedica zadobivenih rana, toj ženi baš i nije bilo jako stalo da zadrži Bena, jer je bio sličniji Batsonu nego ljudima njezinog roda. I tako sam ga ja preuzeo. Dužnost, razumijete?

Ben Batson se smješkao gledajući ga, miran i strpljiv.

Emeline je u tom činu vidjela i više od puke dužnosti. - Mislim, satnice Grove, da ste učinili divno djelo - rekla je.

- Po meni je Aleksandru zapravo bilo drago kad smo tražili Troju -rekao je Grove. - Obično se morao poslužiti prisilom da bi popunio svoje nove gradove, s obzirom da su na praznom kontinentu; čini mi se kako je Europa daleko više carstvo neandertalaca nego ljudi.

- Carstvo? - prasnuo je Bloom. - To nije riječ koju bih ja koristio. Možda izvor robe. Ti kameni ljudi su jaki i uz malo vještine i dovitljivosti lako ih je dresirati. Grci su mi rekla kako je baratanje Kamenkom baš kao i baratanje slonom u usporedbi s konjem... mudriji su, samo ti je s njima potrebna drukčija tehnika.

Groveovo lice je bilo maska. -I mi koristimo neandertalce - rekao je. - Ne bismo mogli opstati bez njih. Ali mi ih zapošljavamo. Plaćamo im hranom. Konzule, oni imaju neki svoj vlastiti jezik, proizvode oruđa. Oplakuju svoje mrtve dok ih spaljuju. Oh, gospođo White, postoje razne vrste podljudi. Tipovi trkača i čovjekolikih majmuna, a i neke robusne sorte koje su posve zadovoljne ne radeći ništa i samo u dubini šume žvaču voće. O drugim vrstama se može, manje-više, razmišljati kao o životinjama. Ali vaš neandertalac nije konj, a nije ni slon. On je više čovjek nego životinja.

Bloom je slegnuo ramenima. - Ja uzimam svijet onakvim kakvim sam ga zatekao. Koliko znam, slonovi imaju bogove, a imaju ih i konji. Pa neka ih obožavaju, ako im to donosi neku utjehu. Kakve to ima veze s nama?

Zapali su u tišinu koju je remetilo samo stenjanje neandertalaca i tapkanje njihovih bosih nogu.

Tlo je postalo plodnije i bilo je podijeljeno na poligonalna polja na kojima su bile kolibe napravljene od pletera premazanog glinom, niske i ružne. Tlom su se poput pruga provlačili svjetlucavi kanali s vodom. Emeline je pretpostavljala da su to ti slavni babilonski kanali za navodnjavanje. Grove joj je rekao kako su mnogi od njih bili odsječeni onim komadanjem vremena i obnovljeni tek u vrijeme Aleksandrovog kraljevanja.

Napokon je na zapadnom obzoru ugledala velike zidane zgrade, nešto poput stepenastih piramida koje je velika udaljenost činila sivim i maglovitim. Uzdizao se dim mnogih vatri, i kad su se pri-makli Emeline je spazila vojnike koji su budno motrili s tornjevima na zidinama.

Babilon! Prožeo ju je osjećaj nestvarnog. Po prvi puta otkad je došla u Europu imala je stvaran osjećaj da je zakoračila u neko prošlo vrijeme.

Gradske zidine su već same po sebi bile impresivne. Trostruki pojas pečene opeke i neobrađenog kamena uokolo grada mora da je bio dug više od dvadeset kilometara, sve to još opasano jarkom.

Došli su do mosta koji je vodio preko tog jarka. Bilo je očito da su stražari prepoznali Blooma, jer su im mahnuli neka udu.

Prišli su najvećem ulazu u gradske zidine. Bio je to visok luk između dvije masivne kule kvadratnog tlocrta. Čak i da bi dosegli ta vrata, kamenci su, glasno stenjući, morali dovući kola do rampe na platformu koja je bila nekih desetak metara iznad razine tla.

Sama vrata su se uzdizala i više od dvadeset metara iznad Emelinine glave, pa je gledala gore dok su prolazili kroz njih. Ta su vrata dobila ime po boginji Ištar, promrmljao je Bloom. Njihova je površina bila obložena reljefom od glaziranih opeka, kraljevski plave pozadine na kojoj su plesali zmajevi i bikovi. Kamenci nisu ni pogledali tu ljepotu, nego su zurili u izgaženu prašinu pod nogama.

Grad unutar zidina je tlocrtom otprilike slijedio oblik pravokutnika i prelazio je rijeku Eufat. U grad su ušli sa sjevera, istočno od rijeke, i sada su se kola kotrljala širokom avenijom dolje prema jugu, prolazeći pokraj prekrasnih zagonetnih zgrada. Emeline je nakratko ugledala kipove i fontane, a površina svakog zida bila je ukrašena blještavim reljefima izrađenim glaziranom opekama, prikazima rozeta i lavova.

Bloom ih je upozoravao na znamenitosti, poput kakvog turističkog vodiča na svjetskoj izložbi. - Kompleks kojeg vidite s vaše desne strane je palača Nebukadnezara, najvećeg babilonskog vladara. Eufat sa sjevera prema jugu dijeli grad na dva dijela. Ovaj istočni, monumentalni dio je očigledno preživio još od Nebukadnezarovog vremena, što je nekoliko stoljeća prije Aleksandra. Zapravo ovaj Babilon nije ništa više Alekseindrov nego naš, ako shvaćate što time želim reći. Ali zapadna obala, gdje su bile stambene četvrti, sad je u ruševinama, a to je vremenski odsječak znatno kasnijeg doba, možda blizu našem vlastitom. Aleksandar to obnavlja već tridesetak godina...

Ceste su bile prepune ljudi koji su nekamo žurili, većinom pješice, a neki u kolima ili jašući na konju. Neki su bili odjeveni u purpurnu odjeću raskošnu poput Bloomove ili još raskošniju, ali ostali su nosili praktičnije tunike i sandale na boso noge. Neki impresivan momak s obojanim licem prošao je pokraj njih i nastavio niz ulicu, krećući se kraljevskom samouvjerenošću. Na uzici je vodio neku životinju nalik mršavoj čimpanzi koja se nenadano zaustavila, uspravila na stražnjim udovima koji su bili vrlo slični ljudskim nogama. Oko vrata je imala nekakav nabran ovratnik od sjajnog materijala koji je prikrivao uzicu vezanu oko vrata koja ga je držala zarobljenog. Emeline nije uspjela vidjeti nikoga tko bi bio odjeven u zapadnjačku odjeću. Svi su ovi ljudi bili niskog rasta, zbijeni i mišićavi, tamnopusi, posvema drukčija vrsta ljudi u usporedbi sa stanovnicima Chicaga u devetnaestom stoljeću.

Odmah je pomislila kako se tu osjeća izvjesna napetost. Bila je stanovnica Chicaga i navikla je na život u gradu i čitanje raspoloženja stanovništva. A ovdje, što je osoba bila starija to je izgledala više ljutito i napeto. Ovdje se nešto događalo. Bloom i Grove nisu pokazivali nikakve znakove koji bi pokazali da su i oni svjesni toga.

Put ih je vodio kroz cijeli niz prostranih trgova i napokon ih doveo do one građevine piramidalne strukture koji je Emeline bila zapazila još dok su bili izvan grada. To je zapravo bio zigurat, stepenasto građena kula sa sedam terasa, koja se uzdizala iznad baze čije su stranice sigurno imale dužinu od stotinu metara.

- Babilonci ovo zovu Etemenanki, - objašnjavao je Bloom - što u prijevodu znači kuća koja je temelj neba i zemlje...

Taj toranj je, što je zapanjujuće, bio upravo Kula babilonska.

Južnije od Kule nalazio se još jedan izuzetan spomenik, no ovaj je bio vrlo nov, a to je Emeline zaključila po njegovom vanjskom sjaju. To je bio golem blok, pravokutnog izgleda, kojemu su stranice iznosile dvjestotinjak metara, a bio je barem sedamdeset metara visok. Bio je ukrašen nizovima pozlaćenih pramaca brodova koji su izvirivali iz zida kao da se pojavljuju iz magle, a po zidovima su nizovi svijetlih horizontalnih ukrasa pričali kompliciranu priču o ljubavi i ratu. Na vrhu te baze stajale su dvije goleme noge u čizmama, temelj kipa koji će jednoga dana postati još monumentalniji od baze na koju je postavljen.

- Čuo sam za ovo - rekao je Grove. "Spomenik Sinu" To nema nikakve veze s Babilonom. Sve je to Aleksandar...

Sin o kojem je riječ bio je Aleksandrov drugorođeni sin. Njegov prvi sin, kojeg je imao sa zarobljenom ženom poraženog perzijskog generala, nije bio Diskontinuitetom prenesen na Mir. Drugi sin je nazvan Aleksandar, kojeg mu je rodila supruga Roksana, baktrijska princeza koja je jednako tako bila zarobljena u ratu.

- Taj dječak je rođen u prvoj godini Mira - rekao je Bloom. - Slavili smo, jer je kralj dobio nasljednika. Ali nakon dvadeset i pet godina taj je nasljednik izrastao u muškarca i postao bijesan, baš kao i njegova ambiciozna mati, jer je Aleksandar odbio umrijeti. Rat između oca i sina bjesnio je diljem carstva, trošeći jedva dostatne resurse. Sinovljevi bijesi se nije mogao mjeriti s očevim iskustvom, niti s Aleksandrovim posve mirnim i staloženim vjerovanjem u vlastitu božanstvenost. U ishod se nikada nije ni sumnjalo. Taj konačni poraz se slavi svake godine - rekao je Bloom. - Upravo je sutra sedma godišnjica.

- Evo kako ja to vidim, gospodo White - rekao je Grove. Taj Aleksandrov rat čini cijelu tu bizarnu stvar još kompliciranijom. Govorka se kako je Aleksandar imao svoje prste i u ubojstvu vlastita oca. Definitivno je bio odgovoran za smrt svojeg sina i nasljednika... i njegove žene Roksane, kad smo već kod toga. Nakon svega toga postao je još uvjereniji da je bog i da je predodređen za vječno vladanje.

- Ali neće - mrmljao je Bloom - i doći će do silnog udara kada on napokon padne.

Južnije od Spomenika Sinu došli su napokon do hrama kojeg je Bloom zvao Esaglia, do hrama Marduka, nacionalnog boga Babilonije. Tu su izašli iz kola. Gledajući gore, Emeline je vidjela kupolu postavljenu na krov hrama, a iz nje je, poput topovske cijevi, virila neka cilindrična izbočina. Bila je to zvjezdarnica, a "topovska cijev" je bio teleskop posve modernog izgleda.

Ususret im je dotrčao neki tamnopusi mladić. Bio je odjeven u drab, svećeničku halju, a onda je sklopio ruke.

- Bože moj, - rekao je Grove - ti si sigurno Abdikadir Omar. Toliko si sličan tvojem ocu...

- Svi mi to kažu, gospodine. Vi ste satnik Grove. - Kratko je pogledao ostale. - Ali gdje je Josh White? Gospodine Bloom, pisao sam izričito tražeći Josha Whitea.

- Ja sam njegova supruga - rekla je Emeline čvrstim glasom. - Bojim se da je moj suprug umro.

- Umro? - Momak je bio zbunjen i činilo se kako jedva shvaća to što mu je rečeno. - Pa... oh, morate doći. - Krenuo je natrag prema hramu. - Molim vas, pođite sa mnom do Mardukove odaje.

- Zašto? - upitala je Emeline. - U tvom pismu si rekao da je zvonio telefon.

- Ne radi se o tome - mladić je bio vrlo napet. - 7b je bio samo početak. Bilo je više toga, više upravo danas... morate doći to vidjeti...

Satnik ga je upitao: - Vidjeti što, čovječe?

- Ona je ovdje. Ono Oko... vratilo se... svinulo se... ona - I Abdikadir se okrenuo i otrčao u hram.

Putnici su, zbunjeni, pošli za njim.

28. ODIJELO BROJ PET

To nije izgledalo kao buđenje. Bilo je to kao naglo pojavljivanje, udarac činela. Oči su joj zjapile širom otvorene, ispunjene zasljepljujućom svjetlošću. Nekoliko puta je duboko udahнула i oteo joj se uzdah šoka kad je shvatila da je to ona.

Ležala je na leđima. Borila se za dah, prsa su je boljela. Kada se pokušala pomaknuti, ruke i noge su joj bile teške.

Oklopljene. Kao da je u nekoj zamci.

Oči su joj bile otvorene, ali nije mogla ništa vidjeti.

Disanje joj je bilo sve brže. Panično. U zatvorenom prostoru glasno ga je mogla čuti. Bila je zaključana unutar nečega.

Prisilila je samu sebe da se smiri. Pokušala je govoriti i otkrila kako su joj usta suha i skorena, a glas napuknut. - Myra?

- Bojim se, Bisesa, da te Myra ne može čuti. - Taj glas je bio blag, muški, ali vrlo tih, tek šapat.

Navrla su sjećanja. - Odijelo Pet? - Ona jama na Marsu. Oko koje se okrenulo. Srce joj je bubnjalo u ušima. - Je li Myra u redu?

- Ne znam, ne mogu je dobiti. Ne mogu kontaktirati ni s kim.

- Zašto?

- Ne znam - odgovorilo je odijelo jadtim glasom. - Moja prvotna energija me izdala. Sada funkcioniram na razini minimuma, samo na sigurnosnim ćelijama. Očekuje se da one mogu trajati...

- Nije važno.

- Ja, naravno, emitiram signale klonulosti.

Sada je nešto čula, nekakvo grebanje po vanjskom dijelu odijela. Tamo vani je nešto... Ui netko. Bila je bespomoćna, slijepa, zatvorena u inertnom odijelu, dok je netko istraživao vanjsku stranu. Ispod površine njezine svijesti bubnjala je panika.

- Mogu li stajati? Mislim, možeš li ti?

- Bojim se da ne. Ostavio sam te na cjedilu Bisesa, zar ne?

- Možeš li mi omogućiti da vidim? Možeš li mi vizir učiniti prozirnim?

- To je prihvatljivo.

Svjetlost joj je nagnula u vidno polje zasljepljujući je. Pogledavši gore, vidjela je Oko, debelu srebrnu kuglu. A na njegovoj površini je vidjela svoj vlastiti odraz, jedno marsovsko odijelo kako leži na leđima, kao bespomoćni zeleni kukac okrenut na leđnom oklopu. Ali je li ovo bilo ono isto Oko? Je li ona još uvijek na Marsu? Podigla je glavu pokušavajući vidjeti prostor pokraj Oka. Glava joj je bila teška, kao da ima loptu punu tekućine koja se prelijeva. Kao kad bi dosegla u helikopteru. Jaka gravitacija... znači, nije Mars.

Iza Oka je ugledala zid sagrađen od opeke. Na zidu su bili komadi elektronske opreme, tek grubo pričvršćeni i povezani kablom. Bio joj je poznat taj zid i ta oprema. Sve je to ona sama sastavljala, iskoristivši dijelove oborene Ptičice, kada je ovu prostoriju pretvarala u laboratorij kako bi mogla proučavati Oko.

Ovo je Mardukov hram. Ponovo je u Babilonu. Bila je na Miru. - Ponovo sam tu - šapnula je.

Odjednom, posve neočekivano, nad njom se nadvilo neko lice. Trznula se unatrag, svezana u svojem rakovom oklopu.

Bio je to muškarac, mlad i tamnopus, zgodan i bistrih očiju. Znala je tko je to. Ali to nije mogao biti on. - Abdi? - Kad je

posljednji puta vidjela Abdikadira, svojeg člana posade iz Ptičice, bio je iscrpljen Mongolskim ratom, a lice i tijelo su mu bili puni ožiljaka iz tog sukoba. Ovaj čovjek glatkog lica bio je previše mlad, previše nedirnut.

Sada je ugledala i drugo lice, osvjetljeno treperavim svjetlom svjetiljke. Još jedno poznato lice, golemi brkovi, ali ovo lice je bilo starije negoli ga se sjećala, više sivo i mršavije. - Kapetan Grove -rekla je. - Cijela škvadra je tu. Grove je rekao nešto što ona nije mogla čuti. Prsa su je sada još jače boljela. - Odijelo, ne mogu disati. Otvori se i pusti me van. - To ti ne bih savjetovao, Bisesa. Nismo u kontroliranom okruženju. A ovi ljudi nisu posada postaje Wells - reklo je odijelo. -Ukoliko oni uopće postoje.

- Otvori! - zapovjedila mu je onoliko strogo koliko je to bila u stanju. - Poništavam sve prethodne naredbe koje si imao. Tvoja funkcija je da me štitiš i zato me pusti van prije nego se ugušim.

- Bojim se, Bisesa, da drugi protokoli poništavaju tvoje instrukcije.

- Kakvi drugi protokoli'

- Planetarna zaštita.

Odijelo je bilo napravljeno da štiti Mars od Bise, jednako koliko i Bisesu od Marsa. Stoga, ako bi ona sada umrla, odijelo bi se zapečatilo kako bi spriječilo da njezini posmrtni ostaci kontaminiraju osjedljiv Marsov okoliš. U tom krajnjem slučaju, odijelo je bilo programirano da postane njezin lijes.

- Da, ali... oh, to je... mi čak i nismo na Marsu! Zar to ne vidiš. Tu nemaš što štiti! - Napinjala se kako bi se oslobodila, no udovi su joj bili obavljani odijelom. Pluća su uvlačila ustajali zrak - Odijelo Pet... za ime Božje...

Nešto je udarilo po kacigi i zašuštalo joj u glavi kao jezgri u orahovoj ljusci. Vizir je otpao s kacige, a lice joj je umivao zrak. Zrak je imao miris po spaljenom ulju i ozonu, ali bio je bogat kisikom i zahvalno ga je udisala.

Groveovo lice je lebdjelo iznad nje. Podigao je čekić i dlijeto. -Ispričavam se - rekao je. - Ali kaže se kako sila Boga ne moli, nije li tako? Samo se bojim da sam vam oštetio ovaj vaš oklop.

Premda je ostario, imao je onaj isti britanski naglasak poput glumca i pjevača Noela Cowarda kojeg je pamtila iz vremena kada je posljednji puta bila na Miru, prije više od trideset godina.

Bilo joj je neobično drago što ga vidi. - Samo vi radite to što radite - rekla je. - U redu je, Odijelo, ti si svoje obavio. Sada si probušen pa zaštita planeta više nije moguća, bez obzira gdje smo. Hoćeš li me sada pustiti?

Odijelo nije govorilo. Nekoliko sekundi je oklijevalo, kao da se duri. Tada su kopče odskočile i ono se otvorilo duž njezinog torza, nogu i ruku. Ležala je u Odijelu, odjevena samo u svoje tijesno rublje koje je čuvalo toplinu, no osjetila je kako preko nje struju hladniji zrak. -Osjećam se poput jastoga u napuknutom oklopu - rekla je.

- Dopustite da vam pomognemo. - Bio je to glas onog dječaka koji je izgledao kao Abdikadir. On i Grove su posegnuli dolje, podvukli ruke ispod Bisesinog tijela i izvukli je iz odijela.

29. ALEKSEJ

Prošao je sat vremena otkad je Bisesa nestala u Oku.

Myra je, ožalošćena i zbunjena, potražila Alekseja u njegovoj kabini. Ležao je sklupčan na svojem ležaju okrenut prema ledom obloženom zidu.

- Reci mi to o Ateni.

Bez da se okrenuo, rekao je: - Pa, Atena te je odabrala. Izgleda kako joj se čini da si vrijedna očuvanja.

Myra je napućila usne. - Dakle, ona je pravi voda te vaše konspiracije, zar ne? Ove grupe malih izviđača koji potajno pokušavaju shvatiti to Oko na Marsu.

Slegnuo je ramenima, još uvijek joj okrenut leđima. - Mi Svemirci smo jako podijeljeni. Ovi s Marsa uopće o sebi ne nitiisle kao o Svemircima. Atena je drukčija od svih nas i puno je pametnija. Ona je napokon netko oko koga se možemo ujediniti.

- Čekaj da vidim jesam li dobro shvatila. Atena je umjetna inteligencija Štita.

- Njezina kopija. Original je bio uništen u posljednjim fazama Oluje sa Sunca. Prije Oluje, ova je kopija bila poslana među zvijezde. Tamo negdje netko ju je pokupio, aktivirao i otpremio natrag.

To je bila priča koju je čula i od drugih. - Znaš li ti koliko bi nemogućih stvari trebalo biti istinito pa da bi se takvo što moglo dogoditi?

- Nitko osim Kiklopa ne zna detalje.

- Kiklop? Onaj veliki teleskop za otkrivanje planeta'

- Točno. Naravno, radiojeka se mogla pokupiti bilo gdje u Sunčevom sustavu, ali koliko mi znamo, Atena se aktivirala samo na Kiklopu. Ostala je pohranjena u tvrdoj memoriji Kiklopa. To je bio njezin izbor. Hanse Critchfield zna samo toliko da je uspjela ubaciti jednog poslanika u tvoju identifikacijsku tetovažu. Nitko

ne zna kako. Nakon što ti je prenio poruku, on se uništio. Mislim, Myra, da te ona motri svojim elektronskim okom.

To nije bila utješna pomisao. - I sada je moja mati otišla kroz Oko. Što je sljedeće na redu?

- Čekamo.

- Što čekamo?

- Mislim da čekamo ishod zadaće tvoje mame na Miru, ma kakav on bio. I čekamo Atenu.

- Koliko dugo?

- Ne znam, Myra. Imamo vremena. Još je uvijek više od osamnaest mjeseci do trenutka kada bi Q-bomba trebala doći do Zemlje. Čuj, učinili smo ono što smo mogli. Isporučili smo tvoju majku u oko i pup... to je napravilo priličan kratki spoj u

cijelom tom čudnom ponašanju Sunčevog sustava. Bez uvrede. Sada smo se našli u nekoj vrsti zatišja. Opusti se. Prošla si kroz mnogo štošta... oboje smo prošli. Već je samo putovanje bilo dovoljna kazna. A što se tiče onog sranja s Okom dolje u jami, to ne mogu ni zamisliti kako je utjecalo na tebe.

Myra je oklijevajući sjela na jedini stolac u prostoriji. - Ovo nije samo zatišje. Za mene je ovo svojevrsan kraj. Trebali ste me kako bih dovela svoju majku ovamo, na Mars. Dobro, ja sam to i učinila. Ali sada sam se našla pred zidom.

Okrenuo se i pogledao je. - Žao mi je što se tako osjećaš. Ti si dobra osoba. Uvidio sam to. Voliš svoju majku i podupireš je čak i onda kad je to na tvoju štetu. Osim toga - rekao je - ja nisam netko tko bi te trebao tješiti. Ja uhodim vlastitog oca. Koliko je to disfunkcionalno?

Okrenuo se natrag prema zidu.

Još je neko vrijeme sjedila uz njega. Kad je zahrkao, tiho je izašla iz prostorije i zatvorila vrata.

30. ČILIARH

Grove i Abdi odnesoše Bisesu do male prostorije, nekakvog ureda s kaučima i stolovima. Ovaj hram je prepun kancelarija, zapazila je Bisesa; saznala je kako je to, osim mjesta molitve, i središte administracije različitih kultura i vladinih odjela.

Grove ju je posjeo i ogrnuo je pokrivačem. Kod raznih ljudi je tražio čaj, sve dok joj neki sluga nije donio zdjelu nekakvog toplog mliječnog pića koje je ona zahvalno pila malim gutljajima.

Uz vrata su stajala dva stamena makedonska stražara. Bili su naoružani kopljima opakog izgleda, koja su oni zvali sarise. Činilo se da je Bisesin povratak prouzročio neka previranja, ali Emeline nije znala štite li ovi s kopljima Bisesu ili štite druge ljude od nje.

Emeline je sjedila i mirno promatrala Bisesu Dutt.

Izgledala je starija od Emeline, ali ne mnogo, moglo joj je biti pedeset. Bila je upravo onakva kako ju je Josh opisao... čak ju je i skicirao u jednom od svojih dnevnika. Lice joj je bilo lijepo i proporcionalno, nos izražen, a čeljusti četvrtastog oblika. Oči su joj bile bistre, a kratko ošišana kosa poprilično sijeda. Premda se činila iscrpljenom i dezorijentiranom, Emeline je osjetila kako iz nje zrači neka snaga, neka odlučna i izdržljiva snaga.

Oporavivši se, Bisesa je oprezno gledala oko sebe. - Dakle - rekla je - tu smo.

- Vi ste tu - rekao joj je Grove. - Vi ste se bili vratili kući, zar ne? Mislim, natrag u Englesku. U vašu Englesku.

- Da, satnice. Bila sam vraćena u vrijeme Diskontinuiteta, u moju budućnost. Precizno, do u dan. Premda sam u međuvremenu bila provela pet godina na Miru.

Grove je odmahnuo glavom. - Moram se naviknuti na taj čudan način na koji vrijeme ovdje teče. Ne vjerujem da će mi to ikada uspjeti.

- Sada sam se vratila. Ali ne znam u kojem sam vremenu.

- Madam, svima je znano da ste napustila Mir kad je bila peta godina po novom kalendaru kojeg su napravili babilonski astronomi - rekla je Emeline. - Sada je godina trideset i druga...

- Znači, prije dvadeset i sedam godina. - Bisesa ju je radoznalo pogledala. - Vi ste Amerikanka?

- Ja sam iz Chicaga.

- Naravno. Sojuz vas je opazio, samo tamo nije bilo sve pokriveno ledom.

- Ja sam iz godine 1894., - rekla je Emeline. - Već se naviknula ponavljati taj čudan detalj.

- Devet godina nakon vremenskog odsječka satnika Grovea... to je bila 1885.

-Da.

Okrenula se prema Abdikadiru koji je vrlo malo govorio otkad se Bisesa vratila. - A ti si tako sličan svome ocu.

Široko rastvorenih očiju, Abdi je bio nervozan, radoznao i jedva je čekao da uzmogne nečim impresionirati. - Ja sam astronom. Radim ovdje u hramu... na krovu je zvjezdarnica koja...

Osmjehnula se. - Tvoj otac je sigurno ponosan.

- On nije tu - bubnuo je Abdi. I onda joj je ispričao kako je Abdikadir Omar, slijedeći vlastiti poriv, otišao na jug, u Afriku, jer ako je Mir bio nastanjen uzorcima ljudi iz cijele povijesti čovječanstva, Abdikadir je želio pronaći i one najranije, prvu divergenciju od ostalih linija majmuna. - Ali nije se vratio... to je bilo prije nekoliko godina.

Bisesa je kimnula, probavljajući tu informaciju - A Casey? Što je s njim?

Casey Othic bio je treći član posade Ptičice, a ni njega više nije bilo tu. Umro je od komplikacija starih povreda koje je zadobio baš na sam dan Diskontinuiteta. - Ali, - rekao je satnik Grove - nije otišao prije negoli je za sobom ostavio nasljeđe. Othicovu školu. Inženjere kojima je Casey doslovce postao bog. Vidjet ćete, Bisesa.

Bisesa je to slušala. - A i sva tri člana posade Sojuza su mrtvi. Tako ovdje nije ostao nitko iz modernih vremena... mislim reći nitko iz mog vremena. To je tako čudno. A što je s Joshom?

Satnik Grove se nakašljao, oklijevajući, gotovo smiješno britanski - Pa, Bisesa, on je preživio tvoj odlazak.

- Došao je sa mnom do na pola puta - rekla je zagonetno. - Ali tada su ga poslali natrag.

- Kada si ti otišla, nije više bilo ničega što bi ga zadržalo tu u Babilonu. Grove je s nelagodnom pogledavao prema Emelini.

-Otišao je pronaći svoj narod.

- U Chicago?

- Da. Trebalo je nekoliko godina da Aleksandrovi ljudi, uz Chesyjevu pomoć, sagrađe jedrenjak koji će biti u stanju preploviti Atlantik. Ali Josh je bio na tom prvom brodu.

- Ja sam mu bila supruga - rekla je Emeline.

- Ah, - rekla je Bisesa - bila?

Emeline joj je tada ispričala ponešto iz Joshovog života i kako je umro i o nasljeđu kojeg je ostavio iza sebe, njegovim sinovima.

Bisesa je saslušala. - Ne znam biste li htjeli to čuti - rekla je. -Kad sam se vratila kući, tražila sam Josha. Pitala sam Aristotela... hoću reći da sam konzultirala arhivu. I pronašla sam Joshovo mjesto u povijesti.

"Kopija" Josha koja je bila ostavljena na Zemlji živjela je i nakon 1885. godine. Tada se Josh zaljubio i oženio katolkinju iz Bostona, koja mu je rodila dva sina - baš kao što mu je i Emeline na Miru dala dva sina. Ali Josh je skratio svoje pedesete godine, poginuvši u krvoproliću Passchendaele, kao korespondent koji je pokrивao još jedan rat, veliki svjetski rat za kojeg Emeline nije nikada čula.

Emeline je ovo slušala protiv svoje volje. Postojanje te njegove alternativne verzije je nekako ulogu njezinog Josha činilo manjom.

Neko vrijeme su još razgovarali, o tom rascjepu u povijesti, o pogoršanju klimatskih uvjeta na Miru, o novoj Troji i svjetskom carstvu. Grove se raspitivao je li Bisesa pronašla svoju kćer Myru. Bisesa je odgovorila kako je ne samo pronašla kćerku, nego sada ima i unuku. No raspoloženje joj je bilo sjetno i ozbiljno. Činilo se kako baš i nije bilo mnogo toga što bi je učinilo sretnom.

Emeline je imala malo toga za reći. Pokušala je prosuditi raspoloženje tih ljudi oko nje koji su govorili, prilagođavajući se tim novim neobičnostima. Abdi i Ben, koji su bili rođeni nakon Diskontinuiteta, bili su radoznali i oči su im bile širom otvorene od čuđenja. Ali Grove i sama Emeline, a možda i Bisesa, bili su u stvari prestrašeni. Ovi najmlađi nisu razumjeli onako kao što su to mogli stariji koji su preživjeli Diskontinuitet, da ništa na svijetu nije vječno, svakako ne ako vrijeme može biti rastrgano, a zatim opet skrpano po nekom hiru. Kada jednom proživiš takvo što, nikada se od toga ne oporaviš. A tada se kod vrata začulo neko komešanje.

Abdikadir, prilagođen životu na Aleksandrovom dvoru, brzo je ustao.

Neki je čovjek žustro ušao u sobu, praćen dvojicom manje značajnih službenika. Abdikadir se bacio ničice pred tog čovjeka; bacio se na pod, ispruženih ruku i spuštene glave.

Noseći raskošnu odjeću izrađenu od neke skupe, u ljubičasto obojene tkanine, taj pridošlica je, od svih nazočnih, bio najniži rastom, no imao je ponašanje zapovjednika. Bio je ćelav, osim onih malo kratkih sijedih vlasi koje su izgledale kao inje. Emeline je pomislila da bi mu moglo biti oko sedamdeset godina, ali naborana koža mu je blistala, dobro natrijvana uljem.

Bisesine su se oči raskolačile. - Tajnik Eumenes.

Čovjek se osmjehnuo, a djelovao je hladno i proračunato. - Sada je moja titula čiliarh, što je 'vojni zapovjednik) kao što je bila i prije dvadeset godina i još ranije. - Njegov engleski jezik je bio tečan, ali krut i pomalo pompozan, s jakim britanskim naglaskom.

- Čiliarh - rekla je Bisesa. - Taj je položaj nekada pripadao Hefestionu. Daleko ste dogurali.

- Nije loše, za jednog stranca.

- Mislim da sam i trebala vas očekivati. Od svih ljudi upravo vas.

- Kao što sam i ja uvijek očekivao vas.

Onako ničice ležeći na podu, Abdikadir je promućao. -Gospodaru čiliarh. Ja sam vas pozvao. Poslao sam tekliće istog trenutka kada se to dogodilo... kad je Oko... taj povratak Bisesa Dutt... baš onako kako ste bili zapovjedili... ispričavam se ako je bilo kašnjenja i...

- Daj ušuti, momče. I ustani. Došao sam kad sam bio spreman. Vjerovao ti ili ne, ali u ovom našem carstvu, koje se prostire diljem svijeta, postoje stvari koje su još hitnije i važnije od zagonetnih kugli i misterioznih povratka duhova. A sada, Bisesa Dutt, zašto ste ovdje?

To je bilo izravno pitanje koje joj nitko drugi nije postavio. -Zbog nove prijetnje Prvorođenih - odgovorila je.

U nekoliko riječi je opisala Oluju sa Sunca i kako je ljudima iz budućnosti uspjelo to preživjeti. Govorila je i o novom oružju koje se zove Q-bomba i koje plovi svemirom prema Zemlji - prema Bisesinoj Zemlji.

- Osobno sam putovala od planeta do planeta, tražeći odgovore na taj izazov. A tada su me donijeli... ovamo.

- Tko vas je donio?

- Ne znam. Možda isto ono djelovanje koje me je ranije vratilo kući. Ti Prvorođeni ili netko drugi. Možda ista ona sUa koja im se opire.

- Kralj zna za vaš dolazak.

- Kako znate za to? - upitao je Grove.

Eumenes se osmjehnuo. - Aleksandar zna sve što ja znam i to najčešće prije mene. Ili je to barem najsigurnija pretpostavka. Razgovarat ću s vama kasnije, Biseso Dutt, u palači. Možda će Kralj nazočiti.

- Dogovoreno, doći ću vam na spoj.

Eumenes je napravio grimasu. - Zaboravio sam na to vaše ne-imanje poštovanja. Zanimljivo je to da ste nam se vratili, Biseso Dutt. - Okrenuo se na peti i izašao, ponovo izazvavši Abdikadirovo klanjanje.

Bisesa je nakratko pogledala Emelinu i Grovea. - Eto, sada znate zašto sam ovdje. U Sunčevom sustavu je neka bomba, na Marsu je Oko. A zašto ste vi ovdje?

- Jer sam ih ja pozvao kad je zazvonio vaš telefon - odgovorio joj je Abdikadir.

Bisesa je zurila u njega. - Moj telefon?

Požurili su natrag u prostoriju u kojoj je bilo Oko.

Abdikadir je izvadio telefon iz njegovog svetog skrovišta i s velikim strahopoštovanjem ga predao Bisesi.

Telefon je ležao na njezinom dlanu, pomalo otrcan, poznat. Nije mogla vjerovati i oči joj se napuniše suzama. Pokušala je objasniti Abdikadiru. - To je samo običan telefon. Dobila sam ga kad mi je bilo dvadeset godina. Na Zemlji svatko tko je tih godina ima telefon. Komunikacije i edukativni program starih Ujedinjenih naroda. Donijela sam ga ovamo u vrijeme Diskontinuiteta i bio mi je velika pomoć... pravi prijatelj. Ali onda više nije imao energije.

Abdikadir je to slušao nezainteresirano, a lice mu je bilo bezizražajno. - Zvonio je. Zvrrr...zvrrr.

- Odgovorit će na neki poziv koji dođe, ali to je sve. Kad mu je nestalo struje nisam ga imala čime napuniti. Zapravo, još uvijek nemam. Čekaj...

Okrenula se prema svojem skafanderu koji je, još uvijek otvoren, ležao na podu. Nitko ga se nije usuđivao dotaknuti. - Odijelo Pet?

Njegov glas, koji je dopirao iz zvučnika u kacigi, bio je vrlo slab. - Uvijek sam se tijekom vanjskih aktivnosti trudio zadovoljiti sve vaše zahtjeve. Možda će nam na to vaše odijelo pomoći da se vrati signal, Biseso.

- Eto, sada znate da je, na Marsu je telefon – odgovorio.

Bisesa na trenutak razmisli. A onada se poklopac na pregratku pojasa odijela otvorio i vidio se kompaktni komad plastike, žarko zelene boje kakve je bilo i cijelo odijelo. Bisesa je to izvukla iz ležišta.

- Ima li još nešto što bih mogao danas učiniti za tebe, Bisesa?

- Ne, hvala.

- Bit će mi potrebni neki popravci prije nego ću ti moći opet poslužiti.

- Pobrinut ću se za to. - Bojala se da je to laž. - Sada se odmaraj. Uz neki zvuk nalik uzdahu, odijelo je ušutjelo.

Uzela je onu bateriju, otvorila telefon i spojila ga. Kako li je ono Aleksej rekao? - Hvala Solu na protokolu o univerzalnim spojevima.

Telefon je zasvijetlio i oklijevajući progovorio: - Bisesa?

- Ja sam.

- Nisi se baš žurila.

31. NAREDBA

Iz Bellinog ureda u Washingtonu bila je odaslana nova privremena zapovijed Osloboditelju.

- Moramo u korak slijediti Q-bombu - rekla je Edna, čitajući naredbu.

- Kako daleko?

- Sve do Zemlje, bude li potrebno.

- Kriste na biciklu, to bi moglo potrajati i dvadeset mjeseci!

- Libby, možemo li mi to?

Umjetna inteligencija je odgovorila. - Nastavljamo let s ugašenim motorom, po inerciji, kao i bomba. Otpad stoga problem goriva i reaktivne mase. Ako recikliranje bude cijelo vrijeme djelotvorno, životni prostor održat će funkcije posade.

- Jako lijepo rečeno - rekao je John kiselo.

- Ti si inženjer - obrecnula se Edna. - Misliš li da je u pravu?

- Mislim da je tako. Ali kakvog sve to ima smisla, kapetane? Naše oružje je beskorisno.

- Bolje je imati spremnog nekog nego nikog. Nešto bi moglo iskrsnuti. John, Libby, započnite sa sastavljanjem rasporeda i programiranjem. Ja ću još pogledati ovu skicu naredbe, pa ako smo sigurni da je što se tiče resursa izvediva, poslat ćemo našu reviziju natrag na Zemlju.

- No ovo će biti krasno putovanje - mrmljao je Metternes. Edna je pogledala na svoj ekran. Tamo je bila bomba, tiha, ploveci sve dublje u Sunčev sustav, vidljiva jedino zbog svjetlosti zvijezda koju je reflektirala. Edna je pokušavala smisliti što će reći Thei... kako će joj objasniti da se neće brzo vratiti kući.

32.

ALEKSANDAR

U Nebukadnazerovoj palači, koju je Aleksandar dakako prisvojio, Bisesi su dali zasebnu sobu. Eumenesovo osoblje ju je snabdjelo elegantnom perzijskom odjećom kakva je bila prihvaćena na ma-kedoiskom dvoru. Emeline joj je posudila nešto toaletnog pribora: češalj, kreme za lice i ruke, malu bočicu parfema pa čak i neke higijenske vioske zastarjelog tipa. Bila je to selekcija iz putne garnitme dame iz devetnaestog stoljeća. - Izgledali ste mi kao da sa sobom niste donijela baš mnogo stvari - rekla joj je.

Takva gesta jedne žene prema drugoj, daleko od doma, natjerala je Bisesi suze na oči.

Malo je odspavala. Osjećala je pritisak ovog novog povratka u Zemljinu gravitaciju, tri puta veću od one na Marsu. A i onaj unutarnji biološki sat joj se, baš kao i ranije, posve poremetio.

A tada se rasplakala; zbog sebe, zbog cjelokupnog šoka i zbog gubitka Myre. Ali ovih posljednjih nekoliko izuzetnih tjedana tijekom kojih su zajedno putovali svemirom bili su ujedno i cijelo vrijeme koliko ga je, još od onih dana nakon

Oluje, nasamo provela s Myrom. Bila je to neka utjeha, rekla je samoj sebi, premda je izgledalo kao da su vrlo malo razgovarale i jedva se poznavale.

Žudjela je za tim da sazna nešto više o Charlie. Nije još vidjela ni sliku unuke.

Ponovo je pokušala spavati.

Probudila ju je neka plaha služavka, možda robinja. Bila je rana večer. Vrijeme za njezin sastanak s Eumenesom, možda i s Aleksandrom.

Okupala se i odjenula. Već je i ranije nosila perzijsku odjeću, no još se uvijek u tome osjećala smiješno.

Velika prostorija u koju su je uveli bila je mjesto opscene raskoši, obloženo tapiserijama, finim tepisima i probranim, odličnim namještajem. Čak je i kositreni vrč kojeg joj je sluga dao za vino bio urešen dragim kamenjem. No posvuda su stajali stražari. Stajali su uz vrata i kretali se hodnicima, naoružani dugačkim sarisa kopljima i kratkim bodežima. Nisu bili odjeveni u oklope, ali su imali kacige izrađene od volovske kože, štitnike za prsa od grubog lanenog platna i kožnate čizme. Izgledali su kao ona pješadija koju je Bisesa tamo vidjela u nekom ranijem vremenu.

Medu tim željezom vojnika te posrebnim i pozlaćenim ukrasima, kretali su se brbljavi i raspušteni dvorjani. Nosili su egzotičnu odjeću, pretežno purpurne i bijele boje. I tim muškarcima i ženama su lica bila tako jako obojena da je bilo teško reći koliko im je godina. Zapazili su Bisesu i bili su radoznali, no daleko više ih je zanimao njihov međusobni odnos i vlastita mreža suparništava.

Kroz tu gužvu motali su se i neandertalci. Većinom su bili mladi, hodali su pognutih glava, praznog pogleda, a u svojim snažnim seljačkim rukama nosili su krhke pladnjeve. Nosili su purpurnu odjeću, jednako onako finu kao i dvorjani, kao da se netko htio našaliti.

Bisesa se zaustavila ispred jedne izuzetne tapiserije. Prekrivala je cijeli zid i na njoj je bila prikazana karta svijeta, ali izokrenuta, s jugom okrenutim prema gore. Velik dio južne Europe, sjeverne Afrike i središnje Azije, sve tamo do Indije bio je obojen crveno i obrubljen zlatom.

- Jeh-lu Ču-ts'ai - rekao je kapetan Grove.

Bio je s Emeline, odjeven u britansku vojnu odoru, dok je ona imala bijelu bluzu atraktivnog izgleda, dugu suknju i crne cipele. U čitavom tom šarenom društvu na Aleksandrovu dvoru samo su njih dvoje izgledali kao da su iz devetnaestog stoljeća.

- Zavidim vam na vašoj odjeći - rekla je Emelini, svjesna svoje smiješne babilonske opreme.

- Ja se sobom nosim svoju vlastito glačalo na paru - odgovorila je Emeline ponosno.

- Nisam znala - priznala je Bisesa. - Tko je ili što je Je Lu? Grove je otpio mali vina, pomaknuvši pritom brk u stranu kako

mu ne bi smetao. - Možda se nikada niste susrela s njim. Bio je najstariji Džingis-kanov savjetnik, prije Aleksandrovog Mongolskog rata.

Kineski ratni zarobljenici su dobro prošli. Nakon tog rata... sjećate se kako je Džingis-kan bio ubijen... njegova je zvijezda izbljedadjela. Ali Je Lu je došao ovamo u Babilon, raditi s Aleksandrovim učenim ljudima. Rezultat su bile karte poput ove.

- Pokazao je na golemu tapiseriju. - Sve je to, naravno, nepotrebno luksuzno i skupo, ali koliko se može vidjeti, prilično je točno. Beskrajno su pomogle Aleksandru pri planiranju vojnih pohoda. Aleksandrovi su pohodi, Bisesa, bili izuzetni, zapanjujuća vještina motivacije i logistike. Ovdje, u velikoj luci Babilona, sagradio je cijelu flotu, a zatim su njegovi inženjeri uredili cijeli tok Eufrata, kako bi tu rijeku učinili plovnom. Njegova je flota oplovila cijelu Afriku, napadajući obalna mjesta samo zbog prehrane posade. U međuvremenu su iz Babilona njegove trupe odlazile na istok i na zapad, polažući željezničke tračnice i gradeći ceste za lakše kretanje vojnika, a posvuda je podizao gradove. Trebalo mu je pet godina pripreme, a onda još deset godina vojevanja prije no što je prigrabio sve, od Španjolske do Indije. Naravno, tijekom tog procesa je posve iscrpio svoje ljude...

Emeline je dotaknula Bisesino rame - Gdje je vaš telefon?

Bisesa je uzdahnula. - Inzistirao je da ga odnesem natrag u hram, kako bi Abdi mogao iz njega pokupiti onoliko astronomskih podataka koliko je to moguće. To je čudno.

Emeline se namrštila. - Priznajem da se upinjem kako bih mogla slijediti vaše riječi. Najčudnije od svega su ti vaši osjećaji koje gajite prema tom telefonu. Pa to je samo sprava. Predmet!

Kapetan Grove se osmjehnuo. - Oh to nije tako neobično. Mnogi od mojih ljudi su se zaljubili u svoje puške.

- A u mojem vremenu - rekla je Bisesa - mnogi od naših aparata imaju osjećaje, kao što ih ima i ovaj telefon. I posjeduju svijest, baš kao vi ili ja. Zato je teško ne osjetiti empatiju.

Prilazio im je Eumenes, prilično hladna osoba, koji je sada raspršio prilično plahe dvorjane.

- Govorite o astronomiji - rekao je. - Nadam se da je astronomija kojom se mi ovdje bavimo takve kvalitete da vam može biti od koristi. Babilonsko svećenstvo imalo je tu naviku promatranja neba još davno prije nego smo mi došli ovamo. A teleskopi koje su izradili inženjeri iz Othicove škole su toliko precizni koliko smo ih mogli napraviti. Ali tko zna što se može saznati promatrajući nebo koje je, pretpostavljam, stvoreno kao i ovo tlo kojim gazimo.

- I mi u Chicagu imamo astronome - rekla je Emeline. Imamo i teleskope koji su preostali nakon Zamrzavanja... h^ela sam reći nakon Diskontinuiteta. Znam da su promatrali planete i kažu da su se sada svi planeti promijenili, da su, znate, drukčiji nego su bili ranije. Svjetla na Marsu. Gradovi! Ja se baš i ne razumijem u to. Znam samo ono što sam pročitala u novinama.

Bisesa i Grove su zurili u nju. - Gradovi na Marsu? - upitala je Bisesa.

- Vi imate novine? - pitao je Grove.

Čiliarh Eumenes je razmišljao. - Postoje i drugi... - Tražio je pravu riječ. - ... znanstvenici? Zar u Chicagu postoje neki drugi znanstvenici?

- Oh, ima ih svih mogućih vrsta - vedro je odgovorila Emeline. - Fizičari, kemičari, liječnici, filozofi... Sveučilište je nastavilo s radom i osnovali su novi kampus u New Chicagu, južnije od granice leda, tako da sada mogu nastaviti s proučavanjima nakon što smo zatvorili onaj u starom gradu.

Eumenes se okrenuo prema Bisesi. - Čini mi se da morate oputovati u taj Chicago, mjesto znanosti i učenja iz jedne ere koja je udaljena od Aleksandra više od dvadeset stoljeća. Možda ćete tamo imati najbolje mogućnosti pozabaviti se tim velikim pitanjem koje vas je dovelo ovamo.

Grove je upozorio. - Put do tamo bi trajao prokleta dugo. Mjesecima...

- Nije važno, jer je jasno kako je to nužno. Ja ću vam srediti prijevoz.

Emeline je podigla obrvu. - Čini mi se, Bisesa, kako ćemo imati obilje vremena da se upoznamo.

Bisesa je bila zbunjena brzinom kojom je Eumenes donosio odluke. - Ti si to uvijek shvaćao - rekla je. - Bolje nego ijedan od Aleksandrovih ljudi uviđao si kako su ključ cijele situacije Prvorodeni, Oči. Sve dugo, carstva i ratovi, je destrukcija.

- Bisesa, kad ne bih znao na vrijeme uviđati stvari ja ne bih dugo preživio na Aleksandrovom dvoru - gundao je. - Vidjet ćete još neke kojih se sjećate od prije tri desetljeća. Nad svima je provedena čistka.

- Osim nad tobom.

-I to samo zato što sam ja bio taj koji je organizirao te čistke... Začuo se zvuk trublji i glasno klicanje.

U prostoriju je ušla postrojba vojnika, s podignutim sarisa kopljima, a slijedila ih je neka groteskna figura u prozirnoj togi, mršava poput štapa, koja se malo tresla, a briljantno obojeno lice razvuklo se u osmijeh. Bisesa se prisjetila da je to Bagoas, perzijski eunuh i Aleksandrov ljubimac.

- Nije više onako lijep kako je prije bio - rekao je Eumenes kruto. - A ipak je preživio, baš kao i ja. - Podigao je svoj vrč vina, sarkastično nazdravljajući.

A tada je došao i sam Kralj. Bio je okružen skupinom mladića robusnog izgleda, odjevenih u purpurnu odjeću.

Hodajući kao da je već pijan, zateturao je i bio bi pao da se nije naslonio na malenog, zdepastog paža koji je hodao pokraj njega. Bio je odjeven u kričavo crvenu odjeću, a na glavi je kao ukras nosio rogove ovna koji su se uzdizali iz zlatnog koluta. Lice mu je bilo uspomena na onu ljepotu koje se Bisesa sjećala, s onim punim usnama i jakim nosom koji se ravno uspinjao prema malo izboče-nom čelu s kojeg su uvojci kose bili u vitičama začušljani unatrag. Njegova koža, uvijek rumena, bila je pokrivena mrljama i ožiljci-ma, obrazi i podbradak otromboljeni, a njegova snažna figura bila je obavljena salom. Bisesa je bila šokirana vidjevši te promjene na njemu.

Dvorjani su se, puni podaničke poniznosti bacili pred njim na tlo. Vojnici i poneka starija osoba ostali su stajati i pozdravili ga pompoznom kretnjama. Onaj maleni paž koji ga je podupro bio je neandertalski dječak čije se neinteligentno lice sjajilo od kreme, a gusta mu je kosa bila uvijena u čvrste kovrče. No dok je Kralj polazio pokraj nje, Bisesa je osjetila zadah mokraće.

- Eto, ovako izgleda vladar svijeta - šapnula je Emeline hladno dok je prolazio.

- Ali on to jest - rekao je Grove.

- Nije imao drugog izbora nego ponovo osvojiti svijet - mrmljao je Eumenes. - Aleksandar vjeruje da je bog... sin Zeusa inkarniran u Amonu pa zato nosi tu odjeću i rogove. Ali rođen je kao čovjek, a status božanstva zadobio je svojim osvajanjima. Nakon Diskontinuiteta sve je to bilo zbrisano i što je tada ostalo od Aleksandra? To se nije moglo tolerirati. Zato je počeo sve ispočetka, morao je.

- Ali to sad nije kao što je bilo nekad - rekla je Bisesa. Rekli ste kako ovdje ima vlakova s parnom lokomotivom. Možda je to nov početak za civilizaciju. Ujedinjeno carstvo koje će se, pod Aleksandrom i njegovim nasljednicima, zasnivati na tehnologiji.

Grove se sjetno osmjehnuo. - Sjećáš li se kako je jadni stari Ruddy Kipling običavao govoriti takve stvari?

- Ja ne vjerujem da Aleksandar dijeli vaše 'moderne' snove - rekao je Eumenes. - A i zašto bi? Nas ima više nego vas, daleko više i možda će naša vjerovanja nadjačati vaša i oblikovati realnost.

- Prema mojem udžbeniku iz povijesti, - rekla je Emeline pomalo ukočeno - u starom je svijetu Aleksandar umro kad mu je bilo trideset i nešto godina. Nije baš kršćanski reći takvo što, ali možda bi bilo bolje da je umro ovdje, umjesto da ovako beskonačno živi.

- Njegov sin je svakako dijelio vaše mišljenje - rekao je Eumenes suho. - A upravo zato je... Pazite! - povikao je, povukavši Bisesu imatrag.

Kraj njih je prošao odred vojnika spremnih za napad, sa sari-sama uperenim ispred sebe. U sredini je nastala je neka gužva. Začuli su se povici i krici.

I Aleksandar se srušio.

Aleksandar je ostao ležati na podu, vičući na svom makedonskom grčkom. Njegovi dvorjani, pa čak i straža, su se povukli dalje od njega, kao da se boje da bi se njih moglo okriviti. Vidljiva crvena mrlja na njegovom trbuhu bila je sve veća.

Bisesa je mislila da je to vino. No tada je ugledala onog malenog paža, neandertalca, kako posve miran stoji nad Kraljem, a u svojoj velikoj ruci drži nož.

- Ovoga sam se i bojao - naglo je rekao Eumenes. - Upravo je godišnjica Rata sa sinom... a i vi, Bisesa Dutt, i to vaše Oko, ste sve poremetili. Kapetane Grove, maknite ih odavde i odvezite ih izvan grada, čim prije možete. Ili to ili ste u opasnosti da budete pometeni u čistkama koje će sada uslijediti. - Razumijem - tiho je rekao Grove. - Dođite, dame. Dok ih je Grove pratio prema izlazu, Bisesa se osvrnula preko ramena. Vidjela je kako je neandertalac ponovo podigao oštricu i zakoračio prema Aleksandru. Kretnje su mu bile rutinske, kao da obavlja neki kućni posao. Aleksandar je zaurloao od bijesa i straha, ali još uvijek se niti jedan od stražara nije pomaknuo. Napokon je to učinio Eumenes, čvrsti stari Eumenes, koji se probio kroz gomilu i oborio maloga. Vani je grad bio osvjetljen; kako se vijest o pokušaju atentata širila, tako se vio dim iz bakljom zapaljenih zgrada.

33. BIJEG

U praskozorje slijedećeg dana Bisesa i ostali su napustili grad, praćeni odredom vojnika koje im je dodijelio Eumenes i koji su ih trebali pratiti cijelim putem do Gibraltara. Pridodali su im i Abdikadira koji je izgledao prestrašeno, a čiji je zadatak bio nastaviti put s Bisesom do Amerike.

I tako, samo dvanaest sati nakon što je izašla iz Oka, Bisesa je opet bila na putu. Čak nije mogla sa sobom ponijeti ni svemirsko odijelo. Sve što je imala iz dvadeset i prvog stoljeća bio je telefon i omoti s baterijama koje je uzela iz odijela. Na njezino iznenađenje, Emeline ju je tješila. - Čekaj samo dok dođemo u Chicago - govorila joj je - Odvest ću te u Michigan aveniju, pa ćemo ići u kupovinu.

U kupovinu!

Već je prva etapa tog putovanja bila zapanjujuća.

Bisesa je bila u otvorenim kolima koja su vukla četiri kršna neandertalca, goli kao od majke rođeni, dok su makedonski vojnici trčkarali pokraj kola. Ovi "kameni ljudi" bili su vlasništvo čovjeka zvanog Uicius Bloom, koji je sebe zvao čikaškim konzulom u Babilonu. Bio je lukav kolebljivac u kojeg Bisesa od prvog časa nije imala povjerenja.

Došli su do mjesta koje se zvalo Midden, čudne skupine kuća s ljestvama i masnim dimom, odakle je dalje vodila željeznička pruga. Sama željeznička postaja bila je stjecište uskotračnih pruga mjesto s golemim spremištima i mrkim lokomotivama.

Njihov vagon bio je grube izrade, samo natkrivena kola s drvenim klupama, pa je Emeline odmah imala čangrizav komentar o kontrastu u usporedbi s Pullman klasom. Ali lokomotiva je bila nešto posebno. Izgledala je poput goleme zvijeri.

Oni su se borili protiv Makedonaca. - Ovo mora da je neka ozbiljna pobuna - mrmljao je Ben

Siti Aleksandra, još iz vremena prije Diskontinuiteta. Ali nikad nisam vidio da je to došlo tako daleko. A pogledajte, vidite li tamo onu ravnodušnu skupinu? Neandertalci. Makedonci se njima koriste još otkako su započeli vojni pohod po Europi. Nihovi dreseri kažu da se neandertalci neće boriti ako ih se ne prisili na to.

Bitka se, srećom, i zadržala podalje od željezničke pruge i lokomotiva je bučno grabila, ostavljajući bitku iza sebe. Ali nisu dugo putovali, a već se pojavila nova prijetnja.

- Ajme, - rekla je Emeline, pokazujući rukom - Čovjekoliki majmuni! Gledaj, Bisesa!

Pogledavši ispred vlaka, Bisesa je na niskoj dini ugledala zgrblje-ne likove, siluete nasuprot jutarnjem nebu.

- Ponekad napadaju vlak kako bi se domogli hrane - rekao je Abdi. - Ali postaju sve drskiji. Slijedeći tračnice, idu prema gradu.

Čovjekoliki majmuni su s očitom namjerom i odlučnošću silazili niz dinu. Kretali su se korakom koji je izgledao kao da će čučnuti, krećući se na svojim nogama nalik na ljudske, ispod teškog torza gorile. Kretnje su im bile odlučne i prijeteće. Iz vlaka koji je hripao i soptao krećući se polako, Bisesa je zabrinuto promatrala. A tada joj se učini da je prepoznala čovjekolikog majmuna koji ih je predvodio. Životinja s licem koje se pamti, bila je to jedna od ono dvoje, majke i djeteta, koje su uhvatili Groveovi vojnici u onim ranim danima neposredno nakon Diskontinuiteta. Je li to ono isto dijete? Kako li su je ono ljudi zvali... Gramzljivica? Ako je to zaista ona, onda je, starija, puna ožiljaka i drukčija.

Sada je gramzljivica podigla ruke visoko u zrak i otkrila teret koji je bio sakriven njezinim dlakavim tijelom. Nosila je krupnu granu na čijem je vrhu bila krvava glava muškarca. Usta su mu bila razjapljena zaglavljanim štapom, a polomljeni zubi su se ljeskali na zrakama zalazećeg sunca.

Bisesa je osjetila kako joj je strah ispunio srce. Čini mi se, pomislila je, da sam jednom kada sam otišla u Oko tražila da se vodu čovjekolikih majmuna pusti na slobodu. Kakva je to bila pogreška!

Kako im se vlak približavao, tako su čovjekoliki majmuni krenuli u napad. Dočekala ih je kiša strelica odapetih iz vagona, ali pokretne mete je bilo teško pogoditi, pa je palo samo nekoliko čovjekolikih majmuna. U svakom slučaju nisu ispaljene u pravom trenutku. Kad je lokomotiva zapištala, dlakava tijela su se bacala na vagone, gdje su bila dočekana šakama i toljagama pa se nisu mogli popeti. Jedan po jedan, čovjekoliki majmun je otpadao, poskakujući i frustrirano tuleći

- No, danas smo zbilja vidjeli svega... - rekao je Abdi.

Dok je vlak ostavljao čovjekolike majmune iza sebe, Bisesin je telefon tiho zazvonio. Izvadila ga je iz džepa, dok su je ostali radoznalo promatrali.

- Dobro jutro, Bisesa.

- Dakle ipak želiš razgovarati sa mnom.

- Imam jednu lošu i jednu dobru vijest. Malo je razmislila. - Prvo reci onu lošu.

- Analizirao sam astronomske podatke koje su u Babilonu prikupili Abdikadir i njegovi prethodnici. Kad smo već kod toga, cijenio bih kad bi mi se pružila prigoda da sam proučavam nebo.

-I?

- Ovaj svemir umire.

Gledala je van, u prašnjavu ravnicu, u izlazeće sunce i u čovje-kolike majmune koji su skakali pokraj željezničke pruge. - Koja je dobra vijest?

- Primio sam poziv. S Marsa, s postaje Wells. Traže tebe - dodao je lakonski.

34. ELLIE

Rujan 2069.

Na Sjevernom polu na Marsu, u beskonačnoj zimskoj noći, vrijeme je sporo prolazilo. Myra je čitala, kuhala, čistila, pronalazila svoj vlastiti put kroz virtualnu knjižnicu Postaje i kopirala u svoj kompjutor filmove sa Zemlje. I istraživala je Postaju Wells.

Zapravo su postojala tri modula koji su izgledali kao pite na no-garima. Svaki od njih je bio prostran prostor, podijeljen na tlocrt oblika saća koji je bio podignut okolo središnjeg osovinskog cilindra. Svi su oni bili dopremljeni raketom i padobranom omotanim oko njihova središta, pa dotegljeni pomoću posebnih vozila i onda napuhani, a ono unutrašnje saće bilo je smotano. Sve se to obavljalo pomoću nuklearnog reaktora hlađenog marsovskim ugljičnim dioksidom, a topio je led na udaljenosti od kilometra i ta je izgubljena toplina polako kopala jamu.

Proveli su je kroz Konzervu Šest, Pet, znanost i medicina; kroz Tri, koja nije bila u uporabi, do broja Dva, gdje se nalazila galerija s prostorom namijenjenim spavanju i taj su dio svi jednostavno zvali "kuća" Konzerva Četiri bila je središnji dio Baze i tu je bio vrt gdje su u posudama i pod fluorescentnom rasvjetom rasle zelene biljke. U Konzervi Sedam nalazio se središnji sustav za održavanje života. Ovdje joj je Hanse ponosno pokazao svoj bioreaktor, veliku prozirnu cijev oblika automobilske gume u kojoj se nalazila zelenkasta muljevita masa, gdje je modro-zelena alga, spirula plantensis, marljivo proizvodila kisik. I pokazao joj je postrojenje za dobivanje vode; mrk marsovski led se tu topio i zatim bio crpkama provoden kroz serije fiitara kako bi se odstranila prašina na koju je moglo otpadati i do četrdeset posto volumena.

Konzerve Jedan i Tri bile su područje za spavanje, s dovoljno prostora za deseteročlanu posadu. Oba modula je posada napustila, no tu se nalazili neki zgodni dijelovi opreme. Sve se je, uključujući krevete i stolce, moglo napuhati i ispuhati, a pregradni zidovi su bili ispunjeni marsovskom vodom kako bi se donekle postigla zvučna izolacija. Tu su bili i bioluminiscentni svijetleći paneli koje se jednostavno moglo zguliti sa zida i smotati. Myra je neke od njih odnijela, kako bi osvijetlila svoju jamu u ledu. Pod tim pane-lima ukazale su se sheme modula, gdje je Dva bila pejzaž grada, Petica brda, a broj Šest more, Konzerva Jedan bila je borova šuma, a Trojka prerija. Uz malo eksperimentiranja, otkrila je kao se ti virtualni pejzaži mogu animirati. No te luksuzne stvari su očigledno bile napuštene kad je posada preselila u "kuću" Konzervu Dva, gdje su svi živjeli zajedno.

Jurij se zbog toga smješkao. - Porošili mnogo novca na to mjesto - rekao je. - Mislim na različite vlade i organizacije sa Zemlje, u onim danima nakon Oluje kad je mnogo novca otjecalo u svemir. Mislim da je to bila neka vrsta grča osjećaja krivnje. Znali su kako je to okoliš s ekstremnim uvjetima pa su se trudili učiniti ga, što je više moguće, nalik Zemlji. Možeš biti 'unutrašnji turist! Tako mi je rečeno na treningu. Ha!

- Nije funkcioniralo?

- Slušaj, potrebno ti je nekoliko slika tvoje obitelji i malo plavo-zelene boje za odmaranje očiju... podsjeti me da ti jednom pokažem Mars kroz filter s promjenjivom valnom dužinom; ovdje ima boja, tamnocrvenih, za kakve mi nemamo ni naziv. Ali sve te slike mjesta u kojima nikada nisam bio spajane su u tip grada kakav, isto tako, vjerojatno nikada nije ni postojao... hvala lijepa. To si možeš zadržati.

Pomislila je kako se tu pojavljuje isti uzorak koji obuhvaća i Lowell i postaju Wells: skup ambijent pogrešno smišljen na Zemlji, a već su napola napustile prve generacije Svemiraca kojima je bio namijenjen.

No Myra je vjerovala kako postoji i nešto dublje u načinu na koji je posada dijelila taj prostor u Konzervi Dva, u kojem nije bilo pregradnih panela. Nekoliko kratkih upita umjetnoj inteligenciji postaje donijelo je prikaze okruglih kuća, nastamba iz željeznog doba koje su nekada bile jednake diljem cijele Europe i Britanije:

Velike građevine, drveni stošci podignuti oko središnje motke, s golim kružnim podom i bez unutrašnjih zidova. Ovdje, na polu Marsa, stanovnici Postaje Wells su posve nesvjesno napustili urbane predrasude prema takvoj arhitekturi i prihvatili mnogo stariji način života. Ta joj je pomisao pružala izvjesno zadovoljstvo.

Naravno da je naselje od sedam modula imalo jednu jasnu svrhu koja je bila povezana s psihologijom života u zatočeništvu. Uvijek su postojala barem dva načina da se od neke točke u postaji dođe do bilo koje druge. Tako, na primjer, ako je Ellie osjetila želju da zadavi Jurija, za nju je uvijek postojao način da izbjegne njihov susret, sve dok ponovo ne uspostavi nadzor nad takvim porivom. Ljudi ovako zatvoreni na jednom mjestu, držani u mraku onoliko koliko iznosi puna godina dana na Zemlji, i kada ne mogu čak ni izaći van, uvijek se okome jedni na druge. Sve što se tu moglo učiniti bilo je planirati okruženje koje će raspršiti i ublažiti takve tenzije.

Myra je postupno sebi pronašla posla.

Uvijek je bilo rutinskih poslova u Konzervi Četiri: uzgoj biljaka, riže, špinata, krumpira i graška, ili čišćenja opreme za hidroponski uzgoj. Grendel Speth je rado prihvatila Myrinu nevjestu pomoć. Bilo je tu čak i bambusa. Raniji članovi posade su pronašli načine kako jesti tu brzorastuću biljku i kako od nje proizvoditi stvari: zvončice koji su, kada ih je

vjetar ljuljao, stvarali ugodan zvuk. Ovaj vrt je davao svega nekoliko postotaka hrane potrebne u Bazi i, ako bi se čovjek striktno držao logike, bilo bi bolje da se taj prostor i energija iskoriste za uskladištenja većih količina suhe hrane iz Lowella. No na Myru je ova poznata briga oko biljaka djelovala vrlo smirujuće, a to je, naravno, i bila prava svrha cijelog tog projekta.

Bez obzira koliko ona sebe opteretila poslovima, nešto ju je stalno vuklo u Jamu.

Uostalom, to je mjesto bilo centar cijelog ovdašnjeg misterija, to je bilo i mjesto gdje je izgubila majku. Nevolja je bila u tome što joj je bila nužna posebna pomoć da bi mogla tamo doći, a ljudi koji su sačinjavali posadu imali su dovoljno posla s vlastitim projektima.

Bili su joj potrebni tjedni dok nije nagovorila Hansea Critchfielda da je odjene i povede dolje u duboku unutrašnjost ledene kape i još jednom do Jame.

Ellie i Myra su se s nelagodom kretale po Jami. Myra je pomislila kako izgledaju kao dvije goleme zelene čahure koje skakuću u napola otopljenim prostorijama.

Ellie von Devender je tolerirala njezinu nazočnost, ali jedva. Prezaposlena, puna osjećaja vlastite važnosti i važnosti posla kojeg obavlja, Ellie nije bila osoba koja bi nekome glumila dadilju. Ipak, bila je spremna razgovarati o svom poslu, bude li Myra u stanju postavljati joj inteligentna pitanja.

Ellie je oko Oka postavila niz raznih senzora, neki od njih u onu prostoriju u kojoj je bilo Oko, a nešto u malena udubljenja koje je sama otopila u ledu Marsa - Detektori čestica visoke energije. Mjerači radijacije. Tank za detekciju neutrina. To je bila ćelija unutar leda, puna tekućeg ugljičnog dioksida.

Ellie je imala i aktivne načine za ispitivanje Oka. Postavila je niz lasera i malih topova za ispaljivanje sitnih čestica, isprobavajući ih na Oku kao da su puške streljačkog voda. To je moglo oponašati ono emitiranje zračenja i čestica koje je dolazilo od samo Oka i upravo je zahvaljujući rukovanju tim uređajima EUie, začudo, mogla poslati signal Bisesinom mobitelu, napuštenom u jednom drugom svijetu.

Posao s neutrinama je ipak bio jednostavniji, skupina detektora čestica bili su obična, standardna roba s nekog skladišta. Ellie se najviše zanimala za svoj detektor gravitacijskih valova.

Sama je razvila taj uređaj za posebne uvjete Marsove polarne kape. Posudila je Hanseove krlice, te mudre kopače s vrućim nosom, kako bi joj istražile unutrašnjost leda. Zadaća im je bila stvoriti mrežu dugih, pravocrtnih tunela kroz koje je Ellie puštala amo-tamo svjetlost visokofrekventnog lasera. Teorije je upućivala na to da će bilo kakva promjena osebnog gravitacijskog polja samog Oka ili marsovskog kaveza koji ga zadržava, prouzročiti emisiju gravitacijskih valova. Od tih valova bi se polarna kapa zatresla i ti sićušni "potresi" bi se zamijetili u neznatnim, ali mjerljivim, pomacima laserskog svjetla.

- Ovo je vraški dobro smišljeno - rekla je Ellie s izvjesnim ponosom. - Gravitacijski valovi su silno slabi. Mars je u geološkom smislu inače miran, ali ponekad kao da se čudno trgne. A i polarni led se pomalo kreće. No ti se faktori mogu isključiti. Imam naime i sekundarne uređaje na površini i na stazi. Najimpresivniji su oni smješteni na nekoliko postaja na Phobosu i Deimosu. Kad se oba nađu u doglednici onda se dobije dobra dugačka osnova za mjerenje...

- I pomoću svih tih stvari proučavaš Oko?

- Ne samo Oko. I njegov marsovski kavez u kojem je zarobljen. Ellie je rekla kako su Oko i kavez nabanog prostorvremena, koji

ga zatvara, kao dvije komponente zajedničkog povezanog sustava, jin i jang. A to je bio dinamički sustav: komponente stalno testiraju jedna drugu. Ta tiha, eonima duga bitka prosipala je čestice, zračenja i gravitacijske valove koje je Ellie mogla detektirati i analizirati.

- U izvjesnom smislu mi je marsovska tehnologija Oka zanimljivija - rekla je Myri. - Jer imam osjećaj da je po razini razvoja bliža našoj vlastitoj pa zato imamo i bolje izgleda razumjeti je.

- Točno. I što ako je budeš mogla shvatiti? Što onda? Slegnula je, a taj pokret se nespretno uvećao pokretanjem servo-uređaja u njezinom odijelu. - Kad bismo mogli upravljati pro-storvremenom, ne bi bilo granica onome što bismo mogli postići. Arhitektura ne bi bila ograničena gravitacijom. Umjetna gravitacijska polja. A gravitacijska polja. Novi svemirski pogon umjesto sadašnjeg reaktivnog. Vučne snopove zračenja. Mogli bismo čak proizvoditi naše igračke svemire, kao što je Mir.

- TI bi to trebala patentirati - promrmljala je Myra.

Ellie ju je hladno promatrala kroz svoj vizir. - Mislim da je daleko važnije osigurati da takva tehnologija dođe u prave ruke nego zaraditi novac, zar ne?

Ellie je imala onu crtu vjerovanja u moralnu superiornost vlastitih vjerovanja kojoj se Myra nije prilagodila.

- Sigurno. Šalila sam se. - Ovo ju je podsjetilo kako u stvari ona ovdje nije dobrodošla. Pripremala se otići.

Ali Ellie ju je pozvala natrag.

potom

- Ima tu još nečega - rekla je oklijevajući. - Reci.

- Nisam sigurna... - Ellie je zastala. - Reći ću to ovako: Nisam sigurna da svaki element strukture gravitacijskog polja kojeg detektiram ima veze s tehnologijom. Postoje neki detalji koji su tako zamršeni... ja o tome mislim kao o baroku, pretjeranom ukrašavanju... koje mora imati još neki smisao osim puke funkcionalnosti.

Myra je dovoljno dugo živjela s Eugenom Manglesom da je sada mogla osjetiti akademski oprez. - Kakvo je, ako nije funkcionalno? Simboličko?

- Da. To je sasvim moguće.

Myrina mašta je žurila. - Misliš da u tome postoje simboli? U gravitacijskom polju? Kakva vrsta simbola... pisani, slike? Zabilježeni u rešetki prostorvremena? To je nevjerovatno.

Ellie je ignorirala ovu posljednju opasku. Myra je shvatila kako ova sve to ne bi ni spominjala kad to ne bi bilo vjerojatno i moguće demonstrirati. - Pisano, mislim daje to bliža analogija. Pronalazim izvjesne simbole koji se pojavljuju kroz polje. Poput urezanih znakova. I javljaju se u skupinama. A neke od njih se pak ponavljaju.

- Skupine znakova? Riječi?

- Ili možda rečenice. Hoću reći, ako svaki simbol u sebi sadrži neki pojam... ako je to prije ideogram nego neko slovo. - Činilo se da je Ellie izgubila ponešto od svoje povjerljivosti prema Myri. Jasno se vidjelo kako ima onu duboku želju znanstvenika da od sebe ne napravi budalu. Kad je ponovo progovorila, glas joj je bio slomljen, teško mu je mogla nadzirati glasnoću, a s njezinom na-petošću ishlapjele su njezine društvene vještine. - I sama vidiš kako je sve to nevjerovatno. Imamo mnoštvo modela neke strane inteligencije, a bez ikakvih razrađenih načina simboličkog komuniciranja. Znaš, kad bismo nas dvije bile telepatkinje, ne bi nam trebala ni slova niti izgovorene riječi da bismo mogle razgovarati. Zato nema nikakvog a priori razloga da Marsijanci, graditelji ovog kaveza, ovdje ostave bilo kakvu vrstu poruke.

- A opet, ako si u pravu, oni su je ostavili. Možda smo to trebali i očekivati. Napokon, oni su ostavili svoju jasnu poruku već samim tim što su ostavili ovo Oko ovdje, zarobljeno. Gledajte što smo učinili. Oduprli smo se. Odsjekli smo ruku tom monstrumu... Ne vjerujem...

- Ne, nisam dekodirala ništa takvo. Ma što to bilo, vrlo je složeno; nije to nikakav niz simbola, kao što su poredana slova, nego neka trodimenziona matrica ili možda čak i u više dimenzija. Ako su ti simboli realni, sigurno su svoje značenje dobili naknadno, iz svojeg oblika.

- Mora da je to polazna točka. Početnica za učenje - rekla je Myra.

Ellie je u svojem odijelu kimnula. - Pokušavam izvaditi neke od najčešćih simboličkih veza.

Myra ju je promatrala. Ellieine oči su bile maskirane njezinim naočalama, a izraz joj je bio hladan. Myra je shvatila kako ne zna gotovo ništa o toj ženi koja je možda na pragu epohalnog otkrića. Jedva da su i razgovarale tijekom dugih mjeseci koje je Myra provela ovdje.

Myra im je objema donijela kavu. Kava je bila pakovana u vrećice koje je trebalo prisloniti uz otvor na bočnoj strani kaciće. -Odakle si, Ellie - upitala je.

- Iz Nizozemske. Iz Delfta. Građanka sam Euroazije. Kao i ti, zar ne?

- Oprosti, ali ne mogu odrediti koliko ti je godina.

- Imala sam dvije godine kad nas je pogodila Oluja - odgovorila je grubo. Dakle sada ima dvadeset i devet. - Ne sjećam se Oluje. Sjećam se izbjegličkih logora u kojima smo moji roditelji i ja proveli sljedeće tri godine. Moji roditelji nisu podupirali moju želju da ostvarim znanstvenu karijeru. Rekli su kako nas nakon Sunčeve oluje čeka mnogo posla na obnovi. Trebala sam raditi na tome, postati arhitektica ili inženjerka, a ne fizičarka. Rekli su kako je to moja dužnost.

- Vjerujem da si u tom sporu pobijedila.

- Ali sam ostala bez roditelja. Mislim da su htjeli da patim kako su i oni patili, jer Oluja im je razorila dom, sve što su stvorili i sve njihove planove. Ponekad mislim kako im je žao što nisu i gore prošli, jer tada ne bi morali podizati nezahvalnu djecu koja to ne razumiju.

Ovakva bujica riječi zabezegnula je Myru. - Bogami, Ellie, ti kad otvoriš srce onda ga otvoriš širom, zar ne? I je li to razlog što si sada ovdje i radiš na ovom Oku? Zbog svega onog što je Oluja sa Sunca učinila tvojoj obitelji?

- Na, ja sam ovdje zato što je fizika fascinantna.

- Sigurna sam da je tako. Čuj... nisi nikome govorila o tim simbolima u svezi s kavezom? Nikome od svojih kolega. Zašto si to onda rekla meni?

Neočekivano, Ellie se osmjehnula - Morala sam to nekome reći. Tek toliko da vidim zvuči li to posve ludo. Premda ti nisi kompetentna da prosudiš ni kvalitetu tog rada niti rezultate.

- Jasno je da nisam - složila se Myra suho. - Drago mi je što si mi to rekla, Ellie. - U kacigi joj se tiho oglasio jedan signal i odijelo joj je reklo da se sada mora susresti s Hanseom, kako bi je on vratio natrag na površinu. - Reci mi kad budeš otkrila još nešto novo.

- Hoću. - I Ellie se opet okrenula svome poslu, svojem instrumentariju i nevidljivoj gravitacijskoj bitici tuđinskih artefakata.

35. POSEJDONOVA BRADA

Bisesa, Emeline White i mladi Abdikadir Omar spremali su se prebroditi ocean na brodu koji se zvao Posejdonova brada. Po Bisesinom mišljenju, brod je bio čudan mješanac Aleksandrovih trirema i škuna iz devetnaestog stoljeća: Cutty Shark s veslima. Kapetan broda je bio Grk koji je govorio engleski i koji se, nakon što mu je Abdikadir uručio Eumenesovo pismo, prema svojim putnicima odnosio s mnogo poštovanja.

Morali su provesti tjedne u zaostaloj luci Gibraltar čekajući brod. U tom svijetu, transatlantska putovanja još nisu bila posve uobičajena. Osjetili su olakšanje kad su napokon krenuli.

Brada je bodro rezala sive vode atlantskog ljeta. Posada je svoj posao obavljala s voljom. Narječje kojim su govorili bio je mješavina američkog engleskog iz devetnaestog stoljeća i starogrčkog.

Bisesa je sve slobodno vrijeme provodila na palubi. Nekad je letjela helikopterima pa nije imala problema s ljuljanjem broda, a nije ni Emeline, ali je jadni Abdikadir silno patio od morske bolesti.

Čim su se napokon otisnuli iz Gibraltara, Emeline je imala znatno više povjerenja u samu sebe. Brod je bio vlasništvo babilonskog konzorcija, no tehnologija je u najmanju ruku bila napola američka i činilo se da joj je drago što sa sebe može stresti prašinu tog čudnog Starog Svijeta.

- Mi smo se s Grcima našli zahvaljujući brodovima - rekla je Bisesi. - Mi iz Chicaga spustili smo se rijekama do mora, sve do delte Mississippija, a Grci su tamo došli prešavši ocean sa svojim velikim brodovima na vesla, istražujući Istočnu obalu i Zaljev. Mi smo Aleksandrovim ljudima pokazali kako će napraviti jarbole koji se neće slomiti pod oceanskim naletima vjetra i bolji način baratanja jedrima, a zauzvrat su njihovi brodovi na vesla plovili gore-dolje diljem Mississippija i IUinoisa. Bilo je to, kako je Josh volio reći, miješanje kultura.

- Nema parobroda - rekla je Bisesa.

- Još ih nema. Mi imamo nekoliko parobroda na jezeru Michigan, koji su s nama došli kroz Zaleđivanje. Ali nismo opremljeni za plovidbu oceanom. Mogla bi nam zatrebati para nastavi li led napredovati prema jugu.

U skladu s navigacijskom orijentacijom prema zvijezdama, koju je obavio telefon... mrzovoljno se žaleći na nedostatak GSP satelita... bili su negdje južno od Bermuda, možda južnije od tridesete paralele. Ali i tu daleko na jugu, Emelinin kažiprst pokazivao je na ono nepogrešivo svjetlucanje bjeline ledenih santi malo sjevernije.

Tijekom putovanja, na neutralnom teritoriju mora, Bisesa je pokušala bolje uf)oznati ljude s kojima je putovala.

Abdi je bio bistar, mlad, još neformiran i osvježavajuće radoznao. Bio je jedinstven po tome što ga je s jedne strane učio razmišljati njegov otac, suvremeni Britanac, a s druge strane Grci koji su učili izravno od Aristotela. No u njemu je bilo dovoljno njegovog oca da bi se Bisesa osjećala sigurnom, onako kako se uvijek osjećala uz prvog Abdija.

Emeline je bila složeniji slučaj. Između njih dvije je stalno lebdio Joshov duh, nazočnost o kojoj su rijetko kada govorile. I mada se Emeline osjetila ponukanom prijeći ocean kako bi istražila telefonske pozive u Babilonu, baš onako kako bi to sigurno učinio i njezin pokojni muž, povjerila je Bisesi kako joj se sve to baš i ne sviđa.

- Bilo mi je svega devet godina kada se svijet oko Chicaga zaledio. Većinu mogeg života zauzimao je 'veliki projekt preživljavanja., tako se bio izrazio bojniki Rice. Stalno smo imali posla. Zato je moguće ostaviti po strani tu veliku zagonetku zbog koje smo u prvom redu svi ovdje, razumiješ? Onako kao što čovjek ne želi razmišljati o vlastitoj neizbježnoj smrti. Ali sada si ti tu...

- Ja sam anđeo smrti - rekla je Bisesa mračno.

- Teško bi se moglo reći da si to, iako nam nisi donijela dobre vijesti, zar ne? Ali mogu ti reći da ću biti sretna kada stignemo u Chicago i kada ću se moći vratiti normalnom životu.

Tijekom tih noći telefon je tražio da ga Bisesa iznosi na palubu kako bi mogao promatrati zvijezde. Izradila mu je mali drveni sta-lak i privezala ga kako se ne bi skotrljao pri ljuljanju broda.

Mir je bio turbulentan svijet, s klimom jednako fragmentiranom kao i njegova i geologija, i još uvijek se nije oporavio. Za astronome je vidljivost bila vrlo slaba. Ali kad su bili nasred Atlantika, nebo je bilo posve vedro i Bisesa nije nigdje vidjela ni oblake ni vulkanski pepeo. Strpljivo je dopuštala telefonu to zurenje u zvijezde, koje je sada bilo intenzivnije od onih promatranja koja je obavljao kad je Mir tek bio formiran, a i od onih koja su otad obavljali babilonski astronomi. Slao je slike natrag u Babilon, malom radioprijamniku iz Ptičice, a odande, kako su se nadali, preko Oka u cijeli svemir. I sada je, požurivana od telefona, promatrala traku hladne maglice zvane Mliječna Staza, pitajući se je li to ona sada bljeđa i ra-zvučenija negoli ju je bila zapamtila.

Skupivši promatranja Abdija i samog telefona, telefon i onaj trust mozgovna na Marsu uspjeli su ustanoviti da se svemir u kojem se smjestio Mir dramatično širi. Na primjer, galaktika Andromeda, koja je najbliža Mliječnoj Stazi, se brzo udaljavala. Kozmolozi su to povezivali sa širenjem samog svemira, uzrokovanog nekom vrstom tamne energije, antigravitacijskim poljem zvanim 'kvint-esencija' Ta kvint-esencija je razvlačila i Bisesin svemir. Samo, to se dogodilo mnogo ranije, ovdje.

To se temeljilo na istom predviđanju kao i teza o relativno brzom propasti svijeta, mada su te brojke još uvijek bile neprecizne. Telefon je vjerovao da je u strukturi same galaktike već došlo do razvlačenja, jer su daleke zvijezde imale u spektru pomake prema crvenom. Kraj svijeta mogao bi već biti vidljiv na nebu, samo ako znaš kako gledati.

Telefon je Bisesi ukazao na planete; Mars navečer, a Veneru kao sjajnu jutarnju zvijezdu.

- Prošlog puta ih nismo ni vidjeli - prošaptao je telefon. - Kada sam proučavao nebo nastojeći datirati Mir.

- Sjećam se.

Oboje, Mars i Venera, Zemljini brat i sestra, bili su nebeski plavi komadići.

36. HUBBLE

Siječanj 2070.

Lutajući iznad Zemlje, teleskop je bio dvostruki cilindar, dugačak trinaest metara, s dva panela solarnih ćelija okrenutih prema Suncu.

Tanji prednji cilindar, poznatiji kao prednje kućište, bio je na svojem udaljenijem kraju otvoren, s poklopcem spojenim sarkom. Pri bazi prednjeg kućišta - unutar kratkog, plitkog cilindra poznatog kao stražnji pokrov - nalazilo se ogledalo, disk promjera većeg od dva metra. Ogledalo je bilo precizno, izrađeno od titanijsko-silikatnog stakla otpornog na ekspanziju, s premazom aluminij-magnezijevog fluorida. Svjetlo koje je skupljalo to glavno ogledalo bilo je fokusirano na manje,

sekundarno, s njega se reflektiralo natrag na otvor u primarnom zrcalu, do skupine znanstvenih instrumenata. Bile su to kamere, spektrometri, te kalibratori jačine svjetlosti i polarizacije.

S vanjske strane trupa bili su pričvršćeni rukohvati. Teleskop je bio dizajniran tako da pristaje u prostor za nošenje tereta na svemirskom šatlu za lansiranje na stazu, a rukohvati su osiguravali lagan pristup kako bi se omogućilo redovito održavanje koje su obavljali inženjeri astronauti.

Kao svemirski projekt, teleskop se borio s financijskim poteškoćama, odgodama i prekoračenjima, bio je zahvaćen NASA-inim dugotrajnim prešutnim odbijanjem. Njegovo lansiranje je bilo godinama odgađano zbog katastrofe Challenger. Kad je napokon bio postavljen tamo gdje treba biti, prve fotografije koje su se vratile bile su pune sfernih aberacija; defekt veličine djelića ljudske vlasi bio je previđen prigodom testiranja. Prošle su godine prije nego je drugim šatlom donesen sustav korektivnih leća kojima će se kompenzirati ta aberacija.

Ali to je bila kulminacija starog sna prvih svemirskih vizionara, sna o postavljanju teleskopa iznad tamne zamagljenosti Zemljine atmosfere. Teleskop je na vršnom sloju oblaka Jupitera mogao razlučiti pojedinosti promjera dvjesto kilometara. Za taj teleskop se govorilo kako je to NASA-ina najvažnija zadaća nakon slijetanja na Mjesec. Desetljećima nakon njegovog lansiranja, snimke dobivene tim teleskopom krasile su ekrane i slikane zidove.

Ali slanje šatla zbog održavanja teleskopa bilo je uvijek strašno skupo, a nakon katastrofe Columbije postalo je još problematičnije. A teleskop je stario. Astronauti su zamijenili istrošene žiroskope, solarne ploče i uništenu izolaciju, ali i optičke površine bile su izložene habanju sunčevim zrakama, mikrometeoritima te koroziji koju su prouzročili rijetki, ali krajnje reaktivni plinovi iz gornjih slojeva Zemljine atmosfere.

Napokon je taj teleskop postao suvišan, jer ga je zamijenio mlađi, jeftiniji i efikasniji nasljednik. Poklopac na otvoru ispred prednjeg kućišta se zatvorio; teleskop je zatvorio svoje jedino oko.

Prošla su desetljeća.

Teleskop je imao sreću da je preživio Oluju sa Sunca.

A nakon Oluje nastupila je nova era, nove nužnosti i prioriteta, kad je za očima na nebu zavladao velika potražnja. Pet godina nakon Oluje, jedna se letjelica, ne više šatl nego njegov tehnološki potomak, ipak popela sa Zemlje do teleskopa. Letjelica je imala ruku za manipuliranje i garniture rezervnih dijelova. Astronauti su zamijenili oštećene komponente, obnovili teleskop i vratili se na Zemlju.

Teleskop je još jednom otvorio svoje oko.

I opet su prošle godine. A onda je teleskop nešto vidio.

Mnogima se činilo kako je i u redu da najstariji Zemljin svemirski teleskop bude prvi među svim sustavima koji su postavljeni na taj planet ili blizu njega, koji je opazio približavanje Q-bombe.

U svom uredu u Mount Weatheru, BeUa Fingal je gledala Hubbleove snimke onog što je nalik na kapljicu vode klizilo među zvijezdama. Preostalo je još manje od godinu dana do vremena kada će bomba doći do Zemlje. Osjetila je kako joj se želudac grči od užasa.

Pozvala je Paxtona. - Dolazi ovamo. Bobe. Ne možemo samo sjediti i čekati dolazak te proklete stvari. Želim neke nove mogućnosti.

37. NOVI NEW ORLEANS

Posljednjeg dana putovanja Brada je brodila složenim sustavom delte. Čak je i Abdikadir izašao na palubu i promatrao. Bio je to rukavac Mississippija, ali u tom svijetu u kojem se rađalo ledeno doba, razina mora je bila toliko niža da se riječna delta protegnula duboko u ono što se nekoć zvalo Meksički zaljev. Tu svakako nije bilo New Orleansa u onom poznatom smislu riječi, a između obala gusto obraslih šašom, praćeni pogledom nervozne posade broda, plivali su aligatori veličine manjih kamiona.

Brada je oprezno uplovila u malenu luku. Bisesa je ugledala pristanište i skladišta. Na jednome molu stajala je nekakva drvena dizalica. Iza lučkih zgrada nalazilo se malo gradsko područje s naguranim drvenim barakama.

- Dobrodošli u New Orleans - rekla je Emeline suho. Nije ostalo baš mnogo od njega, ali trudimo se koliko možemo.

Abdikadir je mrmljao nešto što je zvučalo kao molitva izgovorena na guturalnom grčkom. - Bisesa, pitao sam se kakvim su se to strojevima koristili Amerikanci za kopanje pod vodom. Gledaj ono tamo.

Kroz maglu koja se izdizala nad otvorenom vodom Bisesa je ugledala nešto što je izgledalo kao slonovi koji polako koračaju. Upregnuti po četvero i vezani debelom užadi, vukli su neki golemi stroj. Ali ove životinje su imale čudan profil, s malenim zaobljenim lubanjama i grbom na leđima. Ljudi koji su njima upravljali šiljatim štapovima i bičevima izgledali su kao patuljci pokraj tih životinja koje su bile vrlo visoke, znatno više od afričkih slonova iz Bisesinih dana. Tada je jedna od tih životinja podigla glavu i zatru-bila, a zvuk je bio visok i veličanstven i ugledala je dugačke surle savinute u labavu spiralu.

- Ovo nisu slonovi, zar ne'

- Dobrodošla u Ameriku - rekla je Emeline onim jednako suhim glasom. - Mi ih zovemo Jeffersonovi mamuti. Neki kažu 'kraljevski!' a neki pak 'Kolumbovi!' ali mi u Chicagu smo patrioti pa ih zato zovemo Jeffersonovi.

To je zaintrigiralo Abdikadira - Je li ih lako pripitomiti?

- Nije, ako je vjerovati pričama iz novina - odgovorila je Emeline. - Ljude koji ih dresiraju uvozimo iz Indije. Ali hajdemo, moramo još uhvatiti vlak...

Putnici su se, s ono malo svoje prtljage, iskricali. Usprkos njihovoj makedonskoj odjeci, lučki radnici nisu pokazivali neku posebnu radoznalost.

Bilo je ljeto i oni su bili nešto ispod zemljopisne širine starog New Orleansa. Ali sjeverac koji je puhao bio je hladan. Tu nije bilo željezničkog kolodvora, samo mjesto gdje je, među gomilom hrđavih tračnica, završavala jednostavno položena pruga. No niz vagona bio je poredan iza uspuhane lokomotive starinskog izgleda, koja je za sobom vukla jedna kola puna cjepanica.

Emeline je pregovarala izravno sa strojovođom. Njihovo putovanje je platila dolarskim novčanicama. I uspjelo joj je u gradskoj maloj trgovini kupiti kruh, sušenu govedinu i lonac kave. Njezin je novac bio nov i šuštav; očito je Chicago imao mnogo novaca.

Vrativši se u svoj ambijent, Emeline je bila vedra i odlučna. Bisesa je morala priznati kako se ovdje osjećala neka modernost, čak i u ovoj otrcanoj perifernoj točki, koja je nedostajala Aleksandrovoj Europi za koju se činilo kako polako klizi natrag u povijest.

U vlaku su imali cijeli jedan vagon za sebe; ostali vagoni su većinom bili puni robe, drvene građe, ovčjeg runa i usoljene ribe. Na prozorima nije bilo stakla, ali postojale se žaluzine s nekakvom kožom koja je sprečavala propuh, a bilo je i hrpa pokrivača izrađenih od neke debele i smrdljive narančasto-smeđe vune. Emeline ih je uvjeravala kako će to biti dovoljno da im bude toplo sve dok ne dođu do Novog Chicaga. - Aondje će vam trebati zimska odjeća za led - rekla je. - Izabrat ćemo nešto tamo u gradu.

Nekoliko sati nakon iskrčavanja s broda - bilo je negdje oko podneva - iz lokomotive je suknuo bijeli dim i vlak se sa škripom pokrenuo. Začulo se kokodakanje pilića koji su se razbježali s tračnica. Nekoliko mršave djece dotrčalo je kako bi im mahali pa su im Abdi i Bisesa uzvratili mahanjem. Podigao se vjetar i u kupeu su osjetili poznat i smirujući miris dima zapaljenih drva.

Emeline im je rekla kako će sada ići dolinom Mississippija, sve do naselja New Chicago koje se nalazi u blizini mjesta koje se u starom svijetu zvalo Memphis. To je putovanje od osam stotina kilometara za koje će im vjerojatno trebati dvadeset i četiri sata; spavat će u vlaku.

Bisesa je oprezno provirila kroz prozor. Vidjela je promet na rijeci i to s raznim plovilima: jedna grčka trirema, uz obalu je bilo vezani nešto što je izgledalo poput parobroda s onim lopaticama i nekoliko kanua koji su mogli biti izvorno američki, ali na Miru nije bili niti jednog od američkih starosjedilaca.

- Izvukli su iz gradskog muzeja nekoliko ratnih kanua - rekla je Emeline - i sa svjetske izložbe. Rastavili su ih da bi vidjeli kako su izrađeni. Iskoristili su i onaj šou Williama Codyja o Divljem Zapadu, zbog izrada lukova i strijela, okruglih indijanskih šatora i tko zna čega sve ne. Ti kanui su lijepi, zar ne? Jednom smo Josh i ja isprobali jednog, vozeći se po jezeru. Ali voda je strašno hladna, čak i ovako daleko na jugu. To je voda od leda koju tlo nije upilo. Nemojte poželjeti upasti u nju.

- Deve - rekao je Abdikadir, pokazujući prema cesti. Bisesa je vidjela nekakvu nisku stvorenu od prtljage kako ide na jug prema luci. Muškarci i žene su jahali uz nju na neobičnim konjima koji su se ritali i grizli. I da, kako su im se približili vidjelo se da karavanu čine deve, teško natovarene i bahatog držanja, pljuvale su. - Još nekakav uvoz?

- Oh, ne - odgovorila je Emeline. - Deve su već bile tu. Oni konji također... mnoge pasmine konja od kojih nisu baš sve korisne. Rekla sam vam kako ovdje imamo pravu menažeriju. Mamute, mastodonte, deve i mačke sa sabljastim zubima...nadajmo se da nećemo naletjeti na neku od tih.

- A koje su sve - Bisesin je telefon zazujao iz njezinog džepa - izumrle istog trena kada su ovamo došli prvi ljudski doseljenici. Čak su jeli autohtone konje. Školska pogreška.

- šuti, sjeti se da smo ovdje gosti.

- U izvjesnom smislu, ali jednako tako smo i čikažani...

Bila je svjesna Emelininog blagog neodobravanja. Bilo je jasno kako ona misli da je nepristojno ignorirati ljude od krvi i mesa koji su oko tebe i umjesto s njima razgovarati s nekom kutijicom.

No Abdikadir, koji je odrastao pod skrbništvom svojeg oca, bio je zainteresiran. - Zar je još uvijek u stanju hvatati signal sa Zemlje?

Bisesa je testirala one tek na mahove kroz Oko uspostavljene telefonske veze preko Atlantika. - Čini se da je tako.

- Samo rijetko, - prošaptao je telefon - a ni to nije sigurno... Bisesa se nečeg sjetila. - Pitam se koliko se Čikažani razumiju u radiotehniku.

Kao svoj odgovor, telefon je pokazao dio teksta. Samo jednu generaciju prije čikaškog odsječka vremena, James Clerk Maxwell, škotski fizičar kojemu se Aleksej Carel toliko divio, je predvidio da elektromagnetna energija može putovati prostorom. Sam vremenski odsječak tvorilo je onih nekoliko godina između pokusa kojim je Heinrich Hertz, koristeći parabolična zrcala kao odašiljače i samo nekoliko metara odvojene prijemnike, dokazao da je to točno, i događaja kada je Guglielmo Marconi radiovezom premostio Atlantik.

- Moramo to promicati, Abdi. Pomisli kako bi upravo sada Babilonu koristila radioveza. Možda ćemo, kad stignemo u Chicago, ti i ja pokrenuti prodavaonicu radioaparata.

Abdi je izgledao uzbuđeno. - To bi mi se sviđalo...

- Možda biste mogli prestati s planiranjima kako da pomognete nama ubogim Čikažanima, - obrecnula se Emeline - barem dok ne vidimo koliko ćemo moći učiniti mi sami za sebe.

Bisesa je brzo rekla. - Ispričavam se, Emeline. Bila sam netaktična.

Emeline je izgubila svoju strogoću. - U redu je. Samo se nemoj s tom svojom modernom opremom praviti važna pred gradonačelnikom Riceom i Komitetom za hitne slučajeve, jer ćeš tada zaista vrijeđati. A osim toga - rekla je smrkuto - i neće biti baš neke razlike ako je ta tvoja spravica u pravu kada kaže da dolazi smak svijeta. Ima li ona išta reći o tome koliko nam je vremena još preostalo?

- Podaci su nesigurni - šapnuo je telefon. - Rukom pisane bilješke o promatranjima golim okom, instrumenti spašeni iz havarira-nog vojnog helikoptera...

- Znam - odgovorila je Bisesa. - Ipak, daj nam najbolji podatak s kojim raspolažeš.

- Pet stoljeća. Možda nešto manje.

Razmislili su o tome. Tada se Emeline nasmijala i taj je smijeh zvučao isforsirano. - Ti nam, Bisesa, zaista nisi donijela ništa osim loših vijesti.

Ali činilo se kako taj podatak nije uznemirio Abdikadira. - Pet stoljeća je dugo vrijeme. Još mnogo ranije, smislit ćemo što nam je učiniti.

Noć su proveli u vlaku, onako kako je i bilo rečeno.

Studen noćni zrak, miris dima zapaljenog drveta i stalno klopo-tanje vlaka po njegovim nejednakim tračnicama uljuljali su Bisesu u san, no s vremena na vrijeme vlak ju je svojim trzajima budio.

Jednom je, odnekud daleko, čula glasanje životinja, nalik vučjem zavijanju, ali dublje i grlenije. Podsjetila je samu sebe da ovo nije nostalgični rekonstruirani park za životinje. Ovo je bila stvarnost, pleistocensku Ameriku čovjek još nije pripitomio. No ovo glasanje životinja bilo je na čudan način uzbudljivo i gotovo je pružalo neko zadovoljstvo. Ujekom dva milijuna godina ljudi su boravili u pejzažu punom takvih stvorenja. Možda su im, a da nisu ni znali, nedostajale krupne životinje koje su nestale. I zato je možda tu kod kuće Jeffersonov pokret bio dobra zamisao.

U svakom slučaju, bilo je ipak pomalo zastrašujuće čuti ih u mraku. Bisesa je znala da su Emelinine oči sjajne i širom otvorene. Ali Abdikadir je tiho hrkao, uljuljkan u imunitet mladosti.

38. EVA

Ožujak2070.

Jurij i Grendel pozvali su Myru na izlet.

- To je samo rutinska inspeksijska tura i prikupljanje uzoraka -rekao je Jurij. - Ali mogla bi ti se svidati kao prigoda za malo šetnje vani.

Van. Nakon mjeseci provedenih u ledenoj kutiji, u pejzažu tako ravnom i mračnom da je, čak i kad je bilo sunca, to izgledalo kao tank koji onemogućuje aktivnost osjetila. Zato je riječ van Myri zvučala čarobno.

Ali kad se, prošavši kroz meku cijev koja je vodila od njezinog boravišta do kabine vozila u čijoj je kabini bio reguliran pritisak, pridružila Juriju i Grendel, shvatila je kako samo mijenja jedan zatvoren prostor za drugi.

Činilo se daje Grendel Speth shvatila kako se ona osjeća. - Samo se trebaš na to naviknuti. Na ovom izletu ćeš barem imati drukčiji pogled kroz prozor.

Jurij i Grendel su sjeli naprijed, a Myra iza njih. - Jesmo li svi pričvrstili pojas? - pitao je Jurij. Pritisnuo je dugme i naslonio se u svojem sjedalu. Zatvarač otvora za ulaz se uz zveket zablokirao, tunel koji ih je povezivao sa zgradom se odvojio popraćen zvukom sličnim sisanju i rover je krenuo.

Sada je na sjeveru bilo ljeto. Proljeće je došlo negdje oko Božića, a s njime i eksplozivna sublimacija suhog ledenog snijega koji se pretvarao u paru gotovo istog trena čim ga je sunčeva svijetlost dotaknula, pa je za neko vrijeme vidljivost bila još gora nego zimi. Ali sada je najgori dio proljeća prošao i ona zimska kapa se već odavno rastopila, premda je još ostao sve tanji sloj suhog leda, a sunce se sada kotrljalo nisko po narančasto-smeđem nebu.

Ovo je bio prvi puta da je Myra otišla na izlet u jednom od vozila baze. Ovaj rover je bio znatno manji od one goleme životinje koja ih je dovezla iz Lovvella, a unutrašnjost mu je Bila zatrpala malim laboratorijem, malom galerijom za odijevanje, te zahod s lavabo-om u kojem se mogla oprati spužvom. Za sobom su vukli prikolicu u kojoj nije bio izvor nuklearne energije, kao što su imali u Discoveryju iz Port Lovvella, nego turbinu koju je pokretao metan.

- Mi ovdje proizvodimo metan koristeći se Marsovim ugljičnim dioksidom - rekao je Jurij. - Još jedno od Hanseovih KZR.

- Izgovorio je to kao ka-ze-era, korištenje zatečenim resursima.

- Ali to je spori proces i moramo čekati dok se spremnik napuni. Zato si možemo priuštiti samo nekoliko ovakvih izleta godišnje.

- Potrebna vam je nuklearka - rekla je Myra.

Jurij je gundao. - Sva najbolja oprema je u Lowellu. Mi dobivamo samo ovakvo smeće. Ali ipak služi svojoj svrsi. - Pritom je udario ploču rovera kao da mu se ispričava.

- Ovo putovanje neće biti posebno uzbudljivo - upozorila ju je Grendel.

- Pa, meni je to nešto novo - odgovorila je Myra.

- U svakom slučaju, činiš nam uslugu - rekao je Jurij. - Prema važećim odredbama, na sve izlete koji su veći od udaljenosti koliko iznosi jedan dan pješaćenja od Baze, mora ići troje ljudi. Hoću reći kako mi ovdje možemo raditi što nas je volja i ne obaziremo se puno na to. Ponekad ja ili Grendel odlazimo na ovakva putovanja sami. Ali, znaš. Umjetna Inteligencija bjesni zbog nepoštivanja propisa.

- Ovdje imamo premalo ljudi - rekla je Grendel. - U postaji Wells bi nas nominalno trebalo biti deset. Ali jednostavno je previše toga što treba obaviti na Marsu.

- A čini mi se i da je Ellie prilično izolirana tamo u Jami, obavljajući svoj posao.

Grendel je napravila grimasu. - Da, da, ali ona ionako nije jedna od naših. Nije Marsijanka.

- A Hanse?

- Hanse je zaposlen momak - odgovorio joj je Jurij. Kad ne vodi poslove u postaji i ne buši rupe u ledu, onda radi pokuse sa zatečenim resursima. Ali, Myra, ovdje ima vode, leži ovdje na samoj površini, u obliku leda. Toga nema nigdje drugdje na unutrašnjim planetima, izuzmemo li struganje po Mjesečevim polovima.

- A - dodala je Grendel - Hanse vidi i više od toga.

- Myra, - rekao je Jurij - ima mnoge sličnosti između nastojanja da se živi ovdje na marsovskom ledu i na mjesecima Jupitera i Saturna, koji zapravo nisu ništa drugo do velike lopte smrznutog leda između grumenja kamenja. Zato Hanse radi na tehnologijama koje bi nam mogle omogućiti da bilo gdje ondje preživimo.

- Ambiciozno.

- Sigurno - složio se Jurij. - Slušaj, on je, po majčinoj liniji, porijeklom iz Južne Afrike. A ti znaš kakvi su danas Afrikanci. Iz Oluje su i politički i ekonomski gledano izašli kao veliki pobjednici. Vjerujem da je Hanse odan Marsu, ali on je afrički Marsijanac i ima dublje ciljeve...

Nakon nekoliko sati vožnje stigli su do ruba spiralnog kanjona.

Zid erodiranog leda bio je plitak, a kanjon nije bio jako dubok; Myra je vjerovala kako bi se s roverom bez problema mogli tamo spustiti. I zaista su tragovi koje je vozilo slijedilo krivudali dolje u kanjon. Ali mogla je vidjeti kako se, tamo dalje, kanjon širio i postajao dublji i glatko krivuda dalje kao veliki prirodni autoput.

Nisu se odmah spustili u kanjon. Jurij je potapšao komandnu ploču i vozilo je, pomalo teško i nespretno, krenulo uz rub kanjona, sve dok se iz mraka pred njima nije pojavilo nešto nalik insektu. Bila je to platforma složena od mnogo dijelova, u promjeru možda nekih pedeset centimetara natovarena instrumentima, a stajala je na tri vretenaste noge. Njihovo vozilo je imalo ugrađenu "ruku" za manipuliranje koja se sada pažljivo otvorila i posegnula prema onom tronožnom postolju.

- Ovo je PEP, - rekao je Jurij - površinski eksperimentalni paket. Neka vrsta meteorološke postaje, zajedno sa seizmometrom, laserskim ogledalima i drugim instrumentima. Postavili smo cijelu mrežu ovakvih naprava preko cijele polarne kape. - U glasu mu se osjećala natruha ponosa.

Kako bi ga navela da i dalje govori, Myra je upitala: - Čemu služe ove noge?

- Zato da stoji iznad slojeva suhog leda koji krajem zime zna dosegnuti i nekoliko metara. A postoje i neki učinci na samoj površini... nekoliko metara iznad tla možeš dobiti veća odstupanja temperature i pritiska. Zato su u te noge montirani i senzori.

- Izgledaju vretenasto i kao da će se srušiti pri prvom naletu vjetra.

- Pa cijeli Mars je nekakav vretenast planet. Uzeo sam u obzir vjetar i ovo se sigurno neće srušiti.

- To si ti dizajnirao?

- Da, - rekla je Grendel - i prokleta se ponosi time. A svaka sličnost ovih igrački od meteoroloških postaja s marsovskim borbenim strojevima iz izvjesnih knjiga puka je slučajnost.

- To su moja dječica - Jurij je zabacio glavu i smijao se kroz svoju gustu crnu bradu.

Dok je ovako stajao, rover je oslobodio druge, daleko egzotičnije dijelove opreme: "grm drača kojeg nosi vjetar" lopte slične kavezima, a promjera jednog metra, koje je vjetar raznosio po snijegu, i "pametnu prašinu" sitne crne čestice nalik čađi koje je samo raspuhivao. Svaka čestica prašine bila je senzorska stanica promjera svega jedan milimetar, sa svojim vlastitim sićušnim instrumentima, a sve pokretano mikrovalnom energijom koja je zračila s neba ili jednostavno tako da ih je protresao vjetar. - Mi nemamo nadzor nad tim kamo taj drač i prašina idu - rekao je Jurij. - Jednostavno ih raznosi vjetar, a dobar dio ove prašine će jednostavno pokriti snijeg. Ali zamisao je bila prožeti čitavu polarnu kapu senzorima, učiniti je svjesnom same sebe, da tako kažem. Već sada je dotok podataka kolosalan.

Pobrinuvši se za PEP, rover se počeo spuštati u kanjon. Zid leda je bio slojevit poput slojevite stijene, s debelim tamnim prugama na otprilike svakom metru dubine, no s mnogo finijim slojevima između toga, tankim poput stranica knjige, koji su se spuštali sve dokle je Myri sezao pogled. Rover je vozio polako i oprezno i bilo je očito kako je njegovo kretanje bilo unaprijed programirano. Svako malo je Jurij, a rjeđe i Grendel, kuckao po komandnoj ploči i tada bi se zaustavili, a "ruka" za manipuliranje bi se ispružila kako bi istražila površinu zida. Otrgnula bi uzorak slojeva ili bi pritisnula kutiju s instrumentima uza zid, ili je pak na to mjesto postavila maleni paket s instrumentima.

- Ali to činite, preko Oka u Jami.

- Ah to, da, naravno. Ali ja bih radije ovako nastavio. Mahnuo je rukama prema skulpturama od leda koje su se nalazile ispred vjetrobranskog stakla vozila. - Mars. To je za mene dovoljno.

- Zavidim ti - iskreno je rekla Myra - na tom tvom osjećaju svrhe. Na tome što imaš nešto što ćeš ovdje napraviti.

Grendel se okrenula i radoznalo je pogledala. - Myra, zavist nije dobar osjećaj. Imaš svoj vlastiti život,

- Da, ali imam nekakav osjećaj kao da živim u vlastitim posljedicama.

- Kad se uzme u obzir tko ti je majka, onda je to i razumljivo - promrmljala je Grendel. - Ako želiš, možemo o tome kasnije razgovarati.

- Ili možemo razgovarati o mojoj majci, - rekao je Jurij - koja me je naučila kako se pije vodka. Sad je to način kako se stvari mogu staviti na svoje mjesto.

Tiho se oglasilo zvono alarma i na komandnoj ploči je zasvijetlio zeleni okvir. Jurij je kucnuo o njega i sada se umjesto zelene boje pojavilo lice Alekseja Carela. - Radije se vratite ovamo. Žao mi je što prekidam zabavu.

- Reci što je - upitao ga je Jurij.

- Imam dvije poruke. Jedna je ta da je Myra pozvana na Kiklopa.

- Na postaju za pronalaženje planeta? Zašto?

- Da se sretne s Atenom.

Jurij i Grendel su se pogledali. - A koja je druga poruka? - upitao je Jurij.

Aleksej se osmjehnuo - EUie von Devender je nešto iskopala iz Jame. Najobičniji niz nekakvih urezanih likova... Myra, ona kaže da ćeš ti razumjeti o čemu se radi. Nama ostalima će sve objasniti kad se vi vratite.

- Pokaži nam - rekla je Myra.

Aleksejevo lice je nestalo, a na zaslonu su se pojavila četiri jasna simbola:

A ? O O

39.

U Novi Chicago su stigli oko podneva.

Tu se nalazila prava željeznička stanica, s peronom i malom zgradom u kojoj ste mogli čekati vlak i kupiti karte. Ali dalje nije bilo pruge. Morat će na neki drugi način putovati na sjever, do starog Chicaga.

Emeline ih je povela s vlaka i onda u grad. Rekla im je kako bi organiziranje daljnjeg putovanja moglo potrajati danima. Nadala se kako će u jednom od dva mala gradska hotela biti slobodnih soba, a ako ne bude, morat će tražiti smještaj kucajući od vrata do vrata.

Novi Chicago podignut je na mjestu Memphisa, ali ovdje nije bilo traga od tog grada. Drvene zgrade, žarkim bojama iscrtane oznake, konjske zaprege i ulice bez asfalta, sve je to Bisesu podsjetilo na holivudske prikaze gradova na Divljem Zapadu.

Na ulicama je vladala neka ugodna vreva, odrasli su hitali na posao i s posla, a djeca su se igrala pokraj škole. Neki odrasli su se čak vozili biciklima koje su oni zvali "kotači" izumom koji je u vrijeme Diskontinuiteta bio star tek nekoliko godina. Mnogi građani su, poput arktičkih lovaca na tuljane, bili odjeveni u krzna, a ispred gostionica su zajedno s konjima bile privezane i deve.

Pronašli su smještaj u malom hotelu Michigan, premda su Emeline i Bisesa morale dijeliti sobu. U predvorju hotela visjela je uramljena neka naslovna stranica novina. Bilo je to poslijepodnevno izdanje Chicago Tribunea, s nadnevkom 21. srpnja 1894.g., a naslov je glasio: SVIJET JE ODSJEČEN OD CHICAGA.

Ostavili su svoju prtljagu. Emeline je svakome za užinu donijela po sendvič, a poslijepodne su pošli prošetati tim novim gradom.

U Novom Chicagu nije bilo ničega do prašnjavih ulica i drvenih zgrada; samo je jedna od većih crkava bila sagrađena od kamena.

Ali bila je velika. Bisesa je shvatila da to mora biti grad od nekoliko tisuća ljudi.

Na tornju gradske vijećnice bio je postavljen lijep sat za kojeg je Emeline rekla kako vrlo točno pokazuje "standardno željezničko vrijeme Chicaga" standard kojeg su se Čikažani čvrsto držali usprkos lomu nastalom Diskontinuitetom, iako je, sudeći po položaju sunca, odstupao za kakva tri sata. Bilo je i drugih znakova kulture. Obavijest napisana na komadu otrcanog papira pričvršćenog na vrata gradske vijećnice najavljivala je sastanak:

Svijet bez pape? Kamo će sada kršćani? Sastanak u srijedu u osam sati. Zabranjeno unošenje alkohola i pištolja.

A na jednoj maloj kući bio je plakat EDISONOV ZAPIS O CHICAGU. Bisesa se sagnula kako bi s postera mogla pročitati detalje.

Sudbina chicaga

One noći kad se cijeli svijet zaledio U srpnju 1894.

Produkcija za Edison-Dixon kinetoskop

Čeka se U. S. patent

Čudo

Deset centi

Bisesa je pogledala Emelinu. - Edison?

- Slučajno se te noći zatekao u gradu. Godinu ili dvije prije toga dijelio je savjete na svjetskom sajmu. On je sad već starac i siromah, ali je još uvijek živ... barem je bio živ kad sam ja otišla u Babilon.

Nastavili su šetnju prašnim ulicama.

Stigli su do malenog parka zaklonjenog golemim kipom postavljenim na betonsko postolje. Bilo je to nešto slično Kipu Slobode. Bio je to golem kip, sigurno viši od trideset metara. Površina mu je bila pozlaćena, ali puna mrlja i ogrebotina.

- Velika Mary - rekla je Emeline, a u glasu joj se osjetio tračak ponosa. - Ili Kip Republike. To je bilo središnje djelo svjetskog sajma, zapravo Svjetske izložbe održane u Chicagu 1893. godine, godinu dana prije Zaledenja. Kad smo odlučili da će ovo biti mjesto na kojem ćemo izgraditi novi Chicago, Mary je bila jedna od prvih stvari koje smo ovamo dovukli, premda smo jedva bili u stanju to učiniti.

- Prekrasna je - rekao je Abdikadir, a glas mu je zvučao iskreno. - Čak bi i Aleksandar bio impresioniran.

- Pa, to je početak - rekla je Emeline s nekim mračnim zadovoljstvom. Znae, mora se jasno pokazati kakve su nam namjere. Mi smo ovdje, a tu ćemo i ostati.

Stvarno nije bilo drugog izbora već napustiti stari Chicago.

Čikažanima su bili potrebni tjedni, pa i mjeseci, da bi shvatili ono što je Bisesa shvatila iz fotografija koje je Sojuz snimio iz staze. Kriza nije bila samo neka lokalna klimatska katastrofa, kako se najprije mislilo; dogodilo se nešto daleko neobičnije. Chicago je bio otok ljudske topline na zaleđenom i beživotnom kontinentu, komad devetnaestog stoljeća nasukan na antičkom ledu. A sa stanovišta ledenog pokrova, Chicago je bio rana koju je trebalo zacijeliti.

Emeline im je rekla kako su prvi emigranti iz Chicaga krenuli prema jugu u petoj godini nakon Zaleđenja. Novi Chicago je bio rezultat tridesetogodišnjeg teškog rada Amerikanaca koji su mnogo godina vjerovali kako su ostali posve sami u ovom promijenjenom svijetu.

Ali čak i u središtu ovog novog grada puhao je uporan i hladan vjetar sa sjevera.

Došli su do poljoprivrednog zemljišta na rubu grada. Posvuda dokle je sezao pogled mogle su se vidjeti skupine ovaca i krupne stoke raštrkane po zeleno-smeđoj preriji prošaranom malim i skromnim seljačkim kućama.

Emeline ih je odvela do nekakve "tvornice na otvorenom" koju je ona zvala Udružene klaonice stoke. Mjesto je zaudaralo po krvi i smradu trulog mesa, a za neki čudan kiseo miris se ustanovilo da potječe od spaljene dlake. - Glavnina ovog je dopremljena iz Chicaga, to su tamo srušili i ovdje ponovo podigli. Prije Zaleđenja smo tu mjesečno klali četrnaest milijuna životinja, a bilo je zaposleno dvadeset i pet tisuća ljudi. Sada, naravno, proizvodimo samo djelić od te koUčine. Zapravo je sreća što su klaonice uvijek imale toliko posla, jer da nismo mogli nastaviti s uzgojem koristeći onu stoku u njihovim oborima, mi bismo već za godinu ili dvije skapavali od ^adi. Sada ovi šalju meso tamo gore i njime hrane stari grad. I ne moramo brinuti kako ćemo ga zamrznuti jer se priroda za to pobrinula...

Dok je ona govorila, Bisesa je promatrala obzor. Iza poljoprivrednog zemljišta vidjela je kako tamo ponosno korača nešto što je izjedalo kao stado slonova, mamuta ili mastodonata. Bila je zapanjujuća pomisao kako bi, kad bi otišla iza toga stada, mogla putovati sve do obale oceana i pritom ne naići ni na kakvo djelo ljudskih ruku, pa čak ni na otisak u snijegu. Te noći se Bisesa, iscrpljena putovanjem, rano vratila u hotelsku sobu koju je dijelila s Emeline. Ali nije mogla zaspiti. Preda mnom je novi dan, a ja opet nemam pojma kakav će biti -šapnula je telefonu. - Prestara sam ja za sve ovo. Telefon je promrmljao. - Znaš li gdje se nalazimo? Mislim baš ovdje, na ovoj lokaciji. Znaš li što bi ovo postalo da nije bilo Diskontinuiteta?

- Izenadi me.

- Graceland. Dvorac.

- Ma šališ se.

- Ali sada Memphis više uopće neće postojati.

- Sranje. Znači zaglavila sam ovdje bez Myre, bez dijetne cole i tampona i sada ću još putovati preko leda do raspadajuće strvine nekog grada iz devetnaestog stoljeća. A sada mi kažeš da se Kralj nikada neće roditi. - Ponovo se neuračunljivo rasplakala.

Telefon joj je tiho svirao njezine Elvisove trake, sve dok nije zaspala.

40. SUNČEVA SVJETLOST

Svibanj 2070.

Odgovorivši na Atenin tajanstven poziv, Myra se vratila u Port Lowell, a odatle u Marsovu stazu gdje se ponovo našla u svjetlosnom brodu James Clerk Maxwell.

S njim je na blijedoj sunčevoj svjetlosti otplovila na tjednima dugo putovanje natrag u Zemljinu stazu, ali ne i na samu Zemlju.

- L5, - rekao joj je Aleksej - gravitacijski stabilna točka šezdeset stupnjeva iza Zemlje.

- Cijelu sam karijeru provela u astronautici - odgovorila mu je nestrpljivo - znam te stvari.

- Oprosti, samo te pokušavam pripremiti.

To ju je toliko razljutilo da više nije ništa rekao, nego se još jednom povukao u svoju ljušturu štitijivosti.

Zapravo ih je na Maxwellu bilo troje. Myra je bila iznenađena vidjevši da se Jurij O'Rourke odvojio od svojih zadataka na Marsu.

- Inače ne bih mogao sebe zvati vodom postaje Wells - rekao je polako. - Hoću reći kako je to službeni naziv mog radnog mjesta, koji piše na ugovoru kojeg smo potpisali s našim financijerima, sveučilištima i znanstvenim fondacijama na Zemlji i Marsu. Ali drugi bi me ubili kada bih se počeo s tim u skladu i ponašati. Bilo kako bilo, sve ovo se očigledno tiče Postaje. I imam predosjećaj da ćeš se vratiti i donijeti nam još više problema.

- Ne planiram odustati sve dok mi se majka ne vrati.

- To je razumljivo. Jednako tako i meni moj instinkt kaže da je za mene dobro ako te pratim.

- P?i, drago mi je da si i ti s nama.

- U redu - promrmljao je - Ali rekao sam ti da su moji uzorci leda daleko zanimljiviji od bilo čega što ti vražju Prvorodeni namjeravaju učiniti.

Jurij je zapravo na Maxwellu bio izgubljen. U onoj ograničenosti prostora za boravljenje na Maxwellu on je zauzimao mnogo mjesta, medvjed od čovjeka, sa zalizanom crnom kosom, gustom bradom i velikim trbuhom. I bio je zabrinut, odsječen od svog voljenog Marsa. Često je tamo na postaju Wells slao hirovite zahtjeve kako bi bio siguran da njegovi

ljudi obavljaju svoje rutinske poslove promatranja, skupljanja uzoraka i obavljaju održavanje. Pokušao je redovito nastaviti i s vlastitim radom; imao je svoj ekran i mali prijenosni laboratorij, čak i jednu garnituru uzoraka marsovskog leda uzetih s velike dubine. Ali kako su dani prolazili tako je i njegova frustriranost rasla. Nije bio loše društvo, ali se povukao u sebe..

A što se Alekseja tiče, on je bio jednako šutljiv i povučen kakav je bio od trenutka kad ga je Myra upoznala. Imao je svoj vlastiti plan, u kojem je to putovanje na L5 bila posljednja stvar. Razmišljajući jasno i svrhovito bio je zadovoljan, mada mu je bilo pomalo dosadno, jer nitko nije s njim igrao poker.

Myri je bilo dopušteno da pokuša stupiti u vezu s Charlie, pa čak i s Eugenom, pod uvjetom da ne oda ništa bitno. Ali njezino dijete i bivšeg muža nisu mogli pronaći čak ni AI i njezine mreže koja je pokrivala cijeh Sunčev sustav. Ili je bilo tako, ili su se pak oni krUili od nje. S vremena na vrijeme je nastavljala tu svoju potragu za njima, sve više potištena negativnim rezultatima.

Bili su tiha i nedruštvena posada.

Ali kad je pošla na ovo putovanje, Myri je bilo drago što se ponovo iz polarnog mraka vratila na svjetlo.

Bila se nekako već privikla na život na polu Marsa, s njegovom beskonačnom noći i nepokolebljivim oblakom smoga koji je bio nad njima kao poklopac. Ali sada je sjala u briljantnom, nefiltri-ranom sunčevom sjaju koji je prekrpio brod.

Pripadala je generaciji koja je proživjela Oluju i otad je prema Suncu bila sumnjičava. Sada se, začudo, osjećala kao da je Sunce poželjelo dobrodošlicu njezinom povratku. Nije nikakvo čudo što je pola Svemiraca počelo obožavati Sunce.

I tako je nazivala Charie, gimnasticirala, čitala i gledala drame, dok joj se koža kupala u svjetlosti Sunca koje ju je nosilo prema Zemljinoj stazi.

Smatrala je da je to odgađala dovoljno dugo pa odlučila stupiti u vezu s Ellie na Marsu.

- Ellie, ti si fizičarka, pomogni mi da nešto shvatim. Što je Mir? Kako može postojati drugi univerzum? Gdje je moja majka?

- Želiš li kraću ili dužu verziju odgovora?

- Pokušaj obje.

- Kratak odgovor je da ne znam. Nitko ne zna. Duža verzija govori kako naša fizika još nije dovoljno razvijena da bi nam mogla dati više od sitnih naznaka, možda analogija, o onim dubljim istinama koje Prvorodeni jamačno znaju. Što znaš o kvantnoj gravitaciji?

- Manje nego možeš i zamisliti. Pokušaj s nekom analogijom.

- U redu. Slušaj... pretpostavimo da smo tvoju mamu bacili u jednu veliku crnu jamu. Što se s njom događa?

Myra je razmislila o tome. - Izgubljena je zauvijek.

- U redu. Ali tu imamo dva problema. Prvo, kažeš kako je tvoja mama, ili, još važnije, informacija koja definira tvoju mamu, izgubljena za svemir... - Još važnije. To je bila tipična Ellie. - Ali to se kosi s osnovnim pravilom kvantne mehanike, koje kaže kako informacija mora uvijek ostati sačuvana. Inače bi se mogao izgubiti svaki privid kontinuiteta od prošlosti u budućnost. Ili, još točnije rečeno, Schrodingerova valna jednadžba više ne bi vrijedila.

- Oh. I kakvo je onda rješenje?

- Crne jame isparavaju. Kvantni učinci na događajnom obzoru su takvi da jama sa sebe otresa, kao kad mokri pas otresa vodu, čestice koje odnose sa sobom masu-energije, bit po bit. A informacija koja je nekad definirala Bisesu je tako procurila natrag. Hura, svemir je spašen. Shvaćaš, sve ovo govorim vrlo neprecizno. Kad budeš u mogućnosti upitaj Talesa o holografskom načelu.

- Rekla si kako postoje dva problema - brzo je rekla Myra.

- Da. Dakle, dobili smo Bisesinu informaciju natrag. Ali što se dogodilo s Bisesom s njezine točke gledišta? Taj događajni obzor nije u svemiru nekakav zid od opeke. Zato, s njenog gledišta, informacija koja nju definira nije ulovljena u događajni obzor, da bi procurila van, nego s njom putuje dalje u unutrašnjost jame.

- u redu - rekla je Myra polako. - Dakle, postoje dvije kopije te majka-informacije, jedna je unutar jame, a druga izlazi van.

- Ne. Nije baš tako. Tu je još jedan osnovni princip: teorem kloniranja. Ne možeš kopirati kvantnu informaciju.

- Myra je počela gubiti nit. - Pa što je onda rješenje ovoga?

- Nema lokaliteta. U svakodnevnom životu lokacija je aksiom. Ja sam ovdje, ti si tamo, ne možemo biti u isto vrijeme na istom mjestu. Ali rješenje zagonetke crne jame je u tome da dio informacije može biti na dva mjesta u isto vrijeme. Zvuči paradoksalno, ali mnoge osobine kvantnog svemira su takve... a kvantna gravitacija je još i gora. A ta dva mjesta na kojima informacija postoji, odvojena tim 'obzorom' poput događajnog obzora, mogu međusobno biti udaljena... mnogo svjedosnih godina. Svemir je pun obzora; ne treba ti crna jama da bi ga stvorila.

-1 ti misliš da Mir...

- Mi vjerujemo da su Prvorodeni u stanju manipulirati obzorima i nelociranost informacija, kako bi stvarali svoje malene univerzume i između njih 'transferirali' tvoju mamu i ostale komade tereta. Mi ne znamo kako oni to rade, a ne znamo niti što su još u stanju učiniti. Zapravo, ne možemo ni odrediti koje su im granice. - Ellie je zastala. - Je li to odgovor na tvoja pitanja?

- Nisam sigurna. Mislim da o svemu moram razmisliti.

- Već samo razmišljanje o tim stvarima revolucionira fiziku.

- Pa, to je udesno.

41. ARKE

- Našli smo ih, mama, upravo tamo gdje su to tvoji astronomi predvidjeli. Za Osloboditelja to nije bilo neko veliko odstupanje od putanje. Da ti iskreno kažem, bilo nam je drago da možemo malo ispitati što sve može glavni motor... i da nam se malo promijeni pogled kroz prozor. Premda se baš i nije mnogo nešto promijenilo. Svemir je prazan... Bila je to flota brodova, tanke olovke koje polako rotiraju, ljeskajući se pod zrakama udaljenog sunca. Krećući se prostranstvima iza asteroida, bili su prebrzi da bi ih gravitacija Sunca mogla povući natrag; bili su građeni za međuzvezdana putovanja.

- To su ljudi - rekao je John Metternes.

- O, da.

John se zagledao u taj prizor. - Na trupu imaju naslikane crvene zvijezde. Jesu li to Kinezi?

- Vjerojatno. I vjerojatno svi napuštaju Sunčev sustav.

Edna je povećala sliku. Ovako izbliza, vidjelo se da su brodovi bili različiti.

Preuzela je analize i spekulacije koje je izradila Libby.

- Čini se da nemaju ništa sUčno našem antimaterijskom pogonu

- čitala je. Čak i kad bi imali, putovanje bi im ipak trajalo godinama. Vjerojatno je na svakom brodu samo nekoliko članova posade pri svijesti, ako je uopće itko; ovi brodovi bi mogli biti putujući hiberna-culunu. Ili su možda spremljeni kao zaleđene zigote, ili kao jajašca i sperma. - Preletjela je pogledom preko sve čudnijih prijedloga. -Jedna egzotična mogućnost je da tamo u tim arkama uopće nema ljudi od krvi i mesa. Možda samo prevoze DNK niti. Ili im je možda informatički ekvivalent pohranjen u nekom skladištu memorije otpornom na radijaciju. Možda ništa kemije, samo informacija.

- I onda će proizvesti svoje koloniste tamo negdje na drugom kraju. Slušaj, kladim se da oni za takav zadatak koriste različite strategije - dodao je inženjer John. - Uostalom, oni su se kladili u to da mi na Marsu nećemo uspjeti. A sada napuštaju Sunčev sustav.

- Možda je to razuman potez, ako nas Prvorodeni budu i dalje maltretirali. Ah. Prema podacima koje je dala Libby, otkad smo naišli na njih, stupili smo u vezu s kineskim vlastima. Brod koji ih predvodi zove se ČengHo, a dobio je ime po njihovom poznatom istraživaču iz petnaestog stoljeća...

- Misliš li da će im uspjeti?

- Moguće je. Mi ih sigurno nećemo zaustavljati. Nisam sigurna ni da bismo to i mogli; te njihove arke su, nema sumnje, dobro naoružane. Mislim da ću se radije nadati da će im uspjeti. Što se ljudi budu više raštrkali, to su nam, na dugu stazu, veći izgledi da preživimo da vrsta.

- Ali jednako je tako moguće - rekao je John - da će ih Prvorodeni slijediti do Alfe Centauri ili kamo do vragu već idu, i tamo se obračunati s njima.

- Točno. Bilo kako bilo, to nema nikakvog u^ecaja na naš zadatak.

- Postoji još jedna komplikacija u budućnosti, mama, ako svijet i preživi napad Q-bombe. Naime, taj susret za nekoliko stoljeća, kad će se naši međuzvezdani A-brodovi susresti s onim što već ovo društvo Kineza uspije sagraditi pod dvostrukim suncem svijeta Alfe Centauri.

- Možda će Thea morati razmišljati o tome. Lijepo je pozdravi.

- U redu, vratimo se poslu, mi nastavljamo naše putovanje uz Q-bombu. Osloboditelj prekida vezu.

42. KIKLOP

Kako su se približavali postaji Kiklop, Myra je u svemiru vidjela sve više ogledala. Bilo je i svjetlosnih brodova koji su plovili oko zvjezdarnice. Nakon mnogo dana koje su proveli u trodimenzionalnom mraku, bio je pravi šok naići na tako brojno društvo.

Maxwell je prolazio kroz tu gužvu jedara i prišao velikoj konstrukciji u sredini postaje. Aleksej je rekao da se zove Galateja. Bio je to kotač u svemiru.

Maxwell se probijao uzduž osovine tog kotača, uputivši se ravno prema središtu. Galateja je bila vretenasta, poput kotača bicikla sa žbicama koje su, jedva vidljive, slabašno sjaje. Ali od središta su se širile koncentrične trake različitih polumjera, obojene različitim bojama: srebrno, narančasto, plavo, tako da je Galateja imala izgled sličan onim metama u streličarstvu. Okretala se oko svoje osi, svako malo osvijetljena sunčevom svjetlošću tako sjajnom kao što je i ona svjetlost koja je obasjavala i samu Zemlju, dok su kose sjene klizile njezinim obodom i preko žbica kao kazaljke sata.

- Izgleda raskošno, zar ne? - rekao je Aleksej. - Nakon Oluje, goleme su se količine novca uložene u instrument za pronalaženje planeta. A ovdje je bila utrošena većina tog novca.

- Podsjeća me na lunapark - rekla je Myra. - A izgleda i pomalo starinski.

Aleksej je slegnuo ramenima. - To je sto godina stara vizija o tome kako bi budućnost trebala izgledati i napokon su dobili novac da to i naprave.

- Hmm. Pretpostavljam da postaja rotira da bi se dobila umjetna sila teža.

- Da. Pristaneš na fiksnom središtu, a onda se liftovima spustiš dolje na palube.

- A čemu služe sve ove boje... srebrna, crvena, plava? Osmjehnuo se - zar ne možeš pogoditi?

Razmislila je. - Što dalje ideš od središta, to je jača prividna gravitacija. Zato su lunarnu gravitaciju obojila srebrnom bojom... jedna šestina G.

- Vidiš da si shvatila. Marsova platforma je narančasta, a dio sa Zemljinom gravitacijom je plav. Galateja je ovdje kako bi služila kao stožer za osoblje Kiklopa, ali uvijek je bila i laboratorij djelomične gravitacije. Vidiš li one kabine obješene na onoj posve vanjskoj platformi? Tu biolozi isprobavaju gravitaciju veću negoli je na Zemlji. - Osmjehnuo se - Sad su tamo dobili nekakve štakore s debelim koščurinama. Možda će nam jednog dana zatrebati ta istraživanja, ako budemo s antimaterijskim pogonom zujali diljem Sunčevog sustava.

Kako su se približili kotaču, tako je Myra izgubila pogled na njegov vanjski obod i sada su joj vidno polje ispunili inženjerski detalji unutrašnjih paluba, rotirajuće središte sa svojim jako osvijetljenim okruglim prozorima, one žbice i potpornji sa sjenama koje su se uporno kretale.

Iz otvorenih vrata točno u središtu kotača ispružio se prema njima pristanišni dok već od MaxweUa. Kad je izašao, rotirao je u početku jednakom kutnom brzinom kao glavčina kotača, no ubrzo je s nekoliko kratkih impulsa iz svojih mlaznica poništio vrtnju i tako umiren počeo se oprezno približavati brodu.

- Maxwell neće prilaziti bliže - rekao je Aleksej. Svjetlosni brodovi i veliki rotirajući kotači ne slažu se baš najbolje. Uvijek je bolje koristiti se Galatejinim uslugama nego da sam pilotiraš. Oni imaju umjetnu inteligenciju koja je vrlo dobra u svom poslu, pogotovo kad se radi o brzjoj rotaciji...

Pristajanje je bilo brzo, glatko, obavljeno u nekoliko minuta. Zračne komore su se otvorile uz šum izjednačavanja tlaka. Iz šatija je posrćući izašla mlada žena i s nultom gravitacijom se bacila ravno u Aleksejeve ruke. Myra i Jurij su se podrugljivo pogledali.

Par se razdvojio, a djevojka se okrenvila prema Myri. - Ti si Bisesina kći. Vidjela sam tvoju sliku. Lijepo je vidjeti te ovako uživo. Zovem se Lyla Neal. Dobrodošla na Kiklop.

Myra se jednom rukom primila za potporanj, a drugom se rukovala se s djevojkom.

Lyla je imala možda dvadeset i pet godina, koža joj je bila crna, kosa jedna gusta masa, a zubi blistavo bijeli. Za razliku od Jurija i Alekseja, ona je, baš kao i Myra, na svojem glatkom desnom obrazu imala identifikacijsku tetovažu.

- Očito poznaješ Alekseja - rekla je Myra.

- Upoznala sam ga preko njegovog oca. Ja sam studentica profesora Carela. Ovdje sam, prividno, zbog jednog znanstvenog projekta. Kozmološkog. Udaljene galaktike, pozadinsko zračenje i te stvari.

Myra je pogledala Alekseja. - Znači ovo je način na koji uhodiš svoga oca, a u interesu Svemiraca.

- Da. Lyla je moja "krtica" Zgodna krtica, zar ne?

Ton njegovog glasa je, usprkos toj neozbiljnosti, ostao ravnodušan; možda se ispod toga ipak krio neki osjećaj krivnje.

Uzeli su svoju prtljagu i ukrcali se u šatl.

Čim su došli na Galateju, brzo su ih proveli kroz središnji dio i onda ukrcali u neku vrstu dizala.

- Primate se za pritku i ovako stavite noge - rekla je Lyla, pokazujući kako se trebaju odmaknuti od rotirajuće osovine.

Uz neugodan trzaj, dizalo se naglo spustilo.

Brzo su napustili središnji kompleks i odjednom su se zatekli kako vise u svemiru u kabini koja je bila proziran mjuhur obješen o kabel. Kako su se spuštali, tako je centrifugalno ubrzanje postupno raslo, sve dok im noge nisu bile pritisnute o pod, a onaj neugodan osjećaj Coriolisove sile polako nestajao. Spuštali su se kroz okvir žbica prema prema velikim obojenim trakama vanjskih paluba Postaje. S Myrine točke gledanja, oni su mirovali, a Sunce je polako kružilo oko njih, a preko njih su stalno promicale sjene što su ih bacale žbice.

- Pogledajte, prije nego nastavimo dalje - rekla je Lyla. - Dizalo, zastani!

Kabina je usporila i zaustavila se.

- Morate ovo pogledati - rekla je Lyla - i vidjeti što je zapravo ova Postaja. To je mnogo teže shvatiti iz unutrašnjosti paluba. Dizalo, pokaži nam Polifema!

Myra je pogledala kroz stjenku kabine. Vidjela je kako se zvijezde polako okreću, svemir je postao nalik vatrenom kolu s vatrometa, a na prozoru se upalio oval znatne svjetlosti i počeo se polako uspinjati. Tamo je Myra zamijetila blijedi, maglovito-sivi disk preko čije površine su prelazile duge. Iza toga je visjela manja stanica, čvor s instrumentima.

- Ono je teleskop - rekla je Lyla. - Velika, rotirajuća, osjetljiva Fresnelova leća. Gotovo stotinu metara u promjeru.

- Zar nije štiti od Sunčeve oluje bio jedna Fresnelova leća? - pitala je Myra.

- Bio je...

Dakle ovo je bio još jedan tehnološki potomak golemog štita koji je jednom spasio Zemlju.

Lyla je nastavila. - Ovog momka zovu Polifem, po najpoznatijem od jednookih mitskih divova, kiklopa. Prema nekim verzijama te priče, Galateja je ime žene koju je volio. Polifem je najstariji, ali još uvijek najimpresivniji instrument kojeg ovdje imaju.

Jurij, koji je i sam bio od onih koje instrumenti zanimaju, bio je fasciniran pa je zasuo je Lylu i Alekseja s pitanjima.

Velika ogledala bilo je lakše proizvesti nego velike leće, ali pokazalo se da je leća prikladnija za izgradnju stvarno golemih teleskopa, zato što imaju bolju optička svojstva; zrake svjetlosti skupljene ogledalom prolaze naime duži put pa je kod njih iskrivljavanje slike izrazitije nego kod leća. Fresnelova leća predstavlja kompromisni dizajn, to je u stvar sklop od mnogobrojnih manjih podleća učvršćenih u mrežastom okviru i zasukanih zbog stabilnosti. Lyla je rekla kako su te podleće uz rub okvira toliko tanke da bi ih se moglo smotati kao papir. Bilo je i tehničkih problema s tom Fresnelovom

lećom, a glavni je "kromatska aberacija"; imale su uzak frekvencijski pojas. Stoga je ovdje ugrađen čitav niz korektivne optike... Schupmannove naprave, rekla je Lyla, koje su postavljene ispred glavne leće kako bi to ispravile.

- Sama ta leća je pametna - rekla je. - Može sama ispraviti dis-torzije do kojih dolazi promjenom temperature ili zbog gravitacijskih naprezanja... samo s jednom takvom velikom životinjom možeš otkriti planete obližnjih zvijezda, proučavati ih spektroskopski.

Myra je pogledala kroz stjenku kabine. Vidjela je kako se zvijezde polako okreću, svemir je postao nalik vatrenom kolu s vatrometa, a na prozoru se upalio oval znatne svjetlosti i počeo se polako uspinjati. Tamo je Myra zamijetila blijedi, maglovito-sivi disk preko čije površine su prelazile diige. Iza toga je visjela manja stanica, čvor s instrumentima.

- Ono je teleskop - rekla je Lyla. - Velika, rotirajuća, osjetljiva Fresnelova leća. Gotovo stotinu metara u promjeru.

- Zar nije štiti od Sunčeve oluje bio jedna Fresnelova leća? - pitala je Myra.

- Bio je...

Dakle ovo je bio još jedan tehnološki potomak golemog štita koji je jednom spasio Zemlju.

Lyla je nastavila. - Ovog momka zovu Polifem, po najpoznatijem od jednookih mitskih divova, kiklopa. Prema nekim verzijama te priče, Galateja je ime žene koju je volio. Polifem je najstariji, ali još uvijek najimpresivniji instrument kojeg ovdje imaju.

Jurij, koji je i sam bio od onih koje instrumenti zanimaju, bio je fasciniran pa je zasuo je Lylu i Alekseja s pitanjima.

Velika ogledala bilo je lakše proizvesti nego velike leće, ali pokazalo se da je leća prikladnija za izgradnju stvarno golemih teleskopa, zato što imaju bolju optička svojstva; zrake svjedosti skupljene ogledalom prolaze naime duži put pa je kod njih iskrivljavanje slike izrazitije nego kod leća. Fresnelova leća predstavlja kompromisni dizajn, to je u stvar sklop od mnogobrojnih manjih podleća učvršćenih u mrežastom okviru i zasukanih zbog stabilnosti. Lyla je rekla kako su te podleće uz rub okvira toliko tanke da bi ih se moglo smotati kao papir. Bilo je i tehničkih problema s tom Fresnelovom lećom, a glavni je "kromatska aberacija"; imale su uzak frekvencijski pojas. Stoga je ovdje ugrađen čitav niz korektivne optike... Schupmannove naprave, rekla je Lyla, koje su postavljene ispred glavne leće kako bi to ispravile.

- Sama ta leća je pametna - rekla je. - Može sama ispraviti dis-torzije do kojih dolazi promjenom temperature ili zbog gravitacijskih naprezanja... samo s jednom takvom velikom životinjom možeš otkriti planete obližnjih zvijezda, proučavati ih spektroskopski i tako dalje.

A sada radi više njih povezanih u interferometarski sklop. Više leća postavljenih u svemiru. Dizalo, pokaži nam... Na zidu se upalio još više ovala.

- Zovu se Arg, Bront i Sterop. I oni su dobili imena po Kiklopima. Radeći povezani, djeluju kao divovski teleskop.

- Nije slučajno što je ona došla baš ovamo. Mislim na Atenu. Polifem je uhvatio njezine poruke koje je slala ovamo, kući. Vrlo blijedo lasersko svjetlo. Dizalo, nastavi.

Dizalo je bez usporavanja prošlo kroz prvu od paluba. Myra je zapazila pod koji je krivudao prema gore, srebreno-siv i ružičasti dekor i ljude koji su hodali polaganim poskocima. - Mjesečeva paluba-rekla je.

- Točno - rekla je Lyla. - Shvaćas da je Galateja centrifugalno stratificirana. Mi ćemo se zaustaviti na Marsovoj palubi i tamo ćeš se sastati s Atenom.

Dok je Myra razmišljala o tome, Jurij je kimnuo. - Bit će nam udobnije u g-uvjetima na koje smo navikli.

- Da - rekla je Lyla. - nema mnogo onih koji idu dalje od toga. Zapravo ne ide nitko osim naših veleposlanika sa Zemlje.

- Veleposlanici? - upitala je Myra.

Zapravo murjaci. Astropol. - napravila je grimasu. - Potičemo ih da ostanu dolje, u njihovom vlastitom gravitacijskom polju olovnih nogu. Tako nam ne smetaju pri pravom poslu.

- Oni ne znaju da smo ovdje, zar ne?

- Nema razloga zašto bi to trebali znati - odgovorio je Aleksej. Myra je nastavila nagađati. - A ne znaju ni za Atenu.

- Ne, ne znaju - rekla je Lyla. Barem mislim da ne znaju. Zaista su samo policajci. Trebali su nam poslati ovamo nekoliko astronoma.

- Ja ništa od ovog ne razumijem - priznala je Myra. - Gdje je Atena "bila"? kako se "vratila"? I ne razumijem zašto sam ja ovdje.

- Uskoro ćeš dobiti odgovore na sva tvoja pitanja - začuo se neki glas iz zraka.

Bilo je to drugi puta da je Atena govorila Myri. Ostali su je pogledali radozno, čak i pomalo zavideći joj.

43. CHICAGO

Posljednjih nekoliko kilometara do Chicaga, Emeline, Bisesa i Abdi su putovali vozeći se u kolima poput onih u filmova o Divljem Zapadu. Kola su vukli mišićavi dugodlaki poniji, autohtona vrsta zaobljenog tijela koja se pokazala posebno pogodnom za boravak na niskim temperaturama.

Cesta je išla onim istim putom kuda je prije Zaledenja prolazila željeznička pruga, a Emeline je rekla kako ovako daleko na sjeveru nije moguće prometovati vlakovima zbog leda na tračnicama.

Sada je Bisesa već bila sva umotana kao Eskim, s nekoliko slojeva vune i krzna preko one njezine tanke babilonske odjeće, a njezin telefon se izgubio negdje duboko ispod svih tih slojeva. Emeline joj je rekla kako je crveno-smeda vuna dobivena od mamuta. Bisesa nije bila sigurna bi li u to povjerovala ili ne, jer jamačno je bilo lakše oštrici ovcu nego mamuta. Ipak joj je nekako djelovalo uvjerljivo.

Unatoč tom krznu, studen joj se poput koščatih prstiju zarila u nezaštićeno lice. Oči su joj suzile i mogla je osjetiti kako joj se suze pretvaraju u inje. Usprkos teškim krznenim čizmama, stopala su joj bila u opasnosti i ona je, bojeći se ozeblina, svoje ruke u rukavicama još gurnula ispod pazuha.

- Ovo je kao na Marsu - rekla je svojoj pratnji.

Abdi je, tresući se od studeni, napravio grimasu - Je li vam žao što ste došli?

- Žao mi je što više nemam svoje svemirsko odijelo.

Telefon, koji je bio spremljen na toplom mjesto prislonjen uz njen trbuh, je nešto mrmljao, no ona ga nije čula.

Chicago je bio crn grad izgubljen u bijelom pejzažu.

Neupotrebijiva željeznička pruga vodila je stanice Union. Od te stanice do Emelininog stana moglo se stići kratkim pješačenjem, u ulicama su gorjele velike logorske vatre upaljene ispod ugaslih plinskih svjetiljki, a skupine muškaraca su ih pomno održavale, domećući polomljenu drvenu gradu. Ti su ljudi bili toplo umotani, a na glavama su imali kacige koje su se zamaglile od topline daha. Iz tih vatri se visoko izvijao dim koji je nad gradom visio poput olovnog poklopca, a fasade zgrada prekrivao čađom.

Svi su ljudi bili toliko umotani u krzna da su izgledali gotovo okrugli dok su trapavo trčkarali od jednog otoka topline nastalog oko zapaljene vatre do drugog.

Na cestama je bilo nešto prometa konjske zaprege, a bilo je čak i ljudi na biciklima. Niti jednog automobila. Posvuda po popuca-lom asfaltu bilo je zaleđenog konjskog izmeta.

Sve je to bilo vrlo neobično, jeziva strвина grada. Ali ipak je nekako funkcionirao. Bilo je crkvi s otvorenim vratima, a unutrašnjost im je bila osvjetljena svijećama. Na nekoliko trgovina visjela je pločica sa znakom da su otvorene, a čak je i neko dijete prodavalo novine, koje su se sastojale od jednog jdnog lista papira u čijem zaglavlju se ponosno kočio naziv lista: Chicago Tribune.

Dok su hodali, Bisesa je, pogledavši prema istoku, vidjela jezero Michigan. Bila je to savršeno bijela ledeni ploča i savršeno ravna, a prostirala se sve dokle je dopirao pogled. Led bio slomljen samo uz obalu, gdje se vidio uzak pojas crne vode, i kod izvora rijeke Chicago gdje su ljudi nastojali očuvati ulaz vodovoda slobodan od leda, a to su bili prisiljeni raditi još od onih prvih dana nakon Zaledenja.

Po jezeru su se kretali ljudi. Pecali su kroz rupe u ledu, a gorjele su i vatre čiji se dim izvijao u tankim nitima. Nekako se činilo kako ovi ljudi nemaju baš nikakve veze s tom golemom ruševinom od grada.

Zadihana od hodanja, Emeline je govorila. - Ovaj grad više nije ono što je nekada bio. Morali smo napustiti mnoga predgrađa. Onda se onaj radnički dio grada pretvorio u centar i prostirao se negdje od osamsto pa do tisuću i petsto metara u svim smjerovima. Broj stanovnika se značajno smanjio; što zbog gladi, a što od bolesti ili iseljavanja i sada je nova lokacija New Chicago. No i sada još koristimo predgrađa, pretpostavljam kako bi vi rekli kao rudnike. Šaljemo tamo ljude da donesu sve što mogu pronaći: odjeću, namještaj, drva za ogrjev i peći. Naravno da još od Zaledenja nismo imali novih pošiljki ugljena ili nafte.

Pokazalo se kako je Emelinina dužnost bila pronalaženje drva za ogrjev. Radila je u malenom odjelu tik do gradonačelnikovog ureda, a taj odjel je bio odgovoran za traženje novih izvora drveta i organiziranje transportnog lanca koji će osigurati njihovu dopremu u nastanjiva gradska područja.

- Grad poput ovog nije građen za preživljavanje u ovakvim okolnostima - rekao je Abdi. - Može izdržati jedino jedući samog sebe, kao što bi organizam koji skapava od gladi konačno pojeo vlastite organe.

- Moramo raditi ono što moramo raditi ^ oštro je rekla Emeline.

Telefon je mrmljao. - Ruddy je jednom posjetio Chicago... na Zemlji, nakon Diskontinuiteta. Nazvao ga je "pravim gradom" ali ga više nikada nije želio vidjeti.

- Šuti! - rekla mu je Bisesa.

Pokazalo se da je Emelinin stan zapravo adaptiran ured na drugom katu nebodera zvanog Montauk. Zgrada je Bisesi izgledala nekako mršava i otrcana, no pretpostavljala je kako je to u posljednjem desetljeću devetnaestog stoljeća bilo pravo čudo.

Prostorije tog apartmana bile su poput gnijezda. Zidovi, podovi i stropovi bili su debelo obloženi pokrivačima i krznima. U zidovima su bili improvizirani dimnjaci kako bi dim mogao izlaziti, no usprkos tome sve površine su bile prekrivene čađom. Ali bilo je tu i izvjesne otmjenosti. U dnevnom boravku i salonu bili su stolci s uspravnim naslonima i mali stolovi, profinjeni komadi namještaja, očigledno već otrcane održavani s ljubavlju..

Emeline ih je ponudila čajem. Bio je to indijski čaj, listići pomno čuvanog blaga iz tridesetogodišnje zalihe. Bisesa je pretpostavljala da su s ovakvim detaljima Čikažani održavali svoj identitet.

Nije potrajalo dugo i pojavio se jedan od Emelininih sinova. Bio je godinu dana mladi od svog brata i mogao je imati dvadeset godina, a zvao se Joshua, po svom ocu. Došao je noseći na uzicu ribu; teško je disao, zajapuren, vratio se s jezera Michigan. Kad je poskidao sa sebe sva krzna, vidjelo se da je to visok mladić, viši negoli je njegov otac ikada bio. Bisesa je pomislila kako mali ima onaj Joshov otvoren izraz lica, njegovu radoznalost i žustrinu. Usprkos mršavosti, izgledao je zdravo. Desni obraz mu je bio označen nekakvim izbli-jedjelim znakom koji je mogao biti i ožiljak od ozeblina, a lice mu je blistalo od ulja za koje je saznala da je ekstrakt tuljanovog sala.

Emeline je uzela ribu kako bi je očistila. Vratila se s još jednom šalicom čaja za Joshua. Pristojno je uzeo čaj i strusio ga u jednom jedinom gutljaju.

- Moj otac mi je pričao o vama, gospođice Dutt - nesigurno se obratio Bisesi. - o svemu onome u Indiji.

- Došli smo iz različitih svjetova.

- Moj je otac rekao da ste vi došli iz budućnosti.

- Pa, to je točno. Za njegove budućnost. I Abdikadirov otac je tamo došao zajedno sa mnom. Mi smo došli iz 2037. godine, a to je otprilike stotinu i pedeset godina nakon vremenskog odsječka tvog oca.

Izraz lica mu je bio pristojan.

- Pretpostavljam kako je tebi sve to pomalo strano.

Slegnuo je ramenima. - To sada više nije ni važno. Sva ta povijest se sada više neće dogoditi, zar ne? Nećemo se morati boriti u vašim svjetskim ratovima i sve to. Ovo je svijet kojeg imamo i iz kojeg ne možemo izaći. Ali meni je dobar.

Emeline je napučila usne. - Joshua zapravo uživa u životu, Bisesa.

Pokazalo se da je bio zaposlen kao inženjer na željezničkoj pruzi izvan New Chicaga. Ali njegova strast je bila pecanje kroz rupe na ledu i uvijek kad je imao slobodne dane vraćao se u stari grad kako bi se umotao u svoja krzna i zaputio ravno na led.

- Čak piše i pjesme o tome - rekla je Emeline. - O pecanju. Mladić je pocrvenio. - Mama...

- Barem je to naslijedio od svojeg oca. Rječitost. Ali, naravno, stalno nam nedostaje papira.

- A što je s njegovim starijim bratom, Emeline... s tvojim starijim sinom? - upitala je Bisesa.

Lice joj se snuždilo. - Harry je jednostavno otišao. - Ovo je za nju bila bolna tema i nije ranije o tome govorila. - Rekao je da će se javiti, ali, naravno, nije se javio... oni se nikada ne jave.

- On smatra da će ga uhititi ako se vrati ovamo - rekao je Joshua.

- Gradonačelnik Rice je prije godinu dana objavio amnestiju. Kad bi on samo stupio u vezu s nama, kad bi se samo na jedan dan vratio, mogla bih mu reći kako se nema čega bojati.

Malo su o tome razgovarali i Bisesa je polako shvatila situaciju. Jednostavni odlazak dio čikaške mladeži, rođen na Miru i zaveden čudesnim pejzažom u kojem su se našli, odlučio je napustiti herojsku borbu svojih roditelja i njihov pokušaj očuvanja Chicaga i njihov još smioniji pokušaj izgradnje novog grada južnije od ruba leda. Jednostavno su otišli, nestajući u bjelini ili u zelenilu travnjaka na jugu.

- Govorka se da žive kao Eskimi - rekao je Joshua. - Ili možda kao Indijanci.

- Neki su čak ponijeli odgovarajuće knjige iz knjižnice ili artefakte iz muzeja, kako bi znali što treba raditi - rekla je Emeline ogorčeno. - Nema sumnje da su mnogi od tih mladih budala sada već mrtvi.

Bilo je jasno kako je to bolna točka između majke i sina; možda je i Joshua sanjao o tome da oponaša svog starijeg brata. Emeline je presjekla taj razgovor ustavši s isprikom da odlazi u kuhinju pripremiti objed: priredit će im ribu koju je Joshua ulovio, s prilogom od žita i zelenog povrća uvezenog iz New Chicaga. Joshua je otišao oprati se i presvući. Kada su otišli, Abdi je pogledao Bisesu. - Ovdje ima tenzija.

- Da. Generacijski jaz.

- Ali roditelji su u pravi, zar ne? Alternativa ovdašnjoj civilizaciji je kameno doba. Ti koji su otišli, ako i prežive, za dvije generacije će postati nepismeni. Nakon toga će se njihovo poznavanje povijesti temeljiti na usmenoj predaji. Zaboravit će da je njihova vrsta uopće ikada došla sa Zemlje, a ako će uopće pamtiti Diskontinuitet, onda će on postati mitski događaj kao što je, na primjer Opći potop. A kad širenje svemira bude ugrozilo samo tkivo tog svijeta...

- Oni neće niti razumjeti što ih uništava. - Ali, pomislila je s tugom, možda je tako i bolje. Ti odbjegli i njihova djeca će možda moći nekoliko naraštaja uživati u harmoniji sa svijetom, umjesto da s njim vode beskonačnu borbu. - Zar vi kod kuće nemate jednakih takvih problema?

Abdi je malo šutio. - Aleksandar gradi svjetsko carstvo. Možeš misliti daje to pametno ili da je to glupo, ali moraš mu priznati kako je to nešto novo. Teško da te to ne zaokupi. Ne vjerujem da kod nas ima mnogo mladih koji odlaze. Niti mislim da bi Aleksandar dopustio takvo što - dodao je.

Na Bisesino zaprepaštenje, negdje u stanu je zazvonio telefon. Bio je to staromodni, tek povremeni i vrlo nesiguran zvon, a bio je i prigušen onim obloženim zidovima. Ali zvonio je. Telefoni i novine, taj Chicago je zaista održavao funkcioniranje grada. Čula je kako je Emeline podigla slušalicu i tiho govorila.

Emeline se vratila do njih. - Čujte, imam dobru vijest. Gradonačelnik Rice se želi sastati s vama. Očekuje vas. Ja sam mu pisala iz New Chicaga. A s njim će biti i astronomi - rekla je ponosno.

- To je fino - rekla je Bisesa nesigurno.

- Primit će naš večeras. To nam ostavlja vremena za kupovinu.

- Kupovanje? Šališ se!

- Objed će biti za pola sata - rekla je Emeline energično. - Natoči si još čaja.

44. ATENA

Paluba zvana Mars izgledala je kao hodnik koji se postupno uspinje u oba smjera, tako da ste, hodajući njome, imali čudan osjećaj da se uvijek nalazite u onoj donjoj točki i da nikada nećete iz nje izaći. Gravitacija je bila jedna trećina g na koju se Myra priviknula još na samom Marsu. Postojale su čak i tegle s nečim što je izgledalo kao crvena marsovska zemlja iz koje su, posve neprikladno, rasle zelene biljke porijeklom sa Zemlje, većinom kaktusi.

Bilo je teško povjerovati da je u svemiru i da će se, nastavi li hodati, kretati kružno i naći ponovo na istom mjestu. Aleksej je promatrao njezinu reakciju. - Ovo je tipična arhitektura zemaljskog porijekla - rekao je. - Kao one biokupole na Marsu u kojima ima kišnih oluja i životinja. Oni ne shvaćaju da ti to ne treba i da samo smeta...

Myri je sve to izgledalo pomalo čisto i sterilizirano, poput aero-dromskog terminala.

Lyla ih je povela do ureda koji se nalazio uz sam glavni hodnik. Unutra nije bilo ničeg što bi bilo neobično: stol za sastanke, uobičajeni meki zasloni, stalak s aparatom za kavu i vrčevi s vodom.

I tu im se Atena obratila.

- Pretpostavljam kako se pitate zašto sam vas danas pozvala ovamo.

Nitko se nije nasmijao. Jurij je bacio torbe u kut sobe, a onda su se poslužili kavom.

Myra je sjela i izazivački se zagledala gore, u prazan zrak. - Moja mama je uvijek govorila da imaš reputaciju komedijašice.

- Ah, - rekla je Atena. - Aristotel me je zvao nestašnom i mušičavom. Nikada nisam imala priliku razgovarati s Bisesom

Dutt. - Glas joj je bio ravnomjeran, nadziran. - Ali razgovarala sam s mnogima koji je znaju. Ona je izuzetna žena.

- Ona je uvijek za sebe govorila kako je obična žena kojoj se stalno događaju izuzetne stvari - rekla je Myra.

- Ali ostale bi takva izuzetna iskustva smoždila. Bisesa nastavlja obavljati svoju dužnost, onakvu kakvu je ona vidi.

- Ti o njoj govoriš u sadašnjem vremenu. Ja nemam pojma je li ona živa ili mrtva. Ne znam ni gdje je.

- Ali nešto sumnjaš, zar ne, Myra?

- Ne razumijem kako razgovaram s tobom. Zašto si ovdjei

- Gledaj - rekla je Atena blagim glasom.

Svjetlost u prostoriji se malo prigušila, a na stolu ispred njih se sastavila hologramska slika. Ružno i nakostriješeno, izgledalo je kao neko stvorenje iz morskih dubina. U stvari, bio je to stanovnik svemira. Zvali su ga Istrebljivač.

Dan prije Oluje, Atena se probudila i našla se deset milijuna kilometara daleko od Zemlje. S njom su bili i Aristotel i Tales, također veliki elektronski umovi čovječanstva. Bili su prebačeni u memoriju jedne bombe.

Njih troje su se spojili na apstraktan, elektronski način. A onda...

Kad su slike s Prokiona nestale, bio im je potreban odmor.

Izašli su van, na palubu Mars. Myra je pijuckala kolu.

Dok se Jurij igrao improviziranim njihalom kako bi proučavao promjenjivu umjetnu gravitaciju, Aleksej i Lyla su istraživali. Ako sjedneš, teži si nego ako stojiš. Ako baciš loptu na bilo koju udaljenost, ona će zbog vrtnje skrenuti u stranu, a ako trčiš u pravcu suprotnom od vrtnje, postaješ lakši. Smijući se, trčali su hodnikom, odskakujući kao da hodaju po Mjesecu.

Gledajući ih kako se igraju, Myra se podsjetila koliko su zapravo svi ti Svemirci mladi.

Svi su oklijevali vratiti se unutra i ponovo se naći s Atenom pa razgovarati o tome što je ona otkrila na planetu udaljenom jedanaest svjedosnih godina.

- Dakle ta plivajuća bića su se smanjenim razmnožavanjem dovela do istrebljenja - rekao je Aleksej. - Tako ti sola, učiniti takvo što!

- Bolje i to, nego dopustiti Prvorođenima da pobijede - rekao je Jurij.

- Bile su nam potrebne dvije godine da osmislimo način kako ćemo mene emitirati kući - tiho je rekla Atena. - Nismo naime željeli opasnom svemiru obznaniti naše postojanje. Zato smo sastavili optički laser... prilično jak, ali s tankim snopom. A kad je došlo vrijeme, kodirali smo u njega mene i ispalili zraku prema Zemlji. Predvidjeli smo da će je otkriti Kiklop, koji je prije Oluje sa Sunca bio u fazi planiranja.

- To je bilo rizično - rekla je Myra. - Što bi bilo da Kiklop naposljetku nije bio napravljen...

- Nismo imali drugog izbora.

- Zašto od vas troje baš ti? - upitao je.

- Odlučili smo ždrijećom.

- A ostali?

- Signal nam je uzeo sve što smo imali, sve što nam je Svjedokinja mogla dati. Premda je Svjedokinja bila živa, nije bilo nikoga tko bi održavao ove druge. Oni su se žrtvovali zbog mene.

Myra se pitala što Atena, ta umjetna inteligencija s tako kompliciranim životopisom misli o tome. Kao "najmlađa" od njih troje, sigurno se osjećala kao da su joj se roditelji žrtvovali kako bi nju spasili. - Nije to bilo samo zbog tebe - rekla joj je blago. - To je bilo zbog svih nas.

- Da - rekla je Atena. - I vidiš zašto sam morala biti poslana kući. Myra je pogledala Alekseja. - A to si ti toliko tjedana skrivao

preda mnom. Na Alekseju se vidjelo kako mu je neugodno.

- To je bilo na moj zahtjev - glatko je rekla Atena.

Jurij je zurio u svoje ruke koje je ispružio na stolu ispred sebe. Izgledao je jednako zaprepašteno kao što se i Myra osjećala. - A što ti misliš, Jurij? - upitala je Myra.

- Mislim da smo se danas probili kroz pojmovnu barijeru. Mislim kako je još od Oluje uvijek u našim razmišljanjima o Prvorođenima bilo nekih humanocentričnih predrasuda. Kao da se implicite podrazumijevalo da su oni prijatna

usmjerena samo protiv nas... naš osobni ljuti protivnik. Sada smo saznali kako su, jednako brutalno, djelovali i protiv drugih. - Podigao je svoje ruke i široko ih raširio u zraku. - Odjednom moramo o Prvorođenima misliti kao o

sveobuhvatnima u prostoru i vremenu. Sranje, potrebna mi je još jedna kava. - Jurij je ustao i odgegao prema automatu za kavu.

Aleksej je ispuhnuo zrak iz obraza. - Sada, Myra, znaš sve. Što sada?

- S tim bi činjenicama trebalo upoznati vlasti na Zemlji. Svemirsko vijeće...

Aleksej je napravio grimasu. - Zašto? Zato da bace još više atomskih bombi, a nas sve uhite? Myra, oni razmišljaju previše usko.

Zurila je u njega. - Zar nismo tijekom Sunčeve oluje svi surađivali? Ali sada smo se ovdje vratili staroj rutini... oni lažu tebi, ti lažeš njima. Nije li to način na koji ćemo svi otići u mrak?

- Budi fer, Myra - promrmljao je Jurij. - Svemirci rade najbolje što mogu. I vjerojatno imaju pravo kada kažu kako bi Zemlja reagirala.

- Pa što mislite da bismo trebali učiniti?

- Slijediti primjer Marsijanaca - odgovorio je Jurij. Oni su zarobili jedno Oko... uzvratili su udarac. - S gorčinom se nasmijao. - A kao rezultat toga, jedini komad tehnologije Prvorođenih kojeg imamo nalazi se tamo na Marsu, ispod moje ledene kape.

- Da, - rekla je Atena - čini se da je žarište svih tih kriza na Marsovom polu. Želim, Myra, da se vratiš tamo.

Myra je razmišljala. - A što kad dođemo tamo?

- Onda moramo čekati, kao i prije. Sljedeći koraci su dobrim dijelom izvan naših ruku.

- Nego u čijima su?

- U rukama Bisesa Dutt - promrmljala je Atena.

Oglasio se alarm, a na zidovima je bljesnule crveno svjetlo.

Lyla je prstima dotaknula svoju identifikacijsku tetovažu i slušala vijest. - Policajci Astropola su dolje, na palubi Zemlja - rekla je. - Bit će da odnekud cure informacije. Dolaze po tebe, Myra. -Ustala je.

Myra je slijedila njezin primjer. Bila je šokirana. - Oni žele mene? Zašto?

- Jer misle kako ih možeš dovesti do svoje majke. Idemo odavde, nemamo mnogo vremena.

Požurili su iz prostorije, a Aleksej je mrmljao zapovjedi Maxwellu.

45. GRADONAČELNIK

Pokazalo se da je kupovanje u Chicagu upravo to što i sama riječ kaže. Bilo je zadržavajuće kako možete šetati Michigan avenijom i drugim prometnim ulicama i razgledavati izloge trgovina kao što je Marshall Field, gdje je roba bila naslagana na hrpe i izložena, a manekeni su nosili odijela, haljine i kapute. Mogli ste kupiti krznene kapute, čizme i ostalu odjeću i obuću koja je zimi nužna, ali Emeline je gledala samo "moderne stvari" kako ih je ona zvala, a zapravo ostaci iz zalihadevedesetih godina devetnaestog stoljeća, roba uvezena iz sada nestalog New Yorka ili Bostona, roba pomno čuvana i otad mnogo puta krpana i prepravljana. Bisesa je pomislila kako bi Emeline bila zbunjena kada bi vidjela modu kakva je na Zemlji bila trideset i dvije godine kasnije, modu iz 1926. godine.

I tako su kupovale. Ali ulica ispred Marshall Fielda bila je napola blokirana strvinom konja, osušenom, zaleđenom na mjestu gdje se bio srušio. Svjeda u prozorima potjecala su od zadimljenih svijeća izrađenih od tuljanove i konjske masti i premda je uokolo bilo i nešto mladeži, većina ih je bila zaposlena u prodavaonicama. Svi su kupci, koliko je Bisesa mogla vidjeti, bili stari, Emelininih godina ili stariji; oni koji su preživjeli Diskontinuitet prebirali su po tim otrcanim i istrošenim ostacima izgubljene prošlosti.

Ured gradonačelnika nalazio se duboko u unutrašnjosti Gradske vijećnice.

Ispred radnog stola bili su postavljeni stolci s tvrdim naslonima. Bisesa Emeline i Abdi sjeli su u red jedno pokraj drugog i bili su ostavljeni čekati.

Soba nije bila onako obložena izolacionim materijalom kao što je to bio Emelinin stan. Zidovi ove prostorije bili su ukrašeni gomilama tapeta i portretima uglednika iz povijesti. U kaminu je plamtjela jaka vatra, a postojalo je i centralno grijanje; suha toplina zračila je iz teških željeznih radijatora koji su, bez sumnje, toplinu dobivali iz neke monstruozno velike peći za spaljivanje drveta, postavljene u podrumu. Telefon je bio pričvršćen na zid, vrlo primitivan model koji se sastojao samo od kutije, od cijevi u koju se govorilo i "trube" koju se držalo na uhu. Na polici iznad kamina kucao je sat, prkosno usklađen s čikaškim standardnim željezničkim vremenom, četiri poslije podne, baš kao što je pokazivao već trideset i dvije godine, usprkos različitim mišljenjima koja su o tome postojala u vanjskom svijetu.

Bisesa se osjećala čudno sretnom što se odlučila odjenuti svoju purpurnu babilonsku odjeću, baš kao što je učinio i Abdi, usprkos tome što joj je Emeline bila ponudila nešto svečanije "odijelo" Osjećala je kako ovdje želi zadržati svoj vlastiti identitet.

- Znači, ovo je Chicago iz tih godina - prošaptala je ostalima. -Mislim da očekujem Ala Caponea.

Njezin telefon je promrmljao: - Godine 1894. Capone je bio u New Yorku. Ne bi mogao sada biti ovdje...

- Ma daj šuti! - Obratila se Emeline. - Pričaj mi o gradonačelniku Jacobu Riceu.

- Ima tek tridesetak godina. Rođen je nakon Zaledenja. -1 gradonačelnikov sin?

- Ne baš...

Samo vrijeme Diskontinuiteta bilo je za Čikažane šokantno. Nakon svega, počelo je sniježiti, u srpnju. Uzbudeni lučki radnici javljali su o santama leda na jezeru Michigan. A iz svojih ureda na višim katovima Rookeryja i Montauka, biznismeni su promatrali sjever i na obzoru vidjeli kao kost bijelu crtu. Gradonačelnik je bio izvan grada. Njegov zamjenik je očajnički pokušavao dobiti međugradsku telefonsku liniju zovući New York i Washington, ali bez ikakve koristi. Ako je tamo iza leda predsjednik Cleveland još uvijek bio živ, nije Chicagu mogao ponuditi ni pomoć niti upute.

Tih prvih dana stvari su se brzo pogoršavale. Kad su sukobi zbog hrane postajali sve gori, kad su se starci počeli smrzavati, a predgrađa počela gorjeti, zamjenik gradonačelnika učinio je ono najbolje što je mogao. Priznavši granice vlastitih ovlaštenja, organizirao je Komitet za hitne slučajeve od vodećih ljudi u gradu. U tom tijelu je bio šef policije i zapovjednici Nacionalne garde, najvažniji poslovni ljudi i zemljoposjednici, kao i vođe svih čikaških jakih sindikata. Tu je bila i Jane Addams, "Sveta Jane" poznata reformatorica društva (koja je vodila azil za žene zvani Huli House) i Thomas Alva Edison, četrdesetsedmogodišnji veliki izumitelj kojeg je Zaledenje slučajno zahvatilo i koji je žudio za svojim laboratorijima u New Jerseyju.

Tu je bio i pukovnik Edmund Rice, veteran Gettysburga, koji je zapovijedao Kolumbijanskom stražom. Zamjenik gradonačelnika je vrlo rado prepustio Riceu svoje mjesto predsjedavajućeg u tom Komitetu.

Uvođenjem prijekog suda, Komitet je stekao čvrstu kontrolu nad valom kriminala. Rice je osnovao nove medicinske centre u kojima su se brzo i učinkovito određivali prioriteti i osnivala nova groblja tamo gdje je to bilo nužno. I dok je grad počeo trošiti samog sebe kako bi održavao toplinu, započelo se s planiranjem budućnosti.

- Na kraju su funkcije Komiteta ponovo vraćene u ured gradonačelnika, - rekla je Emeline - ali sam Rice nije nikada bio izabran.

- Ali sada je njegov sin gradonačelnik - promrmljao je Abdi. - Neizabrani vođa, sin vođe. Meni to smrdi na dinastiju.

- Ne možemo si priuštiti papir za izbore - rekla je Emeline pomalo ukočeno.

Ušao je gradonačelnik, u čijoj je pratnji bila mala svita ljudi nervoznog izgleda, možda činovnici, a jedan stariji čovjek je nosio torbu za spise.

- Gospođica Dutt? I gospodin...mhm... Omar. Drago mi je što sam se susreo s vama. I što ponovo vidim vas, gospođo White...

Jacob Rice bio je debeo mlad čovjek, odjeven u fino odijelo bez traga zakrpa. Crna kosa mu je bila zalizana unatrag, vjerojatno uz pomoć nekakve pomade, lice mu je bilo oštro, a hladne plave oči prodrone. Poslušio ih je brendijem u finim kristalnim čašama.

- Gledajte, gospođice Dutt - započeo je žustro. - lijepo je to što ste me posjetili i sve to. Ja razgovaram sa svakim posjetiteljem grada koji dolazi izvana, premda su oni većinom od one grčke sorte koji nisu ni od kakve koristi osim za lekcije iz povijesti, a uz njih i s nekolicinom Britanaca iz našeg vlastitog vremena, nije li tako?

- Vremenski odsječak Sjeverozapadne granice bio je iz 1885. godine - rekla je - Ali ja sam zapravo iz...

- Ljeta gospodnjega 2037. - Potapšao je papir ispred sebe na stolu. - Ova gospoda White bila je ljubazna i ispričala mi dosta toga o vama. Ali bit ću iskren s vama, gospođice Dutt; bez obzira iz kojeg vremena dolazite, mene vaša biografija zanima samo onoliko koliko se ona tiče mene i mogega grada. Siguran sam da to razumijete.

- To je u redu.

- I sada ste došli ovamo prvenstveno s viješću o tome kako se bliži kraj svijeta. Nije li tako?

Čovjek u grupici podaničkog držanja iza njega, podigao je prst. - Nije baš posve tako, gradonačelnice. Ova dama tvrdi da se bliži kraj svemira. Što znači da će sa sobom odnijeti i naš svijet. - Tiho je zahihotao, kao da je izrekao neku zabavnu intelektualnu dosjetku.

Rice je zurio u njega. - No, ovo je zaista cjepidlačka igra riječima. Gospođice Dutt, ovo je Gifford Oker... profesor astronomije na našem posve novom Čikaškom sveučilištu. Ili, bolje rečeno, bio je posve nov kad smo se svi smrzuli. Pozvao sam ga ovamo, jer mi se čini da ćete moći razgovarati o nekim astronomskim stvarima, a on vam je najbliže onome što se zove ekspert.

Star pedesetak godina, sijed, gotovo cijelog lica sakrivenog iza debelih naočala i čupavih brkova. Oker je čvrsto držao otrcanu torbu za spise. Odijelo mu je bilo iznošeno, reveri izlizani, dugmad labavo visjela o koncu. - Uvjeravam vas, moje znanje i sposobnosti nisu upitni. U vrijeme Zaledenja bio sam student Georga Elleryja Halea, poznatog astronoma... čuli ste za njega? Željeli smo osnovati novu zvjezdarnicu u Williams Bayu, opremljenu modernim instrumentima, uključujući i refraktor od jednog metra... to bi bio najveći takav teleskop na svijetu. Ali nije nam bilo suđeno, naravno, nije bilo suđeno. Uspjeli smo obaviti promatranja s teleskopima koji su bili sačuvani unutar "vremenskog odsječka" kako vi to kažete, gospođice Dutt, a koji su nužno manji i slabiji. A izveli smo i neke spektroskopske analize čiji rezultati su... iznenađujući.

Abdi se nagnuo naprijed. - Profesore, osobno sam se bavio astronomijom, u Babilonu. Došli smo do rezultata koji dijelom temelj za Bisesinu tvrdnju. Morat ćemo razmijeniti informacije.

- Naravno.

Rice je bacio pogled na ono Emelinino pismo. Polako je čitao. -Udaljavanje udaljenih zvijezda... Zar o tome govorite? - Točno - rekao je Abdi. - Jednostavno rečeno, to je kao da zvijezde bježe od Sunca u svim smjerovima.

Rice je kimnuo. - U redu. Razumijem. I što s tim?

Oker je uzdahnuo. Skinuo je naočale otkrivši duboko usađene umorne oči i kravatom obrisao stakla naočala. - Znate, gospodine gradonačelnice, problem je sljedeći: zašto je baš Sunce locirano u središtu takve ekspanzije? To se protivi najosnovnijim načelima osrednjosti. Premda smo mi prošli kroz Zaledenje, najčudnovatiji događaj u pisanoj povijesti, neka načela još uvijek vrijede.

Bisesa je promatrala profesora Okera, pitajući se koliko toga on može razumjeti. Očito je bio britkog uma i pod najčudnijim okolnostima mu je uspelo sačuvati nekakvu znanstveničku karijeru. -Pa kako vi to tumačite, gospodine?

Ponovo je stavio naočale u pogledao ju je. - Kažem da mi nismo privilegirani promatrači. Kad bismo živjeli na nekom svijetu koji pripada zvijezdi Alfa Centauri, na primjer, promatrali bismo istu pojavu... hoću reći da bismo vidjeli daleke maglice kako se jednoliko povlače od nas. To samo može značiti da se sam eter širi... odnosno ona nevidljiva tvar unutar koje sve zvijezde plutaju. Svemir buja kao puding u pećnici, a zvijezde se, poput groždica u tom pudingu, sve više udaljuju jedna od druge. Ali svakoj grozdići bi izgledalo da je baš ona jedina mirna točka u mirna eksplozije... Bisesino poznavanje teorije relativnosti svodilo se na pohađanje nekoliko predavanja na fakultetu, a i to je bilo prije nekoliko desetljeća... na to i na znanstvenu fantastiku, a tome se ne može vjerovati. Ali ovaj odsječak vremena u Chicagu pojavio se kad je Einsteinu bilo tek petnaest godina. Oker nije mogao znati ništa o relativnosti. A relativnost se temeljila na otkriću da eter zapravo ne postoji.

Ali pomislila je kako Oker ipak ima prilično dobru predodžbu.

- Gospodine gradonačelnice, ovaj čovjek je u pravu - rekla je. - Sam svemirski prostor se širi. Upravo sada, ta ekspanzija udaljava zvijezde i galaktike. Ali na kraju će se to širenje početi osjećati i na manjim skalama veličina.

- To će razvući svijet na sve strane - rekao je Abdi - ostavljajući nas da lebdimo u gomili stijena. A onda će se i naša tijela slomiti. A onda i svaki atom od kojih su naša tijela sastavljena. - Osmjehnuo se. - I tako će skončati svijet. Ta ekspanzija, koja je sada vidljiva samo pomoću teleskopa, nastavit će se sve dok ne raznese sve u komadiće.

Rice je zurio u njega. - Ti si neki mali hladnokrvni klippan, zar ne? - Bacio je pogled dolje, na Emelinino pismo. - U redu, imate moju pozornost. Yi, gospođice Dutt kažete kako ste o tome tamo kod kuće razgovarali s ljudima. Točno? Onda mi recite kada će taj golemi balon prsnuti? Koliko vremena još imamo?

- Oko pet stoljeća - rekla je Bisesa. - Teško je točno izračunati... teško je biti siguran.

Rice je buljio u nju. - Pet jebenih stoljeća, da oprostite na izrazu. A mi nemamo zalihe hrane ni za pet tjedana. E pa mislim da ću to za sada ostaviti malo "na čekanju" - Protrljao je oči, energično, ali očigledno potresen. Pet stoljeća. Isuse kriste! Dobro, stoje sljedeće?

Sljedeći je bio Sunčev sustav.

Gifford Oker je uzdahnuo. - Čitao sam vaše pismo, gospođice Dutt. Putovali ste svemirskim kliperom na Mars. To vaše stoljeće mora da je prekrasno! - Počeo se razmetati. - Znate, kad sam još bio malen, susreo sam Julesa Vernea. Velik čovjek. Jako velik čovjek. Mislim da bi on razumio to jedrenje do Marsa.

- Možemo li se držati teme? - obrecnuo se Rice. - Jules Verne, Isuse Kriste! Dajte, profesore, pokažite dami vaše crteže; vidim koliko to želite učiniti.

- Da. Evo, ovo su naša istraživanja Sunčevog sustava, gospođice Dutt. - Oker je otvorio torbu i raširio svoje papire po gradonačelnikovom radnom stolu. Bilo je tu slika planeta, neke mutne, cr-no-bijele fotografije, ali većina slika u boji je bila detaljno iscrtana olovkom. A bilo je tu i nečeg što je sličilo na spektrogramske rezultate, nešto nalik mutnim barkodovima.

Bisesa se nagnula naprijed. Gotovo posve ispod glasa promrmljala je. - Možeš li vidjeti? Njezin telefon joj je šapatom uzvratilo. - Dosta dobro, Bisesa. Oker je gurnuo naprijed jedan niz slika. - Ovo ovdje je Venera.

u Bisesinoj stvarnosti, Venera je bila lopta oblaka. Svemirske sonde su tamo zatekle atmosferu gustu kao ocean, a do je tako toplo da bi se olovo topilo. Ali ova Venera je bila drukčija. Izgledala je, na prvi pogled onako kako Zemlja izgleda astronautima kad je gledaju iz svemira: nakupine oblaka, zeleno-plavi ocean, malene kape leda na polovima.

- Sve jedan ocean - rekao je Oker - ocean i led. Nismo pronašli ni traga kopnu. Ocean je voda. - Posegnuo je za spektrografskim rezultatima. - Zrak je dušik s nešto malo kisika... manje nego na Zemlji... i puno ugljičnog dioksida koji prodire u vodu. Ti oceani na Veneri se jamačno pjene kao šampanjac! - To je bila profesorova već otrcana šala. A sada se on nagnuo naprijed. - A tamo postoji život. Na Veneri postoji život.

- Kako to znate?

Pokazao je na zelene mrlje na nekim od crteža. - Ne možemo vidjeti detalje, ali u tim beskrajnim morima mora biti životinja... možda ribe, golemi kitovi koji se hrane planktonom. Možemo očekivati kako će tu manje-više biti neke analogije sa Zemljom, zbog procesa konvergencije - rekao je s uvjerenjem.

Oker je pokazao još neke rezultate. Na goloj površini Mjeseca su se neustaljena atmosfera i tek tračak vode skupljali u dubokim kraterima i potočićima; i opet su čikaški astronomi mislili da su ugledali život.

Bilo je nekoliko izuzetnih slika Merkura. Bile su to nejasne skice svjedosnih struktura, poput mreže, bačena preko najskrovitije tamne strane planeta, jedva vidljivo trepereći. Oker je rekao kako je jednom bila djelomična pjomrčina Sunca i neki od njegovih studenata su javili kako su vidjeli jednako takve "mreže plazme" U "plaz-moide" u razrijeđenoj Sunčevoj atmosferi. Možda je i to bio neki oblik života, mnogo čudniji, život supervrućih plinova koji su plovili od Sunčevih vatri prema površini njegove najbližeg djeteta.

Prikrivajući to pretvaranjem da ju je spopao kašalj, Bisesa je promrmljala svojem telefonu: - Misliš li da je to moguće.

- Život u obliku plazme nije nemoguć - mrmljao je telefon. - Postoje strukture u Sunčevoj atmosferi koje su međusobno povezane magnetskim tokovima.

Bisesa je oštro odgovorila. - Da. U godinama Oluje svi smo postali stručnjaci za Sunce. Što misliš što se ovdje događa?

- Mir je uzorkovanje života na Zemlji - šaptao je telefon - a uzorci su uzimani tijekom razdoblja kada je inteligencija ljudske vrste bila u usponu. Planetolozi misle da je Venera, kad je bila mlada, bila topla i vlažna. Možda je i Venera bila na isti način "uzorkovana" To se čini kao neka vrsta optimiziranog Sunčevog sustava, Bisesa, svaki od svjetova, a možda

i vremenski odsječci unutar tih svjetova, odabrani su kako bi se život u njima maksimizirao. Pitam se što se događa u ovom svemiru Mira s Europom i s Titanom, tamo izvan dosega čikaških teleskopa...

A sada je profesor Oker, s natruhom šoumenskog instinkta, otkrivao klimaks svoje prezentacije: Mars.

Ali to nije bio Mars uz kakvog je Bisesa odrasla pa čak ga i posjetila. Taj plavo-sivi Mars bio je sličan Zemlji čak više od vlažne Venere, jer tu je bilo obilje suhog kopna, svijet kontinentata i oceana, na polovima pokriven kapama, omotan nitima tankih oblaka. Bilo je tu i nečeg poznatog. Onaj zeleni pojas mogao bi biti Valles Marineris, onaj plavi ožiljak na južnoj hemisferi mogao bi biti golem HeUas bazen. Većina sjeverne hemisfere čini se suhom.

Telefon je prošaptao. - Nešto tu nije u redu, Bisesa. Kad bi Mars, mš Mars bio preplavljen, onda bi cijela sjeverna hemisfera bila potopljena ispod oceana.

- Vastitas Borealis.

- Da. U budućnosti se moralo nešto dramatično dogoditi ovome Marsu, nešto što mijenja oblik cijelog planeta.

Rice je nestrpljivo slušao Okera i naposljetku ga prekinuo. - Ma daj, Gifforde. Pređi na ono zanimljivo. Reci njoj ono što se rekao meni, ono o Marsijancima.

Oker se osmjehnuo. - Mdimmo ravne crte ucrtane preko Marsovih ravnica. Te crte su duge stotinama kilometara.

- Kanali - odmah je rekao Abdi.

- A što bi drugo i moglo biti? A na kopnu smo, neki od nas, vjerujemo, zapazili građevine. Možda su to jako dugački zidovi. To je dvojbeno, jer smo limitirani u mogućnostima promatranja. Ali što se ovoga tiče - rekao je Oker - tu nema nikakvih dvojbi. - Pokazao je fotografiju snimljenu u polariziranom svjetlu, koja je prikazivala jaka svjetla, poput zvijezda, razasuta površinom Marsa. - Gradovi - rekao je ispod glasa.

Emeline se nagnula naprijed, potapšavši fotografiju. - Ja sam joj to rekla.

Rice se zavalio u svom stolcu. - Eto, gospođice Dutt, sad ste čuli. Pitanje je koliko vam išta od ovoga može koristiti.

- Ne znam - rekla je iskreno. - Moram stupiti u vezu s mojima kod kuće.

-1 - Abdi se obratio Okeru - rado bih surađivao s vama, profesore. Imat ćemo o mnogočemu porazgovarati.

- Da - odgovorio je Oker, osmjehnuvši se.

- U redu - rekao je Rice - ali kad dođete do nečeg, obavijestit ćete me, čujete li? - Bila je to jasno izrečena zapovijed.

- Tako. Dovoljno je bilo tih sablasnih tema za jedan dan. Razgovarajmo sad o drugim stvarima. - Dok je profesor spremao svoje slike, Rice se naslonio u svom stolcu, odmarajući noge oslo-nivši ih na stol; nosio je kaubojske čizme s ostrugama. Otpuhnuo je dim cigare. - Želite li još jedno piće? Ili pušiti? Ne? - Obratio se Abdiju. - Rado bih čuo nešto o onome što se događa s druge strane Adantika. Nešto o Aleksandru Velikom i njegovom "svjetskom carstvu", zvuči mi kao da je on momak od moje vrste.

Abdi je brzo pogledao Bisesu i Emeline pa slegnuo ramenima. - Gdje biste željeli da započnem?

- Pričaj mi o njegovim vojskama. I o pomorskim snagama. Imali li on već parobrode? Za koliko vremena će vojskom prijeći Atiantik?...

Dok je Riceova pozornost bila zaokupljena Abdijem, Bisesa je ponovo mrmljala obraćajući se telefonu. - Što ti misliš?

- Morao bih se prihvatiti posla i prebaciti sve te podatke na Mars. Za to će trebati mnogo vremena.

-Ali?

- Ali, Bisesa, imam nekakav osjećaj kako je ovo razlog zbog kojeg si i bila pozvana na Mars.

46. A-LINIJA

- Mama, otkad smo prošli A-liniju nismo više sami s Q-bombom. Tu su i regularne flote koje sada prate tu stvar, kao na paradi, pa svi rudari i oni koji borave u mjhuru izlaze kako bi vidjeli prolazak te beštije. Nama je to pomalo čudno. Nakon četrnaest mjeseci dobili smo ovako brojno društvo. Ali oni ne znaju da smo mi tu. Oslobođitelj ostaje u svojem tajnom štitu, a tu vani se mota nekoliko drugih vojnih brodova koji obilaze na priličnoj udaljenosti i koordiniraju posljednji napad na Q...

- Bella - rekao je Tales blagim glasom.

- Stanka - Slika Ednine glave koja je govorila sada se zamrznila.

- Tales, zar to ne može pričekati?

- Cassie Duflet je ovdje.

- Oh, sranje. Supruga umrlog svemirskog radnika i profesionalna gnjavatorica.

- Rekla si mi da te obavijestim čim ona dode.

- Jesam.

Poruka od Edne je još uvijek dolazila. Bella je bila mati koliko i političarka i imala je svoja prava. - Reci joj neka pričeka.

- Naravno, Bella.

- Talese, dok bude čekala, ne dopusti joj slanje e-pošte, snimanje, komentiranje, pristup blogu, pretraživanje, analiziranje i špekulacije. Daj joj kavu i skreni joj pozornost na sebe.

- Razumijem, Bella. Kad smo već kod toga... -Da?

- Još je malo više od sata vremena do glavnog napada, do "Velikog Udarca" zapravo do vremena kad će izvješće o tome doći do nas.

Nije ju se na to trebalo podsjećati. Taj "Veliki Udarac" je posljednja nada čovječanstva protiv Q-bombe... i vjerojatno kraj života njezine kćeri. - U redu, Talese, hvala ti. Imam to na umu. Nastavi.

Na zaslonu se Ednin "zamrznut" lik ponovo pokrenuo.

U Bellinom uredu na Mount Weatieru Ednin je glas, kojem je trebalo dvadeset i četiri minute putovanja Sunčevim sustavom, zvučao snažno. A Tales je besprijeekorno emitirao slike koje su se podudarale s riječima, sUke preuzete s raznih brodova i monitora.

Iznad Bellinog stola je, poput sablasne kapljice umrljane svje-došču zvijezda, lebdjela Q-bomba. Upravo je prolazila kroz pojas asteroida, takozvanu A-liniju zračnih snaga, i Bella je vidjela udaljeno ljeskanje stijenja, prizor kojeg su zbog nje uvećali i bolje osvijetili. Bilo je u tom prizoru nečeg sablasnog. Sada je bilo, gotovo do u dan točno, šest godina otkad je ta naprava bila po prvi puta zamijećena kako prolazi pokraj Saturnovih mjeseca, a sada je bila među asteroidima koji su dijelu ljudskog roda predstavljali dom. Ta Q-bomba je ovdje, u prostoru koji pripada ljudima. A za samo još šest mjeseci, negdje oko Božića ove 2070. godine, bilo je izračunato da će se susresti sa Zemljom.

Ali sada je prolaz bombe kroz ovaj pojas pružao još jednu priliku da je se napadne.

Edna je govorila o pokušajima koji su so tada bili učinjeni. Tales je pokazivao snimke nuklearnog oružja kako udara u neosjedjivu površinu bombe, i brodove (one s ljudskom posadom i one s robotima) kako koriste energetske zrake čestica i lasere, pa čak i kišu kamenja izbačenog elektromagnetskim katapultom s velikog asteroida.

- Kao da graškom gađaš slona - komentirala je Edna. - No i nije baš tako. Svaki puta kad je pogodimo, ta stvar gubi malo svoje energije-mase, a taj gubitak je razmjernan onome čime je pogodimo. To je svaki put sitnica, poput ugriza buhe, ali nije nula. Lyla Neal je izradila neke modele toga, o tome će te izvijestiti profesor Carel. Zapravo se nadamo nekom rezultatu "Velikog Udarca" ako i ne izbacimo potpuno tu stvar s njenih tračnica, koji će potvrditi Lylin modeliranje da nam je potrebno još nekoliko redova veličina više u odnosu na ono čime smo dosad udarili. Kako god da bilo, saznat ćemo uskoro. A što se tiče topovske kugle, tegljač zasad obavlja svoj posao. Svi sistemi rade, a otklon kugle se poklapa s predviđanjima... - Svojim tihim, profesionalnim glasom, Edna je dala sumarni pregled naoružanja.

Kad je završila, osmjehnula se. Usprkos svojoj šiljatoj kapi, izgledala je ganudljivo mlado.

- Što se mene tiče, ja sam dobro. Nakon više od godine dana provedene u ovoj cijevi potrebno mi je malo svježeg zraka, ili barem svježijeg od ovog. A u rječniku pokraj izraza "luđački nemiran" možeš upisati ime Johna Metternesa. Ali barem se još nismo međusobno poubijali. I ako na ovu posadu gledaš kao na proširen pojam probne vožnje Oslobođitelja, onda je sve u redu. Mislim, mama, da ovdje imamo dobru novu tehnologiju. To neće biti neka utjeha ako nam ne uspije skrenuti bombu s putanje, jer ćemo tada svi biti u sosu.

- I druge posade su dobro. Mislim da je to ispit za cjelokupne zračne snage. Nekoliko veterana iz starih pomorskih snaga govore kako se osjećaju suvišnima na brodovima na kojima je i zadnji član posade prošao kroz postdiplomske nastavu. A što se tiče Svemiraca, oni uglavnom surađuju. A mi smo sprenmi poduzeti bilo kakvu akciju, mama, za koju ti misliš da bismo je trebali poduzeti.

- Šezdeset minuta do početka predstave. Javit ću ti se nakon Velikog Udarca, mama. Volim te. Oslobođitelj prekida vezu. Hologramski displej je nestao, ostavljajući za sobom prazan stol, na kojem je samo kronometar odbrojavao vrijeme do Velikog Udarca i još važnijeg trenutka kada će vijest o tome stići do Zemlje.

Bella se sabrala. - Uvedite Cassie!

Bella je nekako očekivala da će se Cassie Duflet pojaviti odjevena u crninu, onako kako je bila odjevena onda kad joj je Bella uručila odličje. No Cassie je imala kostim blijedo lila boje, lijep i praktičan. A vidjelo se i da neće, kao prošli puta, utonuti u tugu. Nju bi se lako moglo podcijeniti.

- Lijepo je od vas što ste me primili - rekla je Cassie kruto, rukujući se s Bellom.

- Ne znam jesam li tu imala nekakvog izbora - odgovorila je Bella. - Od onog našeg posljednjeg susreta podigli ste mnogo prašine.

Cassie se osmjehnula, a lice joj je pritom imalo gotovo jednako hladan izraz kao u političara. - Nisam namjeravala podizati nikakvu "prašinu" ili ikome stvarati probleme. Ja sam samo udovica inženjera zračnih snaga, koja je počela postavljati pitanja o tome kako i zašto je njezin muž umro.

-I na to niste dobili zadovoljavajuće odgovore, je li tako? Hoćete li kavu?

Bella se zaputila do automata za kavu. Iskristila je taj predah kako bi procijenila svoju protivnicu, jer je o Cassie Duflet mislila kao o protivnici.

Cassie je bila mlada žena i mlada majka i mlada udovica, što joj je odmah donosilo simpatije javnosti. Ali Cassie je i radila u odjelu za odnose s javnošću, u agenciji Jhule, Inc., jednoj od najvećih svjetskih agencija za očuvanje ekosustava, a bila se specijalizirala za obnovu kanadskog Arktika nakon Oluje. I ne samo to, njezina mati Phillippa se prije Oluje preselila u utjecajne krugove Londona i nema sumnje da je otad zadržala s njima mrežu veza. Cassie je znala kako se treba služiti medijima.

Cassie Duflet je izgledala snažno. Nimalo neurotično, kolebljivo ili ogorčeno. Nije tražila nikakvu osvetu za smrt svojeg muža ili za slom svojeg života, to je Bella odmah uvidjela. Cassie je tražila nešto što je dublje i što bi je više zadovoljilo. Možda istinu. A to ju je činilo još opasnijom.

Bella je pružila Cassie kavu, a onda je sjela. - Pitanja bez odgovora - potaknula ju je.

- Da, slušajte, predsjednice Fingal...

- Zovi me Bella.

Cassie joj je ispričala kako je tijekom posljednjih godina znala vrlo malo o aktivnostima svoga muža. Bio je svemirski inženjer; Cassie je znala da on radi na nekom tajnom programu i znala je otprilike gdje se nalazi.

- I to je sve - rekla je. - Dok je James bio živ, to je bilo sve što sam htjela znati. Prihvaćala sam tu potrebu za sigurnosnim mjerama. U ratu smo, a dok traje rat držiš usta zatvorena. Ali nakon što je umro, i nakon sprovoda i svečanosti uručenja odličja... bila si ljubazna i posjetila nas...

Bella je kimnula. - Počela si postavljati pitanja.

- Nisam tražila mnogo - rekla je Cassie. Sada pomalo zbunjena, vrtjela je vjenčani prsten na svom prstu. - Nisam htjela nikoga ugroziti, a najmanje Jamesove prijatelje. Samo sam htjela znati barem nešto o tome kako je umro, tako da jednoga dana djeca, kad budu pitali o njemu... znaš.

-I sama sam majka. Zapravo sam baka. Da, znam.

Čini se da su zračne snage vrlo loše vodile istragu koja je u početku bila regularna i nedužna. - Odbili su surađivati sa mnom i jedan po jedan časnik za vezu i pravnici prestali su odgovarati na moje pozive. Čak su se i Jamesovi prijatelji udaljili. - Takvo isključivanje je, dakako, razbjesnilo Cassie. Konzultirala se sa svojom majkom i započela svoju vlastitu istragu.

I počela je pripremati pitanja za Talesa.

- Mislim kako, već zbog toga što Tales postoji i šapće na uho svakome na ovom planetu koji mu postavi pitanja, ljudi vjeruju kako je naše društvo slobodno i otvoreno. A Tales je zapravo jednako tako instrument vladinog nadzora kao i bilo koji drugi izvor. Nije li tako?

- Nastavi - rekla je Bella.

- Ali ja sam otkrila da ima načina dobivanja odgovora i onda kad ti umjetna inteligencija ne daje odgovore, baš kao i onda kada ti ih daje. - Postala je neka vrsta samoukog eksperta koji analizira umjetnu inteligenciju traumatiziranu naredbom da laže. Izvadila je iz svoje torbe mekani zaslon i raširila ga po stolu. Na njemu je bila zlatnim nitima iscrtana mreža koja je imala neka područja šrafirana crvenim. - Ne možeš samo izvući memoriju iz umjetne inteligencije, a da zatim ne ostane rupa. Sve je međusobno povezano...

Bella ju je prekinula. - To je dovoljno. Slušaj, Cassie, i drugi su ranije postavljali isto takva pitanja. Ti si samo, s obzirom na to tko si, postala istaknutija od drugih.

- A gdje su svi ti ostali? Jesu li negdje pod ključem? Zapravo, neki od njih su i bili, u kažnjeničkom centru u Moskovskom Moru, na onoj drugoj strani Mjeseca. To je bila Bellina vlastita najmračnija tajna.

- Nisu svi - odgovorila je.

Cassie je maknula svoj mekani zaslon i nagnula se naprijed, a izraz lica joj je bio napet. - Ja se tebe ne bojim - rekla je tiho.

- Sigurna sam da je tako, ali Cassie, sjedni onako kako se sjedil Ovaj ured je programiran tako da postoje mnogi parametri po kojima se odgovara na svaku prijetnju koja bi me ugrozila. Oni nisu uvijek baš jako pametni kad se radi o dešifriranju govora tijela.

Cassie ju je poslušala, ali joj je pogled i dalje bio prikovan za Bellu. - Sustavi naoružanja koji su postavljeni u svemiru - rekla je. - To je ono na čemu je radio moj muž, zar ne?

I tada je govorila o naznakama toga na nebu, o tragovima, o djelomičnim slutnjama poklonika teorija zavjere i promatrača neba, a sve u različitim stupnjevima zdravog razuma i paranoje. Vidjeli su pravocrtni trag kojeg je za sobom ostavljao brod koji se nebom kretao nemogućom brzinom. To je, naravno, bio Osloboditelj. A vidjeli su i druge letjelice, polagane, nezgrapne i masivne, kako se kreću pojasom asteroida, ostavljajući za sobom nekakav trag. To je, jasno, bio tegljač koji se pripremao za Veliki Udarac. Svi su ti brodovi bili zaštićeni od pogleda, ali ljudska sposobnost proizvodnje štitovala koji brod čine nevidljivim nije još bila savršena.

- Pa što misliš, što sve to znači? - pitala je Bella.

- Znači da se nešto primiče - odgovorila je Cassie. - Možda opet kakva Sunčeva oluja. A članovi vlada se, zajedno sa svojim obiteljima, spremaju pobjeći u novoj generaciji superbrzih brodova. To nije jedinstven stav, no rekla bih kako je to zajednička sumnja.

Bella je bila šokirana. - Zar ljudi zaista tako malo cijene svoju vladu da mogu i zamisliti kako bi ovi bili sposobni za takvo što?

- Oni ne znaju i u tome i jest nevolja. Živimo s posljedicama Oluje. Možda je racionalno biti paranoičan. - Cassie je smotala svoj meki zaslon i stavila ga na stranu. - Bella, ja sam slijedila taj trag, ne za volju mojeg muža ili moju osobnu, nego zbog moje djece. Mislim da vi skrivate nešto... nešto monstruozno, nešto što bi moglo upečati na njihovu budućnost. A oni imaju pravo znati što je to. Ti nemaš pravo to kriti pred njima.

Bilo je vrijeme da Bella odluči što učiniti s tom ženom. Dobro, Cassie nije kriminalac. Ona je zapravo od onih ljudi zbog kojih je Bella i bila izabrana, kako bi ih štitila.

- Gledaj, Cassie, - rekla je - kupila si nekoliko komadića slagalice, ali slažeš ih u krivu sliku. Ne bih htjela da ti se dogodi išta loše ali, s druge strane, ne želim ni da ti učiniš neku štetu. A šireći ovakve teorije možeš izazvati nevolje. Zato ću ti pokloniti moje povjerenje... povjerenje Vijeća. A kada budeš znala ono što ja znam, moći ćeš sama prosuditi kako se koristiti tom informacijom. Jesmo li se dogovorile?

Cassie je razmislila. - Da, Bella, to je fer. -I zagledala se u Bellu, zabrinuto i uzbuđeno. Prestrašeno.

Bella kratko pogleda sat na zidu. Još trideset minuta i primiti će izvješće kako je prošao eksperiment zvan Veliki Udarac. Ta očajnička drama se vjerojatno odigrava upravo u ovim trenucima, tamo vani među asteroidima, dvadeset i osam svjedodskih minuta daleko.

Odagnala je te misli. - Započnimo s Osloboditeljem - rekla je. -S baštinom tvojeg muža. Talese, molim te grafiku. Govorile su o Osloboditelju. I o Q-bombi koju se već mjesecima pratilo.

A zatim je Bella pokazala Cassie zadnju Paxtonovu mogućnost.

- To je samo jedan od asteroida koji prolazi kroz pojas - rekla je Bella. U našim popisima on ima svoj broj, a ime mu je vjerojatno dao onaj koji je prvi na njega spustio sondu za rudarska istraživanja... bila je to iskra metala na površini prekrivenoj ugljenom prašinom. Mi ga jednostavno zovemo Topovska kugla. A ovdje je brod čiji su trag vidjeli tvoji tvorci teorije zavjere.

- Bilo bi mi draže kad ih ne bi tako zvala - promrmljala je Cassie.

- Nagnula se naprijed kako bi bolje vidjela. - Izgleda kao bilo koji drugi asteroid - rekla je. - Kamen oko kojeg je srebrna mreža.

To je, otprilike, bilo ono što je taj tegljač i bio - malen asteroid, mnogo manji od Topovske kugle koja je izgledala kao leteća planina. Stijena je oko sebe imala mrežu od čvrstih nanocijevi, a na površinu mu je montiran antimaterijski pogon.

- Koristili smo jedan od prototipskih strojeva proizveden u Trojanskim brodogradilištima. Nije kao oni kojima upravlja čovjek, ali je prilično pouzdan.

Cassie je počinjala shvaćati. - Vi to koristite za usmjeravanje onog većeg asteroida, Topovske kugle

- Da... gravitacijom. Pokazalo se da je iznenađujuće teško otkloniti asteroid s njegove staze... >

Način kako skrenuti asteroida tražio se već duže od stotinu godina, još otkad je postalo jasno da se putovi nekih asteroida križaju sa Zemljinom stazom oko Sunca i da će se, u statistički predvidim vremenu, sudariti sa Zemljom.

Takvu velika stijena je općenito uzevši prevelika da bi je se moglo uništiti. Očita je tada postala zamisao da je se makne u stranu, tj. da je se nuklearnim oružjem skrene s njene staze. Ili se može na nju pričvrstiti pogon i onda joj promijeniti vektor brzine. Ili se na nju može pričvrstiti solarno jedro ili je čak obojiti srebrno ili je omotati folijom, tako da je dak svjedosti sa Sunca odgurne u stranu. Takve metode dale bi samo malu korekciju, ali ako biste taj kamen ulovili dovoljno rano, mogla bi i mala korektura ipak biti dovoljna i spriječiti udar u neželjeni cilj. Zemlju.

Kako je pojas asteroida bio postupno koloniziran, sve su te metode bile iskušane i sve su se, u manje ili više, pokazale neuspješnima. Nevolja je bila u tome što mnogi od većih asteroida uopće nisu imali čvrstu masu, nego su to bile skupine manjeg kamenja, koje je na okupu labavo držala gravitacija, a i te skupine su također rotirale. Pri pokušaju da ih se odgurne ili raznese, one bi se samo raspale na manje skupine koje bi bile gotovo jednako tako opasne i bilo bi gotovo nemoguće usmjeravati ih.

Tako se razvila ideja o gravitacijskom tegljaču. Uz problematični asteroid postavi se drugi manji, kojeg se lagano gura u stranu, a njegovo gravitacijsko polje onda za sobom vuče svog većeg rođaka.

- Shvaćas tu ideju - rekla je Bella. - Moraš nastavljati gurati taj svoj kamen dovoljno slabo da je u stanju izbjeći gravitacijsko polje većeg asteroida, tako da tvoj tegljač ostane povezan stalnim gravitacijskim nitima s njim. I asteroid će biti pomaknut u stranu, bez obzira na to koliko je razmravljen. Jedini problematičan dio svega toga je orijentirati ispušni otvor na tegljaču tako da ne pogađa površinu tegljenog asteroida.

Cassie je, pomalo nestrpljivo, kimnula. - Razumijem. Vi skreće-te putanju tog kamena, te Topovske kugle...

- Tako da ona pogodi Q-bombu. Ta bomba i Topovska kugla su na potpuno drukčijim stazama, a sudar će biti brz... silna energija.

- Kada će se to dogoditi?

- Zapravo - rekao je Tales blagim glasom - to se već dogodilo, prije gotovo pola sata. Za dvije minute će prispjeti izvješće, Bella.

Prikazi tegljača i Topovske kugle su nestali, a zamijenila ih je nepomična slika Q-bombe, te sablasne kugle vidljive samo zahvaljujući reflektiranoj svjedosti zvijezda, kako lebdi iznad Bellinog stola.

Cassie je shvatila. Trebalo joj je nekoliko sekunda da se sabere. Tada je, širom otvorenih očiju rekla: - To se upravo sada događa, taj sudar. A tvoja kćer je tamo u ratnom brodu i promatra. Primila si me u ovakvom trenutku?

Belli se učinilo da joj je glas napet. - Pa, morala sam nešto raditi. A osim toga... mislim da mi je bilo potrebno vidjeti tvoju reakciju.

- Još trideset sekunda, Bella.

- Hvala, Tales. Znaš, Cassie...

- Ne, nemoj više ništa govoriti. - Cassie se impulzivno nagnula preko stoka i primila Bellu za ruku. Bella ju je čvrsto stisnula.

Na grafičkom prikazu su bomba i njezina pratnja tiho lebdjeli u zraku, kao ukrasi.

Nešto je doletjelo s lijeve strane. Bilo je nejasno, samo neka sivo-bijela pruga koja je letjela prebrzo da bi se mogao prepoznati bilo kakav detalj. Sudar je donio bljesak koji je virtualni tank hologra-ma ispunio svjedošću.

Tada se projekcija zamrznila, a zatim nestala.

Na Bellinom stolu nizala su se izvješća i glave onih koji su govorili, a svi su izvještavali o pojedinostima sudara. I dolazili su pozivi sa svih strana Zemlje i iz kolonija Svemiraca, zahtijevajući da im se kaže što se to događa u Pojasu. Eksplozija je bila dovoljno jaka da se moglo vidjeti golim okom na noćnom nebu iznad Zemlje kao i diljem većeg dijela Sunčevog sustava. Pokazujući prstom, Bella je odabrala dvije od tih glava: Ednu, a potom i Boba Paxtona..

- ... Samo ponavljam, mama, ja sam dobro i brod je dobro, bili smo se dovoljno udaljili da nas ne pogode manji komadi. Kakav je to prizor, sve te do bjeline usijane stijene su se pravocrtno razle^e-le! Imamo dobre podatke. Čini se kako je Lylin izračun mogućeg bombinog gubitka mase-energije bio točan. Ali...

Bella je prebacila pogled na Boba Paxtona. Lice mu se pred njom napuhnulo, crveno i ljuto. - Madam predsjednice, nismo ni dotakli tu prokletu stvar. Oh, odsjekli smo joj malo mase-energije, čak ni Q-bomba ne može progutati jebeni asteroid a da se ne podriigne, ali to neće činiti nikakvu razliku kad ta stvar dođe tu do Zemlje. A doći će ovamo. Nije nimalo skrenula s putanje, ma ni za dlaku. Ona pobija sve što znamo o inerciji i momentu.

- I... u redu, ona dolazi. Sada imamo brojeve za izvođenje nekih ekstrapolacija u vezi s tim što će se dogoditi Zemlji ako je Q-bomba udari, a na temelju djelovanja kamena kojeg smo bacili na bombu, koliko joj je smanjio energiju. I ona ima svoje granice. Ali velika je. Ta je bomba dovoljno velika da, recimo, razori Mars. Ona neće smrskati Zemlju. Ali nanijet će joj toliki udarac koliki planet može podnijeti, a da se ne raspadne. Ostavit će nas s kraterom veličine Zemljina polumjera. - Čitao je. - To će biti najpogibelniji događaj još od vremena skidanja vanjskog plašta, onda kad je nastao Mjes&a... - Onda je naprosto ostao zurit u kamere. - Mislim da je to sve što sam imao reći, madam predsjednice. Učinili smo najbolje što smo mogli.

Bella je pustila da mu Tales priguši glas. - pa, eto, Cassie. Sada sve znaš. Sve si vidjela. Cassie je razmišljala. - Drago mi je da ti je kći dobro.

- Hvala. Ali udar nije uspio. - Raširila je ruke. - Pa, što misliš da bih sada trebala učiniti?

Cassie je razmišljala. - Svi su vidjeli taj sudar, oni na Zemlji i izvan nje. Znaju da se nešto dogodilo. Pitanje je što ćeš im reći.

- Istinu? Da će do Božića svijet skončati? - Nasmijala se, mada nije znala zašto. - Bob Paxton bi me sada pitao što će biti s panikom.

- Ljudi su se i ranije suočavali s teškim vremenima - rekla je Cassie. - Uglavnom su ih preživjeli.

- Masovna histerija je poznata pojava, Cassie. Dokumentacije o tome postoje još od Srednjeg vijeka, kada su se događale teške socijalne traume i slom povjerenja u vođe. Značajan dio mog posla svodi se na to da osiguram da se nešto takvo ne dogodi. A već si mi rekla da ljudi nemaju povjerenja u ovu vladu za koju radim.

- U redu. T\ znaš svoj posao. Ali ljudi će morati obaviti pripreme. Obitelj. Ako znaju.

To je, naravno, bila istina. Gledajući Cassieno odlučno lice, lice žene čija su vlastita djeca ugrožena, Bella je pomislila kako bi rado, u danima i tjednima koji dolaze, imala tu ženu na svojoj strani. Jedan glas razuma usred ljutnje i povika. Netko je upravo sada vikao na nju. Spustila je pogled na stol i ugledala ljuto lice Boba Paxtona koji se derao ne bi li privukao njezinu pozornost. Oklijevajući, pojačala je ton.

- Predsjednice, ostala nam je otvorena još jedna mogućnost. Možda bismo trebali i to pokušati prije nego počnemo dijeliti tablete za samoubojstva.

- Bisesa Dutt.

- Do sada smo se tiho šuljali oko onih jebivetra na Marsu. Sada moramo tu ženu izvući odande i staviti je na sigurno. Jasno je da budućnost Zemlje ovisi o tome. Vjerujte mi, predsjednice Fingal, ne preostaje nam ništa drugo. - Zašutio je, teško dišući.

Cassie je mrmljala. - Nisam sigurna da znam o čemu on to govori. Ali ako postoji još jedna mogućnost... - Duboko je uzdahnula. - Ne mogu vjerovati da ovo govorim. Mislim, ovo nije poput Oluje sa unca, kad smo svi morali znati što se događa kako bismo mogli podići Štit. Ovoga puta ne možemo ništa učiniti. Možete poštedjeti ljude i ništa im ne govoriti tako dugo dok još postoji ta posljednja mogućnost. A tada, kad zaista više ne bude bilo nikakve nade...

- Znači, da lažemo ljudskoj rasi.

- Možeš reći da je to bio neuspješno isprobavanje oružja. Pa to je gotovo istina.

Bella je prstom pokazala prema Edninom liku. - Tales, želim poslati poruku Osloboditelju. Uključi najviši stupanj osiguranja.

- Da, Bella.

- Čuj, Cassie, imaš li vremena sljedećih nekoliko sati? Mislim da bih željela da još malo popričamo.

Cassie je bila iznenađen, ali je odgovorila: - Naravno.

- Kanal je otvoren, Bella, možeš početi.

- Edna, to sam ja. Slušaj, draga, imam za tebe novi zadatak. Trebaš otići na Mars...

Dok je govorila, pogledavala je na svoj kalendar. Preostali su još samo mjeseci. Osjećala je kako će od sada, ma što se dogodilo, napetost rasti, a tijekom događaja će se nemilosrdno ubrzavati. Samo se nadala da će, čak i sada, biti u stanju dobro prosuditi stvari.

četvrti dio

47.

Srpanj 2070.

Jurij je utrčao. Raširio je mekani zaslon po stolu. - Napokon sam preko kompjutera preuzeo ovu stvar s Mira...

Zaslon se počeo popunjavati slikama svjetova, mutnim fotografijama i plavo-zelenim skicama izrađenim u olovci.

Stanica Wells, Konzerva Dva, zvana "kuća" imala je jedan velik stol koji se mogao napuhavati, a služio je za zajedničke obroke posade, za sastanke i kao radna površina. Bio je sastavljen od manjih elemenata pa se mogao podijeliti na dva ili

tri manja stola. Myra je shvatila kako to ima i psihološku ulogu, jer posada nije bila prisiljena jesti zajedno, ako to nisu željeli.

Sada su svi elementi tog velikog stola bili spojeni. Danima su ga koristili kao središte neke beskonačne konferencije. Jurij je pokušavao shvatiti one alternativne prikaze Marsa koje je Bisesin telefon sporo i bolno vraćao preko donjeg frekvencijskog pojasa Oka. Ellie je naporno poput roba radila na svojoj analizi gravitacijskog kaveza Oka. Samo Hanse Critchfield nije radio ni na čemu u svezi s prijetećom Q-bombom, inzistirajući na daće biti korisniji ako radi sa svojim voljenim strojevima.

A Myra, Aleksej i Grendel Speth, koji su u usporedbi s njima mogli vrlo malo pridonijeti, su neraspoređeni sjedili za stolom, a pred njima su bile šalice hladne kave.

Myra je pomislila kao je ta okrugla kuća na Marsu jedna u usporedbi s onim skupim nastambama punim svjedosti kakve su bile na Kiklopu. Da, kako ih je Atena stalno uvjerala, oni su bili u samom žarištu odgovora na jednu opasnost kozmičkih razmjera. Ona detonacija u pojasu asteroida bila je vidljiva na svim ljudima nastanjenim svjetovima. Većina Zemlje se isključivo, civilizacija još uvijek traumatizirana Sunčevom olujom stisnula se u svojim kućicama nalik na bunkere i čekala.

Ali vrijeme je istjecalo. I na Marsu je vladao osjećaj rastuće panike. Zemljin ratni brod Osloboditelj bio je sada udaljen tek nekoliko dana, a svi su znali zašto dolazi.

- U redu, - rekao je Jurij - evo što imamo. Koliko ja razumijem, svi se slažemo u tome da svijet Mir ima niz vremenskih odsječaka. Nešto kao izlog života u Sunčevom sustavu u njegovom optimalnom trenutku na svakom svijetu.

- Sva Solova djeca u najljepšem izdanju - rekla je Grendel. - Ali to ne može potrajati. Hoću reći kako su i Venera i Mars sigurno bili dosegнули svoj vrhunac bioraznolikosti još u ranim danima Sunčevog sustava, kad je Sunce bilo mnogo hladnije. Po nekoj općoj procjeni, sunce Mira je pak primjerak iz trinaestog stoljeća. To Sunce je previše toplo za te svjetove. Oni ne mogu trajati dugo.

- Ali - gundao je Jurij - stvar je u tome što su ovdje svjetovi so-larnog sustava kakvi su bili u dalekoj prošlosti. Pitanje je kako su dospjeli iz prošlosti u sadašnjost, što se to dogodilo pa ih učinilo ovakvima kakvi su danas. Pogledajte samo Veneru. Mi mislimo da razumijemo taj slučaj. Nije li tako? Staklenik koji je izmakao kontroli, oceani isparili, voda se pod djelovanjem svjetlosti raspala na vodik i kisik i bila zauvijek izgubljena. Nekada je Venera bila vlažna, plava, mirna i bezbrižna. Preblizu Suncu, pregrijavala se i njezini su oceani isparavali. Kad joj je voda nestala u svemiru, Venera je razvila novu, gustu atmosferu, omotač od ugljičnog dioksida dobiven iz vrućih stijena negdašnjeg podmorja i efektom staklenika koji se pojačavao sve dok tio nije počelo sjati crvenim usijanjem. To je grozna priča, ali mi je razumijemo. Naši modeli se poklapaju s tom pričom o Veneri, nije li tako? Ali sada se okrenimo Marsu. Mars je nekada bio sličan Zemlji, ali, premalen i predaleko od Sunca, sušio se i hladio. Do te točke nam je sve jasno. Ali pogledajte ovo.

Pokazao je usporedne profile, starog Marsa na kojem su stajali i novog Marsa unutar univerzuma nazvanog Mir. Sjeverna hemisfera starog Marsa bila je vidljivo udubljena u odnosu na pravilno zaobljen luk novog Marsa.

- Nešto se ovdje dogodilo - rekao je Jurij žestoko. - Nešto strašno silovito.

Myra je to vidjela. Izgledalo je kao da je netko čekićem udario po tjemenu lubanje, strahovit udarac usmjeren ovamo, na sjeverni pol. To je bilo dovoljno jako da stvori Vastitas Borealis, kao krater čiji je promjer bila cijela sjeverna hemisfera. Svi su odmah uvidjeli što to znači.

- Q-bomba, napravljena po mjeri mase Marsa. I poslana ovamo, na sjeverni pol. Ovo je bio rezultat. Tako ti Solovih suza! Ali zašto? Zašto gađati Mars, a ne Veneru?

- Jer je Venera bezopasna - oštro je odgovorio Jurij. - Venera je bila vodeni svijet. Ako se ondje uopće razvila neka inteligencija, morala je biti ograničena na ono što postoji u moru, koristiti metale iz geotermalnih izvora i takve stvari. Oni jednostavno nisu oda-šiljali takvu vrstu signala koji bi se mogli opaziti izdaleka. Izgraditi gradove i ceste.

- A Marsijanci su to učinili - rekla je Myra.

-I nagrada za to im je Bila silovit sterUizirajući udar.

Grendel je uzbuđeno mumljala. - Mislim da ovdje vidimo elemente koji su od strateškog značaja. Čini se kako je cilj Prvorođenih suzbiti civilizacije s naprednom tehnologijom. Ali oni djeluju... ekonomično. Ako im sustav neke zvijezde pruži razloge za zabrinutost, oni ih najprije udare sunčevom olujom. Sirov, ali jeftin način steri-liziranja cjelokupnog sustava. Kladim se kako bismo, kad bi samo malo dublje kopali, pronašli ostatke od barem još jedne takve oluje iz daleke prošlosti. Ali ako to sa sunčevom olujom ne upali, ako svjetovi nastave stvarati probleme, onda oni gađaju kirurški precizno. Baš kao što su gađali Mars. Baš kao što su sada za cilj odabrali Zemlju.

- Moraš im priznati da su temeljiti - rekao je Jurij.

- A sada smo, od Atene i njezine Svjedokinje, saznali da nismo jedini - rekao je Aleksej. - Akcije Prvorođenih su ekstenzivne i u prostoru i u vremenu. "Vatra je gutala sve pred njima, a iza njih je ostajao plamen: tio pred njima je poput rajskog vrta, a za njima opustošena divljina; da, i ništa im neće umaknuti."

Myra je podigla obrve. - Ne budimo licemjerni. Možda ona me-gafauna Australije i Amerike osjeća isto to prema nama.

- Oni su poput bogova - rekao je Aleksej, još uvijek u nekom apo-kaliptičnom raspoloženju. - Možda bismo ih trebali obožavati.

- Nemojmo - suho je rekao Jurij. - Marsovci ih nisu obožavali.

- To je točno - složila se sada EUie. Ona je sada energično ušla u prostoriju, noseći meki zaslon. - Marsovci su uzvratili udarac, a možda to možemo i mi. - Usred njihova mračnog raspoloženja, ona se osmjehivala.

- Sjećate li se ovoga? - Raširila je svoj meki zaslon kako bi svi mogli vidjeti sada već poznati niz simbola.

- Dala sam mojim analitičarima neka razmisle što bi ovo moglo značiti. Došli su do zajedničkog zaključka... a bogami već je bilo i vrijeme... i ja mislim da to ima nekog smisla.

- Reci nam - brzo je zatražio Jurij.

- Pogledajte ove geometrijske likove. Što vidite?

Aleksej joj odgovori. - Trokut, četverokut, peterokut, šestero-kut. I?

- Koliko imaju stranica?

- Tri, četiri, pet, šest.

- A što će se dogoditi ako nastaviš taj niz? Što slijedi?

- Sedam stranica. Heptagon. Osam. Oktogon. - Zamislio se pa je brzo pogledao Myru. - Nonagon?

- Zvuči vjerojatno - odgovorila mu je.

- A potom? - Ellie je bila ustrajna.

- Deset stranica, jedanaest, dvanaest... - odgovorio je Aleksej. - I ako tako nastaviš dalje, gdje će taj niz završiti?

- U beskonačnosti - rekla je Myra. - Poligon s beskonačnim brojem stranica.

- A to je?

- Kružnica...

- Što misliš što tu imaš, Ellie? - upitao ju je Jurij.

- Marsijanci nisu mogli presresti ni otkloniti svoju Q-bombu ili ma što bilo to što su Prvorodeni koristili protiv njih. Ali mislim da je ovo simbolički zapis onoga što su postigli. Počevši od onoga što su mogli napraviti... vidite, trokut, kvadrat, jednostavni oblici. Nekako su uspjeli iz toga izvući daljnje zaključke. Pomoću ograničenih sredstava kojima su raspolagali, uspjeli su zahvatiti beskonačnost. I zarobili su Oko koje je sigurno bilo locirano točno ispod točke predviđene eksplozije i čekalo kako bi svjedočilo razaranju. - Bacila je pogled prema Alekseju - Izazivali su bogove, Aleksej.

- Kako optimistično! - kiselu je primijetila Grendel. - Ali Marsijanci su ipak zbrisani. Kakva šteta što nisu tu s nama pa da ih zamolimo za pomoć.

- Ali jesu - odgovorila je EUie. Svi su zurili u nju.

Myra je munjevito razmišljala. - Ona je u pravu. A što ako je postojao način da se pošalje poruka, ne na naš Mars, nego na onaj Mirov? Oh, tamo nema svemirskih brodova.

- Niti radija - dometnuo je Aleksej. Myra se nije predavala. - Ali ipak... Jurij se obrecnuo. - Kog vraga želiš reći?

Ellie je brzo uskočila. - Mogli bismo samo poslati ove simbole, za početak. To je dovoljno da pokaže kako smo razumjeli. Mogli bismo izazvati reakciju Mirovih Marsijanaca. Želim reći kako bi barem neki od njih mogli doći iz vremenskog odsječka u kojem su svjesni Prvorodeni.

Grendel je zatresla glavom. - Misliš li ti to ozbiljno? Tvoj plan je, dakle, poslati poruku u paralelni univerzum gdje, nadamo se, postoji nasukana marsijanska civilizacija u nekakvom operetnom solarnom sustavu. Jesam li dobro shvatila?

- Ne mislim da je sada vrijeme za zdrav razum, Grendel - rekla je Myra. - Ništa od onog konvencionalnog što su naše svemirske snage pokušale nije uspjelo. Treba nam, dakle, nekakva izuzetna obrana. Konačno, trebalo je mnogo čudnovatog načina razmišljanja da bi se domislio štit za Oluju sa Sunca i jedan neviđeni napor da bi se to postiglo. Možda moramo ponovo učiniti nešto takvo.

Usljedila je prava bujica pitanja i raspravljanja. Je li neizvjesna komunikacijska veza kroz Oko do Bisesinog starog telefona dovoljno pouzdana da se to provede? I kako bi uopće mogli Amerikanci devetnaestog stoljeća, okovani ledom, razgovarati s Marsom? Telepatski?

Mnogo pitanja, ali malo odgovora.

- u redu - rekao je Jurij. - Ali najvažnije pitanje je što će se dogoditi ako Marsijanci odgovore? - upitao je polako. - Što bi oni mogli učiniti?

- Mogli bi se oduprijeti Q-bombi svojim tronogim letećim strojevima i njihovim toplinskim zrakama - rekla je Grendel, rugajući se.

- Ozbiljno govorim - rekao je Jurij. - Moramo to promisliti. Predvidjeti neke scenarije. Ellie, možda bi to ti mogla obaviti. Ellie je kimnula.

- Čak i ako Bisesa smisli kako to izvesti - rekao je Aleksej - možda bismo trebali zadržati pravo nekakvog veta dok ne zaključimo kako bi Marsijanci mogli reagirati. I trebamo o ovome obavijestiti Atenu. Ta odluka ne bi smjela ovisiti samo o nama.

- U redu - rekao je Jurij. - U međuvremenu možemo raditi na tome. Dobro? Osim ako netko ima kakvu bolju zamisao. - Njegova je ljutnja sada mutirala u nekakvo veselje. - Hej, čemu sad sva ta smrknuta lica? Gledajte, mi smo tu kao hrpa polarnih medvjeda u zimskom snu. Ali ako ovo uspije, oči povijesti bit će uperene u nas.

Aleksej je prihvatio šalu. - Ako je to istina, onda mi je žao što se nisam obrijao.

- Dosta proseravanja - rekla je Grendel. - Krenimo na posao. Razišli su se i prihvatili posla. •

48. SIGNAL PREMA MARSU

Bisesa, Abdi i Emeline su još jednom bili pozvani u Riceov ured u gradskoj vijećnici.

Rice ih je čekao. Noge obuvane u čizme stavio je na ploču stola i otpuhivao dimove cigare. Tu je bio i profesor Oker, onaj astronom sa sveučilišta.

Rice je rukom mahnuo prema stolcima, pozvavši ih tako da sjednu. - Zatražili ste moju pomoć - rekao je naglo. Podigao je Bisesino pismo na kojem su bili načrčkani simboli s Marsa: trokut, kvadrat, peterokut i šesterokut. - Kažete da ovu ovdje poruku trebamo poslati Marsijancima.

- Znam da to zvuči ludo, ali... - započela je Bisesa.

- Oh, imao sam ja posla i s daleko luđim stvarima nego što je ovo. Naravno, bio sam se obratio ovom ovdje Giffordu za savjet. Uzvratilo mi je gomilom blezgarija o Hertzovim elektromagnetskim valovima i Jules Vernеровim "svemirskim vlakovima" Ti bokca, svemirski brodovi! Mi čak ne možemo povući ni željezničku prugu odavde do obale.

Oker je, sav jadan, odvratio pogled, ali nije ništa rekao. Bilo je očito kako je ovamo doveden samo da bi ga se ponizilo.

-1 tako sam - nastavio je Rice - prosljedio ovaj zahtjev jednom čovjeku u Chicagu koji bi mogao imati nekog blagog pojma o tome kako bismo to mogli učiniti. Ti bokca, sad mu je sedamdeset i devet godina, a nakon Zaledenja se sav posvetio Komitetu za hitne slučajeve i što još sve ne, a to čak i nije njegov prokleti grad. Ali rekao je da će pomoći.

Rekao je da će me nazvati u tri sata. - Bacio je pogled na džepnu uru, - Što je, otprilike, sada.

Svi su morali provesti punu minutu čekajući u tišini. A onda se oglasio telefon na zidu.

Rice je prstom pozvao Bisesu i njih dvoje su otišli do telefona. Rice je podigao slušalicu i držao je tako da Bisesa može slušati što se govori. Uхватила je samo dijelove monologa koji je dopirao iz telefona, izgovorenog u pompoznom i bombastičnom bostonskom stilu. Ali bit onoga o čemu je govoreno bila je jasna.

- ... Signale je nemoguće poslati. Postavite neki znak, znak dovoljno velik da ga se vidi preko ovog svemirskog bezdana... Bijela površina na kapama leda je naše slikarsko platno... iskopajte jarke dugačke stotinu i pedeset kilometara, uklešite te znakove u ledu onoliko velike koliko se usudite... napunite ih drvima, naftom, ako je uopće imate, pa sve to zapalite... Ta svjetlost od vatre noću, a dim danju... Prokleti Marsijanci bi morali biti slijepi pa da to ne vide.

Rice je kimnuo prema Bisesi. - Jeste li shvatili ideju?

- Pod uvjetom da nam možete osigurati radnu snagu koja bi to izvela...

- Ti bokca, tim mamuta koji vuku plug učinit će to za mjesec dana.

Mamuti na ledu Sjeverne Amerike grade signal za Mars. Bisesa je zatresla glavom. - U bilo kojem drugom kontekstu ovo bi izgledalo čudno. Samo jedno, gospodine gradonačelnice. Nemojte paliti vatre dok ne potvrdim da to trebamo učiniti.

Razgovarat ću s mojim ljudima i provjeriti... prilično je drastično to što ovdje namjeravamo učiniti.

Polako je kimnuo - U redu. Još nešto?

- Ne. Signali urezani u led. Naravno da postoji način da se to učini. Trebala sam se sama toga sjetiti.

- Ali niste - rekao je Rice, osmjehnuvši se oko svoje cigare. Trebao nam je on pa da to smisli. Upravo to i je razlog zbog kojeg je on to što jest. Nije li tako? Hvala vam - rekao je u slušalicu. - Spasili ste ovaj dan, gospodine. Najljepša vam hvala, gospodine Edison. - Objesio je slušalicu. - Taj čarobnjak iz Menlo Parka! Kakav momak!

49. AREOSINKRONA STAZA

Kolovoz 2070.

Osloboditelj je kliznuo u sinkronu stazu iznad Marsa. Libby je okretala brod tako da su prozirna vrata ispod Edninih nogu omogućavala pogled na planet.

Edna je već ranije bila u GEO, sinkronoj stazi iznad Zemlje. To iskustvo je bilo istovjetno. Mars je iz areosinkrone staze izgledao otprilike jednako velik kao i Zemlja gledana geosinkrone; planet veličine bejzbolske lopte, obješen daleko ispod njezinih nogu. Ali ovdje je bilo manje sunčeve svjedosti i Mars je bio tamniji od Zemlje, smežurana voćka oker boje u usporedbi sa Zemljinim jedrim plavetnilom. Edna je mogla zapaziti svjedost koja se reflektirala iz kupola Port Lowella, gotovo točno na crti razgraničenje između dana i noći, točno ispod Osloboditelja.

- Ne mogu vjerovati da smo ovdje - rekla je.

- Ja ne mogu vjerovati zašto smo ovdje - gundao je John Metternes.

A ipak, bili su tamo. Nitko, na svim svjetovima nastanjenim ljudima nije mogao ne biti svjestan Osloboditelja, jer je šibao Sunčevim sustavom praćen kišom egzotičnih čestica antimaterije, i bez uključenog štita koji bi ga činio nevidljivim.

Edna se pitala koliko lica Svemiraca na Marsu je u ovom trenutku podignuto prema nebu zahvaćenom ranim svitanjem, zureći u posve novu zvijezdu koja se pojavila u zenitu. Nadala se će ova Osloboditeljeva tako vidljiva nazočnost jednostavno toliko zastrašiti Marsijance da će dati sve što Zemlja od njih traži.

Začuo se zvuk zvona koji je najavljavao dolazeći signal.

John je gledao zaslone svojih instrumenata. - Protivirusna zaštita aktivirana.

Bilo bi ironično kada bi, nakon što su projurili kroz Sunčev sustav, brod bio onemogućen nekim računalnim virusom koji bi se krio u poruci dobrodošlice. - Primi poruku - rekla je Edna glasom punim opreza.

Ispred Edne se stvorila hologramska glava: neka mlada žena, nasmiješena, ugodne vanjštine, pomalo praznog pogleda.

Izgledala je nekako poznato, - Osloboditelju, ovdje Lowell. Dobro jutro.

- Lowellu, ovdje Osloboditelj - rekla je Edna. - Da, dobro jutro, možemo vidjeti vašu zoru. Lijep prizor. Ovo je Osloboditelj, bojni brod zračnih snaga, registracije SS-1-147...

- Znamo tko ste. Napokon, vidjeli smo vas kako dolazite.

- Prepoznam vaše lice - rekao je John Metternes. - Umfraville. Da, Paula. Kći heroine.

- Ja vodim miran život - mirno je odgovorila djevojka.

Edna je kimnula. - Mislim, Paula, kako se svi nadamo da će danas biti miran dan. -1 mi se tako nadamo, ali to ovisi o vama, zar ne?

- Zar doista? - Edna se nagnula naprijed, trudeći se izgledati više dominantno negoli se osjećala. - Paula, ti i oni u čije ime govoriš dobro znate zašto smo došli.

- Bisesa Dutt nije u Port Lowellu.

- Neće joj se ništa dogoditi. Jednostavno je namjeravamo vratiti na Zemlju, gdje će je možda ispitati o nekim prošlim događajima. Bit će najbolje ako budemo surađivali. To će biti najbolje i za Bisesu.

- Bisesa Dutt nije u Port Lowellu.

Oklijevajući, Edna je rekla. - Imam ovlaštenja za uporabu sile. Zapravo, dobila sam upute da je koristim pri rješavanju ovog problema. Pomisli, Paula, što to znači. To će biti prvi akt neprijateljstva između predstavnika vlade sa Zemlje i zajednice Svemiraca. To baš ne bi bio dobar primjer, zar ne?

- I, gospođo Umfraville, - dodao je John - imajte na umu da Port Lowell nije utvrda.

- Morate postupiti onako kako vam to savjest nalaže. Lowell se isključuje.

Metternes je provukao ruku kroz svoju masnu kosu. - Možemo pričekati potvrdu sa Zemlje.

Edna je odmahнула glavom. - Naša zadaća je posve jasna. Samo odugovlačiš, Johne.

- Zar me zbog toga kriviš? Lowell je tu dolje nezaštićena meta. Imam osjećaj da smo nekako postali negativci...

Začuo se zvuk uzbune i svi paneli u zapovjednoj kabini su po-crvenjeli. Osjetilo se neko blago kretanje, kao kroz vodu. Brod se kretao.

- Sranje - rekla je Edna. - Što je to bilo? Oboje su pokušali dijagnosticirati o čemu se radi

Libby je Bila ta koja je prva progovorila. - Navukli smo nevidljiv štit. Izbjegavat ćemo daljnju vatru.

- Što se dogodilo? - oštro je upitala Edna.

- Izgubili smo samo neke antene i dio skupine solarnih ćelija. No svi sustavi na brodu imaju trostruku instalaciju komponenata pa kontakt sa Zemljom nije izgubljen...

- Laserska zraka - rekao je John, pregledavajući podatke i čudeći se. - Blagi Bože, opržila nas je laserska zraka..

- Odakle je došla? Jesmo li izloženi napadu?

- Došla je s ovog planeta. Nije s drugog broda. To je laser svemirskog elevatora.

- Ali Mars uopće nema svemirskih liftova.

- Još ih nema, ali već su montirali lasere. Svinje bezobrazne.

- Ovo je sigurno bio hitac upozorenja - oglasila se Libby. Mogli su nas onesposobiti. Kao što sam rekla, sad smo pod štitom i uspostavljam manevre izbjegavanja.

- U redu, Libby, hvala ti. - Edna je bacila pogled prema Johnu. -Je li situacija jasna? Slažeš li se da bismo trebali odgovoriti? - Nije joj bilo potrebno njegovo odobrenje. Ona je ovdje bila vojni zapovjednik. Ali osjetila je kako ne bi mogla nastaviti bez njegovog prihvaćanja.

Napokon je kimnuo.

- Pripremi torpedu. Niski fizijski udar. Izvukla je kartu Port Lovvella. Prstom je dodirnula zelenu kupolu - Usmjerimo se na farmu. Tako ćemo izazvati najmanju štetu.

- Misliš reći kako ćemo tako ubiti najmanje ljudi? - John se šuplje nasmijao. - Slušaj, Edna, to nije samo kupola s farmom. Tamo oni izvode eksperimentalne programe. Hibride oblika života sa Zemlje i Marsa. Ako to raznesemo...

- Začepi, Johne, i stavi torpedu - rekla je čvrstim glasom, poti-snuvši i svoje vlastite sumnje.

Lansiranje torpeda bio je nasilan, fizički čin. Brod je zazvonio poput zvona.

U Mount Weatheru je prizor Oslobođiteljevog napada bio šokan-tan, hologramski globus Marsa s ranom pogotka.

- Ne mogu vjerovati da se to događa dok sam ja na dužnosti -rekla je Bella.

Bob Paxton je gundao. - Dobrodošla u moj svijet, madam predsjednice.

Cassie Dufлот je sjedila pokraj Belle. - Eto zastoje moj muž umro. Zato da bismo, ako se pokaže nužnim, bili u stanju ovo izvesti.

- Ali ja sam se nadala da se takva nužda nikada neće pojaviti. -Bella je suspregnula drhtanje. - Ja sam ovdje, jer su ljudi mislili kako sam heroina iz dana nakon Sunčeve oluje. A sada nuklearnim oružjem gađam pripadnike ljudske vrste.

Paxton je promatrao montiranje prizora na zaslonu. - To je sad po svim medijima. Pa, to ste mogli i očekivati. Ako nuklearnim oružjem napadnete Mars čak će i svi tikvani i oni koji samo zure u televizijske saponice obratiti pozornost.

Do sada nema podataka o žrtvama. Osim toga, oni su prvi pucali.

- Bobe, ne mogu vjerovati da govoriš tako hladno - rekla je Bella s natruhom ljutnje. - Ti si bio prvi čovjek koji je zakoračio na Mars, a sada smo, u samo jednoj generaciji, zaratili na istom mjestu gdje si se ti spustio. To je kao kad bi Neil Armstrong zatražio da predvodi napad na More Tišine. Što sada misliš o tome?

Slegnuo je ramenima. Imao je na sebi svoju vojničku jaknu, raskopčanu, olabavljen čvor na kravati, a svojoj ruci nalik medvjedođ šapi držao je plastičnu bočicu soka. - Mislim da ovo nismo mi započeli Mislim da su oni mulci na Marsu trebali učiniti ono što su im njihovi ovlašteni predstavnici \dade zapovjedili da učine i predati nam tu luđakinju Dutt I mislim, kao što je gospođa rekla, kako nije imalo nikakvog smisla spiskati hrpetinu dolara i tucet života da bi se stvorilo nešto kao Oslobođitelj, ako ga nemaš namjeru koristiti. Osim toga, tvoja kćer je ta koja je koristila nuklearno oružje.

Ali to je morala biti Edna. Bella je vjerojatno mogla pronaći neki način i poštedjeti svoju kćer te dužnosti; postojala je i druga smjena posade za Oslobođitelja. Ali Belli je trebao netko kome može vjerovati, netko na koga će moću računati da neće baciti bombu ako bi joj Bella zapovjedila da se povuče.

-I, kakva je reakcija?

Paxton je kucnuo na zaslon koji mu je bio pokraj lakta i po zidu su počele brzo prolaziti slike ispražnjenih skladišta hrane, pustih ulica, gradova mirnih kao groblja. - Ništa se nije promijenilo. Alarm je bio već jednima ugrađen, još otkad pokušaj s topovskom kuglom nije uspio. Svi su se šćučurili i čekali. Zasad se ni brojevi nakon nuklearke bačene na Mars ne mijenjaju.

- Kakvi brojevi? - upitala je Cassie.

- On misli na blic ankete - pojasnila je Bella.

- Negativni nasuprot pozitivnima - rekao je Paxton - ratni lobi protiv mirotvoraca, sve te predvidive stvari. A usred svega se nalazi golem, debeli lobi onih s parolom ne znam. - okrenuo se - Bella, ljudi sad čekaju što će se sljedeće dogoditi.

Moglo bi postati još crnje, pomislila je Bella. Ako ovo grozno kockanje ne bude dalo ploda, njezin autoritet će biti uništen i netko drugi bi morao voditi Zemlju kroz ove posljednje dane približavanja Q-bombe. A to bi, pomislila je bespomoćno, za nju bilo golemo olakšanje. Ali još nije mogla spustiti taj teret sa svojih pleća, još ne.

- Stiže poruka s Marsa - rekao je Bob Paxton. Ne ona mala Umfraville koje je bila glasnogovornica. Netko drugi se obratio Oslobođitelju. Vjerojatno neovlašteno. - Osmjehnuo se. - Neki blesan.

-I, gdje je Dutt?

- Na sjevernom polu Marsa.

- Reci Oslobođitelju neka se miče.

-1... ah, sranje! - Njegov se zaslon ispunio slikama koje su brzo promicale, ovoga puta bili su to prizori sa Zemlje. -

Uzvrćaju udarac, ti gadovi od Svemiraca. Napadaju naše svemirske liftove! -Paxton ju je pogledao. - Tako, sada je to rat, madam predsjednice. Je li vam to olakšalo savjest?

Živi prizori s Marsa kružili su oko stola posade Wellsa. Atomska rana koju im je zadao Oslobođitelj gorjela je intenzivno na ekvatoru i sada se minijturni oblak-gljiva uzdizao u rijedak marsovski zrak. Danas su mnogi snovi skončali, pomislila je Myra.

A izravno nad Marsovim polom visjela je jedna iskra koja je polako dolazila na mjesto. Svi su promatrali, osim Ellie koja je sjela podalje od ostalih, još uvijek radeći na analizi onih ratnih igara koje bi prikazale moguću reakciju Marsa na bilo kakav signal.

- Pogledajte tu prokletu stvar - rekao je Aleksej čudeći se - Tko bi pomislio da će biti u stanju ovako lebdjeti u areosinkronoj staa-azi iznad pola.

- Vidiš što se može raditi s antimaterijskim pogonom i praktički neograničenom količinom delta-ve...

Myra je shvatila kako su ovi Svemirci bili instinktivno više povrijeđeni Oslobođiteljevim očitim prkošenjem nebeskoj mehanici koja je vladala njihovim životima, nego samim ratnim djelovanjem.

Jurij je bacio pogled na zaslon. - Još pet minuta i bit će na položaju.

- Čini se da su u međuvremenu gađali sve Zemljine svemirske liftove - rekao je Aleksej. - Jakobove ljestve, Bandara, Modimo, Jianmu, Marahuaka, Yggdrasil... svi presječeni. Globalni koordinirani napad. Tko bi vjerovao da će se samo nekolicina Svemiraca dlakavih guzica moći toliko povezati da bi to postigli.

Jurij je neraspoloženo gledao u svoj zaslon. - Ali mi od toga nemamo nikakve proklete koristi, zar ne? Zaključci onih koji se bave ratnim igrama ne izgledaju dobro. Mi smo ovdje prilično ranjivi, ovo je napravljeno tako da podnese marsovske vremenske uvjete, a ne rat. A ovdje na polu čak ni nemamo nešto čime bismo im uzvratili... Oslobođitelj ni ne mora nužno koristiti nuklearno oružje protiv nas. S ovolikom snagom koju ima, mogao je proletjeti kroz atmosferu i bombardirati nas... ma mogao nas je jednostavno počistiti svojom ispušnom cijevi. Igrači sugeriraju da bi Oslobođitelj za manje od dvadeset i četiri sati mogao potpuno eliminirati ljudska bića na Marsu.

- Znači da je gotovo jednako učinkovit kao i Prvorođeni - rekla je Grendel ironično. - Nekako te čini ponosnim, zar ne?

- Slušajte - rekla je Myra - moja mama ima svoj Thomas Edison signal posve spreman. I ako joj želimo poslati signal dopuštenja da ga aktivira, onda to mora biti prije nego Oslobođitelj počne bacati bombe.

- Ellie, za ime Isusovo, potrebni su nam neki odgovori na pitanje kako će Marsijanci odgovoriti - rekao je Jurij.

Ellie je tjednima radila na svojim predviđanjima kako će Q-bomba odgovoriti na Bisesin signal. Uvijek joj je išlo na živce kad su je ometali u njezinom poslu i taj izraz koji je sada bio na njezinom licu Myra je dobro poznavala iz vremena kad je živjela s Eugenom. - Analize su nedovršene...

- Ističe nam vrijeme - zarežao je Jurij. - Daj nam onoliko koliko imaš.

Jednu dugu sekundu je samo prkosno zurila u njega, a onda je spustila svoj zaslon dolje na stol. Pokazala su se logička stabla, grananja i bifurkacije. - Mi tu samo nagađamo, nagađamo motivaciju jedne potpuno strane kulture. Ali uzevši u obzir otpor kojeg su u prošlosti pružili Prvorođenima...

- Ellie, daj nam samo reci!

- Zapravo je gotovo posve svejedno što će Marsijanci učiniti. Jer budu li na bilo koji način djelovali protiv ijednog Oka koje još postoji u njihovom vremenskom odsječku... sjećate se kako smo postavili hipotezu da su sva Oka međusobno povezana, možda trodimenzionalne manifestacije jednog višedimenzionalnog objekta... sva ta Oka bi mogla biti jedno te isto Oko... i za njih bi moglo biti posve trivijalno premostiti ponor između svijeta Mira i našeg svijeta...

- Da, da - požurivao ju je Jurij.

- To će izazvati reakciju u Oku koje je u Jami. U našem Oku. A to će, gotovo sigurno... pogledajte, ovdje možete vidjeti konvergenciju logičkih grana... natjerati Q-bombu na reakciju. Sigurno će biti svjesna prisilnog djelovanja na jedini drugi uzorak tehnologije Prvorodenih u ovom solarnom sustavu, a onda...

-I onda što? Ma daj, ženo. Kako će Q-bomba reagirati?

- Okrenut će se od Zemlje - rekla je Ellie. - Zaputit će se prema aktiviranom Oku. Ovamo. Na Mars.

Grendel ju je divlje pogledala. -I tako bi Zemlja bila spašena.

- O, da.

Mira je pomislila kako je Ellie sigurno trivijalan zaključak njezine logike. Ali bila je tu i druga posljedica.

- Pa, što ćemo reći mojoj majci da treba raditi?

- Ja mislim... - rekla je Grendel

- Čekajte!

Taj novi glas im je govorio iz zraka. Myra je pogledala gore. - Atena?

- Moje lokalno utjelovanje se prebacilo u sustave Postaje. Atena je na Kiklopu. Ellie, što se tiče akcije Marsijanaca, došla sam do istog zaključka kao i ti. A i što se tiče vjerojatne posljedice za oružje Prvorodenih. To nije odluka koju bi ti trebala forsirati, ili ja, ili bilo koji pojedinac. Pripremila sam izjavu. Tempirana je tako da omogući da stigne istovremeno do Zemlje, Marsa, Mjeseca i pojasa asteroida. Već je na putu. Sada vi morate stupiti u vezu s ratnim brodom.

Jurij je buljio gore u zrak. - S Osloboditeljem? Zašto?

- Trebat će još petnaest minuta da na svim mjestima prime objavu. Sumnjam da vi imate još toliko vremena.

- Znači, odugovlačit ćemo - rekao je Aleksej i osmjehnuo se Juriju. - Ma daj, veliki, možeš ti to. Reci kako ćeš im dati to što žele. Reci im da je Bisesa na zahodu. Reci im bilo što.

Jurij ga je ljutito gledao. Tada je kucnuo o meki zaslon. - Hanse, spoji me s tim brodom. Osloboditelju, ovdje postaja Wells. Osloboditelju, ovdje postaja Wells...

Tada je uslijedilo petnaest minuta koje su za Myru bile najduže u životu.

- Govori Atena. Obraćam se cjelokupnom ljudskom rodu, na Zemlji, Mjesecu, Marsu i još dalje. Dat ću vremena vašim sustavima da se pripreme za prevođenje s engleskog. - Zastala je na pet točno odmjerenih sekunda.

- Sjećate me se. Ja sa, ili sam bila, um Štita. Surađivali smo tijekom Sunčeve oluje. Otkako sam se vratila u Sunčev krila sam se.

Shvatila sam da sam se vratila u doba podjela, kada je među nama mnogo tajni, mnogo tajni između vlada i vladara, između frakcija i stranaka u našem narodu. Sada je vrijeme za takve tajne isteklo. Sada opet moramo surađivati, jer moramo donijeti teške odluke. Odluke koje moramo dijeliti. Pripremite se za preuzimanje teksta...

Bob Paxton je u nevjerici zurio u podatke koji su mu preplavili zaslone. - Kriste! Ovo elektronsko siročje govori svima sve. O Osloboditelju, o Q-bombi, o cijelom tom prokletom cirkusu.

A Bella je, sa sve većim olakšanjem, pomislila kako je to dobro.

- Mi ne vjerujemo u to da možemo skrenuti Q-bombu - rekla je Atena, a u glasu se osjećala težina. - Hrabro smo pokušali, ali nije nam uspjelo. No mislimo kako, obraćajući se dalekoj prošlosti našeg solarnog sustava, možemo spasiti budućnost naših svjetova. Ništa nije sigurno. Možda možemo spasiti Zemlju. Ali trebat će se podnijeti žrtve. Ovo nije odluka koju bi netko od nas, bez obzira koliko bio snažan i na kojem položaju, trebao donositi sam. Niti jedna generacija u povijesti nije bila suočena s potrebom donošenja ovakve odluke. Ali niti jedna generacija nije bila ni tako ujedinjena kao što je ova, zahvaljujući svojoj tehnologiji. A implikacija je jasna: svi moramo podnijeti tu žrtvu.

Ta žrtva je Mars.

Grendel je širom otvorenih očiju gledala oko sebe. - Možda je to značenje onog kad se sazrije kao vrsta. Suočavanje s ovakvim odlukama.

Jurij je koračao prostorijom, ljutit, konsterniran i frustriran. -Bože moj, bio sam već dovoljno bijesan kad sam saznao da su nam Prvorodeni s tom svojom Olujom sa Sunca sjebali ledene kape. Ali sad ovo! Mars!

Atena je još uvijek govorila. - Svako ljudsko biće u Sunčevom sustavu, ako to poželi, može dati svoj doprinos u diskusiji koja mora uslijediti. Govorite na kojim god način želite. Koristite blog, elektronsku poštu. Govorite jednostavno u zrak, ako tako želite. Netko će vas čuti i velika skupina strojeva umjetne inteligencije će svrstati vaše stavove i proslijediti ih sortirane s ostalima. Brzina svjetlosti će usporiti raspravu, to se ne može izbjeći. Ali ovako i onako se neće poduzimati nikakva akcija sve dok se ne pojavi mogućnost konsenzusa...

Myra je vidjela kako su svi iscrpljeni. Svi osim Jurija, kome su gnjev i zlovolja davali energiju.

Ellie je prekrizila ruke. - Ma hajde, Jurij. Pa što ako i prebiju Mars? Nije li ta odluka očita?

Myra ju je pokušala dograbiti za ruku i nekako je ušutkati, ali ova nikako nije prestajala. - Jedan svijet sa sedam milijarda stanovnika, zavičaj ljudske vrste, naspram ovoga. Mrtvog svijeta. Muzeja prašine. Što se tu uopće ima birati?

Jurij je zurio u nju. - Tako ti Krista, ti uopće nemaš srca. Ovo je bio planet ljudi još od vremena kad su ga lovci-sakupljači gledali kako luta nebom. A sada ćemo ga uništiti, obaviti ćemo taj posao umjesto Prvorodenih? Sve dok bude ljudskog roda smatrat će nas kriminalcima.

Bob Paxton je pritiskao tipke. - Pokušavamo ovo onesposobiti, ali previše je ulaza.

- To su vaše mreže - rekla je Cassie Dufлот. Bacila je pogled prema Belli - Kako se osjećaš?

- Osjećam olakšanje. Nema više tajnovitosti, nema više laganja. Ma što sada uslijedilo, barem će izaći u javnost.

- Mi predviđamo - govorila je Atena - da će dvanaest sati biti dovoljno, no možete to po potrebi i produžiti. Tada ću vam se obratiti ponovno.

Kad je utihnula, Paxton je planuo. - Napokon je začepila. Bud Tooke je uvijek govorio da je ona luđakinja, čak i kad je upravljala Štitom. E pa sad imamo doista posla. - Pokazao je Belli svježe snimke oštećenih svemirskih liftova - Presjekli su niti baš na svakom.

Bellu su pekle oči dok se pokušavala usredotočiti na ono što je govorio. - Koliki su gubici? Kolika je šteta?

- Naravno, svaki je elevator oštećen. A gornji dijelovi su jednostavno odletjeli u svemir; posadu se može pokupiti i kasnije. Donjih nekoliko kilometara je jednostavno sagorjelo u atmosferi.

- Zasloni su pokazivali upečatljive slike pokidanih niti, tragove srebrnog papira duge nekoliko stotina kilometara. - Ovo će koštati milijarde - gundao je Paxton.

- U redu, - rekla je Bella. - Ali jedan elevator ne može izazvati veliku štetu ako se sruši, zar ne? To nije kao kad se sruši neka konstrukcija čvrsto vezana uz tlo, kao na primjer zgrada. Gomila koja predstavlja masu, onaj kontra-uteg jednostavno odleti u svemir. Tako je broj očekivanih žrtava...

- Nula, s malo sreće - odgovorio je Paxton oklijevajući. - U svakom slučaju minimalne.

Uključila se i Cassie. - Ni s Marsa nije javljeno da ima žrtava.

Bella je nadula obraze. - Čini se kako smo se svi izvukli.

Paxton ju je bijesno pogledao. - Zar vi nekako izjednačavate te napade? Madam predsjednice, vi predstavljate legalno konstituiranu vladu ovog planeta. Napad Osloboditelja bio je ratni čin. Ovo je terorizam. Moramo odgovoriti. Ja sam za to da izdamo naredbu Osloboditelju neka zbriše cijelu tu jebenu ledenu kapu s lica Marsa, pa smo s tim gotovi.

- Ne - oštro je odgovorila Bella. - Zbilja, Bobe, kakvo dobro bi nam donijela eskalacija sukoba?

- To bi bio odgovor na te napade na elevatore. I stavilo bi točku na to prokletu curenje informacija.

Bella je trljala umorne oči. - Jako sumnjam da je Atena tamo. Osim toga... sve se mijenja. Bobe. Mislim da će ti trebati malo vremena da se tome prilagodiš, ali to je ipak tako. Pošalji signal Osloboditelju. Reci im neka se suzdrže do daljnjih naredbi.

- Madam predsjednice, uz štovanje... zar ćete se složiti sa subverzijom?

- U posljednjih nekoliko minuta smo naučili više nego tijekom našeg jurenja Sunčevim sustavom u posljednjih nekoliko mjeseci. Možda smo od samog početka trebali biti otvoreni.

Cassie je kimnula. - Da. Zar ne mislite kako je to možda oznaka sazrijevanja kulture, to nečuvanje tajni i govorenja istine, to da se o stvarima ^ovon?

- Isuse Kriste na biciklu! - rekao je Paxton. Ne mogu vjerovati da čujem takve blezgarije. Madam predsjednice, Bella, ljudi će paničariti. Doći će do pobuna i pljački. Vidjet ćete. To je razlog zašto mi čuvamo tajne, gospođo Duflot. Zato što ljudi ne mogu razumno prihvatiti istinu.

Cassie je pogledala na zaslon. - E pa, admirale, čini se da to nije točno. Pristižu prvi odgovori...

Sami iznad Marsovog pola, u Osloboditelju, Edna i John su sjedili, fascinirani, dok su se na displeju njihovih konzola odvijale niti diskusija koje su se vodile diljem Sunčevog sustava.

- Gledaj ovo - rekao je John. - Ljudi ne glasuju samo o Q-bombi nego kolektivno smišljaju i druga rješenja. Ovo je povezanost i demokracija u svom najboljem izdanju. Mada se bojim da ovaj puta nemamo pri ruci nikakvo bolje rješenje.

- Neki od Svemiraca govore - rekla je Edna - kako treba pustiti da Q-bomba uništi Zemlju, jer Zemlja je ljudska prošlost, a svemir je njihova budućnost. I kako zato trebamo odbaciti istrošeni svijet.

John je gimdao. - I nekoliko milijarda ljudi zajedno s njim? A da i ne spominjemo gotovo sva kulturna blaga ljudskog roda. Mislim da je to mišljenje manjine, čak i među Svemircima. A tu je i druga nit misli o održivosti ljudske vrste izgubimo li Zemlju. Oni tamo vani su još uvijek prilično mala zajednica. Malena, raštrkana i vrlo ranjiva... Možda nam je zaista još za neko vrijeme potrebna Velika Mama.

- Hej, pogledaj ovu zamisao. - Ovu raspravu su vodili članovi nečeg što se zvalo Patriotski komitet. - Čula sam za to - rekla je Edna. - Oni savjetuju moju majku. - Čitala je: "Prvorođeni dominiraju prošlošću i budućnošću, vremenom i prostorom. Oni su toliko napredni da u usporedbi s njima..." - Prešla je da daljnji dio teksta - "Da, da. 'To postojanje Prvorođenih je okosnica oko koje se buduća povijest ljudskog roda mora stvarati i bude se stvarala. I zato trebamo prihvatiti njihovu naprednu mudrost!"

John je napravio grimasu. - Misliš reći, ako Prvorođeni odluče razoriti Zemlju, mi bismo se jednostavno trebali pokoriti toj 'naprednoj mudrosti'?

- Takvo je mišljenje. Jer oni najbolje znaju.

- Ne mogu reći da sam blizak toj zamisli. Što još imaš?

-A- -A- -A-

U tišini Stanice Wells ponovo je progovorila Atena. - Vrijeme je. Jurij se divlje osvrnuo, gledajući u zrak. - Jesi li ovdje?

- Preuzela sam novo utjelovljenje, da.

- Još nije prošlo dvanaest sati.

- Ne treba nam više vremena. Imamo konsenzus... ne jednoglasno, ali većinom glasova. Jako mi je žao - mirno je rekla. - počinit ćemo velik i strašan zločin. Ali to je odgovornost koju ćemo svi izglasati, ljudski rod i njegovi saveznici.

- Mora tako biti, Jurij - rekla je Myra. - I sam znaš da je tako...

- E, bogami ja ne idem odavde, ma što vi učinili - rekao je Jurij i izašao iz prostorije.

- Gledajte kako se odvija ova rasprava- rekao je Aleksej. - Mi smo u manjini. I zato se moramo pripremiti na asimetričnu borbu, jer se manjina uvijek nađe suočena s većinom i takve su se borbe vodile kroz povijest još od Aleksandra Velikog. U borbi s njima moramo se pripremiti na žrtve, moramo biti spremni umrijeti...

- Budućnost kao u onih bombaša samoubojica - rekla je Grendel. - Ali ako oni Marsijanci u onoj drugoj stvarnosti ne budu odgovorili, pred nama ne stoji nikakva budućnost.

Myra je gledala sumarni ispis diskusija, simboliziran u zraku i na zaslonima raširenima po stolu. Sadržaj im je bio složen, a poruka jednostavna: Učinite to. Jednostavno učinite to.

Ellie je ustala. - Myra, molim te, pomogni mi. Mislim da je vrijeme da razgovaramo s tvojom majkom.

Myra je pošla za Ellie u Jamu.

50. POSLJEDNJI MARSIJANAC

Bila je sama na Marsu. Jedina od svoje vrste koja je prošla ono stvaranje vremenskih odsječaka.

Sagradila si je sklonište na Marsovskom sjevernom polu, toranj od leda. Bio je prekrasan, a bilo je to i bez smisla, jer nije bilo nikoga osim nje tko bi to mogao vidjeti. To čak i nije bio njezin Mars. Većina ovog vremenski raskomadnog svijeta, svi gradovi i kanali koji su preživjeli, bili pogođeni studenom sušom.

Kada je ugledala onu skupinu simbola kako gore na ledu Mira, trećeg planeta, doživjela je šok zadovoljstva zbog spoznaje da je u ovom novom sistemu um uz nju. Ali iako je znala kako je, ma što to živjelo na Miru, bilo u rodu s njenom vrstom, bila joj je to slaba u^eha.

Sada je čekala u svom tornju i razmišljala što treba učiniti.

Veliki eksperimenti sa životom na drugim svjetovima Sola tekli su usporedno, ali s različitim rezultatima.

Na Marsu, kad se pojavila inteligencija, Marsijanci su sa svojim okolišem upravljali kao i ljudi. Palili su vatre i gradili gradove.

Ali jedna Marsijanka nije bila ista kao čovjek.

Čak je i njezina individualnost bila upitna. Njezino je tijelo bilo nakupina stanica, oblik joj je bio promjenjiv, a kretao se između organizama koji žive čvrsto pripijeni uz neku podlogu i raznih faza onih koji se mogu kretati, ponekad disperzijom, ponekad okupljanjem. Možda bi se moglo reći da je prije bila sličnija nekoj slinavoj plijesni nego ljudskom biću. Uvijek je bila intimno povezana s nevjerojatno umreženim zajednicama jednostaničnih stvorenja koja su vlažUa Mars. I ona zapravo nije bila "ona" Njezina vrsta nije imala spolnost kako je imaju ljudi. Ali bila je mati, pa je zato bila više "ona" nego "on"

Oduvijek je bilo samo nekoliko stotina tisuća pripadnika njezine vrste, koji su se raširili morima i ravnicama Marsa.

Nikada nisu imali imena; uvijek ih je bilo tako malo da imena nisu bila nužna. Bila je svjesna svakoga od njih ponaosob, kao jedva čujnih glasova u jeci goleme katedrale.

Jednako je tako bila svjesna da su svi oni nestali, svi do jednoga. Obuzeo ju je osjećaj osamljenosti kakvog ljudsko biće ne može ni zamisliti.

A ono prilazeće oružje Prvorođenih, Marsova Q-bomba, je također otišla.

Neposredno prije Diskontinuiteta ona je radila na Marsovom polu, nastojeći uhvatiti izobličeno prostorvrijeme u ono što su ona i njezini kolege koji su s njom radili uhvatili Oko Prvorođenih. Osjetilima koja su toliko pojačana da "vide" distorziju svemira, to je oružje bilo vrlo vidljivo, u zenitu, i spuštalo se ravno dolje prema Marsovom polu.

A tada je došlo do "rezanja" vremena. Ono Oko je ostalo u svojem kavezu. Oružje Prvorođenih je otišlo.

Ovaj odsječak Marsa bio je ruševina, atmosferu je činio samo tanak sloj ugljičnog dioksida, samo tragoviinja na dnu nestalih oceana i oluje prašine koja se uzdizala iznad suhog, jalovog pejzaža steriliziranog ultravioletnim zrakama Sunca. Mjestimično su još stajali gradovi, onakvi kakve je podizala njezina vrsta, napušteni, a u nekima su još uvijek gorjela svjetla. Ali svi njezini su otišli. A kad je kopala po suhoj, toksičnoj prašini, našla je samo meta-nogene i druge jednostavne bakterije, raspršene u tankom sloju, tek odjek velikih i bogatih zajednica koje su nekada nastavale ovaj svijet. Talog kojeg su tvorili njezini vlastiti posljednji potomci.

Ostala je sama. Igračka Prvorođenih. Osjećala se zlovoljno.

Marsijanci su mislili da su, donekle, shvatili Prvorođene. Prvorođeni su sigurno bili jako stari.

Možda su preživjeli još od Prvih Dana, mislili su Marsijanci, od vremena koje je započelo samo petsto milijuna godina nakon Velikog praska, kada je svemir postao proziran za vidljivu svjedost i kad je nesigurno zasjala svjetlost onih prvih zvijezda. To je bio ra-

zlog zašto su Prvorođeni poticali nestabilnost zvijezda. U njihovo vrijeme su sve zvijezde bile nestabilne.

A kako su bili stari, bili su i konzervativni. Kako bi postigli svoje ciljeve, prouzročili bi da se zvijezde nadmu i rašire ili da praštanu nove ili da postanu promjenjive, ali ne i da posve eksplodiraju. Slali su svoje kozmološke bombe kako bi sterilizirali svjetove, a ne raznijeli. Činilo se da pokušavaju, što je više moguće, onemogućiti one kulture koje troše mnogo energije, a činili su to na štedljiv način.

Kako bi razumjeli zašto oni to rade, Marsovci su nastojali sebe sagledati očima Prvorođenih.

Svemir je pun energije, ali većina je u ravnoteži. Uravnotežena, energija ne može protjecati pa se zato ne može koristiti za obavljanje rada, baš kao što ni mirna površina vode u jezercu ne može biti upotrijebljena za pogon vodenice. Život ovisi o onom malenom dijelu "korisne" energije, o eksergiji.

A eksergija se posvuda rasipala.

Posvuda je evolucija vodila do napretka života, do sve kompleksnijih oblika, koji su ovisili o sve bržoj potrošnji raspoloživog toka energije. A onda je tu inteligencija. Civilizacije kao da su bile eksperimenti sve bržeg načina trošenja eksergije.

Marsijanci su nagađali kako su s uzvišene točke gledanja Prvorođenih proizvodi malenih civilizacija kao što je ona na Marsu bili irelevantni. Jedino je bio važan tok eksergije i brzina kojom se koristila.

Sigurno je da se tako stare civilizacije kao što je civilizacija Prvorođenih, tako samovoljno razvijena, zabrinu za sudbinu svemira kao cjeline zbog trošenja njegovih ograničenih resursa. Ako želite da neka kultura traje što duže, onda morate to štedljivije gospodariti njezinim resursima.

Ako ste željeli dosegnuti vrlo daleku budućnost... one Posljednje Dane, kad bujanjem kvintesencije konačno završava era stvari, restrikcije su vrlo velike. Marsijanci su izračunali da svemir još može podnijeti samo jedan svijet toliko napučen i gladan energije kao što je njihov vlastiti, po jedan svijet u svakoj od svemirskih stotinu milijarda praznih galaktika, ukoliko se želi doživjeti Posljednje dane.

Prvorođeni su sigurno vidjeli kako je, ako se život treba održati na vrlo dugo vrijeme i ako se samo jedna nit svijesti želi prenijeti do najdalje budućnosti, nužna disciplina na kozmičkoj skali. Ne smije biti nepotrebnih rasipanja energije niti uzburkanog vremenskog toka.

Život: za Prvorođene nije postojalo ništa dragocjenije od života. Ali to je morala biti prava vrsta života. Uredan, miran i discipliniran. Nažalost, takav je bio rijetkost.

Naravno da su žalili zbog onoga što su učinili. Gledali su razaranje koje su izazvali i stvorili vremenske odsječke kao uzorke svjetova koje su uništili pa ih složili u svijet-igračku. A Marsijanci su znali da je u tom svijetu-igrački pozitivan njegove energije-mase uravnotežen s negativom energije gravitacije. A kad taj svijet-igračka umre, kad mu dođe vrijeme, energije će se poništiti i cijeli će svemir kliznuti u apstrakciju nule.

Marsijanci su se između sebe prepirali oko toga zašto je Prvorođenima toliko važno da dosegnu te Posljednje Dane. Možda je uzrok tome ležao u njihovom porijeklu. Možda u tome što su postali svjesni da su u Prvim Danima susreli... druge. Nekoga tko je bio toliko iznad njihovog svemira koliko su oni bili iznad svoje-ta-igračke u kojeg su spremili svoje vremenske odsječke svjetova. Nekog drugog, višeg od njih, tko će se u Posljednjim Danima vratiti kako bi odlučio što treba ostati sačuvano.

Prvorođeni su vjerojatno vjerovali kako su u svojem sveopćem spaljivanju života bili dobrohotna bića.

Posljednja osoba na Marsu razmišljala je o signalu s Mira.

Oni na Miru nisu željeli krotko sagnuti glavu pod udarac čekića Prvorođenih. Ni Marsijanci nisu željeli vidjeti kako njihova kultura umire za volju neke fiks-ideje nastale još dok je svemir bio mlad. I zato su uzvratili borbom. Upravo onako kako su se sada stvorenja s Mira i njegovog matičnog svijeta u izvornom svemiru pokušavala boriti.

Njezin izbor je bio jasan.

Za obavljanje priprema bilo joj je potrebno sedam marsovskih dana.

Prvorođeni su sigurno vidjeli kako je, ako se život treba održati na vrlo dugo vrijeme i ako se samo jedna nit svijesti želi prenijeti do najdalje budućnosti, nužna disciplina na kozmičkoj skali. Ne smije biti nepotrebnih rasipanja energije niti uzburkanog vremenskog toka.

Život: za Prvorođene nije postojalo ništa dragocjenije od života. Ali to je morala biti prava vrsta života. Uredan, miran i discipliniran. Nažalost, takav je bio rijetkost.

Naravno da su žalili zbog onoga što su učinili. Gledali su razaranje koje su izazvali i stvorili vremenske odsječke kao uzorke svjetova koje su uništili pa ih složili u svijet-igračku. A Marsijanci su znali da je u tom svijetu-igrački pozitivan njegove energije-ma-se uravnotežen s negativom energije gravitacije. A kad taj svijet-igračka umre, kad mu dođe vrijeme, energije će se poništiti i cijeli će svemir kliznuti u apstrakciju nule.

Marsijanci su se između sebe prepirali oko toga zašto je Prvorođenima toliko važno da dosegnu te Posljednje Dane. Možda je uzrok tome ležao u njihovom porijeklu. Možda u tome što su postali svjesni da su u Prvim Danima susreli... druge. Nekoga tko je bio toliko iznad njihovog svemira koliko su oni bili iznad svoje-ta-igračke u kojeg su spremili svoje vremenske odsječke svjetova. Nekog drugog, višeg od njih, tko će se u Posljednjim Danima vratiti kako bi odlučio što treba ostati sačuvano.

Prvorođeni su vjerojatno vjerovali kako su u svojem sveopćem spaljivanju života bili dobrohotna bića.

Posljednja osoba na Marsu razmišljala je o signalu s Mira.

Oni na Miru nisu željeli krotko sagnuti glavu pod udarac čekića Prvorođenih. Ni Marsijanci nisu željeli vidjeti kako njihova kultura umire za volju neke fiks-ideje nastale još dok je svemir bio mlad. I zato su uzvratili borbom. Upravo onako kako su se sada stvorenja s Mira i njegovog matičnog svijeta u izvornom svemiru pokušavala boriti.

Njezin izbor je bio jasan.

Za obavljanje priprema bilo joj je potrebno sedam marsovskih dana.

Dok je radila, razmišljala je o svojoj vlastitoj budućnosti. Znala je da ovaj igračka svemir umire. Nije imala želje umrijeti zajedno s njim. I znala je da njezin jedini mogući izlaz vodi kroz jednu tvorevinu Prvorođenih, jasno vidljivu njezinim pojačanim osjetilima, kroz stvar koja se ugnijezdila na trećem planetu.

Sve to u budućnosti.

Nažalost, ta implozija vremenskog kaveza će oštetiti njezin toranj sagrađen od leda. Započela je s izgradnjom novog, malo podalje. Taj rad ju je veselio.

Novi toranj je bio tek napola dovršen kada je, prema modifikacijama koje je učinila, gravitacijski kavez zdrobio Oko prvorođenih.

51. ODLUKA

Postojalo je samo jedno Oko, mada je imalo mnogo projekcija u prostorvremenu. I imalo je mnogo funkcija. Jedna od tih funkcija bila je da služi kao informacijski kanal.

Kad se marsovske klopka zatvorila, ono tamo Oko je emitiralo signal za nevolju. Vrisak, odaslan svim njegovim sestrinskim projekcijama.

Q-bomba je bila jedini proizvod Prvorođenih u cijelom Sunčevom sustavu, osim Oka zarobljenog u Jami na Marsu. I Q-bomba je osjetila taj krik, signal kojeg nije mogla vjerovati niti razumjeti da se može dogoditi.

Zabrinuta, gledala je ispred sebe.

A tamo ispred bombe, svjetlucave igračke, lebdio je planet Zemlja sa svim svojim stanovnicima. Tamo dolje, na tom gusto naseljenom globusu, alarmi su sijevali preko bezbrojnih zaslona, veliki teleskopi su pretraživali nebo... a nesiguran ljudski rod se bojavao da je povijest došla do svojeg kraja.

Ova Q-bomba mogla bi postati gospodar tog svijeta. No krik kojeg je čula prouzročio je konflikt. Konflikt koji se morao razriješiti odlukom.

Bomba je sredila svoje hladne misli, razmišljajući o svojim još ne neiskusanim moćima. I tada je skrenula sa svog puta.

Peti dio

52. POSLJEDNJI KONTAKTI

Bisesa i Emeline su posljednji put izašle iz stana. Obje su nosile naprtnjače i putne torbe. Nebo je bilo olovno sivo, ali barem nije sniježilo.

Emeline je pažljivo zaključala svoj stan i gurnula ključeve u džep svog debelog krznenog kaputa. Naravno da se više nikada neće ovamo vratiti i da neće dugo potrajati prije nego dođe led i zdrobi zgradu. Ali Emeline je usprkos tome zaključala. Bisesa nije ništa rekla; ona bi isto to učinila.

Bisesa je još jednom provjerila je li ponijela svoju jedinu zaista važnu stvar, njezin telefon, kojeg je utisnula u unutrašnji džep, zajedno s omotom baterija koje je uzela iz svemirskog odijela.

Tada su se zaputile prema Michigan aveniji.

Michigan, kanjon betona i opeke koji je tekao između pocrnjelih nebodera i zatvorenih prodavaonica, bila je uvijek vjetrovit tunel pa su Emeline i Bisesa okretale lice od sjevera kako bi zaštitile oči.

Ali povorka se već okupljala, tisuće ljudi je stajalo uokolo na smrznutom blatu, postupno formirajući urednu kolonu. Bisesa nije ni znala da ih je još uvijek toliko ostalo u Chicagu. Bilo je tu svih mogućih kola, od seoskih zaprega do gracioznih dvosjeda na četiri kotača koje su običnu vukla dva konja, te laganih otvorenih kola sa samo jednim sjedalom, u koje su bili upregnuti konji naviknuti na arktičke uvjete. Čak su i puna kola javnog gradskog prijevoza čekala na svoju posljednju vožnju.

Ipak, većina ljudi se zaputila pješice, noseći zavežljaje na leđima ili gurajući ih na kolicima, i s djecom ili unučićima koji su ih držali za ruke. Mnogi Čikažani su bili dobro umotani u svoje arktičke bunde, ali danas su neki prkosili vremenskim uvjetima i odjenuli ono što je izgledalo kao njihova najbolja nedjeljna odjeća, firakove i duge haljine, cilindre i krznene kapute. Čak su i mnoge gradske prostitutke izašle na danje svjetlo. Našminkanih usana i narume-njenih obraza i ne obazirući se na prkosno pokazivanje članaka nogu ili dekoltea, smijale su se i očijukale kao kakve šarene ptice. Posvuda se čuo žamor razgovora.

Paradu su trebala predvoditi blistava crna kola koja su se poredala ispred Lexington hotela. U njima će se voziti gradski uglednici, u prvom redu rođaci i saveznici gradonačelnika Ricea. Govorkalo se kako Thomas Edison, umotan u deke, sjedi u kolima koja je sam dizajnirao, a koja su bila grijana i osvijetljena pomoću prenosivog električnog generatora. Riceova kočija od poliranog drveta ukrašenog crnom trakom bila je na samom početku kolone i Bisesa se zaprepastila vidjevši da je u nju upregnut vunasti mamut. Životinja je bila nemirna. Podizala je glavu s onom čudnom kvrgom iznad čela, a duge je kljove su bile zakrivljene prema gore. Kako su je njezini nervozni kočijaši udarali štapovima i bičevima, ona je trubila, tihim glasom koji se odbijao od prozora nebodera. Morala je priznati kako je to dobra Riceova ekshibicija, barem dok mamut ne zdrobi kola koja je trebao vući.

Sve je to bilo spektakularno, upravo onakvo kakvo je i trebalo biti, i Bisesa se divila Riceu i njegovim savjetnicima što su to tako organizirali, a i zbog izbora datuma. Prema kalendarima koje su izradili čikaški astronomi, na Miru je ovo bio četvrti srpanj.

Ali ova parada organizirana na Dan nezavisnosti bila je zapravo konačno napuštanje Chicaga. Ovo nisu bili sudionici u slavlju već izbjeglice i bili su suočeni s velikim izazovom dugog marša kroz predgrađa pa izvan grada, smjerom prema jugu, stalno prema jugu, s nadom da će negdje iza leda pronaći novi dom.

Čak je i sada bilo nekih koji su odbili pridružiti se zbjehu: huligani i hedonisti, pijanci i teški bolesnici, kao i nekoliko tvrdoglavih tipova koji jednostavno nisu htjeli napustiti svoje domove. Teško da će svi oni moći preživjeti još jednu zimu.

Znači, ovdje će se nastaviti ljudski život. Ali danas je bio kraj suvremenog Chicaga. A tamo iza vedrog brbljanja ljudi, Bisesa je mogla čuti rezanje nestrpljivog leda.

Emeline je vodila Bisesu do njihovog mjesta među uglednim svijetom iza vodećih kočija. Postrojeni bubnjari su čekali dršćući od studeni, a njihove ruke u rukavicama grčevito su stegnule palice.

Brzo su pronašli Harryja i Joshua, Emelineine sinove. Harry, onaj stariji sin koji se odmetnuo od kuće, vratio se kako bi pomogao svojoj majci pri napuštanju grada. Bisesi je bilo drago što ih vidi. Obojica su bili visoki i vitki, mišićavi mladi ljudi, odjeveni u dobro pohabane kapute izrađene od tuljanovog krzna, a lica su im bila masna od kreme kojom su se štitili od hladnoće pa su izgledali spremno za novi svijet. Bisesa je pomislila kako su se uz te momke umnogome poboljšale i njezine vlastite šanse da preživi ovo putovanje.

Iz mnoštva se izgurao Gifford Oker kako bi ih dočekao. Bio je odjeven u golem krzneni crni kaput, a na glavi je imao cilindar kojeg je navukao sve do očiju. Nosio je samo laganu naprtnjaču iz koje su virile samo kartonske tube. - Madam Dutt, gospodo White. Drago mi je što sam vas našao.

- Profesore, niste se baš pretovarili - našalila se Emeline. - Kakvi su to dokumenti?

- Karte neba - odgovorio je čvrstim glasom. - Pravo blago ove naše civilizacije. Imam i nekoliko knjiga... oh kako je užasno što nismo mogli isprazniti knjižnice! Jer kad se i jedna knjiga izgubi pod ledom, dio naše povijesti biva zauvijek izgubljen. A što se tiče mojih osobnih stvari, lonaca i tava, imam svoje robove nosače koji će mi pomoći oko svega toga. Oni se zovu diplomirani studenti.

Bila je to još jedna od oporih profesorovih šala. Bisesa se pristojno nasmijala.

- Madam Dutt, pretpostavljam da znate da vas gradonačelnik Rice traži. On će čekati sve dok povorka ne krene. Ali želi da ga dođete posjetiti u njegovu kočiju. Abdikadir je već uz njega.

- Da? Ja sam se nadala kako će Abdikadir biti s vama. - Abdi je bio radio s profesorom Okerom i njegovim studentima.

Ali Oker je odmahnuo glavom. - Ono što gradonačelnik zatraži, to gradonačelnik i dobije.

- Pretpostavljam da će mi biti ugodno malo se voziti u toplom. Što on hoće od mene?

Oker je podigao obrvu. - Mislim da znate. Želi iscijediti vaše znanje o Aleksandru i njegovom Svjetskom carstvu. Ona koplja koja zovu sarissae i parni strojevi... moram priznati kako to i mene zanima!

Osmjehnula se. - Zar on još uvijek sanja o dominaciji svijetom?

- Gledajte na to s Riceove točke gledišta - odgovorio je Oker. - Ovo je kraj jednog velikog projekta, migracija iz starog Chicaga u novi, posao na kojeg je godinama trošio energiju. Jacob Rice je još uvijek mlad čovjek, gladan vlasti i pun energije i pretpostavljam kako bi nam to trebalo biti drago, jer bez toga sigurno ne bismo ovako daleko dogurali. Sada on traži nove izazove.

- Ovaj svijet je prilično veliko mjesto - rekla je Bisesa. - Imam dovoljno mjesta za svakoga.

- Ali nije beskrajno - primijetio je Oker. - Osim toga, tu su i veze s onima preko oceana. Uvjeren sam da Rice nije Aleksandar, ali ni on niti taj veliki kralj neće se pokoriti jedan drugome. Znače, možda ima nečega zbog čega je vrijedno boriti se. Rice je prihvatio ono što ste vi i Abdikadir rekli o budućnosti. Zahtijevao je od svojih znanstvenika, posebno od mene, da istražimo načine kako bi se otklonio kraj svijeta... ili čak da od toga pobjegnemo.

- Oh, pa on zaista misli u širokim potezima!

- I, znate, on misli kako je dominacija ovim svijetom nužan korak da ga se spasi.

Bisesa je pomislila kako bi Rice mogao biti u pravu. Ako je jedini način povratka natrag na Zemlju vodio kroz Oko u Babilonu, rat oko posjedovanja toga grada mogao bi se na kraju pokazati neizbježnim.

Oker je uzdahnuo. - Ipak, problem je u tome što je, kad vas Rice jednom ima u džepu, teško ponovo se osloboditi. To ja najbolje znam - rekao je žalosno. - A vi, Bisesa Dutt, morate odlučiti što vi želite.

Ona je sasvim dobro znala što želi. - Ja sam postigla ono zbog čega sam došla. Sada se moram vratiti natrag u Babilon. To je način na koji sam došla u ovaj svijet i to je moja jedina veza s mojom kćeri. A mislim da moram i Abdikadira povesti kući. Aleksandrovom dvoru je potrebna takva bistra inteligencija.

Oker je razmišljao. - Dali ste nam mnogo, madam... i to ne samo svijest o našem mjestu u ovoj čudnoj skupini višestrukih svjetova. Ratovi Jacoba Ricea nisu i vaši ratovi, njegovi ciljevi nisu i vaši. U nekoj točki ćemo vam pomoći da odete od njega. - Pogledao je prema Emeline i njezinim sinovima koji su, kimajući, dali svoju potporu.

- Hvala vam - iskreno je rekla Bisesa. - Ali što će biti s vama, profesore?

- Pa, već je položen kamen temeljac za zvjezdarnicu u New Chicagu, za zgradu koja će meni biti dovoljna. Ali osim toga... - pogledao je gore u gustu nakupinu oblaka. - Znače, ponekad se osjećam privilegiranim samo zato što sam ovdje, na svijetu kojeg vi zovete Mir. Bio sam projiciran na jedan potpuno novi svijet u kojem lebde drukčiji svjetovi i kojeg nitko od astronoma prije moje generacije nije proučavao! Ali vidljivost je uvijek loša. Rado bih u nekakvoj nebeskoj kočiji putovao iznad oblaka Mira, otišao na Mjesec ili na druge svjetove. Kako je sve to moglo biti postignuto u vaše doba nadilazi moju maštu, ali ako Aleksandar Veliki može imati parni stroj, onda New Chicago možda može dosegnuti zvijezde. Što vi mislite? - Odjednom se posve dječjački osmjehnulo.

Bisesa se nasmiješila. - Mislim kako je to izvrсна ideja.

Emeline se čvrsto držala za ruku Harryja, njezinog sina. - Možete si zadržati zvijezde. Sve što ja želim je komad zemlje na kojem barem neko vrijeme neće biti leda. A što se tiče budućnosti... kažeš još petsto godina? To znači da ćemo moji dječaci i ja preživjeti. Za mene je to dovoljno vremena.

- Vi ste vrlo mudri - rekao je Oker. Oglasile su se lovačke trube.

Začulo se klicanje puno očekivanja. Muškarci, žene i djeca su se ustrčali, stavljajući svoj teret na leđa. Konji su rzali i propinjali se, čulo se zveckanje ormi i pomalo bezoblična gomila okupljena na ulici od zaleđenog blata počela je poprimiti izgled povorke.

Bljesnula su svjetla i privukla Bisesinu pozornost. Električni reflektori obješeni na neboderima bacali su svjetlost preko zidova i sada se vidjelo kako su prekriveni američkim državnim zastavama. Klicanje je postajalo još glasnije.

- Sve su to pokupili sa Svjetskog sajma - rekla je Emeline, smiješeći se pomalo tužno. Ja sam suzdržana što se tiče Jacoba Ricea, ali ne poričem mu smisao za stil! Kakav lijep način da se oprostimo od Stare Gospode.

Mnoštvo bubnjara najavilo je ritam hodanja.

S protestnim trubljenjem, Riceov je upregnuti mamut poveo povorku, trgnuвши gradonačelnikova kola s mjesta. Gomila ljudi je bila tako tijesno stisnuta da je bilo potrebno nešto vremena da se pokret poput malenog vala pronese kroz njihove redove, pa je potrajalo nekoliko minuta prije no što su Bisesa, Emeline i ostali mogli krenuti. Napokon je gomila krenula Michigan avenijom na jug, prema Jackson Parku. Odredi vojnika sa žutim trakama oko rukava išli su s obje strane te zbijene povorke kako bi držali podalje divlje životinje. Čak su i žuta kola javnog gradskog prijevoza po posljednji puta zaštropotala i pokrenula se, mada nisu mogla svoje putnike odvesti daleko.

Dok su tako hodali, Čikažani su počeli pjevati, a ritam su im davali bubnjari i spor ritam koraka njihovih umotanih nogu. Najprije su posegnuli za domoljubnim pjesmama, ali nakon nekog vremena prešli su na pjesme koje je Bisesa ovdje čula mnogo puta. Trn Pan Alley, hit iz 1890-ih. Bila je to lijepa tužaljka koja je govorila o starcu koji je izgubio svoju ljubav. Tužni glasovi su postali glasniji, odbijajući se od opeka, stakla i betona fasada, odbijajući se od tih praznih zgrada oko njih, a pjevali su o nadama koje su nestale "nakon bala"

Bisesa je čula lomljivu stakla, pijani smijeh i zatim mukli prasak. Osvrnuvši se, vidjela je kako plameni jezici već izlaze kroz zatam-njene gornje prozore Lexington hotela.

53. AURORA

7. prosinac 2070.

Sjedeći pokraj Billa Carela i Boba Paxtona, Bella Fingal je zurila kroz malen, zaobljen prozor šatla i promatrala kako prilaze jednoj od najslavnijih svemirskih letjelica u ljudskoj povijesti.

Nakon svih napetosti tijekom ovih posljednjih mjeseci, Bella je duboko u kostima osjećala iscrpljenost. Ali sada su gotovo pri kraju. Ostalo je još samo nekoliko dana do onog kada će Q-bomba najbliže prići Zemlji, do "Dana Q" kako su ga komentatori nazvali. Astronomi i vojne snage su je danima uvjerali kako se bomba sada drži smjera na koj je skrenula nakon što je Oko na Marsu naglo buknilo; Q-bomba će doći blizu, čak će proći između Zemlje i Mjeseca, ali neće udariti u planet.

Bella je morala planirati svoje poslove kao da je ta tvrdnja točna. Danas je, na primjer, morala obaviti taj sastanak na Auron, ispunjavajući tako jednu od svojih obveza koje si je sama zadala: potaknuti novu raspravu o budućnosti ljudskog roda. No sumnjala je kako će i ona, baš kao i ostatak ljudske vrste, povjerovati u tu budućnost tek kad Q-bomba zaista posve bezopasno prođe pokraj njih. I, kao i većina ljudi, planirala je taj Q-dan provesti sa svojom obitelji.

Nakon toga će napokon moći sa sebe skinuti teret odgovornosti i predati se sudu za ratne zločine u Den Haagu, a netko drugi će morati donositi odluke. Bila je time zadovoljna. Bila je zadovoljna i što su je smijenili s dužnosti prije nego se posljednji čin ove pogibeljne drame odigra u pustoši Marsa.

Šatl se okrenuo. Bila je rastresena, gotovo nije znala gdje se nalazi. Provirila je kroz prozor, usredotočena na izuzetan i poznat prizor.

Sjajeći na suncu, Aurora 2 je izgledala nespretno i krhko. Izgledala je poput onog štapića kojeg nose mažoretkinje; tanka, dugačka dvjesto metara, s prostorom za pogon i odjeljcima predviđenim za boravak. Brod je pretrpio gadna oštećenja, boja se lju-štila, a nizovi solarnih ćelija bili su pocrnjeli i deformirani, a dio kupole iznad kabine za posadu bio je spaljen i naboran, tako da je otkrivao potpornje i pregrade. Bilo je očito da je Aurora bila izložena strašnoj vatri. Ali postigla je ono što se od nje tražilo.

Aurora je bila drugi brod s ljudskom posadom koji je poslan na Mars. Trebala je pokupiti Boba Paxtona i njegovu skupinu i vratiti kući, gdje su ih trebali dočekati kao heroje. Ali Oluja sa Suncaje upropastila te planove pa je Aurora 2, jedan od najvećih svemirskih brodova svoga doba, bila potrebija za druge svrhe pa su je vratili na Zemlju. LI, Lagrangeova točka između Sunca i Zemlje bila je logično mjesto da se postavi štiti namijenjen zaštiti Zemlje od pobjesnjelog Sunca. Dakle, Aurora je trebala biti tu usidrena, služeći kao boravište za posade koje su radile na izgradnji. Sada štita više nije bilo. Oluja ga je pretvorila u monumentalnu ruševinu od koje su se potom uzimali dijelovi kako bi se od njih gradile nove stanice u svemiru i na Mjesecu. Ali sama Aurora je ostala tu u točki LI, kao stalno sjećanje na one šokantne dane, a uz nju je ostavljen i jedan dio štita koji se oko nje širio spiralno, poput paukove mreže.

Bella je bacila kratak pogled na svoje suputnike. Bili Carel se, onako krhak, jedva vidljivo tresao, a lice mu je bilo puno bijesa zbog izdaje koju je počinio njegov sin i jedva je bio u stanju vidjeti brod koji je bio sve bliže.

Izraz Boba Paxtona bilo je teže pročitati.

I Bella je tijekom Oluje radila na Štitu, a kasnije je mnogo puta dolazila ovamo na dane posvećene umrlima, na otvorenje muzeja i na obljetnice. Ali za Boba Paxtona bilo je drukčije. Čim se nakon Oluje vratio na Zemlju, prošao je, što je brže bilo moguće, kroz sve ono s dodjeljivanjem odličja. Tada se opet bacio na izgradnju svoje vojničke karijere dok se na kraju nije posve posvetio problemu buduće ugroze od strane Prvorodenih. Paxton nije nikada posjetio LI i vjerojatno nije

vidio Auroru još otkad ju je s površine Marsa ugledao kako plovi nebom prolazeći pokraj planeta, napuštajući njega i njegovu posadu. Sada je lice starog nebeskog ratnika bilo naborano i zatvoreno pa nije mogla pogoditi što on misli. Šatl se okrenuo uz tihi šum mlaznica, a zatim se, trbuhom prema dolje, ugnijezdio na krivudavi tiupAurore, na dijelu gdje se nalazio stambeni odjeljak. Sada se Sunce nalazilo točno ispod Belle, bacajući vertikalne sjene, a kroz malen prozorčić postavljen iznad njezine glave vidjela je Zemlju, modru lanternu obješenu točno nasuprot Suncu. Zemlja je, naravno, kao i uvijek gledano s LI, Bila osvjetljena puna kugla. Bilo joj je žao što ne može jasnije vidjeti pojedinosti.

Kad je pristajanje završilo, šatl je ugasio svoje motore.

- Dobrodošli na Auroru 2 i Memorijalnu stanicu Štita.

Bella je uzdrhtala prepoznavši taj ugodan ženski glas. To je bilo drukčije u odnosu na sve njezine ranije dolaske. - Zdravo, Ateno, dobrodošla kući.

- Bella. Tako je lijepo opet razgovarati s tobom. Molim te, uđi. U podu se otvorio prolaz. Bella je otkopčala pojas koji ju je vezao uz sjedište i zaplivala u zrak.

Aleksej Carel i Lyla Neal su ih čekali na zapovjednom mostu Aurore.

To je bilo najprestižnije mjesto na brodu, prostorija u kojoj je nekada Bud Tooke razradio plan spašavanja Zemlje. Sada je to bio muzej u kojem su bili sačuvani zasloni pomalo izgleda, kao i slušalice, notesi i razni drugi predmeti, koji su s ljubavlju čuvani pod slojevima prozirne plastike. Uvijek kad je navratila ovamo, Bella se osjećala starom.

Bili Carel je posljednji stigao na most. Nespretno u mikrogra-vitaciji, očigledno iscrpljen, izgledao je čudno smiješan u tom narančastom radnom odijelu. Ali kad je ugledao sina, izraz lica mu se iskrivio. - Ti prokleta mala budalo. A i ti, Lyla. Izdali ste me.

Aleksej i Lyla su se čvrsto držali, pomalo se zanoseći u mikro-gravitaciji, nervozni i prkosni. Aleksej je bio mršav momak star svega dvadeset i sedam godina, a Lyla je izgledala još mlađe. Ali, pomislila je Bella, svi pravi Svemirci bili su još djeca.

- Mi to ne vidimo tako, tata - rekao je Aleksej. - Učinili smo ono što smo morali. Ono za što smo mislili daje najbolje.

- Uhodio si me - oštro je rekao Carel. - A ti si, Lyla, bila sjajna studentica. Brilljantna. A sad ste se ovako srozali.

Lyla je bila mirnija od svog ljubavnika. - Bili smo na to prisiljeni vašim vlastitim ponašanjem, gospodine. Skrivali ste tajne. Niste htjeli red ljudima ono što su trebali znati. Lagali ste! Ako smo mi grijeshili, grijeshili ste i vi.

- To je - umiješala se Bella - prva razumna stvar koju je itko rekao.

- Slažem se - rekla je Atena suho. - Možda biste svi trebali sjesti. U stražnjem dijelu kabine je mali prostor za edukaciju...

Tamo je bio plastični stol preplavljen djeci prilagođenim informacijama o Sunčevoj oluji, a oko njega su stajali mali stolci i prečke ispod kojih se, zbog mikrogravitacije, trebalo podvući stopala. Njih petero je tu sjelo, iznad blistavih primarnih boja stola.

- Pa, u svakom slučaju sretna sam što sam ovdje - rekla je Atena. Bella je pogledala gore. - Zar je to neka šala, Atena?

- Sjećaš se ti mene, Bella. Uvijek sam bila šaljivdija.

- To tek misliš. Dakle, drago ti je što smo te s Kiklopa vratili kući. Ako se za na više mjesta raspršenu umjetnu inteligenciju uopće

moglo reći da se negdje nalazi, onda je ona, ili bolje rečeno njezin najkompletniji dio bio pohranjen u sigurnosnoj memoriji u Aurorinoj napuštenoj strojarnici.

- Na Kiklopu sam bila dobrodošla - rekla je Aurora. - Tamo sam bila zaštićena. Ali stvorena sam da bih upravljala Štitom, rođena sam da bih bila ovdje. Naravno da ja, ova kopija mene, nemam sjećanje na samu Oluju. Za mene je zapravo poučno što sam ovdje i imam pristup uskladištenim podacima. Tako mogu, poput bilo kojeg drugog posjetitelja saznati što se toga dana događalo. To je ponižavajuće.

- A smijem li ja smjerno upitati - rekao je Bob Paxton kiselo - za kog si nas vraga dovukla ovamo? - Bilo je to prvi puta da je progovorio otkad je došao na brod.

Bella je položila ruke na stol, blaga kretnja koja je ipak privukla njihovu pozornost. - Jer je ovo neutralni teren, kako za Zemljane tako i za Svemirce, odnosno nešto što bi bilo najbliže tom pojmu. Čini se da smo se nekako provukli kroz krizu s Q-bombom, mada smo se tijekom tog procesa borili kao psi i mačke. Sada nam je potreban jedan drukčiji način suradnje.

- čuo sam da ćete nakon Božića ostati dolje - rekao je Aleksej. - I više od toga - zagundao je Paxton. - Madam predsjednica će

se vjerojatno naći pred sudom za ratne zločine. A isto tako i ja.

Lyla se namrštila. - Ali što je s onim napadima na svemirske elevatore? Tko će biti odgovoren za to?

- Meni će biti drago ako će mi suditi - rekla je Atena čvrstim glasom - ako će to zaštititi one na čije djelovanje sam imala utjecaja.

Aleksej se nasmijao. - Oni ne mogu izvesti umjetnu inteligenciju na sud.

- Naravno da mogu - rekla je Bella. - Atena ima svoja prava. Ona je legalna Osoba (Ne-Čovjek). Ali s pravima dolaze i odgovornosti. Može joj se suditi baš kao i meni. Premda ne mislim da je itko smislio kakva bi za nju mogla biti kazna proglašiti li je krivom...

- Ta suđenja će biti otvorena za javnost, - rekla je Atena - a pred sudom će biti zastupljene obje zajednice, i Zemljani i Svemirci. Kakav god ishod bio, nadam se da će to biti početak procesa pomirbe. Zacjeljenje.

- Svi smo mi učinili ono što smo mislili da treba učiniti - rekla je Bella. Ali sve je to sada prošlost. Ova Q-bomba je sve promijenila. Sada je sve drukčije.

Lyla ju je radoznalo promatrala. - Kako drukčije?

- Kao prvo, politika...

Ta široka rasprava koju je Atena potakla o odluci da se bomba skrene s putanje bila je kratak i traumatični šok za politički sustav. Možda je to bila kulminacija napetosti koje su se desetljećima skupljale među sve više povezanim pripadnicima ljudskog roda. Kasnije se pokazalo kako nije moguće zaustaviti tu raspravu.

- Nakon glasovanja sve teče glatko. Sada su se pojavili novi sukobi unutar skupina, nove interesne i protestne grupe, nove vrste lobija. Na Zemlji su srušene i posljednje barijere između starih nacija. Diljem Sunčevog sustava ljudi ignoriraju stare kategorije i sjedinjuju se s drugima s kojima su našli zajedničke interese, bez obzira na kojem svijetu ti drugi žive. Željeli mi to ili ne, zavladała je demokracija tako povezanih, neka masovna mudrost koja samu sebe ispravlja. Možda je dobro što je naša prva velika vježba u korištenju našeg kolektivnog glasa bila o nečemu oko čega se prilično lako možemo svi okupiti... konačno, možda su nam Prvorodeni napravili uslugu.

Aleksej je pogledao svog oca. - Slušaj, oče. I prilike u svemiru se moraju promijeniti. Mislim na odnose između Zemljana i Sve-miraca.

- Misliš između mene i tebe - rekao je Bili Carel.

-I to također. Ta zamisao kako Zemlja može nametati svoju volju, bez obzira koliko ratnih brodova na antimaterijski pogon gradite.

U prosincu 2070. godine nije bilo Deklaracije o neovisnosti; nije postojala nacija Svemiraca i sada su svi Svemirci bili kolonisti i u formalno vazalskoj ovisnosti o nekoj od starih nacija na 2^{mlji}. Naravno, i među Svemircima je postojalo njihovo međusobno rivalstvo. Ali kad su bacili pogled natrag prema Zemlji koja je bila reducirana tek na plavu svjetiljku na nebu, ako su i to mc[^] vidjeti, onda im je bilo sve teže o sebi misliti kao o američkim Svemircima naspram albanskih Svemiraca, britanskih Svemiraca naspram belgijskih...

- "Svemirac" je zaista apsurdna etiketa. Negativna je i zapravo znači "ne od Zemlje." Mi smo svi drukčiji i imamo naša vlastita mišljenja.

- Tu imaš posve pravo - zagundao je Bob Paxton. - postoji više mišljenja nego jebelih Svemiraca.

- Želim samo reći da nas više ne možete nadzirati. Čak ni mi ne možemo sami sebe nadzirati... a ne bismo to ni željeli. Nalazimo se na nekom novom putu, oče, i ni sami ne znamo kamo će nas voditi.

- Ili što ćete postati - rekao je Carel. - Ali ja te moram pustiti, bez obzira na to što će biti, zar ne?

- Aleksej se osmjehnuo - Bojim se da je tako.

I Bella je shvatila kako u razgovorima Zemljana i Svemiraca postoji i jedan podtekst. Ako majka olabavi svoj stisak, zauvijek će ostati bez svoje djece.

Paxton je gundao. - Kriste, dođe mi da se raspekmezim.

- U redu Bobe - rekla je Bella. - Slušaj, ovo je ozbiljna stvar. Jedna od mojih posljednjih naredbi bila je da se inicira nova ustavna konvencija za sve nas... za Zemlju i cijeli Sunčev sustav... koja bi se temeljila na priznavanju ranijih ljudskih prava. Mislim da mi ne želimo svjetsku vladu. Ono što nama treba to su novi mehanizmi, nove političke forme kojima bi se priznao taj novi način. Da više ne postoje centri mod, da više nema tajni. Još nam trebaju mehanizmi koji će nas ujediniti ma novi način, koji će osigurati pravdu i jednakost resursa i mogućnosti... i agencije koje će u slučaju kriza hitno reagirati.

- Kako, kad su Prvorodeni po drugi puta udarili - rekao je Paxton.

- Da, ali trebaju nam načini da se nosimo s ugrozom bez žrtvovanja vlastitih sloboda. - Pogledala je oko sebe, zagledavši im se u lica otvoreno i cinički. - Nemamo ranijih primjera za to kako bi se nacija koja se prostire na nekoliko svjetova trebala ustrojiti. Možda to Prvorodeni znaju, ali ako i znaju, nisu nam to rekli. Volim misliti kako je to jedan nov korak u sazrijevanju nas kao kulture.

- Sazrijevanje? To zvuči utopijski - oprezno je rekao Bili Carel. Bob Paxton je mumljao. - Da. I samo se prisjetimo kako ćemo,

ma koliko glava vama mutantima izraslo, svi mi i dalje biti jedinstveni oko jedne teme.

- Oko Prvorodenih - rekla je Lyla.

- Prokleta si u pravu.

- Da - rekla je Bella. -Zato nam. Bobe, sada iznesi te nove prijedloge. Sljedeću fazu Tvrdave Sol.

Uznemireno ju je pogledao. - Jeste li sigurni da to želite, madam predsjednice.

- Otvorenost, Bobe. Sad nam je to lozinka. - Osmjehnula se ostalima. - Bob i njegov Patriotski komitet radili su na izradi prioriteta. Iako je, kako su stvari krenule, i njihov vlastiti status doveden u pitanje.

Aleksej se smiješio. - Ne može se vas, stare ratnike, zaustaviti, zar ne, admirale Paxtone?

Paxton je izgledao spreman ubiti ga. Bella je položila ruku na njegovo rame i držala je tamo sve dok se nije smirio.

- U redu. Prioritet broj jedan. Moramo djelovati odmah. Između Sunčeve oluje i Q-bombe imali smo jednu generaciju vremena za pripreme. Dopuštam da nismo znali što nam se sprema. Ali gledajući unatrag, nismo učinili dovoljno i ne možemo opet ponoviti tu pogrešku. Što se tiče Q-bombe, jedina dobra stvar je ta što će mobilizirati javno mnijenje i potporu takvim mjerama.

Drugi prioritet: Zemlja. Mnogi od nas su se tresli dok ste vi, vražji Svemirci, rezuckali naše svemirske liftove. Oduvijek smo znali koliko ste vi ranjivi u vašim kupolama i u onim vašim leptirićima od svemirskih brodova. Nismo znali koliko je i Zemlja ranjiva. Činjenica je da smo povezani ekonomijom nastalom u svemiru. Zato govorimo o tome kako Zemlju treba učiniti otpornijom.

Lyla se osmjehnula. - Zgodna riječ.

- Domovi kao bunker. Izvor energije pod zemljom, komunikacijske veze preko sigurnosnih kablova od optičkih vlakana. Takve stvari. Dovoljno da se izdrži opsada planeta. Parametri se još trebaju definirati.

- Treći prioritet, a u tome je i ključ... - Paxton je sada govorio nagnut naprijed i napet -... Moramo se raspršiti. Već sada imamo značajne kolonije izvan Zemlje. Ali oni koji analiziraju ratne situacije kažu kako je, dugoročno gledano, malo vjerojatno da će, ako je Q-bomba usmjerila svoj napad na Zemlju, kolonije Svemiraca preživjeti. Ostatak će vas premalo, genetski materijal premalen, vaša lažna ekologija previše krhka i sve to.

I zato vas moramo ojačati. Učiniti našu vrstu neranjivom, čak i ako ostanemo bez Zemlje. - Osmjehnuo se mladim Svemircima. - Tu sad govorim o masovnoj, agresivnoj migraciji. Na Mjesec. Na vanjske mjesece planeta. Čak bi moglo biti moguće živjeti i na Veneri, koja je bila tako sjebana Sunčevom olujom. Možda bismo mogli odaslati nekoliko brodova prema zvijezdama, idite loviti one Kineze.

- Ali to ne bi išlo - rekao je Aleksej. - čak ni kada bismo imali, recimo na Veneri, milijun ljudi koji bi živjeli pod kupolama i udisali zrak iz strojeva. Bili bi jednako tako ranjivi kao što smo i mi sada.

- Jasno. Zato idemo dalje. - Paxtonov je osmijeh sada bio širi. Činilo se da uživa šokirajući ih. - Lijepo je znati kako je jedan stari prdonja poput mene još uvijek u stanju misliti u širim potezima nego vi, djeco. A koje je najsigurnije mjesto za naseljavanje? Planet.

Lyla je zurila u njega. - Govorite li o stvaranju uvjeta života poput ovih na Zemlji?

- Govorim o pretvaranju Mjeseca ili Venere u svjetove dovoljno slične Zemlji da možete naokolo hodati po otvorenom, manje-više nezaštićeni. Gdje biste se na otvorenom mogli baviti poljoprivredom. Gdje bi ljudi mogli preživjeti, čak i ako civilizacija propadne, čak i ako zaborave tko su bili i kako su uopće tamo došli.

- Oni na Marsu su razmišljali o tome - rekla je Lyla. - Naravno, sada...

- Izgubit ćemo Mars, ali Mars nije jedina mogućnost. Gledano na duge staze, samo je jedno jako rješenje opstanka - rekao je Paxton.

Činilo se da je Aleksej skeptičan. - To je ono što zagovornici svemirskog programa zagovaraju još od dana Armstronga i Aldrina i s čime nikada nisu prestali. To će značiti golemi prijenos resursa.

- Oh, da - složila se Bella. - Zapravo je ovaj Bobov stav naširoko prihvaćen. I uskoro će se s time započeti.

- A to je? - radoznalo je upitala Lyla.

- Vidjet ćete. Ostavite mi to posljednje iznenađenje...

- Mi posve ozbiljno govorimo o tome - rekao je Bob Paxton, izazivački i autoritativno. - Toliko ozbiljno koliko sam bio ozbiljan u bilo čemu u čitavom mojem životu. Da bismo osigurali ljudskoj vrsti budućnosti, moramo osigurati sadašnjost. To je baza svega.

Ponovo su se vratili na raspravu o detaljima Paxtonove vizije, prepirući se i iznoseći neke dijelove, a odbijajući druge. Uskoro je Paxton raščistio površinu stola, sklonivši one šarene podatke koji su govorili o Oluji, i počeo pisati bilješke. BeUa je promrmljala Ateni. - Čini se da ovo funkcionira. Nikada nisam pomislila da ću vidjeti ovakve kao što su Bob Paxton i Aleksej Carel kako rade zajedno.

- Živimo u čudnim vremenima.

- Točno, Atena. I postaju svakim danom sve čudnija. Bilo kako bilo, ovo je nekakav početak. - Bacila je pogled na svoj sat. - Ispričavam se, ali moram pogledati poruke koje su mi stigle. Ateno, hoćeš li im, molim te, donijeti kavu. Ili bilo što od onog što požele.

- Naravno.

Ustala je sa stolca i napustila prostoriju, idući prema šatlu i svojim ekranima. Iza nje se živahno nastavila diskusija. Čula je kako je Aleksej, napola ozbiljno, napola u šali rekao: - Ja ću vam reći što će nas sve ujediniti. Nepobjedivi Sol. Novi bog za novo doba...

54. DANQ

15. prosinac 2070.

Raketoplan je Bellu spustio u Cape Canaveral.

Obratio joj se Tales. - Dobrodošla kući, Bella

Bella, nagnuta iznad ekrana, bila je zapanjena kada je vidjela da se spustila. Cijelim putem od LI radila je na svojim porukama i promatrala tijekom dva velika događaja koja su se danas trebala odigrati: puštanje u pogon novog sustava svemirskog lifta u Adantiku i najbliža točka prilaza Q-bombe Zemlji. Oboje je bilo na rasporedu, barem koliko se znalo. Ali bilo je teško ne nastaviti provjeravati.

Kotači su se prestali okretati i raketoplan je utihnuo.

Ugasila je svoj ekran i smotala ga. - Hvala ti, Tales. Lijepo je vratiti se. Pozdravila te Atena.

- Nekoliko puta sam razgovarao s njom. Bella osjeti čudnu nelagodnu. Uvijek se pitala kakvi se razgovori

vode između najvećih umjetnih inteligencija iznad glava ljudi. Čak ni kao predsjednica Vijeća to nikada nije u potpunosti saznala.

- Vani te čekaju kola, Bella. Spremna su odvesti te u Ze-es-ve, gdje te čeka obitelj.

Još uvijek joj je izazivao poteškoće povratak u punu gravitaciju. - Ovo mi je svaki puta sve teže. Talese, podsjeti me da naručim jedan oklop.

- Hoću, Bella.

Sišla je na pistu. Dan je bio vedar, sunce nisko, a zrak svjež i pun soli. Pogledala je na sat koji se već prebacio na lokalno vrijeme; sletjela je malo prije deset ujutro, u ovo svježije prosinačko jutro.

Bacila je pogled prema moru gdje su se tanke vertikalne niti uzdizale u nebo.

Tales je mrmljao. - Još samo sat vremena do prolaska Q-bombe, Bella. Astronomi izvještavaju kako nema promjene u njezinoj stazi.

- Iako su svi proračuni u redu, ljudi to moraju vidjeti svojim očima.

- Susreo sam se već ranije s tim fenomenom - rekao je Tales mirno. - Razumijem, Bella.

- Nisam baš sigurna u to - promrmljala je. - Ne, ako ti to nazivaš "fenomen" Ali mi te svi svejedno volimo.

-Hvala ti, Bella.

Kola su krenula. Stakleni mjehur. Otmjen i prijateljski. Odveo ju je od trupa njezinog šatija, koji se još hladio, ravno prema dugačkoj zgradi, takozvanoj ZSV, odnosno Zgradi za sastavljanje raketa.

U ZSV-u ju je dočekala čuvarica, žena dobro raspoložena, ali naoružana do zuba. Od tog trenutka, ona je poput sjene pratila Bellu.

Bella je pošla ravno u lifta staklenih zidova pa se, brzo i tiho, popela kroz interijer ZSV-a. Gledala je dolje u rakete, složene na hrpu kao neka blijeda debla. Nekada su u ovoj zgradi sastavljali Saturn V\ raketoplane. Sada je zgrada bila stara stotinu godina i još uvijek je bila jedan od najvećih zatvorenih prostora na svijetu i pretvorena je u muzej za iz prve herojske ere američkih istraživanja svemira s ljudskom posadom, od Atlasa preko raketoplane do Aresa. A sada je zgrada opet bila u funkciji. Ispraznili su jedan kut za sastavljanje Apollo-Saturn kombinacije: novi ApoUo 14, spreman za svoje stogodišnje lansiranje u veljači.

Bella je voljela ovaj golemi hram tehnologije, još uvijek imponozantan u svojoj veličini. Ali danas ju je više zanimalo onaj tko je čeka na krovu zgrade.

Edna ju je dočekala odmah ispred dizala. - Mama.

- Zdravo, draga - Bella ju je zagrlila.

Dok su njih dvije hodale, za njima je koračala čuvarica, a za njima se kotrljao robot za snimanje novosti, blistava lijepa kugla s lećama. Bella je to morala očekivati; učinila je sve što je mogla kako bi ignorirala to tiho, sveobuhvatnu kontrolu. Konačno, danas je ipak povijesni dan. Stavljajući u današnji program to pokretanja Bimini elevatora, namjeravala je dan Q-bombe pretvoriti u slavlje i pokazalo se da će tako i biti, iako je osjećala kako je u ovom času raspoloženje više na rubu nerveze nego slavljeničko.

Taj golemi krov odavno je pretvoren u platformu s panoramskim pogledom. Danas je bio krcat, tu su bili veliki šatori, podij na kojem je, kako se očekivali, Bella trebala održati govor, a posvuda uokolo sjatili su se ljudi. Bio je tu čak i mali park, ruglo lokalne flore i faune.

Dva čudno odjevena muškarca, vitki i visoki, u plavo-crnim odorama oslikanim zlatnim suncima, zurili su u malenog aligatora, kao da je to najvažnije stvorenje koje su ikada vidjeli, a koji je možda to i bio. Pomalo nesigurno su se zagledali u vlastita stopala, lica su im bila debelo namazana kremom protiv sunca; to su bili svećenici nove Crkve Nepobjedivog Sola, misionari koji su na Zemlju došli iz svemira.

Edna se kretala oprezom svemirskog radnika koji se vratio u područje pune gravitacije i malo je ustuknula na tom jakom svjetlu, povjetarcu i nekontroliranoj klimi živog svijeta. Bella je, sa svojom majčinskom zabrinutošću, pomislila kako joj kćer izgleda umorno i starije od svoje dvadeset i jedne godine.

- Nisi dobro spavala, zar ne, draga?

- Mama, znam da u ovom trenutku ne možemo o tome razgovarati. Ali jučer mi je uručen sudski poziv. Zbog tvog saslušanja, i zbog mojeg vlastitog.

Bella je uzdahnula. Borila se kako bi sačuvala Ednu od potrebe da se pojavi na sudu. - Preživjet ćemo to.

- Ne smiješ misliti kako me moraš štititi - rekla je Edna pomalo ukočeno. - Ja sam učinila svoju dužnost, mama. I ponovo bih učinila to isto. Kad na sudu dode moj dan, reći ću istinu. - Prisilila se na osmijeh. - U svakom slučaju k vragu sa svim tim. Ihea jedva čeka da te vidi. Tu smo se ulogorile, malo dalje od velikih šatora i barova...

Edna se smjestila u dijelu krova ZSV-a, blizu ruba. Bilo je to savršeno sigurno mjesto, zatvoreno staklenim zidom koji se krivio prema unutra. Raširila je tamo prostirke za piknik i stavila stolić i stolce na rasklapanje i otvorila nekoliko posuda. Cassie Dufлот je već bila tamo, sa svoje dvoje djece, Tobyjem i Candidom. Igrali su se s Iheom, Edninom kćerkom. Bellinom četverogodišnjom unukom.

Djeca su se igrala s igračkama, okružena ukrasnim omotnim papirom i trakama. S njima je sjedio neki stariji čovjek, pomalo u neprilici, ali s osmijehom koji nije silazio s njegovog umornog lica.

Ihea je dotrčala. - Bakice!

- Zdravo, Thea - rekla je Bella, dopustivši da joj mala zagrlji koljena, a onda se sagnula i nježno zagrlila svoju unuku. I ostala su djeca dotrčala k njoj, vjerojatno se nejasno prisjećajući ljubazne stare gospode koja im je na sprovod njihova oca donijela uspomenu. No djeca su se brzo odvojila i vratila igri.

Onaj čovjek je pružio Belli ruku. - Ja sam John Metternes, madam predsjednice - rekao je. - Letio sam s vašom kćerkom na Osloboditelju.

- Da, naravno. Vrlo mi je drago da sam vas upoznala, Johne. Obavili ste dobar posao tamo gore.

- Nadam se da će se sucu s time složiti - progundao je. Slušajte, ne bih se htio nametati. Vidim da su ovo obiteljske stvari...

- Silom sam ga dovukla ovamo - rekla je Edna pomalo kiselo. Taj gnjavator bi spavao u kabini Osloboditelja kada bi mu ekipa za održavanje to dopustila.

- Ne dopusti, Johne, da te gnjavi. Lijepo je od tebe što si došao.

- Privukla si veliku gomilu na svoj domjenak, BeUa - rekla je Cassie.

- Čini se da je tako...

- Mama, ti još nisi vidjela ni pola toga - rekla je Edna. Ponovo je uzela svoju majku za ruku i odvela je do ruba zgrade gdje je bio onaj stakleni zid.

Na rubu je Bella mogla vidjeti na istoku ocean, nad kojim je nisko poput svjetiljke visjelo Sunce, a prema sjeveru i jugu pružala se kilometrima duga obala. Canaveral je bio prepun. Kola su se nagomilala uz samu obalu i bila su parkirana sve tamo gore do Beach Roada na sjeveru, a prema jugu na Marritt Islandu i samom Capeu, prekrivši poput tepiha do stare i napuštene baze Zračnih snaga. Posvuda su se na jakom povjetarcu vijorile zastave.

A vani, u moru, vidjela je siv, kockasti obris ponovo korištene naftne platforme. Uzdižući se s nje, tekla je dvostruka nit, potpuno uspravna i vidljiva kad ju je sunce obasjalo.

- Došli su na svečano otvaranje - rekla je Edna. - Ti si, mama, oduvijek bila šoumen. Možda političari to i moraju biti. A današnje ponovno otvaranje američkog svemirskog elevatora je zbilja dobar trik. Mislim da se ljudi osjećaju kao da su na nekom slavljju.

- Oh, ovo je mnogo više od samo još jednog svemirskog lifta. Vidjet ćeš.

- Novi putovi prema naprijed, mama?

- Upravo stižem s konferencije na kojoj Bob Paxton i drugi razgovaraju o planovima duboke obrane. O velikim planovima. Na primjer, o programima teraformiranja.

- Šališ se.

- Ne. Samo moraš misliti u širokim okvirima. I morat ću jednom porazgovarati s Myrom Dutt. - Pogledala je u nebo. - Moramo nešto učiniti s Mirom... onim drugim mjestom na koje je Myrina mama bila otišla. I tamo su ljudi. Ako bismo mogli razgovarati s njima, kako Aleksej Carel tvrdi daje njima to uspjelo s Marsa, onda bismo sigurno mogli pronaći način kako ih dovesti kući...

Nastalo je komešanje. Bella je bila svjesna dolaska ljudi, samo na ovom krovu stotine očiju uperenih u nju, a robot se vrtio i blistao pokraj njezinih nogu kao kakvo štene. Čak su i oni svećenici uz jezerce s aligatorom sada zurili u nju i osmjehivali se od uha do uha.

Pogledala je na sat. - Mislim da je vrijeme.

- Mama, htjela si nešto reći.

- Znam. Samo još minutu. - Pogledala je prema moru, u one sjajne vertikalne trake elevatora. - Edna, pozovi djecu, da i oni vide.

Djeca su došla i pridružila im se, zajedno s Cassie i Johnom Metternesom koji je podigao Theu na svoja ramena.

S one naftne platforme je liznuo plamen, ružičasta iskra iza koje se vukao dim. Zatim je došlo do nekog kretanja duž trake elevatora, sjajne kapljice su se uspinjale jednom od dvije niti. Oko njih se začulo klicanje koje je ubrzo odjeknulo i u široj masi raštrkanoj posvuda po Canaveralu.

- Radi - rekla je Bella ispod glasa.

- Ali što to nose? - mrmljala je Edna, škiljeći. - Povećaj... K vragu, stalno zaboravljam da sam na Zemlji.

- Nose vodu - odgovorila je BeUa. To ti je onaj lanac s vjedrima. Podići će ih do vrha elevatora i onda baciti.

- Baciti kamo?

- Za početak na Mjesec. Kasnije na Veneru.

Edna je zurila u elevator. - Odakle im energija? Ne vidim da je na platformi postavljen ikakav laser.

- Nema nikakvog izvora energije. Nema ničega osim rotacije Zennlje. Edna, ovo zapravo nije elevator. Ovo je sifon. Ednine su oči zablistale od čuđenja.

Orbitalni sifon bio je proširenje koncepta svemirskog elevatora, koji se temeljio na njegovoj osebujnoj mehanici. Iznad geosinkro-ne staze, centripetalne su sile nastojale odbaciti masu od Zemlje. Trik sa sifonom svodio se na iskorištavanje te sile. Pustiti korisnom teretu da pobjegne, ali tijekom tog procesa povući još više mase sa Zemljine površine. U biti, energija Zemljine rotacije prenosila se na masu koja je tako odbacivana s površine Zemlje.

- Znači uopće ti ne treba unos nikakve vanjske energije - rekla je Edna. - Ja sam taj način proučavala, no velik problem je bio uvijek imati na umu kako tu prokletu stvar moraš stalno držati u pogonu, treba ti cijelo jedno more kabina, dan i noć, kako bi se održavao tok tereta. Ali ako je sve što tovariš morska voda...

- Mi to zovemo Bimini - rekla je Bella. Taj naziv prilično odgovara. Jedan američki domorodac je rekao Ponceu de Leonu za neki izvor mladosti na otoku Bimini. On ga nikada nije pronašao, ali je nabasao na Floridu...

- Izvor mladosti?

- Izvor Zemljine vode koja će svjetove opet učiniti mladima. Najprije Mjesec pa onda Veneru. Slušaj, Edna, želim ovim demonstrirati Svemircima kako mislimo ozbiljno. Za to će biti potrebna stoljeća, ali s ovakvim resursima, stvaranje uvjeta kao na Zemlji po prvi puta postaje stvarna mogućnost. A ako Zemlja smanji razinu svojih oceana samo za djelić i ako se Zemljina rotacija uspori za neosjetni dio pa da neki svijet opet postane plav, onda mislim da se takva žrtva isplati, slažeš li se?

- Ja mislim, mama, da si ti luda, ali to je prekrasno. - Edna ju je zgrabila i poljubila je.

Oglasio se Tales. - Ovo je zaštićeni kanal. Bella, Edna... do najbliže točke prilaza Q-bombe Zemlji ostala je još minuta. Zaštićena linija ili ne, činilo se da se vijest u trenutku proširila. Muk je zavladao u šatorima na krovu i među gomilom okupljenom u Canaveralu. Odjednom je raspoloženje postalo kiselo i puno straha. Edna je od Johna uzela Theu i čvrsto je prigrlila uza se. Bella je uzela kćerkinu slobodnu ruku i čvrsto je stisnula. Gledali su gore u sjajno nebo.

55.

Izbor je bio učinjen. Bomba je već gledala ispred sebe, prema zadnjoj postaji svoga puta.

Ovaj plavi, bujni svijet i svi njegovi narodi ostajali su iza nje, sve manji.

Kao i svaki dovoljno napredan stroj, i Q-bomba je bila do izvjesnog stupnja osjećajna. A njezina zamrznuta duša bila je dirnuta žaljenjem kada je, šest mjeseci nakon što je prošla pokraj Zemlje udarila u pijesak Marsa i tako zauvijek skončala.

Q-BOMBA

56. MARS 2

Ovdje u Hellespontusu bilo je izuzetno mnogo prašine, čak i kad je riječ o Marsu, muzeju prašine Sunčevog sustava. Myra je sjedila s Ellie von Devender pod kupolom svoje kabine dok se rover probijao preko niskih dina. Ovo je bila južna hemisfera Marsa i vozili su se kroz brda Hellespontusa, područje niskih brežuljaka nedaleko od zapadnog ruba Hellas bazena. Ali kotači rovera su na vjetrobransko staklo podizali toliku prašinu da se gotovo ništa nije vidjelo. U ovakvim uvjetima infracrveni skeneri, pa čak ni radar, nisu bili ni od kakve koristi.

Myra se dosta dugo bavila poslom vezanim uz svemirsku tehnologiju da bi znala kako mora imati povjerenja u strojeve koji su je štitili. Prema teoriji, rover je znao kamo ide i pronalazio je svoj put skrećući u skladu s preciznim izračunima. Ali instinkt u njoj se bunio protiv ovakvog napredovanja naslijepo.

- Ali ne možemo usporiti - rekla je Ellie uzrujano. - Nemamo vremena. - Ona je upravo, ni ne gledajući kroz prozor, analizirala astronomske podatke. Njezin osnovni zadatak bio je daleko važniji, stalni napor kako bi se precizno shvatilo koliko je štetu Q-bomba napravila na Marsu kada je, prije pet mjeseci, udarila u njega udarcem koji sam po sebi nije bio posebno jak, ali koji je posijao sjeme kvintesencije koja će uskoro razbiti cijeli Mars.

- Smeta mi sva ta prašina - rekla je Myra. - Nisam čak ni na Marsu očekivala ovakve uvjete.

Ellie je podigla obrve. - Myra, ovo područje je poznato kao takvo. Čini se da se upravo ovdje rađaju one velike planetne pješčane oluje. Nisi to znala? Dobrodošla u Centar prašine. Ali znaš da nam se žuri. Ako ne pronađemo tu staricu na njezin stoti rođendan, razočarat ćemo sentimentalno stanovništvo na svim svjetovima. -Gledala je Myru i posve opušteno se osmjehnula.

Bila je u pravu. Svi su čekali detaljne podatke o lošim vijestima, a elektronski pogled cijelog čovječanstva bio je prikovan na Mars i Marsijance. To je bilo i suosjećajno i morbidno, ovisi s koje se strane gleda. A od svih grozničavih aktivnosti koje su prethodile konačnoj evakuaciji s tog svijeta, niti jedna nije plijenila ljudsku maštu toliko koliko je to činila, kako je to stari cinik Jurij nazivao, "potraga za blagom"

Mars je bio pun ostataka iz pionirskih dana kada su roboti istraživali Sunčev sustav, tih sedamdesetak godina trijumfa i gorkih razočaranja kojima je došao kraj kada je Bob Paxton ostavio prvi trag ljudske noge na crvenom pijesku. Mnogi od tih zaustavljenih rovera i nepomičnih sondi, kao i razbacanih ostataka još su uvijek nedirnuti ležali u prašini. Prvi naseljenici na Marsu nisu imali dovoljno energije da bi je mogli rasipati na odlazak u potragu za tim trofejima ili se mnogo zanimati za njih, jer su morali gledati u budućnost, a ne u prošlost. Ali sada, kad se činilo da nakon svega Mars možda ni nema budućnosti, bučno se zahtijevalo da se spasi što je moguće više tih starih mehaničkih pionira.

Nije to bio neki posao koji bi u marsovskim uvjetima zahtijevao veliku stručnu sposobnost, pa je bio idealan zadatak za Myru koja je zbog nedavnih okolnosti sada bila stanovnica Marsa. Ipak, iz sigurnosnih razloga nije mogla ići sama na takvo vozikanje planetom pa je tako bila dodijeljena kao društvo EUie, koja je pak bila više fizičarka nego specijalistica za Mars i koju su mogli bolje zaposliti negdje drugdje. Ellie je bilo drago što će biti s Myrom, jer je u roveru mogla jednako dobro nastaviti s vlastitim radom kao da je u Lowellu ili Wellsu... rekla je kako je ovo čak i bolje, jer je manje ometaju.

Naravno, Elliein rad je bio daleko važniji od potrage za trofejima. Suradivala je u cijeloj skupini fizičara i kozmologa na predviđanjima što će se dogoditi s Marsom. Upravo sada je promatrala udaljena zvjezdana polja. Koliko je Myra razumjela, njihovi najbolji podaci nisu stizali sa samog Marsa nego iz proučavanja neba. Premda je to bilo teško shvatiti, udaljene zvijezde nisu više s Marsa izgledale onako kako su izgledale sa Zemlje. Myra jednostavno nije mogla zamisliti kako je nešto takvo moguće.

No program prikupljanja povijesnih ostataka je dobro napredovao. Uz pomoć orbitalnog kartografiranja, Myra i ostali su pronašli Vikinge, tone teškog i nezgrapnog visokobudžetnog hladnoratovskog inženjerstva, kako mirno leže u suhim, kamenitim pustinjama kamo su ih oprezni planeri misija bili zaputili. Ona slavna, hrabra Pathfinder letjelica sa svojim malenim robotiziranim vozilom donesena je iz njenog "kamenog vrta" u Ares Vallis. S njom je bilo lako, jer je nađena nedaleko Port Lowella, prvog mjesta gdje su se ljudi spustili. Myra je znala da su oči Britanaca usmjerene na donošenje ostataka Beagle 2, intrigantne i ingeniozne sonde nalik na igračku, koja nije preživjela putovanje na Isidis Planitia. Zatim su se obnavljali i ponovo koristili roveri Špirit i Oportunity, istrošeni putovanjima koja su daleko premašivala njihove mogućnosti. Svi ti stari artefakti bili su namijenjeni muzejima na Zemlji i Mjesecu.

Te ekspedicije za prikupljanje predmeta imale su i svoje znanstvene ciljeve. Željelo se vidjeti kako su stvari koje su proizveli ljudi podnijele gotovo stoljetnu izloženost uvjetima kakvi vladaju na Marsu. A i sama mjesta gdje su se spustili pobuđivala su zanimanje... inače sonde ne bi ni bile poslone upravo tamo. Tako su Myra i Ellie odrađivale taj u zadnji čas donesen znanstveni program prikupljanja tih uzoraka, njihovog bilježenja u karte i svrstavanja.

Bilo je čak i pokušaja prikupljanja predmeta koji su nekada davno poslani u Marsovu stazu i koji su još uvijek kružili oko njega, a o kojima se dugo šu^{elo}. Nastalo je opće razočaranje kad je otkriveno da više ne postoji Mariner 9, prvi umjetni satelit koji je kružio oko Marsa; ako je i izdržao do 2040-ih godina, sigurno je nestao kad je silna vrućina Sunčeve oluje proširila Marsovu atmosferu.

Myri je bilo drago što obavlja neki koristan posao. Ali nije očekivala tako intenzivan javni nadzor i praćenje te njezine potrage za blagom, gdje su pratili svaki njezin pokret. Ekipama je bilo obećano da se neće slati snimke iz same kabine rovera. No Myra je uvijek imala na umu kako se roverovi sustavi vrlo lako mogu "hakerski" provaliti pa je bilo lako moguće da bude nadzirana u svakom trenutku.

Dan je već bio pri kraju i dnevno se svjetio, koje je već ionako bilo oslabljeno onom prašinom koju je rover podizao, počelo gubiti. Myra se već počela bojati da do spuštanja mraka ipak neće pronaći ostatke Marsa 2.

Tada je Ellie zastala zureći u složen grafički prikaz na njezinom ekranu.

Myra ju je promatrala. Već je dovoljno dobro poznavala ovu nervoznu fizičarku i znala je kako ovo nije nikakav ekstravagantan ispad nikakvih emocija, nego pokazivanje iritiranosti. Kad se radilo o Ellie, ovakvo zastajanje i buljenje bilo je veliki ispad. -Stoje?

- Eto, tu je to - Ellie je kuckala po svojem zaslonu. - Sudbina Marsa. Pokazala se.

- Dobro. Možeš li sada, jednostavnim riječima, reći što to znači?

- Morat ću. U skladu s ovim, morat ću za nekoliko sati sudjelovati u tiskovnoj konferenciji tri svijeta koja će se o tome održati. Naravno da je s matematikom uvijek lakše. Preciznija je. -Zaškiljila je gledajući van u onu prašinu i zamislila se.

- Recimo to tebi ovako. Kad bismo mogli vidjeti nebo i kada bismo imali dovoljno jak teleskop, mogli bismo vidjeti kako najudaljenije zvijezde bježe. Kao da se ekspanzija svemira odjednom ubrzala. Ali to isti ne bismo vidjela sa Zemlje.

Myra je razmišljala o tome -1 što to znači?

- Q-bomba je kozmološko oružje. To smo oduvijek znali. Oružje nastalo tehnologijom Prvorodenih, koji su saznali sve o nastanku svemira.

- Da. I...?

- Bomba je Mars bacila u njegov vlastiti mali univerzum. Neka vrsta odvajanja. Sada je taj maleni Marsov univerzum još nježno povezan sa svojom majkom. Ali to djetesce će biti odvojeno, i Mars izoliranim.

Myra se trudila shvatiti. - Izoliran u vlastitom univerzumu?

- Tako je. Nema Sunca, nema Zemlje. Samo Mars. Možeš vidjeti kako je ovo oružje samo trebalo... mhm... odvojiti jedan komad ZenUje. To bi prouzročilo devastaciju planeta, ali sam planet bi manje-više ostao. No za manji Mars, bomba je prejaka. Ona će taj mali svijet posve izbaciti iz ovog svemira. - Osmjehnula se, ali

u očima joj nije bilo radosti. - Tamo u tom novom svemiru bit će samotna. I studen. Ali to neće dugo trajati. To djetesce-univerzum će implodirati. Mada će to iznutra izgledati kao eksplozija. To je u minijaturi prikaz Velikog Raspuknuća koje će jednoga dana pogoditi naš svemir. Pretpostavljam da bismo ovo mogli nazvati Malo Raspuknuće.

Myra je razmišljala o tome i nije ni pokušala slijediti taj paradoks implozija i eksplozija. - Otkud znaš sve to?

Ellie je pokazala na tamno nebo. - Iz gibanja zvijezda koje smo promatrali teleskopima na Marsu, njihovog bijega koje ne možeš vidjeti sa Zemlje. To je iluzija, naravno. Zapravo se Marsov univerzum počeo povlačiti od majke. Ili, jednako tako, obratno.

- Ali mi još uvijek možemo sići s te površine. Otići u normalan svemir, natrag na Zemlju.

- O da, za sada još možemo. Između tih univerzuma postoji jedna slobodna poveznica. - Zavirila je na svoj ekran pa pogledom prešla preko još nekih rezultata. - Zapravo će to biti fascinantna proces. Mladi univerzum je rođen usred našeg Sunčevog sustava! Sada ćemo naučiti o kozmologiji više negoli tijekom jednog stoljeća. Pitam se jesu li Prvorodeni svjesni koliko učimo od njih...

Myra se tjeskobno obazrela po kabini. Ako su ih hakeri snimali, onda ovo pokazivanje akademske mirnoće baš neće biti dobro primljeno. - Ellie, daj se samo na minutu ponovo pridruži ljudskoj rasi.

Ellie ju je oštro pogledala, ali se onda povukla. - Oprosti.

- Još koliko?

Ellie je opet pogledala svoj zaslon i pregledavala svoje rezultate. - Podaci se još uvijek sređuju. Malo mi je teško odgovoriti na to pitanje. Otprilike... još tri mjeseca do odcjepljenja

- Znači da Mars treba evakuirati do... kada, veljače?
- Tako je. A nakon toga, možda tri mjeseca kasnije doći će do implozije tog malog univerzuma.
- 1 to će biti kraj Marsa. Znači ostalo je još šest mjeseci za svijet koji je star gotovo pet milijarda godina. Kakav zločin!
- Da. Hej, gledaj! - Ellie je pokazivala na zgužvanu, prašinom umrljanu krpu koja je virila iz crvenog tla. - Izgleda li tebi ovo kao padobran?
- Rover, zaustavi se.- Vozilo je trznulo i stalo, a Myra je pogledala. - Povećaj! Mislim da imaš pravo. Možda su ga kovitiaci vjetra podizali i tako spriječili da se ne zatrpa. Što sonar pokazuje?
- Pogledajmo. Rover...
- I bio je tu, zakopan ne nekoliko metara ispod vjetrom raznoše-ne marsovske prašine, stisnut, nalik kutiji čiji je oblik sonar lako prikazao.
- Mars 2 - rekla je Myra.
- Mars 2 bila je sovjetska sonda koja je 1971. odaslana na Mars, dio ne baš najbolje flote u koju spada i američki Mariner 9. Pokušala je sletjeti usred najgore pješčane oluje koju su astronomi ikada vidjeli.
- Izgleda kao neki cvijet - tiho je rekla Ellie. - Te četiri latice.
- To je bila metalna lopta veličine kućnog hladnjaka. Te latice su se trebale otvoriti i uspraviti je, bez obzira na koji svoj kraj pala.
- Izgleda da je nastradala, jer se padobran spetijao. Nakon što je prošla toliki put...
- Srušio se ili ne, Mars 2 je bio prvi ljudski predmet koji je ikada dodirnuo površinu Marsa. I spustio se baš na ovo mjesto prije točno stotinu godina, 27. studenog 1971. - Uspjelo mu je. A i nama.
- Je. A sad je dva metra pod prašinom. - Ellie je otkopčala pojas na svojem sjedištu i ustala. - Dodaj koplje.

57. BABILON

- Kad je kapetan Nathaniel Grove u Troji čuo da se Bisesa Dutt vratila u Babilon, požurio je tamo s Benom Batsonom. Kod Ishtar Gatea susreli su Eumenesa, koji se još uvijek održao kao časnik u vojsci sve hirovitijeg Aleksandra. - Bisesa je u Mardukovom hramu - rekao mu je, služeći se onim formalnim i pomalo pompoznom engleskim jezikom. - Ne želi izaći. Grove je napravio grimasu. - To sam mogao i očekivati. Bilo je toga već i ranije. To je loše, loše. Možemo li je posjetiti?
- Naravno, no prije toga moramo vidjeti još jednog, ah... pustinjaka... i to ne dragovoljnog, bojim se. Želio je sastati se s vama, ako se vratite u Babilon. Zapravo je tražio susret s bilo kim od onih koje on naziva "moderni"
- Pokazalo se kako je to Ilicius Bloom, onaj "konzul" iz Chicaga. Tu odmah iza gradskih zidina, u blizini Ištar dveri, Aleksandrova straža ga je zatvorila u kavez.
- Bilo je očito da je to kavez namijenjen životinjama. Bio je pod otvorenim nebom i nije bio dovoljno visok da bi se Bloom mogao u njemu uspraviti. Uz kavez je stajao stražar, jedan od Aleksandrovih falangi-sta, i vidjelo se da mu je dosadno. Na stražnjem dijelu kaveza visjelo je nešto nalik oderanoj životinjskoj koži koja je bila suha i stisnula se. Čučajući na svojim prljavim prnjama, blijedog pogleda na smrknutom licu, Ilicius Bloom je drhturio i kašljao, mada dan nije bio hladan, a zadah izmeta natjerao je Grovea da ustukne. Bloom je bio patetično zahvalan što ih vidi, no bio je i dovoljno svjestan svojeg stanja pa je zapazio taj Groveov trzaj. - Usput rečeno, nemojte misliti kako je taj zadah od mene. Ovdje su ranije držali čovjeko-likog majmuna. I neku buhama izgrizenu kaju. - Prekapao je po prašini oko sebe. - Pogledajte ovo... sasušeni repić čovjekolikog majmuna. - Silovito je njime udario o željezne rešetke kaveza. -Noću dolaze štakori, a to nije zabavno. A pogodite kamo su stavili tu ženku čovjekolikog majmuna? U hram, zajedno s onom šašavom Bisesom Dutt. Možete li to vjerovati? Nego, Grove, morate mi pomoći. Neću moći još dugo ovdje izdržati, to shvaćate i sami.
- Smirite se, čovječe - rekao je Grove. - Recite nam zašto ste ovdje, a tada ćemo možda imati mogućnost da vas izvučemo odavde.
- E pa želim vam uspjeh. Znae, Aleksandar razmišlja o ratu. -Oratu? Protiv koga?
- Protiv Amerike. Europa mu nije dovoljna... kako bi mu i bila, kada zna da postoje cijeli kontinenti koje se može osvajati. Ali jedini izvor podataka koje on ima o Americi, ili totniie rečeno o Chicagu sam ja.
- Ah. I zato vas sada ispituje.
- Bloom je podigao ruke s raskrvavljenim jagodicama prstiju -Možete to tako nazvati. Naravno da sam propjevao, sve do pro-muklosti. Nemojte me, kapetane Grove, sada gledati tako svisoka. Ja nisam britanski časnik. A osim toga, ni ne vidim u čemu bi bila razlika. Jeste li u posljednje vrijeme vidjeli Aleksandra? Ne vjerujem da će ta podbuhla beštija još dugo živjeti, a da i ne govorimo o prekomorskom ratu s one strane Atlantika. Rekao sam mu sve čega sam se mogao sjetiti, a kad je tražio još više, onda sam mu mirno lagao. Što sam drugo mogao?
- Ali nije mu nikad bilo dosta, nikada dosta. Pogledajte ovo! -Okrenuo se u svojem kavezu. Kroz tanku, prljavu odjeću na njegovim leđima, Grove je na Bloomovim leđima vidio prugaste tragove bičevanja. - I pogledajte ovo! - Rukom nalik na pandžu pokazao je na onaj komad kože koji je visio na zidu izvan kaveza.
- Što je to? - upitao je Ben Batson.
- Znae, volio sam je - rekao je Bloom.
- Koga, čovječe? - strpljivo je pitao Grove. - Koga ste voljeli?

- Isobel. Sjećate se, Grove, ona djevojka iz Middena. Rodila mi je derišće. Oh, bio sam okrutan, bio sam sebičan, ali takav sam, to je Ilicius Bloom. - Nasmijao se i odmahnuo glavom. - A ipak sam je volio, onoliko koliko je to moja nesavršena duša mogla. Zaista sam je volio.

- Naravno, to su učinili kako bi me slomili - šapnuo je Bloom, zureći u Grovea. - Bila su dvojica i učinili su to pred mojim očima. Ogulili su je kao naranču. Zderali su joj lice. Živjela je još nekoliko dugih minuta, onako oguljena. Sigurno je svaki centimetar njezinog tijela bio središtem strašne agonije... pomislite samo! A tada...

Batson je gledao onaj komad kože. - Vjerujte mi na riječ, kapetane, ja vjerujem...

- Makni se - rekao je Grove, vvikujući ga natrag.

Blooma je svladala panika. - Vidite kako su me sredili. Razgovarajte s Eumenesom. Recite Riceu. Oh, kako žudim za tim da ponovo čujem neki američki glas! Molim vas, Grove... - Uspjelo mu je provući cijelu ruku kroz rešetke. Stražar ga je ležerno svojim mačem pljoštimice pljesnuo po mesu. Bloom je zaurlao i povukao ruku.

Eumenes je otpratio Grovea i Batsona odande. - Ilicius Bloom je mrtav čovjek. Sam je sebe ugrozio kada se pokušao pogadati s Aleksandrom oko svojih nedostatnih podataka. A onda se posve upropastio lažima. Već bi on bio u grobu, kad im ne bi bilo tako jeftino držati ga na životu. Ukoliko želite, mogu vam s Aleksandrom o dogovoriti razgovor o Bloomovoj sudbini, no upozoravam vas kako će to vjerojatno donijeti malo koristi, a vi ćete sebe staviti u opasnost... Ali najprije morate posjetiti Bisesu Dutt.

58. ODVAJANJE

27. veljača 2072.

Raketoplan je stajao na smeđe-sivoj prašnjavoj ravnici. Sunce je bilo blijedi disk na narančastom nebu. Ovdje, na Xanthe Terri je, računajući prema lokalnom vremenu, bilo je skoro podne. Brod je bio debeo, krnji stožac nezgrapnog izgleda. Stajao je na kraju dugog ožiljka u prašini, ostatak vlastitog kliznog slijetanja. Sada je bio spreman podići se s Marsa u stazu. Vidljiv donji dio raketopolana, pokriven pločicama koje štite od visoke temperature, bio je izgre-ben mnogostrukim ulaženjima u atmosferu, a i boja oko njegovih sapnica se napuhnula. Kraj njega su stajali roveri čiji tragovi su krivudali prema obzoru. Otvori za ulaz u unutrašnjost broda bUi su otvoreni, a muškarci, žene i roboti vukli su stvari u brod.

Stojeći tu u svojem marsovskom odijelu, Myra je to promatrala i pomislila kako u ovoj ptici nema ničeg posebnog. To je bio samo svojevrzni kamion koji je vozio od površine do staze, izvevši to veće desetak puta, a možda i više.

Ali ovo je bila posljednja svemirska letjelica koja će ikada napustiti površinu Marsa.

Znala je da je ovo simbolični trenutak. Većina ljudske populacije je već odavno otišla s Marsa, zajedno sa svim onim što su mogli ponijeti. Različite umjetne inteligencije, vozila i dijelove opreme, sve je bilo spašeno onoliko koliko se to moglo učiniti, u skladu sa zakonima koji su regulirali prava na zaštitu Legalnih Osoba (Ne-ljudi); u njihove posljednje kopije bila je prebačena sva zaliha podataka planeta koji će nestati. Ali nije bilo ničega što bi toliko dirnulo ljudsko srce kao pogled na zadnje utovarene omote u zadnji brod, zadnjeg otiska stopala, zadnjeg zatvaranja komore za ulazak u brod. Zato su posvuda oko tog mjesta snimale kamere. I zato su kineski delegati stajali okupljeni, podalje od ostalih. I zato je grozničav

rad na utovaru bio prekinut dolaskom Belle Fingal, sada smijenjene predsjednice Svjetskog svemirskog vijeća, odjevene u svemirsko odijelo koje je izgledalo dva ili tri broja preveliko, a koja je stajala okružena manjom skupinom ljudi.

- Jedan sat - rekao je ugodan glas automata u Myrinoj kacigi. Po suptilnim reakcijama drugih, shvatila je kako su i oni dobili isto upcMX)renje. Ostao je još jedan sat do napuštanja Marsa prije... prije negoli se dogodi nešto nezamislivo. Myra se povukla kako bi se pridružila malenoj skupini u kojoj su svi bili odjeveni u svoja odijela, poput skupine debelih zelenih snjegovića.

Bella je sad rekla: - Šteta što nismo mogli iz Port Lowella obaviti ovo posljednje lansiranje. - Zapravo su se nalazili pedeset kilometara od Lowella, vani u Xanthe Terri, u uvali na rubu velike Vastitas Borealis. Bilo bi primjereno da smo mogli prirediti posljednji odlazak s Marsa baš na istom mjestu gdje su se Bob Paxton i njegova posada po prvi puta spustili.

- Pa možda smo i mogli, samo kad Lowell ne bi još uvijek bio radioaktivan - oštro je promrmljao je Jurij O'Rouke. Pozvao je Hansea Critchfielda, koji je ponosno nosio izložbeni pladanj s materijalima. - Madam predsjednice. Evo. - rekao je, bez ikakvih ceremonija. - Ovo je izbor iz znanstvenih materijala koje smo skupljali tijekom ovih posljednjih mjeseci. Pogledajte. Uzorci različitih geoloških skupina, od južnih visoravni do sjevernih ravnica i obronaka velikih vulkana. Komadi ledene jezgre s polarnih kapa, koja za mene imaju posebnu vrijednost. I, možda najdragocjenije od svega, uzorci života na Marsu. To su ostaci prošlosti, pogledajte... vidite, ovdje imamo čak i fosil iz sedimentnog dna jezera i prirodne organizme iz sadašnjice, kao i primjerke genetski križanih oblika života s kojima smo eksperimentirali. Grendel Speth je suho dodala. - Marsijance koje možete jesti.

Bella je bila malena žena umorn<^ izgleda, sada joj je bilo gotovo šezdeset godina. Činilo se da je iskreno dirnuta ovom gestom. Osmjehnula se ispod svojeg vizira. - Hvala vam. Da. Ovo je i kraj jedne ljudske priče, zar ne? Nema više snova o Marsu. Ali, Jurij, nećemo zaboraviti. Uvjeravam vas kako će se proučavanje Marsa nastaviti čak i kad sam planet bude izgubljen. Nastavit ćemo učiti o Marsu i truditi se da shvatimo. I u ovom posljednjem trenutku želim vam reći zašto je sve ovo vrijedilo truda... čak i ove grozne cijene.

Rekla im je da su pristigli novi rezultati s Kiklopa.

Ta velika zvjezdarnica bila je podignuta prije Sunčeve oluje, sa zadatkom da traži svjetove slične Zemlji. Od Oluje, a posebno nakon povratka Atene, njezine su velike Fresnelove oči bile okrenute u taman prostor između zvijezda.

- I svugdje kamo astronomi pogledaju, vide izbjeglice - rekla je BeUa.

Kiklopovi teleskopi su vidjeU infracrvene tragove generacijskih brodova koji su se uputiU prema zvijezdama; one polagane i zdepaste kakvi su bUi kineski, te onih u kojima su letjele cijele civUi-zacije. A bilo je i golemUi, krhkih brodova čija su jedra Bila stotine kUometara široka, kako brode na svjetlosti zvijezda koje eksplodiraju. Otkrili su čak i signale lasera za koje pretpostavljaju kako su to tragovi napora da se izvede teleportiranje, očajničkih pokušaja da se pošalje živo biće kodirano u radiosignal.

Myra je Bila zapanjena i pokušavala sve to zamisliti. U svakom od tih kratkih prUcaza krUa se priča, cijeu roman. - To je djelo Prvorodenih. Oni su posvuda. I posvuda rade ono što su pokušali učiniti i nama, i Marsijancima i na Procyonu... istrebljenje. Zašto?

- Kad bismo to znali, - rekla je BeUa - kad bismo razumjeU Prvorodene, mogU bismo se nositi s ugrozama koje postavljaju. Koliko znamo, ovakva će biti naša budućnost, ma koliko daleko mi putovaU. - BeUa je predala pladanj s uzorcima jednom od pomoćnika i učinila jedan korak natrag. - Molim da oni koji sada odlaze stanu iza mene.

Većina skupine zakoračUa je naprijed, uključujući EUie von Devender, Grendel Speth i Hansea Critchfielda. Među onima koji su ostaU bUi su Myra, Jurij i Paula UmfiraviUe. I Kinezi su ostali. Jedan od njihovih delegata je prišao BeUi i ponovo joj rekao da oni planiraju ostati kako bi brinuli o spomenicima koje su podigli svojim palima na dan Sunčeve oluje. BeUa se okrenula prema svima njima - Kako sam razumjela, imate dovoljno svega što vam može zatrebati... hrane, energenata... da izdržite dok...

- Da, madam predsjednice, za sve to su se pobrinuli - rekao je Jurij.

- Zapravo ne razumijem kako ćete moći razgovarati jedni s drugima... na primjer Lowell s polarnom stanicom. Zar u trenutku odvajanja nećete izgubiti vaše komunikacijske satelite?

- Položili smo kablove u tlu - rekla je Paula vedro. - Bit će nam sasvim fino.

- Fino? - Izraz Bellinog lica se promijenio. - To nije riječ koju bih ja koristila. Molim vas... pođite s nama, rekla je impulzivno. Čak i sada imate još vremena predomisliti se. U raketoplanu ima dovoljno prostora. A moja kći čeka na stazi s Osloboditeljem, spremna da vas odveze kući.

- Hvala vam - rekao je Jurij mirnim glasom. Ali mi smo odlučili. Netko mora ostati. Mora biti svjedoka. Osim toga, madam predsjednice, ovo je moj dom.

- Moja majka je ovdje sahranjena - rekla je Paula Umfraville. -Ne bih je mogla ostaviti. - Njezin osmijeh je bio jednako profesionalan kao i uvijek.

- A i ja sam ovdje izgubila svoju majku - rekla je Myra. - Ne bih mogla otići i ostaviti to neriješeno.

Bella se okrenula Myri. - Znaš da ćemo učiniti sve kako bismo nastavili s kontaktima koji su bili uspostavljeni s Mirom. Za to ti dajem svoju riječ i uvjeravam te kako je to obećanje koje će se održati.

- Hvala vam - rekla je Myra.

- Ali vi idete u još čudnije mjesto, zar ne? Ima li ovdje bilo koga tko bi želio govoriti u vaše ime?

- Ne, hvala vam, madam predsjednice. U ovim mjesecima otkad je Q-bomba udarila, Myra je stalno pokušavala uspostaviti kontakt s Charlie i Eugenom. Nije bilo odgovora. No oni su se još davno odvojili od njezinog osobnog svijeta. Sredila je svoje stvari. Za nju nije ostalo ništa nigdje osim na Marsu.

- S poštovanjem, ali moram vas upozoriti, sada morate otići -rekao je Jurij, bacivši pogled na kronometar ugrađen u njegovo odijelo.

Usljedilo je još zadnje uzbuđenje, kad su ljestve bUe povučene i pretkomore zatvorene. Myra je sudjelovala u posljednjoj rundi grljenja s Ellie, Grendel i Hanseom, pa i s Kinezima, čak i s Bellom Fingal. No marsovska odijela učinila su te zagrljaje nespretnima i nezadovoljavajućim, jer su onemogućila ljudski kontakt.

Bella je bila posljednja koja je stajala pri dnu kratke rampe koja je vodila u unutrašnjost. Osvrnula se. - Ovo je kraj Marsa - rekla je. - Ovdje je izvršen grozan zločin i mi ljudi smo sukriveci u tome. To je strašan teret kojeg moramo nositi i mi i naša djeca. Ali ne mislim da bismo trebali otići posramljeni. Tijekom posljednjeg stoljeća, na Marsu se dogodilo više toga nego u prijašnjoj milijardi godina i sve što je dobro poteklo je od djelovanja ljudskog roda. Moramo to upamtiti. I gubitka Marsa se trebamo prisjećati s ljubavlju, a ne sa sramom. - Pogledala je dolje u grimiznu prašinu pod svojim nogama. - Mislim da je to sve.

Žustro se uspinjala rampom koja se podizala kako bi je progutala i ubacila u utrobu raketoplana.

Myra, Paula i Jurij su požurili natrag do rovera koji ih je odvezao na sigurnu udaljenost od jednog kilometra od mjesta lansiranja. Kad se rover zaustavio, opet su izašli i uvukli se u svoja svemirska odijela.

Stajali su u redu, Myra između Jurija i Paule, i držali se za ruke. Našli su se okruženi manjom skupinom robot-kamera, koje su vozile, klizile ili skakutale za njima.

Kad je došao trenutak lansiranja, brod se podigao bez ikakvih problema. Gravitacija Marsa je bila malena i uvijek je bilo lako penjati se kroz njegovo gravitacijsko polje. Prašina koju je ovo posljednje lansiranje podignulo brzo je kroz rijedak zrak pala na do, a brod se udaljavo narančastim nebom, postavši blijedi dragulj, a njegov trag pare bio je sve samo ne nevidljiv.

- Eto, to je to - rekla je Paula. - Koliko još ima vremena dok se ne pojavi svjeUost?

Jurij je pogledao na sat, a onda i još malo razmislio. - Ne dugo. Želite li se vratiti u rover i riješiti ovih odijela? - Nitko nije želio. Nekako se činilo da je u redu biti tu vani, na tlu Marsa, ispod njegovog tajanstvenog ne-plavog neba. Myra se osvrnula oko sebe. Pejzaž, samo ravna pustinja i neplodne planine u daljini. Ali u nedalekom jarku bilo je zelene vegetacije, slične mahovini. Život se vratio na Mars Sunčevom olujom i otad je bio brižno čuvan ljudskom rukom. Myra se čvrsto držala svojih prijatelja. - Ovo je san star milijun godina, stajati ovdje i vidjeti ovo - rekla je.

- Da - složio se Jurij.

A tada se svjetlost povukla, odjednom, nebo se smračilo kao da je netko prekidačem prigušio svjetlo. Sunce se brzo udaljilo, po-sisavši svu svoju svjetlost. Nebo je postalo tamnosmede, tada ta-mnosivo poput ugljena i napokon posve crno.

Myra je stajala u mraku, čvrsto se držeći za Paulu i Jurija. Čula je kako kamere oko njih nervozno škljocaju. To je trajalo samo nekoliko sekunda.

- Nadam se da je kamera ovo uhvatila - mrmljao je Jurij.

- Ovo izgleda kao potpuna pomrčina - rekla je Paula. - Jednom sam na Zemlji išla vidjeti jednu pomrčinu. Bilo je nekako uzbuđljivo, čudno...

I Myra je osjetila uzbuđenje zbog tog iskonskog, izuzetnog događaja. Čudna svjetlost na nebu. Ali stojeći tamo u mraku, osjetila je tračak straha kad se podsjetila da Sunce baš nikada više neće sjati iznad Marsa.

- Dakle sad smo sami u ovom univerzumu - rekao je Jurij. Mi i Mars.

Tlo se blago zatreslo.

- Potres! - odmah je rekla Paula. - To smo očekivali. Samo smo izgubili plimne sile gravitacije Sunca. To će proći.

Upalila su se svjetla rovera, treperavo, sve dok se svjetlost nije stabilizirala. Usmjerala su se u marsovsko do i Myrina se sjena razvukla daleko ispred nje.

A ispred nje u zraku bio je krug. Poput ogledala, pun složenih odraza osvijedjenih svjetliima vozila. Myra je napravila korak naprijed i vidjela vlastiti odraz kako joj prilazi.

Ta stvar u zraku imala je promjer otprilike jedan metar. Bilo je to Oko.

- Ti kopile - rekao je Jurij. - Ti kopile! - Nezgrapno se sagnuo, zahvatio punu šaku marsovskog kamenja i bacio ga na Oko. Kamenje je udarilo o metal i taj je zveket bio jedva čujan kroz rijedak i studen zrak.

Tlo se nastavilo tresti, taj malen, tvrd planet podrhtavao je kao zvono.

A tada je neka bijela mrlja proletjela ispred Myrinog vizira. Slijedila ju je pogledom, sve dok nije pala na tlo, gdje je sublimirala. Bila je to pahulja snijega.

59. HRAM

U Hramu Marduka dočekao ih je Abdikadir Omar.

Gomila koja se okupila ispred hrama bila je uporna. Neki su čak tu i prespavali pod tendama i šatorima. Kroz gomilu su prolazili prodavači, nudeći hranu, vodu i neke tričarije, svete suvenire. Abdi je rekao da su to hodočasnici koji su došli izdaleka, čak iz Aleksandrije i Judeje.

- A jesu li došli ovamo zbog Oka ili zbog Marduka?

Abdi se osmjehnuo. - Neki su došli radi Oka. Neki zbog samog Marduka, ako ga se sjećaju. Neki su došli zbog Bisesa. Neki čak i zbog čovjekolikog majmuna koji je s njom tamo unutra.

- Izvrsno - rekao je Grove. - Hodočasnici iz Judeje dolaze ovamo kako bi vidjeli ženu iz dvadesetprvog stoljeća!

- Ponekad se pitam - rekao je Eumenes - nije li se ovdje rodila cijela nova religija. Obožavanje Prvorodenih, s Bisesom kao njihovim prorokom.

- Sumnjam da bi to bilo zdravo - rekao je Grove.

- Čovjek je i prije obožavao destruktivne bogove. Hajde. Idemo porazgovarati s Bisesom Dutt.

Abdi ih je otrpao kroz gomilu, pa kroz zakučastu unutrašnjost hrama i onda gore, do odaje u kojoj je bilo Oko.

Tom malenom prostorijom, čiji su zidovi bili od opeke, posve je dominiralo Oko koje je lebdjelo u zraku. Pri svjetlosti uljanice, Grove je vidio svoj vlastiti odraz, apsurdno iskrivljen, kao u onim ogledalima na sajmovima. No samo Oko je bilo monstruozno, prijeteće i činilo mu se kako osjeća njegovu gravitaciju.

Bisesa je u kutu sobe napravila neku vrst gnijezda od pokrivača, papira, odjeće i komada hrane. Kad su Grove i ostali ušli, ona se nasmiješila i nespretno ustala.

Tu je bio i čovjekoliki majmun. Bila je to štrkljasta i snažna zrela ženka koja je čučala u svom kavezu, jednako mirna i pozorna kao što je to bilo i samo Oko. Imala je bistre plave oči. Promatrala ga je i Grove je bio prisiljen skrenuti pogledom.

- Bogami, - rekao je Batson, držeći se za nos - Ilcius Bloom nije lagao kada je rekao kako taj smrad ne potječe od njega nego od tog majmuna!

- Naviknut ćete se na to - rekla je Bisesa. Toplo se rukovala s Batsonom, a Grove je dobio zagrljaj koji ga je postidio. - Bilo kako bilo, Hvatačica je društvo.

- Hvatačica?

- Grove, zar je se ne sjećaš? Tvoji vojnici su zarobili ženku i njezino mladunče, na sam dan Diskontinuiteta. Vojnici su je zvali Hvatačica, zbog načina na koji se koristila tim svojim rukama, ve-žući, iz zabave, čvorove na slamkama. Posljednje noći prije Oluje pokušali smo mene poslati kroz Oko na Zemlju. Tražila sam da ih oslobodite. Eto, ja mislim da je ovo

ovdje to mladunče, samo sada je već odrasla. Ako taj australopitek živi podjednako dugo kao na primjer čimpanza, onda je to posve moguće. Mogu se zakleti da je dovitljivija od mene.

- Kako je, zaboga, ona dospjela ovamo? - upitao je Grove.

- Zapravo se sama za to pobrinula - odgovorio je Eumenes. - Pripadala je čoporu koji je radio probleme na zapadnoj željezničkoj pruzi. Ova ovdje je slijedila prugu cijelim putem do Babilona i gnjavila seljake izvan grada. Stalno je pokušavala doprijeti do gradskih zidina. Nisi je mogao otjerati. Na kraju su je uhvatili u mrežu i doveli je u grad kao kuriozitet. Držali smo je u Bloomovom kavezu, ali stvorenje je podivljalo. Bilo je posve jasno kako želi nekamo ići.

- To je bila moja zamisao - rekao je Abdi. - Vezali smo je i dopustili joj da nas vodi kamo hoće.

- I onda je ona došla ovamo - rekla je Bisesa. - Privučena je ovamo baš kao što sam i ja bila. Čini se da je ovdje prilično mirna, kao da je pronašla to što je željela.

Grove je razmišljao. - Sjećam se kako smo jednom držali tog čovjekolikog majmuna i njezinu majku u šatoru kojeg smo postavili ispod lebdećeg Oka... sjećaš li se, Bisesa? Bio sam pomislio kako je to nedostatak poštovanja prema Oku. Možda je ta nesretna životinja tada uspostavila nekakvu vezu s Okom. Ali kako je dovraga mogla znati da ovdje postoji jedno Oko?

- Ima mnogo toga što mi ne razumijemo - kazala je Bisesa. - Blago rečeno.

Grove je s isforsiranim zanimanjem promatrao ovu Bisesinu jazbinu. - Pa, čini mi se da se ovdje osjećaš sasvim dobro.

- Sve je kao u modermom domu - rekla je, a taj izraz je zbunio Grovea. - Imam svoj telefon. Šteta što je Odijelo Pet ostalo bez energije, jer bi mi i ono moglo biti dobro društvo. A ovdje je i moj kemijski zahod, sačuvan još iz Ptičice, srušenog helikoptera. Abdi se brine o tome da budem sita i čista. Ti si moja veza s vanjskim svijetom, nije li tako, Abdi?

- Da - složio se Grove. - Ali zašto si ovdje?

Začuo se Eumenesov ozbiljan glas. - Trebali biste znati kako Aleksandar misli da ona pokušava pronaći način kako bi se Oko moglo iskoristiti u njegovu korist. Kada ne bi bilo te činjenice da Kralj vjeruje kako Bisesa služi njegovoj svrsi, Bisesa ne bi ovdje uopće bilo. Morate se sjetiti toga, satnice, kad se budete susreli s njim.

- Hvala na upozorenju. Ali, Bisesa, što je u svemu tome istina?

- Želim otići kući - odgovorila je jednostavno. - Onako kako sam to ranije činila. Želim se vratiti mojoj kćerki i unuci. A ovo je jedini mogući način. Čast svemu, ali na Miru ne postoji ništa što bi mi bilo jednako važno kao to.

Grove je promatrao tu ženu, odvojenu od onog što joj je dragocjeno, samu među svim ovim nepoznatim stvarima. - Znaš i ja sam imao kćer - rekao je i začudio se kada je čuo kako mu je glas hrapav. - Tamo kod kuće. Ma znaš. Mislim da bi sada mogla biti tvojih godina. Razumijem zašto si ovdje, Bisesa.

Osmjehnula se i ponovo ga zagrlila.

Bilo je malo toga što se još trebalo reći.

- Ponovo ću te posjetiti - rekao je Grove. - Mislim da ćemo biti u Babilonu još nekoliko dana. Mislim da bih zaista trebao pokušati nešto učiniti za tog nesretnog Blooma. Pretpostavljam da bismo se mi moderni trebali potpomagati.

-Ti si dobar čovjek, satnice. Ali nemoj sebe dovoditi ni u kakvu opasnost. - Ne brini, ja sam lukava stara ptica... Ubrzo nakon toga su otišli.

Grove se jednom osvrnuo i pogledao Bisesu. Sama, ako se ne računa pozorni čovjekoliki majmun, hodala je oko lebdeće kugle i golim rukama pritiskala površinu Oka. Činilo se da ruke samo bočno skliznu, odgurnute nekom nevidljivom silom. Grove je bio pun strahopoštovanja kada je vidio kako je ona opušteno bliska s tom krajnje monstruožnom stranom stvari.

Okrenuo se. Bilo mu je drago što u tmuni hodnika hrama može sakriti vlažnost tih njegovih ludih starih očiju.

60.

KUĆA

30. ožujka 2072.

Paula je zvala, koristeći se vezom preko optičkog vlakna. Otkad su se odvojili od Sunca, velike umjetne inteligencije u New Lowellu su poboljšavale svoja predviđanja o tome kada će to raspuknuće napokon pogoditi Mars.

- Dvanaestog svibnja - rekla je Pula. - Oko 14 sati.

- Šest tjedana. Pa dobro, sada i to znamo - rekla je Myra.

- Kažu mi kako će pri kraju svesti predviđanje na atosekundu.

- To će biti jako korisno - suho je prokomentirao Jurij.

- Također vodimo predviđanja stanja tvoje nuklearne centrale - rekla je Paula. - Svjestan si da ti nestaje goriva.

- Naravno - kruto je odgovorio. - Ponovno snabdijevanje je ponešto problematično.

- Predviđamo da će ti potrajati do raspuknuća. Jedva. Možda posljednjih nekoliko dana neće biti baš raskošno.

- Možemo štedjeti. Ovdje nas je samo dvoje.

- U redu, ali za vas u Lovellu uvijek ima mjesta.

Jurij je pogledao Myru, koja mu je uputila osmijeh. - I da napustimo dom? - rekla je. - Ne, Paula, hvala ti. Završit ćemo ovdje.

- I mislila sam da ćete to reći. U redu, ako promijenite mišljenje, roveri su dovoljno zdravi da vas dovezu ovamo.

- Znam. Hvala - rekao je Jurij sumornim glasom. - Jer je jedan od njih naš.

Razgovarali su o poslu i kako se svi nose s problemima.

Marsovsko posljednje ljeto kao da je netko drastično prezeao. Sunce je nestalo dva mjeseca prije nego je trebalo nastupiti ljeto i započela je zima.

To ovdje na polu i nije činilo veliku razliku, gdje je ionako pola godine bilo mračno. Myrin glavni gubitak je bio u tome što joj je nedostajalo redovito skidanje filmova i vijesti, kao i pisma od kuće. Nije joj toliko nedostajala samo Zemlja koliko joj je nedostajala pošta. Ali ako im se u Wellsu vratila zimska rutina, u Lawellu, blizu ekvatora, nisu bili tako naviknuti na tminu, pa je bio pravi šok kad je i tamo počelo sniježiti. Nisu imali nikakvu opremu koja bi im pomogla pri preživljavanju. Tako su Jurij i Myra natovarili jedan od dva polarna specijalna rovera opremljena ralicom za snijeg i ostalim nužnim stvarima. Jednog rovera su ostavili u Lowellu kako bi ga posada mogla koristiti, a zatim se odvezli drugim roverom, prelazeći cijeli put natrag do Wellsa. To putovanje preko četvrtine planeta, uz svakodnevno padanje snijega od suhog leda, uzrokovalo je ukočenost, depresiju i iscrpljenost. Nakon toga Myra i Jurij više nisu napuštali okružje baze.

- Opet ćemo razgovarati - rekla je Paula. - Čuvajte se. - Njena slika je nestala s ekrana.

Myra je pogledala Jurija - Dakle, to je to.

- Vratimo se poslu - rekao je.

- A da prije popijemo kavu?

- Daj mi još sat vremena, a onda ćemo se baciti na kućne poslove.

- U redu.

Nakon posljednje evakuacije rutinski su poslovi postali teži. Bez ustaljenog rasporeda nadomještanja potrošenih sirovina, nije bio onemogućen rad samo nuklearni, nego i drugoj opremi. A sada su, u bazi namijenjenoj desetorici, bili samo njih dvoje, a Myra, premda je brzo učila, nije imala dovoljno iskustva u svemu tome.

Ipak, bacila se na posao. Toga jutra se bavila zatrpavanjem hi-droponskih gredica i čistila začepljeni bioreaktor, te pokušavala ustanoviti zašto gotovo svakodnevno otkazuje sustav za vađenje vode. Naučila je i raditi s umjetnom inteligencijom i snalaziti se u poplavi znanstvenih podataka, premda su senzorski sustavi zbog različitih kvarova uporno zatajivali ili su jednostavno bili zaglibili u sve dubljem snijegu.

U većini slučajeva je umjetna inteligencija bila u stanju raditi neovisno, čak i postavljati svoje vlastite znanstvene ciljeve, te razvijati programa pomoću kojih će to postići. Ali taj dan je bio DZP, Dan zaštite planeta, kada je morala obaviti redovit formalan pregled kako bi bila sigurna da je okoliš bio pravilno uzorkovan u kilometrima širokom pojasu oko Stanice, dakle promatrati sporo prodiranje njihove ljudske nazočnosti u kožu Marsa. Postojao je čak i komad papira kojeg je potpisala kao posljednju prezentaciju jednoj agenciji na Zemlji. Naravno da to izvješće neće nikada doći na Zemlju, no ona ga je svejedno potpisala.

Nakon otprilike sat vremena naložila je umjetnoj inteligenciji neka potraži Jurija. Trebao je biti vani, u šatoru opreme za bušenje i slagati opremu koja se više neće koristiti, a to je bilo održanje obećanja danog Hanseu Critchfieldu. Zapravo je bio u Konzervi Šest.

Skuhala je kavu i oprezno je nosila kroz hodnike do Šestice. Ostavila je poklopce na šalicama jer se još uvijek nije priviknula na prolijevanje kave zbog jedne trećine g.

Zatekla je Jurija kako kleči na podu Šestice. Držao je male saonice za vuču, koje su prilagođene uvjetima na Marsu imale sklopive kotače za kretanje preko vodenog leda tvrdog poput bazalta. Trpao je na to malo vozilo srušeni šator, omote hrane i komade opreme koja je izgledala kao da je uzeta od one za održavanje života.

Pružila mu je njegovu kavu - A što sada?

Sjeo je i pijuckao kavu - Imam jednu neispunjenu ambiciju. Zapravo imam ih više, ali ova me zbilja muči.

- Reci mi.

- Želim sam osvojiti Marsov sjeverni pol, bez ičije pomoći. Uvijek sam planirao kako ću to pokušati. Znaš, počeo bih na rubu stalnog leda, samo ja i jedno ovo zaštitno odijelo i saonice. I hodao bih vukući sanjke sve do samo sjevernog pola. Da me nitko ne dovozi i da nitko ne dolazi po mene, da nema nigdje ničega osim leda i mene.

- Je li to uopće moguće?

- O da. To je najviše tisuću kilometara, ovisno o tome koju rutu odabereš. Odijelo će me usporavati... nemamo odijela koje bi bilo namijenjeno takvoj izdržljivosti i pokredljivosti. Morat ću obaviti neke preinake. Ali trebaš imati na umu kako s ovom jednom trećinom gravitacije mogu vući tri puta više tereta nego bih to mogao na Antarktici, recimo negdje oko četiri stotine kilograma. I Marsov okoliš je na neki način lakši od uvjeta kakvi vladaju na Zemljinim polovima. Nema snježnih mećava, niti smanjene vidljivosti zbog snijega ili magle.

- Morat ćeš nositi sav svoj kisik.

- Možda. Ili bih se mogao poslužiti jednim od ovih. - Među onom opremom za održavanje života odabrao je malu kutiju za sakupljanje leda, komplet za elektrolizu, za razdvajanje vode na kisik i vodik. - Ovo je zapravo trampa. Ovi kompleti su lakši od boca s kisikom, ali njihovo svakodnevno korištenje bi me usporavalo. Ja znam, Myra da je to ekshibicija, ali je vraška ekshibicija, zar ne? I nitko to ranije nije pokušao. Tko bi to mogao bolje od mene?

- Morat ćeš sve to dobro isplanirati.

- Da. Mogao bih sve isplanirati tijekom zime. A kad dode ljeto, mogao bih odabrati period kad se Zemlja nalazi iznad obzora i onda pokušati. Mogao bih složiti opremu pa sve to iskušati tu na ledu oko baze. Tmina neće pritom igrati nikakvu ulogu. - izgledao je zadovoljan što je pronašao svoj novi projekt. Ali je nesigurno podigao pogled prema njoj - Misliš li da sam lud?

- Ništa ljudi od bilo koga od nas. Mislim da ne vjerujem u dvanaesti svibanj. A ti? Nitko od nas ne vjeruje da će se to ikada dogoditi, da će smrt doći po nas. Kad bismo to vjerovali, vjerojatno ne bismo mogli funkcionirati. To je samo malo jasnije za nas na Marsu i to je sve.

- Da. Ali...

- Nemojmo razgovarati o tome - rekla je odlučno. Kleknula je dolje pokraj njega na hladan pod. - Pokaži mi kako ćeš spakirati stvari. Kako ćeš jesti? Raspakiravat ćeš šator dva puta dnevno?

- Ne. Planirao sam ga raspakirati uvečer i jesti noću i ujutro. Danju bih samo mogao popiti kakav topli napitak kroz cijev na odijelu...

Razgovarajući, razmišljajući i prtijajući s dijelovima opreme, planirali su tu ekspediciju, dok je vani studeni zrak Marsa vitlao snježnim naletima oko stupova modula.

Onako kako su to bili i njihovi ljudski gospodari, pa Myra nije imala razloga prepirati se s njim oko toga.

I Myra je radila. Imala je još jedan posao kojeg je sačuvala za ovaj dan. Uvukla se u zaštitno odijelo, kao i uvijek poštujući sve planetarne protokole o zaštiti, i otišla do malenog vrta biljki koje su rasle vani i koje su trpjele ovu novu marsovsku zimu. Redovit posao je bio otpuhati snijeg i zaleđen zrak koji se svakodnevno zgrušavao. Uzela je spravu za puhanje toplog zraka koji je izgledao kao debeli fen za kosu.

Dok je radila, bila je svjesna nazočnosti Oka koje je lebdjelo iznad vrta. Ovdje su Oči bile posvuda, čak i u nekim elementima baze namijenjenim stanovanju. Kao i obično, ona ih je namjerno ignorirala.

Danas se posebno potrudila. Ostavila je opremu u toliko dobrom stanju koliko je bilo moguće. I dodirivala je "kožnate" listove svake biljke, želeći ih osjetiti kroz svoje debele rukavice.

Tog zadnjeg dana, Bella je promatrala Marsa.

Iz svemira, iz kabine Osloboditelja, moglo se vidjeti da je nešto još uvijek tamo. Ta stvar koja je zamijenila Mars bila je grubo okruglog oblika i sjala je nekako tamno, mutno crveno, poput tinjajuće žeravice. Od njega se nije odbijala radiojeka, a pokušaj da se na njega spusti sonda završio je gubitkom le^elice, a da ste je proučavali spektroskopom vidjeli biste kako ta čudna površina izgleda kao da se povlači i kako joj se svjetlo svelo na grimiz na crvenom dijelu spektra. Tamo gdje je trebao biti Mars, nalazio se čvor energije/mase. Stvorio je gravitacijsko polje dovoljno jako da sputa skupinu promatračkih letjelica, pa čak i da održi Marsove male mjesece, Fobos i Deimos na njihovim starim stazama. Ali to nije više bio Mars.

- Ovo je samo ožiljak koji je ostao kad je Mars bio odsječen -rekla je Edna.

- A danas taj ožiljak zacjeljuje - rekla je Bella.

Gledala je na svoj ekran koji je pokazivao kako još pristižu druge letjelice, još više promatrača koji su poput lešinara, došli promatrati zadnji čin drame. Pitala se što se događa na samom Marsu, ako još uvijek postoji u ikakvom razumnom smislu te riječi.

Jurij i Myra su pripremali objed koji se sastojao od jaja u prahu, obogaćenog krumpira i malo marsovskih zelenih biljaka, pomalo "gumenih" no ukusnih. Jurij je predložio vino, marsovsku berbu iz uništenog vinograda u Lowellu, a koje je nekada bilo izuzetno skupo. Myra je uvijek mislila kako je to loše vino, bez obzira bilo ono skupo ili ne.

Zajedno su pripremali ručak, prostrli stol i iznijeli hranu, a da se niti jednom nisu našli jedno drugom na putu. - Mi smo poput starog bračnog para - znao je često reći Jurij. Myra je vjerovala da je zaista tako, mada su oboje imali svojih mušica i mada nikada između njih nije bilo nikakvih intimnosti, ničega osim zagrljaja koji su trebali pružiti utjehu, a to se i trebalo očekivati od dva jedina ljudska bića na polu jednog svijeta.

Ovi posljednji mjeseci nisu bili tako loše razdoblje u njihovim životima. Ona je prije uvijek bila u nečijoj sjeni, mislila je, najprije u majčinoj, a onda u Eugenovoj. Nikada nije imala priliku sagraditi vlastiti dom. Nije mogla reći je li to učinila ovdje na Marsu. Ali ovo je bilo mjesto gdje je Jurij pustio svoje korijenje, ovo je bio svijet kojeg je on sagradio. A u ovim posljednjim mjesecima mogla je s njime dijeliti njegov dom. Sa seksom ili bez njega, imala je ona u životu i daleko gore odnose od ovog s Jurijem.

Ali nedostajala joj je Charlie i to tolikim intenzitetom da ni sama nije vjerovala da je to moguće. Kako se Dan Raspuknuća pribU-žavao, tako je to bilo poput čeličnog kabla koji joj sve više razdire utrobu. Nije znala hoće li Charlie znati što se dogodilo s njezinom mamom. Čak nije imala niti jednu sliku novijeg datuma, ni fotografiju niti film, koju bi mogla gledati. Trudila se ne misliti na to, držati to zatvorenim u nekom pretincu svog uma. Naravno, Jurij je znao.

Bacila je pogled na sat. - Kasnije je nego što sam mislila. Ostao je samo još jedan sat.

- Onda se moramo prihvatiti jela. Sjeli su.

- Znaš, danas sam imao dobro jutro. Oni iz Lowella su mi napokon poslali one zamjenske filtre koje sam tražio. Sada bi nam zrak trebao ostati dobar još jednu godinu. I ugasio sam reaktor. Sada se koristimo energijom iz ćelija, ali mislim da će one izdržati. Htio sam da ta stara cijev uranija bude ugašena kako treba. Malo sam se požurio kako bih sve obavio na vrijeme, no mislim da sam sve dobro konzervirao.

Mogla je vidjeti kako je bio zadovoljan svojim poslom, baš kao što je i ona bila zadovoljna svojim.

- Oh, jučer je roverom stigao od Paule još jedan omot. Rekla je kako bismo ga otprilike u ovo vrijeme trebali otvoriti. Uzeo je omot s hrpe opreme koju je sortirao kako bi pronašao filtre. Bila je to mala plastična kutija i on ju je stavio na stol.

Kad ju je otvorio, pokazala se postavljena unutrašnjost u kojoj se smjestila jedna kugla, velika otprilike kao loptica za tenis. Ispod kugle je u kutiju bila ugurana plastična vrećica s pilulama. Stavio ih je na stol.

Myra je uzela kuglu. Bila je teška i imala je glatku crnu površinu.

- Ovo sam očekivao - rekao je Jurij. - Ovo je obloženo istom onom tvari od koje su bile napravljene ploče za štít protiv zagrijavanja. Ona može upiti veliku količinu topline.

- Znači da će ostati čitava ako se planet raspadne?

- To je i bila zamisao.

- Ne znam kakva je korist od toga.

- Ali razumiješ kako fiinkcionira Q-ekspanzija - rekao je, govoreći s punim ustima jaja. - Raspuknuće djeluje obrnuto razmjerno, veće strukture prije pucaju. Najprije će otići planet, a tek tada ljudsko tijelo. Ova mala spravica trebala bi preživjeti kraj planeta, čak i ako se razleti svemirom i trebala bi potrajati malo duže nego ljudima odgovara. Okružena krhotinama planeta, pretpostavljam. Kamenje se sve manje i manje pretvara u prah.

- Ima li u njoj instrumenata?

- Da. I trebala bi nastaviti bilježiti sve dok se ekspanzija ne spusti do centimetarske skale i Raspuknuće ne otvori kuglu. Čak i za to postoji plan. Kugla će osloboditi oblak s još finijim senzorskim jedinicama, s "moljcima" kako ih zovemo. To je nanotehnologi-ja, Myra, strojevi veličine molekula. Oni će nastaviti s prikupljanjem podataka, sve dok ekspanzija ne dosegne molekularnu skal. Nakon toga više nisu imali što ponuditi. Paula je rekla kako je cilj bio izdržati do posljednje mikrosekunde. Na taj način možeš sakupiti još trideset minuta.

- Znači, bilo je vrijedno truda.

- O, da.

Myra je držeći kuglu pokušavala odrediti njezinu težinu. - Kakva krasna mala spravica. Kakva šteta što nitko neće moći koristiti te podatke.

- Nikad se ne zna - rekao je Jurij. Odložila je kuglu na stol. A ove pilule?

Zamišljeno je vrtio vrećicu s pilulama. - Jenny u LoweUu je rekla kako će pripremiti nešto takvo. - Jenny Mortens je bila liječnica u Lowellu, jedini liječnik koji je ostao na Marsu. - Znaš što je to. Moglo bi biti lakše na taj način, jednostavno ih popiti.

- Mene bi bilo sram da doguram ovako daleko i onda u posljednjoj minuti odustanem. Zar ne misliš tako? A osim toga, moram misliti i na svoju majku.

- Imaš pravo. - Osmjehnuo se i jednim pokretom bacio vrećicu s pilulama u kantu za smeće.

Pogledala je na svoj sat. - Mislim da će biti bolje da krenemo. Nije ostalo još mnogo vremena.

- Dobro - rekao je i pokupio suđe. - Mislim da možemo potrošiti malo vode i oprati ovo. - Okrenuo se i nakratko je pogledao - Što misliš o uporabi svemirskih odijela?

Oboje su h[^]eli u onom posljednjem trenutku biti vani. Ali ona nije bila sigurna želi li odijelo.

- Mislim, Jurij, da bih željela malo ljudskog kontakta. Osmjehnuo se. - Kako je to lijepo rečeno. Prekasno je da se sada sramimo.

- Znaš na što sam mislila - rekla je, pomalo ljutita što joj se ruga.

- Naravno da znam. Slušaj, ja sam se pobrinuo za to. Pođi sa mnom do odijela pa ćeš vidjeti što sam učinio. Vjeruj mi. Mislim da će ti se svidjeti. A ako ti se ne sviđa, onda još uvijek imamo dovoljno vremena vratiti se unutra.

Kimnula je - U redu. Daj da najprije ovo uredno složimo.

I tako su sve pospremili. Nakon posljednjeg gutljaja kave, mislila je kako je sada posljednji puta osjeća u ustima. Myra je oprala sude u malo one njima dragocjene vruće vode i onda ga spremila. Otišla je u kupaonicu, umila se, oprala zube i otišla na zahod. I odijela su imala tu mogućnost, ali htjela je to izbjeći.

Prolazila je kroz taj popis jednostavnih ljudskih aktivnosti po posljednji puta. Nikada neće ponovo spavati, ili jesti, piti kavu, pa čak ni otići na zahod. Još otkad je tog jutra ustala, mislila je na takav način, usprkos svim svojim naporima da obavlja poslove kao i obično.

S Jurijem je po posljednji puta obišla stanicu. Jurij je nosio crnu senzorsku kuglu iz Lowella. Već su bili zatvorili veći dio Wellsa, ali sada su dali naredbu stanici umjetne inteligencije da spusti rad sustava na minimum i pogasi svjetla, tako da su, kad su otišli, iza sebe ostavili mrak. Sve je bilo uredno, očišćeno i složeno tamo gdje treba biti. Myra je zbog toga osjetila ponos.

Na kraju je ostala gorjeti samo jedna fluorescentna cijev u kupoli, osvjetijavajući malu pretkomoru kroz koju su morali proći kako bi došli do svojih odijela. Navukli su donja odijela i Jurij je gurnuo senzorsku kuglu u komoru za opremu.

- Ti idi lijevo, ja ću desno - rekao je. - Ako se moraš počestati po nosu onda je sada dobro vrijeme za to.

Zastali su. Onda su se zagrlili, a Myra je upila njegov miris.

Razdvojili su se. - Svjetla - povikao je Jurij. - Ona posljednja cijev se ugasila ostavivši stanicu u mraku - Zbogom, H.G. - nježno je rekao svojoj ba2i. Myra ga nikada ranije nije čula da je tako zove.

Otvorila je komoru i vještinom koju je stekla tijekom mjeseci provedenih na Marsu kliznula je, s nogama naprijed, u svoje odijelo. Kad je ugurala desnu ruku u rukav, iznenadila se. Rukavica koju je očekivala nije bila tamo. Umjesto toga, ruka je kliznula u topao stisak. Nagnula se naprijed i u svjetlosti svojeg odijela vidjela je kako je rukavica njezinog odijela odrezana, a njezin desni rukav je bio zašiven uz Jurijev lijevi.

Jurij je gledao iz svoje kacige - Kako ti se sviđa rezultat mojeg šivenja?

- Obavio si dobar posao, Jurij.

- Naravno, odijelima se to ne sviđa. Oba misle da su probušeni. Ali neka idu k vragu. Taj privremeni šav ne bi trebao dugo držati.

Naravno da ćemo sve trebati raditi zajedno, kao sijamski blizanci. Kako je tvoje odijelo?

Ona je već provela rutinsku dijagnostičku provjeru odijela. Gledala je u zaslon na Jurijevim prsima, kako bi bila sigurna da njemu ništa nije promaklo, a on je pak za nju učinio isto to. Sve je u redu, osim primjedbi zbog rukavice.

- Dobro - rekao je. Onda, idemo. Tri, dva, jedan... Uspravili su se i ruke su im bUe spojene.

Kad su izašli, ona se po navici okrenula, uzela mekanu četku i očistila otvor kupole od marsovske prašine. Jurij je učinio isto. Bilo im je malo nespretno s rukavima koji su im bili spojeni.

Tada se Jurij sagnuo kako bi pokupio senzorsku kuglu u svoju desnu ruku, a onda su krenuli naprijed.

Bio je mrkli mrak, snijeg je uporno padao, a bezoblične pahulje smrznutog marsovskog zraka bile su osvijetljene svjetlima na njihovim odijelima. Ali tlo je bilo prilično čisto; jučer su očistili stazu.

Mala robotska kamera se kotrljala za njima, čak i sada beskonačno snimajući, a onda se zaglavila u snijegu pokraj puta.

Myra ju je udarcem noge oslobodila, a kamera se otkotrljala ispred njih, a na njoj su svijetlila crvena svjetla.

Jurij se zaustavio i položio senzoi-sku kuglu na tlo. - Može ovdje?

- Mislim da može. Ne mogu zamisliti zašto bi to bilo tako važno. Uspravio se. Snijeg je i dalje padao. Ispružio je ruku i uhvatio

pahulje. Izgledalo je kao da mu na ruku slijeću debeli noćni leptiri i onda se rastope. - Oh, Bože, - rekao je - ovdje ima toliko čuda. Znaš, ove pahulje imaju strukturu. Svaka jezgra se najprije uhvati za zrnce prašine, zatim vodeni led i tek tada vanjska ljuska suhog leda. To je kao luk. I sve to pada ovdje, svake zime. To su tri globalna ciklusa prašine, vode i ugljičnog dioksida, presjek svake pahulje. Jedva smo počeli razumijevati Mars. Glas mu je bio na rubu ogorčenosti kakvu Myra nije od njega čula već mjesecima. - Za neke bi ovaj svijet bio pakao. Ta studen i taj mrak. Ali za mene nije.

- Niti za mene - šapnula je, stisnuvši mu ruku unutar onih spojenih rukava. - Jurij?

-Da?

- Hvala ti. Ovih posljednjih nekoliko mjeseci je za mene...

- Radije to nemoj reći.

Začuo se udarac kao da su zalupila vrata i prenio se do njih preko njihovih odijela. U Myrinim ušima je zazvonio alarm, a na dis-pleju na bradi upalilo se svjetlo.

Tlo se zatreslo.

- Točno kao sat - rekao je Jurij.

Gledali su se. Ovo je nakon nestanka Sunca bio prvi jasan znak da se nešto izuzetno događa. U grlu je osjetila strah.

Odjednom je poželjela da se to ne događa, da se mogu vratiti natrag u stanicu i nastaviti sa svojim danom. Čvrsto se primila za Jurijevu ruku i onda su se sudarili u onim glomaznim odijelima, kao dva zelena sumo hrvača. Jurij se izvio, nastojeći vidjeti sat pričvršćen na ruku s vanjske strane odijela.

Tlo se još jače zatreslo, a onda je oko njih šiknuo led, u sitnim česticama. Okrenuli su se kako bi pogledali, još uvijek se držeći za ruke. Konzerva koju su zvali domom se probušila i iz nje su izlazili zrak i voda i istog trena se zaledili.

- Bit će bolje da se odmaknemo još malo dalje - rekla je.

- U redu. - Išli su naprijed, nesigurno, jer se tlo opet treslo. - Bit će prokleta teško zakrpati tu rupu.

- Onda zovi Hansea neka se vrati.

- Taj prokleti vrag nikada nije tu kad ga trebaš... oh. - Spotaknuo se i povukao je za sobom, tako da se i ona spotakla.

-Što ti je?

- Udario sam se u glavu. - Okrenuli su se, a pred njima je lebdjelo Oko. Ovo je moglo imati promjer od jednog metra, a najniža točka mu je bila u visini glave. - Kopile! - Jurij je zamahnuo i udario ga. - Sranje! Kao da sam udario po betonu.

- Ne obaziri se na njega.

Drhtanje je prestalo samo na trenutak. Stajali su zajedno pokraj Oka, zadihani.

- Imao si pravo kada si rekao kako trebamo otići van - rekla je.

- A ti si bila u pravu kada si tražila malo ljudskog kontakta. Mislim, gospodo Dutt da smo u posljednji nekoliko mjeseci shvatili puno toga.

- Mislim da se slažem, gospodine O'Rourke - Disala je duboko - Znaš, Jurij...

Tlo se naglo rastvorilo.

U odaji hrama, visoka žena se budila. Najprije polako.

No čim je vidjela Oko, brzo se razbudila.

Sranje, sranje. I baš sada, kad moram mokriti. Ma daj, Odijelo pet. Mrtav si kao ptica dodo, ali još si uvijek najbolja zaštita koju imam... Dok ju je Hvatačica promatrala, počela se uvlačiti u onu zelenu stvar i stavila je neki sjajni kamen na tlo.

- Zar me opet napuštaš, Bisesa?

- Slušaj, telefone, nemoj mi nabijati osjećaj krivnje. To smo već raščistili. Ti si mi jedina veza sa Zemljom. Iako Abdi uspije sa svojim programom proizvodnje baterija, imat ćeš beskrajno mnogo energije.

- Slaba mije to utjeha.

- Neću te zaboraviti.

- Zbogom, Bisesa, zbogom...

- Sranje. Oko. Što to radi?

Hvatačica je čvrsto stajala, tresući se, ali uspravna, zureći u svjetla koja su oko prostorije bacala složene obrasce sjena.

Peti niz linija... šesti niz, koje su nestajale u nemogućim smjerovima...

Visoka je žena kriknula.

Myra je ležala na poput kamena tvrdom komadu vodenog leda, licem okrenutim prema dolje i čvrsto pritisnutim na podlogu. Jurij je nespretno pao negdje iza nje i njezina je desna ruka bila savijena unatrag. Osjetila je u trbuhu pritisak kao da se uspinje liftom.

Trudila se podići glavu. Manipulatori odijela su cviljeli napinjući se da joj pomognu.

Pogledala je dolje, u Mars.

Vidjela je gromade leda i kamenja, čak i tragove magme, sve osvijetljeno tamnocrvenim tinjanjem iznutra. Sve to joj je ispunjavalo vidno polje, sve do kamo je mogla vidjeti, i nalijevo i nadesno. Bilo je kao da gleda dolje u dubok ponor. A kad je pogledala gore, malo dalje je vidjela Oko, možda ono isto, kako se uzdiže i prati je.

Strah je nestao. Pridržavajući se za komad leda, još uvijek stišćući Jurijevu ruku, osjetila se gotovo posve iscrpljenom.

Možda bi mogli ovo preživjeti, još malo poživjeti.

Ali onda se ravno u nju, vrteći se, ravno iz srca raspadajućeg Marsa, poput goleme šake podigao mlaz rastopljenog kamena.

Onaj ožiljak u svemiru je postao proziran pa je Bella mogla kroz njega vidjeti sjaj zvijezda, njihovo svjetlo, kovitlavo i blijedo.

A onda je posve nestao, kao da je ispario.

Zagrlila je svoju kćer.

- Dakle, to je to - rekla je Edna.

- Da. Odvezi me kući, draga.

Osloboditelj tupa nos se okrenuo i usmjerio prema Zemlji.

Oslobodivši se gravitacijskog polja svojeg roditelja, Marsovi mali mjeseci su otišli iz svojih staza. Sada će se oni okretati oko Sunca i postati samo još dva nezanimljiva asteroida. I onaj tanak oblak satelita koje su ljudi postavili oko Marsa počeo se raspršivati. Neko su vrijeme gravitacijski valovi prolazili sustavom, a planeti koji su ostali oko Sunca su se naginjali i poskakivali kao da se klimaju, kao lišće na jezercu u koje je upravo bio bačen kamen. Ali ti kolobari su se ubrzo smirili.

I Mars je nestao.

63. VREMENSKA ODISEJA

Vrata su se otvorila. Vrata su se zatvorila. U jednom trenutku vremena, koji je bio previše kratak da bi se mogao izmjeriti, svemir se sam otvorio i zatvorio.

To nije bilo kao hodanje. To je bilo naglo pojavljivanje, udarac činela. Oči su joj zjapile širom otvorene i bile su ispunjene zaslje-pljujućom svjetlošću. Duboko je udahнула zrak u pluća i uzdahnula šokirana samospoznajom.

Ležala je na leđima. Iznad nje je bilo nešto strašno svijetlo... sunce, da, sunce, bila je na otvorenom.

Okrenula se na trbuh. Zasljepljena suncem jedva je išta vidjela.

Ravnica. Crveni pijesak. U daljini erodirani brežuljci. Čak je i nebo izgledalo crveno, iako je sunce bilo visoko.

To joj se činilo poznatim. Bilo je nemoguće, no bilo je tako.

Bisesa je brzo puzala kroz pijesak kako bi došla do svoje kćerke. Kao i Bisesa, i Myra je na sebi imala zeleno marsovsko odijelo. Ležala je na leđima, nezgrapna riba nasukana na toj čudnoj plaži.

Myrin vizir se povukao i ona je zakašljala u oštar, suh zrak. Zurila je u svoju desnu ruku. Nedostajala je rukavica, a meso na ruci ju je bilo blijedo.

- To sam ja, draga.

Myra ju je zaprepašteno pogledala - Mama? Čvrsto su se zagrlile.

Postalo je mračnije. Bisesa je pogledala gore.

Sunčev disk je bio izobličen. Izgledao je poput lista kojem je dobar dio bio otkinut. Zahladilo je, i Bisesa je vidjela trake sjena kako hitaju preko erodiranog tla.

Ne opet, pomislila je.

Ne bojte se.

Obje su se okrenule, obrćući se u prašini.

Nad njima je stajala neka žena. Bila je bez kose, a lice joj je bilo glatko. Nosila je radno odijelo boje mesa, tako glatko da je izgledalo kao da je gola. Smiješila im se. - Mi smo vas očekivali.

- Bože moj. Charlie? - rekla je Myra.

- Tko je to - pitala je Bisesa.

- Mi sebe zovemo Posljednjerođeni. U ratu smo. Gubimo. - Ispružila je ruke - Molim vas. Podite sada sa mnom.

Bisesa i Myra, još uvijek zagrljene, posegnule su svojom slobodnom rukom. Vrhovi njihovih prstiju dotakli su Charliein. Udar činela.

- Oh ne opet - reče Myra.

- Ne boj se - odgovori Bisesa. - ovaj put smo zajedno.

Napomena: Ako vam se knjiga svidjela kupite je. Na taj način podržavate autore i izdavače i omogućujete izdavanje novih knjiga. ibs@crostuff.net